

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSES ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Gidófalvnyé Pataky Etelka

Torockói pártás leány.

Kele

A Főpásztor újévi üdvözlete.

Unitárius hiveimhez.

Békesség néktek!

(Luk. 24. 36.)

A lélek békességét kívánom néktek.

Ha mindenk, miket a föld ád, el is vétetnének tőlünk, megmarad az a kincsünk, melyet a rozsda és a moly meg nem emészt-het.

Hiveim gondolatok azokra, amik örökkévalók: a lelkiekre s boldogok lesztek és másokat boldoggá tesztek.

Egyházunk olyan vallás birtokában van, amely ma már az emberek millióit teszi boldoggá. Dávid hite: egy az Isten, olyan igazság, melynek az egész embervilág hódol. Ebben a szent hitben éreztétek boldognak magatokat. Ebben neveltétek gyermekeiteket s boldogok lesztek a családban s a nagyobb családban: a szent gyülekezetben.

„Új nap fényle reánk, annyi veszélyek után.“

*E szent napon örvendezzünk,
Hátát zengjük az Uristennek.*

Isten háza olvasszon össze hitben és érzésben. Isten háza után epedjen szívünk, ha sorsunk távol sodort a szent helytől. Imádságunk szárnyán emelkedjünk föl égi Atyánkhoz s köszönjük meg az életet és a jó Jézust, aki megtanított a legszebb imádságra.

Hiveim! A beállott új esztendő nevezetes léssen. Zsinatot fogunk tartani Székelykeresztúron. Itt leszen új papjaink fölszentelése. Itt fogjuk megújítani egyházunk törvényeit. Együtt leszünk.

Hiveim, ebben az esztendőben a világ összes unitáriusai Zsinatot fognak tartani Kopenhága városában (Dániában), Ti is hivatalosak vagytok, készüljétek (Aug. 13—18.) e nagy ünnepre, melynek neve Konferencia.

Hiveim, az egyház mellett szeressétek annak veteményes kertjét, az iskolát. Ne sajnáljátok tőle filléreiteket. Az iskolának köszönhetjük szép anyanyelvünket, értelmünk világosságát. Ne hagyjátok az iskolát.

Hiveim, aki békességet óhajt ebben az esztendőben, cselekedjék jól. „Megsegít téged a te Istened!“ Boldog Újévet kíván kisínynek, nagyoknak, öregnek, ifjúnak

őszinte szeretettel:
DR. BOROS GYÖRGY,
püspök, főpásztor.

Új év — új lap.

Ezerkilencszázharmincnégy: új év. Adjon az Isten boldogabb új esztendőt mindnyájunknak!

Új évbe léptünk, új munka vár reánk. Amint nem az évek jönnek, hanem mi megyünk, s az évek csak követnek minket, azonképen a boldogabb újév sem fog eljönni, ha mi nem tesszük azt boldogabbá. Emberé a munka — Istené az áldás.

Hogy a mi munkákon is Istennek áldása legyen, minden erőnkkel arra kell törekednünk, hogy minél tökéletesebb, buzgóbb és áldozatosabb legyen ez a munka. Ezért adunk új lapot olvasóink kezébe. Új lapot a régi névvel, a régi becsületes unitárius programmal, de új külalakban és új szellemben. Nem titkoljuk: csak áldozatok árán tudjuk adni a megnövekedett és új arcú Közlelnt. Lapunk ezelőtt két évvel még ezerkilencszáz példányban jelent meg. Közben le kellett mennünk a kilencszáz példányszámra is előfizetők számának megapadása miatt. Ma már ezerszázon állunk, de lapunk megnövekedett külalakjának költségeit még ez az előfizetők létszám sem fedezi. Újra el kell érnünk az ezerkilencszáz előfizetők ahoz, hogy lapunk az előfizetők díjából tudja fentartani magát. Közben azonban méltánytalannak tartanók, hogy megmaradt előfizetők áldozatkészségét ne honoráljuk lapunk szintjének emelésével. Azt is hisszük, hogy épen lapunk megújulása fogja visszaszerelni az ezerkilencszáz előfizetők. Kérjük olvasóinkat, legyenek segítségünkre új előfizetők szerzésével.

Lapunk új szellemét legelsősorban a vezető cikk maga kell, hogy kihangsúlyozza. Egyik híres vezércikkirő szerint, négyféle feladata van a vezetőcikknek. Tanítania, támadnia, védenie és dicsérnie kell. Nálunk a tanítás a legfontosabb s egyben a legnehezebb feladat. Rövid pár sorban oly nehéz valamit részletesen előadni. Legfeljebb a kérdésre való villanásszerű rávilágítással érhetünk el valamit. Támadni a legkönnyebb, de lapunk emelkedettebb és építő szellemét szem előtt tartva, nagyon kell vigyáznunk, hogyan élünk ezzel a fegyverrel. Védelemezni — hálátlan feladat, de annál szükségesebb. A jó ügynek, az ártatlannak, a szerénynek, a gyöngének rendesen több támadója akad, mint védelmezője. Ezért kell, hogy bátor

kiállással védeni merje valaki. Végül, dicsérni könnyű és nehéz egyszerre. Nálunk nincs hiány a dicsérő jelzők felhalmozásában. Példát követni pedig könnyű dolog. Annál nehezebb azonban, ha a dicsérettel nem hizelegni s nem a rokon, vagy felsőbbbségi körök iránt, érdekből való szolgai feldicsérést akarunk végezni. A dicséretnek csak ott van helye, ahol az igaz érdemet emeljük ki s buzdítólag, serkentőleg hatunk vele.

Lapunk új szellemét vezető cikkeink fenti értelemben való megírásával is szolgálni szeretnők. Olvasóink legyenek a bírák, hogy mennyiben maradunk hűek kitűzött céljainkhoz.

Ez az új év és ez az új lap váljanak áldott eszközeivé boldogabb jövődönk építésének!

Sz. I. S.

Meghalt Csifó Salamon

Lapzártakor vettük és mély megdöbbenéssel s igaz részvéttel közöljük olvasóinkkal is, hogy Csifó Salamon Teológiai Akadémiánk tanára, tizenhét éven át volt dékánja, január 8-án reggel 3 órakor rövid, de súlyos szenvedés után csendesen elhunyt. Temetése szerdán d. u. 3 órakor lesz a Kollégium díszterméből. Életének és munkásságának méltatására jövő számban még visszatérünk. A lelkeket magához fogadó Isten adjon neki csöndes nyugalmat!

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY
legnagyobb ellensége
az unitárius közöny!

TŰZHELY MELLETT

Jövendő év elé.

Napok peregnek feltarthatatlanul,
Mint tarka-barka film a vásznon;
És minden óra változást hoz.

A képek jönnek mennek s néha
Szeretnék álmodó szívemmel
Hozzátapadni egy-egy kedves archoz,
Szeretnék szólni: „Élég volt, megállj!

Kifáradtam a rohanásban,
Mely szétszakít ezer darabra,
Hogy sohse legyek magamé.
Állj meg, röpkén iramló élet,
Ne adj új hitet, új reményt,
Új arcokat ne nyújts nekem,
Pihenni hagyj, — más semmi sem kell.

Van drága kincsem, amit őrzök,
Boldog napokból édes emlék,
Régi arcok a szívemen,
Mik álommá foszoltak immár
És többé el nem veszthetem.
Hozzájuk nőttem mindörökre.
Csak idegenül csengene nek
Az új dalok és felzavarnák
Meghitt szentélyem szent nyugalmat.”

Jó volna megállítani
A gyors időt, hogy ne rohanjon.
Szobánkban lámpát gyujtanánk
S míg szelíden lobog a láng,
Örülénk egymás szép szavának
Mindörökkéig boldogan.

Ah nem lehet. Sorsunk szikár
Kezével int: oszolni kell.
Ellobban szép Szilveszter-este
S idegfárasztó lüktetéssel
Megindulunk. Hajnal dereng
S új év kereng új hajnalon.

Szabédi László.

Időcsináló pap.

Nem hiába mondotta valami régi böles: nincs semmi új a nap alatt. Igaz ez a mondás mindenütt. Még az eklézsiák életében is. Mert ime, valami százötven esztendőknél előtte csak úgy vala az állapot, valamint mostanság: kevés-főka, sok esz-kimó. Amit is mai egyházi nyelvre imígyen fordíthatnánk le: kevés eklézsia, sok pályázó.

Kevés volt kivált az olyan híres kepéző eklézsia, mint Madaras.

Hogy Isten magához szólítá odavaló jámbor, öreg szolgáját, megindult a versengés a fiatalok között a gazdag eklézsia szép kegyeiért. Ez a versengés azonban, — ki hinné ezt meg a mai világban? — nem éppen a legtisztességesebb eszközökkel folyt. Az egyik papjelölt azzal a csábító ajánlattal járult az önzetlen hívek elé, hogy elengedi nekik a bor járandóságot, ha őt választják meg papjuknak. Erre a másik rálicitált: ő a borbéren kívül a szénakepéről is lemond, ha ő lesz Madaras papja. Értessülvén pedig erről egy harmadik, ő ráadásul még a belső emberi köz-munkát: szántás-boronálást is hajlandó vala elengedni.

Megtudván mind eme fene praktikákat reverendissime Szőcs Boldizsár, tordai senior, gondolt vala merészet. Leüle író-asztala mellé s a következő levelet intézé Madaras buzgó hívei-hez:

„Kedves Atyámfiai az Úrban!

Én nem ígérem néktek semminémű eklézsiái járandóságoknak elengedését, mivelhogy írva hagyta az Úrnak lelke Pál apostolnál: méltó a munkás a maga jutalmára. Mindazonáltal a többieknek felette ha engem megválasztotok, olyan kincset viszek közétek, melyet sem a moly, sem a rozsdá meg nem emészt, sem a lopók el nem lopnak. Mert ugyanis van énnékem egy tudományom, mit csak néktek vagyok hajlandó felfedezni. Engem, ő jámbor szolgáját az Úr meghallgat minden én kérésemben. Ha napfényért nyitom imádságra az én ajkam az Úr előtt, mindjárást gyönyörűséges verőfény ömlik el a halmokon és réteken. Ha pedig esőért imádkozom az én Mennyei Atyám színe előtt, legottan az égi harmatnak üdítő, kövér cseppjei zsi-rozzák bé a ti barázdáitokat. Azért ha engem választotok lelki pásztortokká, az időnek járására semmi gondotok nem leszen; olyan időt bocsát Isten a ti határaitokra, valamilyent akartok, hogy én számotokra leimádkozzam.“

Amint e levelet felolvasá kúrátor uram a megye gyűlésén, egy szóval határozatba mene, hogy a madarasi egyházmegye Szőcs Boldizsárt hívja meg papjának. Diktum-faktum. A meghívás megtörtént. Boldizsár meg is megérkezett s bé is békőszöntött.

Papköszöntés után való hétfőn jóreggel beállít a kúrátor a papához s elkezdegli:

— Tiszteletes úr, egy néhány szekér szénára való füvem van rendül, meginstálom, imádkozzék egy kicsi jó melegért, hadd rázhassam el, takarhassam föl lelkem nyugodalmára.

— Meglészen, kúrátor uram, — s ezzel a bízattal elbocsátja.

Alighogy a kúrátor mögött behoppan a kapu, legott megjelenik a bíró s azt mondja a papnak:

— Tiszteletes úr, Babbhelyben egy hatvékás kora török-búza földem kapálatlan. Olyan erős a föld, mint az acél. Megkérném szívesen, ha lenne olyan jó s imádkoznék egy szép kicsi, csendes esőért.

A pap megvakarja a fejét.

— Baj van, bíró uram. Az elébb vala nálam a kúrátor, arra kért, melegért imádkozzam, hogy szénát csinálhasson. Most meg kigyelmednek eső kellene. Bajos így az én hivatalom. Menjen el a kúrátorhoz, szépen egyezzenek ki, azután jöjjenek vissza és én a megegyezésük szerint fogok imádkoni.

Elmegy a bíró. Alig vár a pap türelemmel egy kis órát, lát egyszer csak olyan zugás, olyan zsana támad a faluban, mint a méhkasban eresztés idején. Nagy zibongással csomolyog a nép a pap udvara felé!

— Essőt! Meleget! Essőt! Meleget! — hangzik össze-vissza az emberek száján.

A csadara folytatódik a papi udvaron is. Az esőpártiak a ház elé verődnek össze, a melegpártiak a csűr előtt sergelnek.

— Essőt! Essőt! — zúg a ház felől.

— Meleget! Meleget! — visszhangzik a csűr.

Előbb csak szóval hánynak össze. De csakhamar kujakra, azután karóra kapnak.

A pap csak nézi a zenebonát egy darabig nagy lelki nyugodalommal. Mikor aztán látja, hogy a hívek immár kellőképpen megpuhították egymást, hirtelen felugrik a kőasztalra, hallgatóst int a kalapjával s ilyen szöveget intéz a felbolydult népséghez:

— Atyámfia! Ne menjen le a nap a ti haragotokon. Volna egy jó tanácsom, ha meghallgatnátok.

— Halljuk! halljuk! — zúg föl a népség.

— Látom, nem tudtok megegyezni, — mondja a pap, — tudjátok-e mit? Bizzuk az Uristenre! Adjon ő olyan időt, amilyen Öszentfelségének tetszik. Jó lesz-e?

— Jó, jó, helyes, éljen! — harsan föl az örvendező rikoltozás.

S a nép szép békességgel kezd oszladozni.

— Hejh, csak nincs a mi papunkhoz fogható nagyeszű ember a világon, — jegyzi meg elégedett nyakrángatások között a kúrátor.

És erről mindenki mélységesen meg van győződve.

Legmélységesebben maga a fiatal pap.

(ma.)

Föl a magasba!...

Föl a magasba vágyom innen!
Hol tiszta fénysugár vagyon,
E sártekéről gondolatban,
Vagy lenge szellemszárnyakon;
S ha földi szennytől elborítva,
Dudvás, unott lett életem,
A szenny és sárból föl magasba,
Ragad magával érzetem!

A végtelent áhitja vágyam,
De im' levágva szárnyaim;
Bolyongva járok ábrándjaim
Oly puszta fellelgyaráin;
S ha teljesült, amit kiküzdék,
Más célért küzdök holnap én
Amit elértem, eldobom már,
Más délibáb mosolyg felém.

Oh vágy az élet! Öntudatlan
A végtelenbe néz szemem!
S gyönyört ha érzek, néha-néha
Úgy foglyul ejt a gyötirelem:
Miért a boldogság mulandó?
S ha meggyötör e gondolat,
A végtelen felé csapongva
A szálló képzet elragad.

Magasba végtelenbe vonva,
Magával visz a sejtelem. —
Örök sugárt és Glóriát lát
Most fenncsapongó képzetem!
Egy eszme hatja át valómat,
Nem ismerik a földön azt;
Te vagy: Te Végtelen! Nagy eszme!
Te küldesz nekem most vigaszt!

S ha dicsfényes honodba érve,
Szemem behunyva álmodom,
A végtelent ohajtó elmém,
Nem jár itt véges útakon!
Az ismeretlent, amiért küzdünk
Most pillanatra fellelém:
Örök boldogság napját látom,
Mosolygva hint sugárt felém!

Dr. Pálmay Sándor.

Hithűség és reverzális.

A hithűségnek egyik próbája a reverzális-adás. Abban áll ez, hogy a házasságkötések alkalmával egyik fél a másik kárára, születendő gyermekei vallására vonatkozólag szerződést kér. Aki nem elég erős a hitében s nem becsüli meg egyházát, könnyelműen megadja a szerződést, amit nem egyszer megbán.

Romániában a vallásügyi törvény a reverzalist nem ismeri. A törvény a régebben kötött reverzálisokat is érvényteleneknek nyilvánítja. Vagyis azt a könnyelmű unitáriust, aki régebben bármi okból házasságkötése alkalmából reverzalist adott, azt Románia területén ez a szerződés nem kötelezi. A katolikus egyház a maga hatáskörében mégis gyakorolja a reverzális-kérést. A törvény ellenére is mesterséges kijátszással vagy erőszakos eszközökkel, mézes-mázos szavakkal, reábeszéléssel vagy ígérekkel ezen az úton is növelni igyekszik tagjai számát. A katholicizmus minden időben nagy súlyt fektetett az u. n. lélekalálásra s ezzel a jól bevált régi módszerrel nem akar szakítani. Ilyen módon akarja kárpótolni magát azért a veszteségért, melyet azok okoznak neki, akik az idegen nyelvű szertartásokból és avult ceremóniás hitfelfogásból kiábrándulva, a katolikus egyháznak hátat fordítanak. Az ilyenek ugyanis tudatára ébredtek annak, hogy az ember akkor becsüli meg önmagát, ha hit dolgában is öntudatosan, a saját eszével gondolkodik; emberi méltóságát igazán akkor juttatja kifejezésre, ha vallási tekintetben is lelkiismerete szavára és meggyőződésére hallgat; ha minden születési és hagyományos előítéletet férfiasan legyőzve, a haladás útjára lépik s a szellemi felvilágosodás és tisztult hitfelfogás irányában halad tovább.

A katolikus egyház azonban, s néha más felekezet is, a reverzalist napirenden tartja s az emberhez egyedül méltó magasabb felfogással mit sem törődik. Nem lehet tehát eleget hangoztatni s különösen vegyes vallású helyeken, városokban lakó hűveinknek a lelkére kötni, hogy óvakodjanak az egyházi kelepcebe csalogatástól, ha csak megtagadni nem akarják gyermekükben hitüket; ha csak valamennyire is megbecsülni akarják a legmesszebbmenő haladással dicsekedő unitárius vallásukat; ha azon emberek közé akarnak tartozni, akik magukat vallásilag is megbecsülni tudják.

Ha pedig mégis megtörténnék, hogy az új házaspárok akár tudatlanságból, akár félrevezetés folytán még ma is születendő gyermekeikre nézve reverzalist adnak, tudniok kell, hogy bármelyik felekezetnek ilyen lépése a törvénytelenység mellett nem tekinthető egyébnek, mint a hit- és lelkiismereti szabadság elleni merényletnek — s így megtartása sem kötelező. Sőt aki a régi egyházi törvény idején megfeledezett magáról s gyermekében hite és egyháza megtagadásától sem riadt vissza, az ilyen is 1928 óta Romániában visszanyerte azon jogát, hogy újszülött gyermeke vallására nézve szabadon rendelkezék. A vegyes hű-

zasságban élő édesapának vagy édesanyjának joga van gyermekét az anyakönyvvezetőnél nemre való tekintet nélkül unitáriusnak jelentení be, unitáriusnak keresztelni és így olyan hitfelfogásban nevelni, mely a lelki szabadságot és szellemi haladást a legtökéletesebben juttatja kifejezésre.

Amíg azonban Romániában a gyermekek vallása meghatározására minden egyházi szerződés érvénytelen, addig Magyarországon a reverzális a régi módon érvényben van. Sőt a jelek szerint ott ma még nemcsak a katolikusok, hanem más felekezetek is gyakorolják. Ha ez irányban a figyelem fokozott mértékben ki nem terjed, a különben is csekélyszámú unitáriuságot Magyarországon az a veszedelem fenyegeti, hogy a nagyobb felekezetek a reverzális segítségével lassanként teljesen felszívják. Csupán a közelebbi időt tekintve, el nem titkolható megdöbbenéssel halljuk a hihetetlennek látszó hirt, hogy Magyarországon a katolikus és református felekezetek javára olyan ősi unitárius családokból származó intelligens férfiak adtak reverzalist, akikről sohasem merte volna senki feltételezni, hogy unitárius hitűek és egyházukat — ha utódaikban is — valaha megtagadhasák. De erkölcsileg sem voltak ilyen lépésre felhatalmazva, mert a szükség pillanatában egyéni holdogulásukra az unitárius egyházat felhasználták, talán hithűbbeket fosztva meg a támogatástól. Hogy csak a legkirivóbb esetekről beszéljünk, van olyan, akinek nemcsak szülői éltek javarészt az unitárius egyházból, melynek révén gyermekeiknek megfelelő nevelést adhattak, hanem ő maga is ette annak bár szűkös, de becsületes kenyerét, amikor nem volt más; s jelenlegi pozícióját is az ország fővárosában unitárius segítségnek köszönheti. Van olyan, akinek elődje az unitárius egyház történetében a legelsőek között a legtiszteltebb nevet viseli, melyet saját maga is hordoz — és elég gyarló volt a fényes unitárius névre hit dolgában a visszafelé haladás felhőjét borítani; annál feltűnőbb ez, mert közelebből még olyan szándékáról hallottunk, hogy önszorgalomból és hitbuzgóságból az unitárius teológiára is beiratkozik, sőt tudomásunk szerint külföldi tanulmányútján is igénybe vette az unitárius egyház támogatását. És ilyen emberek elég gyarlók, önzők, merészek és hálátlanok arra, hogy lelkiismeretük tudatos elnyomásával utódaikban az unitárius hitfelfogás és egyház ellen cselekedjenek, holott minden érdek azt parancsolta volna, hogy egyházunkat ne gyöngítsék, ha nem erősítetik.

Az ilyen embereknek unitárius meggyőződése nem lehet elég öntudatos. A múlt javakat többre becsülik az általános emberi haladásnál. Erkölcsi botlásnak tekinthető eljárásukkal arra engednek következtetni, hogy nekik az egész unitárius egyház vajmi keveset számít. Maguk megmaradtak ugyan az unitárius egyház kötelékében, de annak sem volna nagy jelentősége rájuk nézve, ha a leki élet útján visszafelé menve, nyíltan is megtagadnák a hitet és egyházat, melyért elődeik olyan nagy erőfeszítéseket tettek s amely őket is keblén nevelte.

Ha a vallásnak van még életformáló ereje, az unitárius egyház ennél különb jellemeket kíván. Olyanokat, akik vallásos meggyőződésük ellenére soha semmi áron nem cselekesznek. Olyanokat, kikben a hitűség nem látszat, hanem megingathatatlan erkölcsi erő. Akik egyházukat és az annak révén megismert igazságot gyöngíteni nem engedik, hanem erejét és hírét szélesebb mezőkön is ismertté teszik.

A reverzális-adás már magában véve is erkölcsi gyöngeséget és hitbeli megalkuvást jelent. Komoly emberekhez nem méltó. Minthogy rendszeren nem a haladás útján jár, az emberi méltóság rovására megy. Unitárius embertől, férfitől és nőtől egyaránt, több hitbuzgóságot, komolyabb gondolkozást, emelkedtebb lelkületet, megvesztegethetetlen hitbuzgóságot kívánunk.

Az unitárius ember öröklött szelleménél fogva a haladás és felvilágosodás gyermeke. Reverzális csak egyetlen esetben engedhető meg számára: ha a lelki haladást és szellemi felvilágosodást szolgálja. Ezt pedig mindenekfelett az unitárius gondolkozásról lehet mondani.

Mentor.

A megtérésről.

Minden más hitfelekezeti testvéreinkkel egyetemben, mi unitáriusok is sokat beszélünk megtérésről, újjászületésről, de vajjon tudjuk-e és érezzük-e mi is ennek igazi belső értékét, ismerjük-e valóban egy hívő ember életét? Tudjuk-e, hogy ez a tény milyen kínos lelki tusaik elé állít, milyen félelmes belső harcokat idéz elő, pedig végeredményében csak annyit jelent, hogy nagyon erős próbák árán az ember megismerte az Istent, életében fordulópont következett be, többé már nem az, aki addig volt, mert ha az lenne, ez számára a megsemmisülést jelentené. Megvilágosodik előtte, hogy az élete ketté vált és ez, amelybe most belépett, semmiben sem hasonlít az eddigihez. Abban a másik életében nem érzett semmi felelősséget, a legnagyobb lelkinyugalommal vette ki a fálból a maga számára a legizesebb falatokat, talán éppen övéi elől; a legnagyobb lelki nyugalommal zsebelt magának nagy hasznót embertársa kárára, nagy nyugalommal gazdálkodta el embertársának férjét vagy feleségét és még nagyobb nyugalommal ítélkezett a bűnös felett, kinél pedig ő még bűnösebb volt... És ma... élete nagy felelősség, minden mondatra vigyáz, amit kiszól, minden cselekedetére, amit tesz. Öntudatosan, tapogatózva halad, folyton keresve az Isten akaratát. Az egész élete egy nagy küzdelem: az új ember küzdelme a régivel, a megtért ember küzdelme a bűnös emberrel. Küzdelem a bűnnel, a gonosszal, amely még ma is magának akarja, s ép ezért százszoros csapdát állít, amely ellen ő mindig csak védekezik. Kétségek dulnak lelkében, hogy vajjon helyesen cselekszik-e, vajjon legyőzte-e lelkében eléggé a régi embert. Vannak pillanatok, amelyben megdöbben; ki szól a száján valami gorombaságot, durvaságot, tisztában van

vele azonnal, igyekszik jóvá tenni, mert neki nem szabad bánlani senkit.

Amikor magát vizsgálja, imádkozva és remegve kérdezi meg a jó Istentől, hogy vajjon ő hol tart, s az a perc a legboldogabb, amelyben választ, felmentést kap. Ezek azok a percek, a melyekért nem tud elszakadni Istentől és bármilyen nehéz a küzdelem, felveszi, mindig félve és remegve, hogy elesik és amikor érzi, hogy süllyed, minden áldozatra képes volna... Ebben a küzdelem látóköre mindinkább kitágul úgy, hogy amire a hitetlen ember azt mondaná: mekkora járom... ő úgy érzi, hogy az Isten közelében lenni végtelen szabadság. De csak akkor, amikor fönt van, az „Isten tenyerén“ (Mécs László szerint), ahol jár olyan helyeken és lát olyan dolgokat, amelyeket csak ott lehet látni és amelyekre akkor, amikor lent van, csak áhítozva vágyakozik.

Ez a megtért ember lélekrajza, akiről Papini Krisztus történetében így ír: „A megtért lelke mélyén mindig zavarodott. A keserűségnek egyetlen megmaradt cseppje, a tisztátalanságnak egy könnyed árnyéka, a sajnálkozásnak egyetlen feltörése, a kísértésnek egyetlen futó átröppenése elegendő arra, hogy visszavesse vonaglósaiba... úgy megfizetett, annyit túrt, annyit szenvedett az üdvösségért s oly drága és oly törekeny kincsnek tűnik föl neki, hogy folyton fél: hátha kockáztathatja, hátha elveszíti. Nem kerüli a bűnösöket, inkább csatlakozik hozzájuk, az önkénytelen borzongás érzésével, azzal a néha be sem vallott rettegéssel, hogy hátha újra megméltelveti magát; azzal a gyanakvással, hogyha viszonylítja a szennyet, a melyben ő is oly jól érezte magát, nagyon kegyetlenül újítja fel benne a gyaláztatnak immár kibírhatatlan emlékét s kétségbeesést ébreszt benne a végső üdvösség iránt.“

Nem kell azt binni, még inkább azt képzelni, hogy aki idáig érkezett, akinek a lelke így vonaglik és vergődik, különbnek érezheti magát más embertársánál, hogy ez a nagy ajándék, amit Istentől kapott, őt büszkévé, elbizakodottá teheti — hisz ez az út mindenki előtt nyitva — hanem ép ez teszi alázatossá, Isten szolgájává, ember szolgájává. Szívében örök hálát érez Isten iránt ezért a nagy adományért s ezért örökre szolgájává lesz az Ő ügyének. Azért szolgálja embertársát is, mert ezzel is az Istent szolgálja és minden szolgálat neki kimondhatatlan nagy lelki öröm, mert ezerszeresen megkapja a jutalmát. Nem különb ő és nem is több más embertársánál, csak épen más, mert egy egészen más külön világban él.

Mindezekből kitűnik, hogy a megtérés az emberiséget két csoportra osztályozza: a hívők, akiknek tudni adatott, hogy a küzdelem bármilyen nehéz is, de nem hiábavaló, ezek egy örökkévaló lelkiország alattvalói, katonái; és a hitetlenek, akik ebben az idevaló érzeki világban kielégülnek. Egy harmadik csoport lenne azokból, akik törekszenek. Megkérdezni szeretném tőled, Atyámfia, unitárius testvérem — tarts önvizsgálatot — hogy érzed, te melyik csoportba tartozol? *Csongvay Dénesné.*

Kulturdélután a püspöki lakásban. Nagy érdeklődés mellett tartatott meg december 8-án ez évi első kulturdélutánunk. Gyallay Pap Domokosné úrnő erdélyi magyar hímzésekről és kézimunkákról tartott nemcsak szakszerű, de élvezetes és lebilincselő előadást. Előadását a különböző típusok bemutatásával tette még értékesebbé! Utána Bède Emül papnövendék énekelt — gyönyörűen. Majd Diviáitzky Mária hegedűjátéka következett Ütő Mária zenetanárnő kíséréte mellett. E szám művészi értékét még emelte az előadók fiatalos lendülete, valamint — last but not least — „külső megjelenése”. Végül Tatár Ferenc zongorázott élénk tetszés mellett.

Legközelebbi kulturdélutánunk január 12-én d. u. 5 órakor lesz, ugyancsak a püspöki lakásban, ezzel a műsorral. 1. Felolvas Báró Huszár Pálné, 2. Hegedül S. Kouba Paula, 3. Zongorázik B. Rohonczy Mária. 4. Énekel Perl Ilonka. 5. Zongorázik Kozma Ede. A belépés díjtalan, mindenkit szívesen látunk.

Szeretet-verseny. Egyletünk ez évben lépik fennállásának ötvenedik munkaévébe. E hosszú idő alatt sok értékes szolgálatot tett Egyesületünk, egyházunk és vallás-erkölcsi életünk haladására. Alapító és rendes tagjaink szép száma tanuskodik amellet, hogy egyházunk társadalma megbecsülte és értékelte ezt a munkát. Hogy a magunk részéről is tanujelét adjuk annak, hogy hiveink ezen ragaszkodását méltányoljuk, az alábbi szeretet-versenyt rendezzük meg:

1. Az az egyházközség, melynek hivei közül a legnagyobb számmal kerültek ki Egyletünk tagjai, értékes jutalomban fog részesülni. E kérdés elbírálásánál számba fogjuk venni az egyes egyházközségek hiveinek össz-létszámát s ezzel fogjuk arányba állítani a közülük kikerülő egyleti tagok számát. Alapító tagok három ponttal, rendes tagok két ponttal, a Közlöny 36 lejes előfizetői pedig egy ponttal fognak szerepelni ezen a szeretet-versenyen.

Egyidejűleg egy másik szeretet-versenyt is megindítunk:

2. Az az egyházközség, mely ez évben a legtöbb előfizetőt szerzi az Unitárius Közlönynek, szintén értékes jutalomban részesül.

Végül értékes jutalomról gondoskodunk

3. *azon egyén részére is, aki egymagában a legtöbb előfizetőt szerzi ez évben a Közlönynek.*

A szeretet-verseny 1934. október végén zárul s az eredményt az évi közgyűlésen hirdetjük ki.

A jutalmakat jövő számunkban ismertetjük.

GYERMEKVILÁG

Nemsokára vége lesz a szünidőnek, gyerekek. (Ügye, ennél kedvesebb hírrel sem szolgálhattam volna néktek?) Jó lesz hát, ha ismét munkába állítjuk az eszünket, hogy végleg be ne rozsdásodjanak a kerekek. Itt van egy néhány kérdés. Hányra tudtok megfelelni? A kérdéseket úgy állítottuk össze, hogy kicsik is, nagyok is találjanak közöttük olyanokat, amelyekre meg tudnak felelni — kellő megfontolás után. Még egyre figyelmeztettek: a római egyes (I.) alatti kérdések tréfás találós-kérdések, melyekre a feleletet csak „székely ésszel“ lehet megadni. A római kettős (II.) alatti kérdések azonban komoly kérdések, tesék hát elővenni azt a sok tudományt, amit eddig magatokba szedtetek s akkor meg tudtok felelni rájuk.

I.

1. Elöl megyen Fényeske, utána megy Fehérke, fel van a farka kötve. Mi ez? (Csak öt éven alóliak részére!)
2. Melyik ló jön leghamarább tűzbe? (7 éven alól!)
3. „Tiszta fehér születésed, mucskos-sáros temetésed.“ Mi az?
4. Foltos folt, tű benne sohse volt. Mi az?

II.

1. Miért ugrik a gummilabda? (Ez már komoly kérdés, gyerekek!)
2. Van-e „örökmozgó“, (Perpetuum mobile)?
3. Miért gömbölyű a szappanbuborék?
4. Miért nem lehet az üvegen korcsolyázni, mikor pedig az simább, mint a jég?

Ha már eleget gondolkoztatok ezeken a kérdéseken és magatoknak meg is feleltetek rájuk — lapozzatok az utolsó oldalra s hasonlítsátok össze az ott adott feleleteket a tieitekkel.

Végül pedig itt a legutolsó kérdés, melyre a feleletet nem írjuk meg a jelen számban. Feleljetek meg magatok s a helyes megfejtő szép könyvjutalmat nyer. Ime, a kérdés:

Lassabban esik-e a hópehely, mint az esőcsepp? Ha lassabban, miért? És ha nem, miért nem?

Alábbi néhány hírünk a decemberi számban már ki volt szedve, az utolsó pillanatban azonban — nyomdatechnikai okokból — ki kellett hagynunk őket.

Negyven éves házassági évfordulóját ülte nemrégiben Hadházy Sándor egyházi főpénztáros, lelkes választmányi tagunk, nejével, Nagy Terézszel. Negyven év hosszú idő. Két derék fiú, (egyik Sándor, kollégiumunk sok reményre jogosító tanára, másik — sajnos — időközben jobb hazába költözött) egy bájos unoka, sok fáradtság, reménykedés, bánat, férfias küzdés, nőies elszánt szeretet, egyházunk és fajunk érdekében végzett sok értékes munka, de egyben közszeretet, népszerűség, viszonylagos siker és elismerés emléke teszi szívessé ezt az együtt töltött negyven esztendőt. Innen visszatekintve, ebből a negyven évből ma már minden perc szépnek látszik s az emlékezés csendes derűjével boldoggá teszi. De nem ez a fontos, hanem az, hogy nem rokkant, elfáradt emberek tekintenek vissza az elmúlt időre, hanem erejük és kedélyük teljességében újabb évtizedek boldog megélésére készülő fiatalos lelkek, a szegfű tüzes, vörös pompájával a gomblyukban és az arcokon. Isten áldó kegyelme kísérje együttes lépteiket még sok-sok éven át!

Templomi hangversenyt rendezett a D. F. Unitárius Nők Szövetsége kolozsvári templomunkban november 12-én. A Keleti Újság az alábbiakban számol be e hangversenyről: „Az egyszerűségében imponáló, kitűnő akusztikájú kolozsvári unitárius templomban nagyszámú közönség jelenlétében tartotta meg hangversenyét Schneiderné-Wiume Elza operaénekesnő, Pollermann Aranka hegedűművésznő, Ütő Mária konzervatóriumi tanárnő orgonakisérete mellett. Wiume Elza tömören csengő hangja teljesen betöltötte a templom tágas hajóját. Biztos koloratur-technikája és tiszta intonálása, mély és őszinte hatást keltett. Pollermann Aranka hegedűjátékának meleg tónusa Goldmark: Airjében érvényesült, míg technikai művészete Corelli: La Folia c. darabjában kötötte le a hallgatóság figyelmét. A kiváló hegedűművésznő elnívelyült előadása komoly tetszést aratott. A mindig helyesen alkalmazkodó orgonakiséretet Ütő Mária látta el. Különösen a

Wieniavsky: Legendájának kísérő részében találta meg azt a hangerősséget, amely az egyenlőtlen dinamikával rendelkező két hangszer: a hegedű és az orgona színezetét kellemes összhangba olvasztotta.“ Fenti méltatáshoz nincs hozzátenni valónk. A közönség a tökéletes zenei produkció hatása alatt felemelkedett érzésekké távozott a hangversenyről.

Lelkészi kinevezések. A főtiszt. püspök úr kinevezte rendes lelkészeknek: Lőrinczy Dénes lupényi lelkészt Bukarestbe, Lőrinczy Géza lelk. jelöltet Lupénybe, Fülöp Árpád fogarasi s. lelkészt Alsórákosra. — Lőrinczy Géza lelkészt 1933. dec. 9-én bátyja Lőrinczy Dénes bukaresti lelkész iktatta be, ki ugyanakkor vett búcsút lupényi hiveitől. Mint értesülünk nagyon megható és érzékeny volt az „örváltás“ szimbolikus jelenete, midőn a két testvér egymással szemben állva kézfogással adta át a posztot. — A bukaresti lelkészi beköszöntő dec. 23-án volt. — Fülöp Árpád lelkész f. évi január 7-én foglalja el alsórákosi lelkészi állását. — A mindenható Isten adjon erőt ifjú lelkésztársainknak lelkipásztori hivatásuk lelkiismeretes betöltésére. **Ü. J.**

Lelkészi búcsúzások. Az újév kezdetével nyugalomba bocsátott id. Kádár Lajos abásfalvi lelkész 1933. dec. 31-én búcsúzott el gyülekezetétől, Útő Béla alsórákosi lelkész pedig f. évi jan. 7-én fog elbúcsúzni. Főtiszt. püspök úr munkásságukat méltató búcsúüdvözlét küldött mindkét lelkésznek. Kívánjuk, hogy a végzett munka után élvezhessék jó egészségben a nyugalom éveit **Ü. J.**

Újévi üdvözlét. A főtiszt. püspök urat a szokásos újévi üdvözlét alkalmából ez év első napján az eddiginél jóval nagyobb számú hívek serege kereste fel lakásán. Az üdvözlétet — a gyengélkedő dr. Varga Béla egyh. főjegyző helyett — Vári Albert teol. akad. dékán mondotta, rámutatva arra a nehéz és válságos helyzetre, melyben egyházunk van. Azon óhajának adott kifejezést, hogy az új esztendő simítsa el a fennálló külső és belső válságokat. A együttes összetartó erővel sorakozzunk vezető főpásztorunk körül, kinek életére Istentől erőt és áldást kért az új évben. A püspök válaszában bizó reményének adott kifejezést, mert hite és reménye azt mondatja, hogy unitárius egyházunknak történelmi hivatása volt a multban s Isten ezt bizott rá jövőre is. Tömörüljünk hát összetartással e cél munkálására s akkor Isten továbbra is velünk lesz és megsegít. **Ü. J.**

Szent-Iványi Sándor kolozsvári lelkész beszámolója. Olvasóközönségünk tudja, hogy Szent-Iványi Sándor lelkész 1932. októbertől, 1933. októberig szabadságon volt Amerikában. Ezt az időt egyházunk érdekében kifejtett hasznos munkával töltötte, melyről beszámolt E. K. Tanácsnak. Ebből a terjedelmes beszámoló jelentésből közlünk lapunk olvasóival egy pár dolgot. Szabadsága első idejében a meadvillei teológiai akadémián és a chicagói egyetemen előadásokat hallgatott, később kollokviumai eredményeképen 3 hónapos ösztöndíjjal az Illinoisi Állami Ideggyógy-

intézetben a lelkészek klinikai kiképzésére rendezett kurzuson vett részt. — E munkásságai közben kapcsolatot talált az amerikai unitáriusság vezetőivel való összeköttetésre. Az amerikai unitáriusok és univerzalisták templomi énekeskönyvük kinyomtatása épen aktuális lévén, a bizottság figyelmét felhívta erdélyi unitárius énekeskönyvünk dicséreteinek és zsoltárainak dallamára. A bizottság néhány éneket elfogadott és bevett. — Mintegy 200 amerikai unitáriushoz írt levélben — dr. S. Snow ajánlásával — felhívta a figyelmet az erdélyi unitárius egyháznak az amerikai szellemi nagyságok műveinek lefordítása által végzett nagyértékű munkásságára; egyuttal felkérte őket, hogy tegyék lehetővé szellemi életünk és kapcsolatunk újból való felléírítését. E felhívásnak első eredménye az lett, hogy mintegy 250 db. könyvet küldtek címre, melyből 206 dbot magával hozott a Teol. Akadémiai könyvtárunk részére; a második pedig az, hogy mozgalom indult meg az amerikai teológiai írók munkáinak magyar nyelvre való lefordítása végett, mely célra amerikai testvéreink már eddig is közel ezer dollárnyi összeget gyűjtöttek össze. — E. K. Tanács köszönetét fejezte ki Szent-Iványi Sándor lelkésznek ágilis munkájáért, melyet e helyen is örömmel hozunk nyilvánosságra. *Ü. J.*

Helyreigazítás. A Ker. Magvető múlt évi utolsó füzetében a főtanácsi tudósítással kapcsolatban a jogtanácsosi állást illetőleg téves közlemény esuzzott be. Evvel szemben a tény az, hogy az E. Főtanács a jogtanácsosi állást nem töltötte be, hanem teendőinek ellátásáról való gondoskodást a jövő Főtanácsig az E. K. Tanácsra bízta. *V. A.*

Figyelmet kérünk! A jövő nyáron augusztus 14—19. napjain nagyszabású nemzetközi unitárius gyülekezés lesz Kopenhágában, Dánia fővárosában a tenger partján. Számptalan gyönyörű látnivaló csábítja az utast. Aki tengert akar látni, aki a gazdagon áptalt talaj dús és káprázatoson szép díszkertjeiben gyönyörködni akar, mostantól kezdve augusztusig forgatja elméjében ezt a kirándulást. Hiszen nemesak a nagyszerű város, nemesak az első és ma még egyedüli unitárius templom, hanem a sok száz unitárius és más kedves barátunk látása, hallása, megismerése, felérkezéssel. Érdemes erre gyűjtögetni, mert ilyen szerencse nem fog kínálkozni sokáig. A kirándulásra társas, olesó utazásról lesz gondoskodás. Az Unitárius Közlöny minden nevezetesebb tudósítást hírről ad. Figyeljünk!

Gyümölcstermelési tanfolyamok új sorozata. Az Udvarhely-megyei Mezőgazdasági Kamara igazgatótanácsa elhatározta, hogy a közeledő téli idény alatt, újabban 10 gazdasági tanfolyamot tartat a vármegye különböző vidékein fekvő körzeti központi községekben, a helybeli és a közelfekvő községek gazdái, gazdaifjai és értelmiségi közönsége számára. Ezen tanfolyamok 10 napig tartanak, s azokon a gyümölcstermelés hasznossága, kiviteli módzatai, az eltartás és értékesítés nyernek ismerttetést; rövidebb

előadásokkal pedig a baromfitenyésztés és a méhészet főbb tudnivalói, úgy, hogy a tanfolyamot végzett mindhárom gazdasági ágazatból biztos eligazodást és gyakorlati, kiviteli bemutatásokat nyernek ezen gazdasági ágazatokból, azok célszerű üzembevitelére nézve. — Az eddig már megtartott 8 ilyen gazdasági tanfolyam propagandája és ismeretei meggyőzték az udvarhelymegyei gazdákat, hogy ezen új irányu gazdálkodás bevezetése rendkívül nagy haszonnal jár, s most a községek lakói maguk kérelmezik a kamarától ezen 10 napos tanfolyamok szervezését és megtartását. Ezen tanfolyamok szervezésére, vezetésére és a gyümölcstermelési részlet előadására kiküldetett Gyerkes Mihály nyug. ig. tantó, a kamara gyümölcstermelési szakértője, ugyancsak felkérte ezen részletben való előadások tartására dr. Nagy Endre székelykereszturi gazdasági iskolai igazgató is, míg a baromfitenyésztés előadójaképpen Lőrinczy László kadácsi unitárius lelkész, baromfitenyésztő szövetkezeti vezető; a méhészet tudnivalóinak előadására, a legtöbb tanfolyamra Lakatos Tivadar nyug. városi tanácsos, jeles méhész; a gyakorlati rész bemutatásainál való állandó segédkezésre pedig Magyary István kertészeti iskolát végzett szakértő. A tanfolyamok napirendje: délelőtt 8—12-ig elméleti ismertetések, délután 2—5-ig pedig gyakorlati bemutatások, este 8—10-ig a körzethez tartozó községek nagyközönsége számára propaganda és általános jellegű ingyenes előadások. — A vármegye gazdaközönsége általánosan megindította a gyümölcsfák telepítését. Az értékesítés megnyerése céljából rövidesen megalakítatik a „Siculia Gyümölcs és Termék Értékesítő Szövetkezet”, mint vármegyei központi szerv, amelyiknek mindenik faluban fiókokat fognak szervezni. Ugyancsak készülöben van egy vármegyei „Gyümölcsvédelmi Szabályrendelet” összeállítása is, melyet a vármegyei tanács lesz hivatva, rendeletileg a községek számára kiadni. — A tanfolyamok sorozata a következő: Székelyderzs központon november hó 12—22-ig 5 község közönsége számára; Székelykeresztúron november hó 27-től december hó 6-ig 4 község számára; Szentábrahám központon december hó 11—20-ig 4 község számára; a jövő évi január hó 4—13-ig bezárólag Ujszékely központon 4 község lakói számára; január hó 18—27-ig Homoród-szentpál központon 5 község számára; február hó 1—10-ig Homoródklánd központon 4 község számára; február hó 15—24-ig Etéd központon 6 község lakói számára; március hó 1—10-ig Kibéd központon 2 község számára; március hó 15—24-ig Erdőszentgyörgyön 5 község számára; március hó 26—31-ig, illetve folytatva április hó 4—7-ig Bordos központon 9. község számára. Az udvarhelymegyei gazdák és vezetőik nemes igyekezte, gazdasági szervezkedése, valóban dicséretet érdemlő. Az új irányu gazdaság bevezetése rövidesen meghozza a maga áldásos gyümölcseit.

Kulturélet Szentgericén. Nagy Sándor lelkészjelöltnek, mint s. lelkésznek és énekvezérnek szept. 10-én történt beiktatásával a szentgericei unitárius egyházközségben erőteljes és a várakozá-

soknak megfelelő kulturélet indult meg. Már a beköszöntő ünnepély kifejezte a hívek belső őszinte örömét, hogy minden halogató, húza-vona mellett is, ha áldozattal is, sikerült rég üresedésben levő kántoriájukat megfelelő, arra termett emberrel betölteniök. A beköszöntői közébed alkalmával, melyen mintegy százan vettek részt, a hívek őszinte megnyilatkozásaiból érezni lehetett azt a nagy szükségérzetet, amely végre is, megteremtette ezt az ünnepélyt. Gyönyörűség volt hallgatni az erőteljes lélekből jövő szavakat, amelyek kifejezésre juttatták azt a gondolatot, hogyha valóban egyetemes unitárius érdekről, kultúrértékek megmentéséről van szó, ma is bátran támaszkodhatunk a nép jobb belátására és áldozatkészségére. A hívek áldozatkészsége megnyilatkozott rövidesen, mert a kántori földeket jótermő-állapotba hozni sietett mindenki a lehetőségek között. Épp úgy lelkesedéssel gyűltek vezetőik hívására kultúregyesületekbe, amely egyesületeknek sikeres működéséről a rendezett ünnepek tesznek tanubizonyosságot. Különösképpen ki kell emelnünk a s. lelkész vezetése alatt működő dalárdáknak a szerepléseit, melyek minden alkalommal igazi zenei élvezetet és lelki gyönyörűséget nyújtottak a hallgatónak. Halottak napját az előző évek szokása szerint a szabadban, a hősök emlékoszló mellett hatalmas érdeklődő közönség részvételével tartottuk meg. Lelkész szereplés és két költeménynek az ifjak részéről történt előadása mellett legnagyobb sikert aratott a vegyeskar két dalárda-száma. (Áldd meg Isten: Hatalmas Isten) — Nov. 5-én megalakult a D. F. E. olvasóköre és annak keretében egy 40 tagú férfikar, amely már nov. 12-én egy úgy erkölcsileg, mint anyagilag nagyon jól sikerült műsoros szüreti-bált rendezett a D. F. E. T. K. vegyes karának a részvételével, melynek jövedelmét népkönyvtár felállítására szánta az egylet. A kitartó és lelkes munkának mintegy betetőzéséül lehet tekinteni a nov. 26-án fényes ünnepi keretek között és nagy érdeklődés mellett megtartott Dávid F. emlékünnepelet, amelyen imát és felolvasást tartott helyi lelkész, ünnepi beszédet mondott Csongvay Lajos nyárádszentlászlói lelkész, szavaltak: Iszlai Zita, Bereczki Erzsi és Cseh Póli. Az egész templomi ünnepélyt ezek mellett énekszámok váltogatták Nagy Sándor s. lelkész vezetésével. A 29. számú éneket közre énekelte a vegyeskar, 2 duettet adtak elő orgona kísérettel Kuti Tibor—Árpád és Iszlai A.—Gál Kálmán s Mendelsohn Dicsőség-ét énekelte hibátlan betanításban a Férfikar. Bezárta a templomi ünnepélyt Biró I. lelkész, mely után a nőegylet alakult meg és választott tisztikart. — Adja a jó Isten, hogy a megkezdett munkát sikerrel tovább folytathassák!

Buzaházán az új iskola felszentelése alkalmából november 19-én d. u. nagyszámú érdeklődő jelenlétében szép és impozáns emlékünnepelet tartatott. — Istentisztelet után, mely Dávid Ferenc emlékének volt szentelve, a közönség az új iskola tantermébe vonult, hol a tanulók éneklése után Máthé Zsigmond lelkész alkalmi imát és felavató beszédet mondott, mely után P. Szentmár-

toni Bálint tanító ismertette az új iskola s egyben az itteni iskoláztatás 37 éves történetét. Visszaemlékezése mély hatást váltott ki az egybegyűlt egykori és jelenlegi tanítványok szívében. — Jánosi Sándor gondnok afia talpraesett beszéde után Nagy Samu VII.-dik oszt. tanuló szavaltta el P. Szentmártoni Bálint „A mi új iskolánk” c. költeményét, melyet alkalomadtán leközlünk. — Szavaltak még: Nagy Nina, Tökés Ilona, Márton Ida, Fülöp János, Nagy László és Biró József tanulók. — Ünnepegyünk a lelkes zárószavai után az „Egy istenünk, egy édes hazánk” s a „Te benned bízunk” énekekkel ért véget. Sok és üdvös cselekedetet hajtott végre e kis leányegyházközség, melynek kebeléből indult ki tanító afia kezdeményezése folytán a Daloskör, Ifjúsági egyesület, Gazdakör, Állatbiztosító, Fogyasztási szöv., a Dávid Ferenc fiók-egyesület, és Nőszövetsége, Népház rádióval, de legszebb és legüdvösebb volt e végváron az új iskola építése máról-holnapra s ha valahová talált, itt csakugyan elmondhatók Petőfinek emes szavai: „Nagyapáink és apáink, míg egy század elhaladt,

Nem tévének annyit, mint mink, huszonnégy óra alatt.”

Aldassék érette az úr, ki adott nekik segedelmet. Az építetők és építők legyenek büszkéek alkotásukra. *P. Szentmártoni Bálint.*

Árkosi Barabás András.

(1862—1933 †)

A háromszékmegyei székely fiú gimnáziumi érettségi után gazdasági és jogi tanulmányokat folytatott. Sok küzdéssel és nélkülözések között szerzett ismereteit székely népe javára kívánta gyümölcsöztetni. Székelyudvarhelyen a vármegyénél helyezkedett el, hogy szorgalma és igyekezete folytán előre haladt, míg az árvaszéki elnöki állást foglalta el. Nemcsak aktaszerűleg látta el hivatalos teendőit, hanem szerető, és rokonszenves egyéniségével bizalmat és közbeesülést szerzett magának a társadalom széles rétegeiben is. Boldog családi életét a halál feldulta. Első feleségét idő előtt elvesztette. De azután új családi fészket rakott, amelyben szintén hű és gondos hitvesi szeretet aranyozta be életét.

Hivatalos kötelességei mellet talált időt és alkalmat arra is, hogy vallásának és egyházának hasznos szolgálatokat tegyen. Egyike azoknak a lelkes unitáriusoknak, akik a székelyudvarhelyi gyönyörű templom építése körül sok fáradságuk és áldozatuk által elévülhetetlen érdemeket szereztek. Egyházas buzgóságát az udvarhelyi egyházkör avval jutalmazta, hogy egyházköri f. ü. gondnokká választotta, s amikor gyengélkedése miatt lemondott e tisztról, akkor tiszteletbeli f. ü. gondnoki címmel tüntették ki. Özvegye és egyetlen élő testvérével együtt mi is kegyelettel őrizzük a jó barát és az egykori munkatárs áldott emlékét. *V. A.*

Isten legelső vértanuja.

Öreg angol könyvet forgatok. 1729-ben nyomták. Írója, M. Maimbourg, sokat foglalkozik velünk, erdélyiekkel is, amennyiben „Az Ariánizmus története“ a könyv címe szerző az unitáriusokat is ismerteti. Újabb bizonyosság ez a könyv is arra, hogy szép Erdélyországunkat főleg azért ismerik és szeretik külföldön, mert az unitarizmus otthont talált benne.

Többek között egy Giovanni Valentino Gentile (ez utóbbi a családi neve) nevű unitárius reformátorról is ír. Ő az, akiről a fenti címet írtuk: Isten legelső vértanuja. Sokat szenvedett ez a Gentile unitárius hitéért. Sokszor bebörtönözték, száműzték, halálra is ítélték távolléte alatt, egyszer pedig kegyetlen kínzásokkal arra kényszerítették, hogy Genfben, (ahol a szintén unitárius Szervét Mihályt máglyán égették meg), alávesse magát az „Amende honorable“ büntetésének. Elmondjuk, hogy milyen volt ez a „tisztességes bűnhődés“, hogy lássák olvasóink, milyen szenvedéseket kellett kiállaniuk elődeinknek azért a hitért, melyért mi sokszor csak langy-meleg érdeklődést tanúsítunk. Gentilének meztláb, hajdonfővel, csak egy ingbe öltözötten s kezében fáklyát tartva be kellett járnia a város utcáit, miközben előtte és mögötte harsonákat fújó hajduk haladtak. A főtéren kényszerítették, hogy térdre borulva nevezze bűnnek az unitárius hitelveket s kérjen kegyelmet a város vezetőségétől. Végül pedig saját kezűleg égesse el hittani írásait. Ha meggondoljuk, hogy úgy Gentile, mint a többi unitárius reformátor korának legtanultabb és legdíszesebb állásokban levő hittudósai közé tartoztak, a megalázás annál nagyobbabbnak tűnik fel.

Gentile azonban, amint kiszabadult kínzói közül, tovább folytatta unitárius reformatori munkásságát. Később hitvitára hívta Franciaország és Svájc hittudósait a szentháromság kérdésében. Ezek a hittudósok azonban féltek kiállani ellene, ezért hát csellel elfogatták és Bernben halálra ítéltették. (1566.) Gentile mindvégig megőrizte bátorságát s mikor, lefejeztetése végett, a vesztőhelyre vitték, fennhangon vallotta, hogy ő nyugodtan hal meg, mert ő lesz *Isten legelső vértanuja, minthogy az apostolok és a vértanúk Jézusért haltak meg, aki ugyan minden tiszteletre és követésre méltó, de nem volt Isten.*

Ezért nevezi ez az öreg angol könyv *Isten legelső vértanujának* Gentilét.

Amikor kegyelettel emlékezünk meg róla, példájából merítsünk erőt. Ma már nem fejeznek le minket, még csak be sem börtönöznek hitünk megvallásáért, hiszen azóta az unitárius vallást törvényesen bevett felekezetként a mi országunk alkotmánya is elismeri. Annál inkább kell hát, hogy odaadó lélekkel éljünk azért a hitért, amelyért elődeink közül oly sokan meghaltak.

Sz. I. S.

Képeink és fejléceink. A mult, decemberi számban Tóth István kollégiumi rajztanár és ismert kitűnő festőművész afia rajzát adtuk az első oldalon. Sajnos, a nyomtatás nem sikerült olyan jól, mint amilyen gyönyörű a rajz eredetiben. E számunkban látható új fejléceink is az ő művészetét dicsérik. — Hasonlóképen, jelen számunkban közölt első oldali képünk tárgya is, festője is unitárius. Gidófalvyné Pataki Etelka úrnő egyik híres festményének kicsinyített mását láthatja az olvasó az első oldalon. Igyekezni fogunk, hogy amikor csak tehetjük, unitárius festőink nevezetesebb munkáit bemutassuk olvasóinknak.

Kérelem! János Zsigmond élet- és jellemrajzának megjelenését 1933 karácsonyra terveztem, azonban közben a bécsi állami levéltárból eddig kiadatlan értékes forrásokat kaptam meg s azokat munkámban fel akarom dolgozni. Mély tisztelettel arra kérem jóakarátú előfizetőimet, hogy néhány hónapig még legyenek türellemmel, mert a munka minél később jelenik meg, annál gazdagabb tartalmú lesz. Az előfizetési ívek beküldésének határidejét 1934. március 1-ig meghosszabbítom s addig még sok új előfizetőt kérek és várok. Szentmártoni Kálmán unitárius főgimnáziumi igazgató, Székelykeresztúr.

„Régi igazságok új köntösben“ címen dr. Iván László hitoktató lelkésznek Jézusról szóló rövid tanulmánya különlenyomatban megjelent. A szerző a bibliakritika eredményeit és az új istenes (theocentrikus) világnézet követelményeit foglalja össze tizenhat oldalon. Bárkinek ingyen megküldi lapunk kiadóhivatala, aki azt levelezőlapon kéri.

Unitárius Közlöny.

„Kövendi Élet“ címen úgy egyházközségi tudósító indult meg Kövenden, Fikker János lelkész szerkesztésében. A kolozsvári, brassói, bukaresti egyházközségi tudósítók mellé negyediknek sorakozik fel egyházunkban a nyomtatásban megjelenő helyi orgánumok között. Mig azonban az első három városon jelenik meg, hel szükségességüket a nagy kiterjedésű városokban szétszórtan lakó hívek összekapcsolása okolja meg, addig ez az új lap falun jelenik meg s — tudomásunk szerint — ez az első falusi (nyomtatott) egyházközségi tudósító. Hogy szükség volt rá, igazolják az előfizetések. Alig pár hete, hogy a „Kövendi Élet“ meg-

indult s máris 73 előfizetőt nyugtáz ez az egyetlen szám is. Nem sajnáltuk a fáradságot s összeadtuk a nyugtázott előfizetéseket, mert igen érdekes tanulságot véltünk az eredményből kiolvasni. Összesen 1070 lejt nyugtáz csak ez az egy szám. Egy lejt adott 1, két lejt 2, 4 lejt 3, — 50 lejt 2, 40 lejt 3. E legkisebb és legnagyobb összegek mellett a nagytöbbség átlag 10—25 lejes adományokkal szerepel. Ha az egész összeget elosztjuk az előfizetők számával, akkor is 14 lejes átlagot nyerünk. A mai nehéz gazdasági viszonyok mellett is tehát falusi hiveink eredményesnek látják 14 lejt egyházközségi lapjuk fenntartására fordítani. Ha meggondoljuk, hogy falun milyen ritka manapság a készpénz, a kövendiek áldozatkészségét és haladott gondolkozását még jobban fogjuk értékelni tudni. Ez az eredmény ékebben beszél hiveink egyházas érzése mellett, mint sok hosszú méltatás. További sikert és áldásos munkát kívánunk a „Kövendi Élet“-nek. Szerk.

Szerkesztői üzenetek.

Feleletek a „Gyermekvilág“ kérdéseire.

I. 1. Tű és cérna. 2. A vasa-ló. 3. Hó. 4. Káposzta.

II. 1. Amikor földhöz esapjuk a labdát, az erő, mellyel a földet éri belapítja a labda érintő felületét. A gummi (vagy a levegő, ha levegővel van töltve a labda, mint pl. a tenniszlabda) ellenáll a belapításnak. Ez ellenállás a belapított felületen át megfelelő ellenhatást gyakorol a földre s visszalöki saját magát. Ha a labda nem volna rugékonny (gummi) anyagból, s nem lapulna be, — nem is lökhetné magát vissza, azaz, a labda nem ugornék. — 2. Örökmozgót még soha senkinek sem sikerült feltalálnia. Egy örökmozgó gépet csak úgy lehetne konstruálni, ha sikerülne minden surlódást, tehát lazító akadályozást, így a levegő ellenállását is, kiküszöbölni. Ez eddig még lehetetlen. Még az úgynevezett „légüres térben“ sem lehet megvalósítani, mert tökéletesen légüres tért még eddig nem sikerült előállítani. Végeredményében pedig, ha az örökmozgót hajtóerőnek próbálnók felhasználni, megszűnne akadálymentessége s így örökmozgósága is. — 3. Mert a gömb az az alakzat, melybe egy bizonyos mennyiségű levegő a legkevesebb szappanréteggel befogható. A szappanhártya, mint minden anyag, iparkodik oly szűkre fogni magát, amennyire csak teheti a levegő kiengedése nélkül. — 4. Azért, mert nem a síma-ság teszi a jeget csúszóssá. A koresolyázó súlyának nyomása alatt a jégfelület megolvad egy kissé. Ezen a vékony vízrétegen csúszik a koresolya. Persze, amint tovább haladunk, a vízréteg azonnal megfagy újra. A tükör nem olvad meg a nyomás alatt s ezért nem lehet rajta koresolyázni, bármennyire síma is az.

Többeknek. Lapunk jelen számából szívesen küldünk mutatószámot olvasóink jóismerőseinek, ha a címet január 15-ig kézhez kapjuk. — *Özv. B. Á.-né.* Marosvásárhely. Remélem ez a szám még jobban fog tetszeni, mint az előbbi. Kézesók. — *Régi előfizető 1.* Lapunk előfizetése tényleg csak évi 36 lej, de aki évi 60 lejt fizet, egyúttal az Egylet rendes tagjának is számíttatik s az összes kedvezményekben részesül. Innen a tévedés. — *Brassói unitárius egyházközség.* Ez uton is örömmel nyugtázzuk *özv. Bohdál Károlyné,* kolozsvári kedves hívünknek, 300, azaz háromszáz lej adományát a brassói unitárius templom javára. — *Nyelvész.* Örömmel vettük helyreigazítását a *leu* szó használatát illetően. Azt azonban mégsem fogadhatjuk el a magunk részére. Tudjuk, hogy a *leu* egyesszám és a *lei* többesszám, magyarban azonban nem teszünk ilyen megkülönböztetéseket. Nem azt mondjuk két koronák, három pengők, hanem azt, hogy két korona, három pengő. Hogy aztán ennek megfelelően mégsem azt mondjuk, hogy két leu, három leu, hanem azt, hogy két lej, három lej, az ismét azért történik, mert a többször hallott *lei* szó a magyarban lej formában vált otthonossá. Mi tehát csak így fogjuk ezt továbbra is használni: egy lej, két lej, mindig csak lej. Hiszen más idegen pénznemnek is a magyaros formáját használjuk. Nem azt mondjuk, hogy angol paund, hanem azt, hogy angol font s így tovább. Hogy már most miért lej és nem leu, hát egyszerűen azért, mert magyar ember könnyebben ki tudja mondani az előbbit, mint az utóbbit.

Szerkesztő.

Alapítói díj 1000 lej, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Minden nagy ember

azért nagy, mert tud és mer gondolkodni,
 a munkát teszi első hitvallásává,
 ép oly kicsinek születik, mint a többi,
 még nagyobbá lesz, ha a szerénységet is erényei közé sorozza,
 előbb utóbb észreveszi, hogy nagyságánál csak felelőssége és
 feladatai nőnek jobban,
 tudja, hogy legnagyobb gyengesége megszélesíthetetlen
 vágyaiban rejlik,
 elismeri, hogy a gondviselés többet tett sikeréért, mint ő maga.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor címére küldendő, Cluj-Kolozsvár, Unitárius kollégium

Előfizetési ár: Egész évre nem egyleti tagoknak 36 L. Akik a 60 Lejt egy összegben előre befizetik, kapták a lapot, a Dávid Ferenc Egylet rendes tagjainak tekintetnek, s egyleti jogukat gyakorolhatják. Örökös alapítódíj 1000 L. Magyarországi előfizetés 90 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet R.-T. Cluj-Kolozsvár. 1936

UNITÁRIUS KOZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉBŰ
KIADJA A DÁVID FERENC EGYSÉG

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

CSIFÓ SALAMON
(1865—1934 †)

Kelemen Lajos ur
LOCO
Str. Iuliu Maniu 2/1

Csifó Salamon

(1865–1934 †)

Voltak, akik nem hittek a szemüknek, mikor mult számunkból olvasniok kellett, hogy Csifó Salamon halott. Mi sem tudtunk belenyugodni a szomorú valóságba, amikor az unitárius templom és a kollégium homlokzatain a hosszú fekete zászlókat komoran kibontakozni láttuk. „Valaki meghalt” — mondtuk csendesen s bár az utóbbi napok súlyos szenvedései után várnunk kellett a várhatatlant, mégis tagadtuk még magunkban is, a ma már tagadhatatlant. A széles márványlépcső első fokára lépve, súlyos gyászdallam foszlányai érintenek: a Theologia énekkara gyakorol. „Valaki meghalt” — mondjuk újra, „valaki, akinek az egyház sokkal adós”. Fent a püspöki irodán komor a hangulat, küldöncök járnak-kelnek, komoly arcú vezető emberek tárgyalnak. Az egyik asztalon fekete keretes gyászjelentés kefelevonata. „Valaki meghalt” — hajolunk némán a gyászjelentés fölé s a várt csapás mégis szörnyű döbbenetével olvassuk: „*Csifó Salamon...*”

Mindnyájan meghalunk egyszer. Ez még magában véve inkább megnyugtató, mint ijesztő igazság. Csifó Salamon is elment az enyészet útján.

De amikor megpróbáljuk elképzelni a kollégium folyósóit mindig siető, jókedvű alakja nélkül, a központi szervezeteket törvényismerő, gyakorlatiakban is jártas, egyházi életünkben hosszú évek óta ismerős szakvéleményei nélkül és főképen, ha a Theologia hallgatóinak a sorsát próbáljuk elképzelni Csifó Salamon nélkül, az ő mindig érdeklődő, szellemiekben és anyagiakban mindig segítségre kész, atyai gondossága nélkül, — akkor úgy érezzük, lehetetlen, hogy Csifó Salamon ne legyen többé.

Senki sem pótolhatatlan, szoktuk mondogatni. De téved, aki azt hiszi, hogy ez a mondás a kihullott kő helyét betöltheti a bástyafalban. Téved, aki ezzel a mondással a feledés ködét véli rásűrüsíteni arra az új sírhalomra a temetőben. Ellenkezőleg! Mert mindenki pótolható, tehát mindenkit pótolni *kell*. És hogy pótolni tudjuk, meg kell tartanunk, le kell mérnünk ezt a kihullott követ, ezt a kihullott életet, hogy hozzá hasonlólt farag-hassunk s hozzá hasonlóval tölthessük be a tátongó űrt a bástya-

falban. Jelen számunk első oldalán gyászkeretes arcképét hozzuk az elhunyt Csifó Salamonnak. Szerettük volna, ha itt az írott sorok között aranykeretes lelki-képét adhattuk volna az élő Csifó Salamonnak, hogy pótlására az utána jövők mintát nyerjenek. Ám tollunk gyöngye, helyünk kevés. Jobb toll, több hely kell egy ilyen lelki-kép megírásához, olyan toll, amilyennel az érzelem vési be a legdrágább arcképeket rejtett mélységei finom tábláira — és olyan bőséges hely, mint amilyen az óriás-ölelésű, végtelenbefogadású, apró emberi szív. S belépük bizonyára be is vétetett, el is tétetett, meg is rögzítettett a Csifó Salamon lelki-képe, hogy onnan bentről világítson fel a tudat józan csúcsaira, valamikor csak őt pótolni alkalmunk nyílik.

Ez a belső kép pontosabb, mint amit róla emlékezve elmondhatunk. Hogy Cristuron született 1865-ben, hogy ott, Clujon és Londonban tanult, hogy Arcusi lelkész, egyházi titkár, Cluji lelkész, majd 1909. óta teológiai tanár és közben 17 évig teológiai dékán volt, hogy egyházunk minden szervezetének tagja, tanácsosa, soknak vezetője, irányítója volt, hogy a megfáradt és megrokkant egyházi szolgák és árván maradt hozzátartozók részére nyugdíjszervezetet fáradozott össze, hogy egyházon kívüli szervezetek is számosan élvezték buzgóságát és bölcsességét — ezek csak külsőleges határhövek. Nyomtatásban kiadott néhány munkája, egy beszédgyűjtemény, két hittani tankönyv, egy történelmi tanulmány szintén csak sápadt fényei egy melegen izzó lelki tűznek. Nem ezekről kell vennünk a mértéket, ha őt pótolni vágyunk. Azokat a megvígasztalódott mosolyokat kellene összegyűjtenünk, melyek árva, megtépett, félrelökött gyermekek ajkain szakadtak, mikor Csifó Salamon lenyult hozzájuk segítő kezével. Azokat a váratlan felfakadó, megkönnyült sóhajokat kellene összegyűjtenünk, melyek a főiskolák rideg hivatalosságában megfázott ifjakból gyöngyöztek föl, amikor „Csifó dékán úr”-ban többet ismertek meg, mint dékánt: amikor megérezték, hogy atya.

Családját, nevelt fiát, gyámfiát, agg testvéreit, kiket halála napjáig teljesen ő tartott el, csak azért említjük, hogy láttassék meg: hánynak volt mindene s mégis, hánynak tudott még atyja is lenni.

Még sokáig, amíg ki nem hal a tegnap és a ma ifjú nemzedéke, — sok megbékült, helyére talált és eligazodott lélek sikeréből Csifó Salamon tetteinek dicsérete fog hangzani. Karrierek,

melyek valamikor a pusztulás meredélyén álltak, becsületes családapák, kik valamikor ráléptek volt arra a bizonyos erkölcsi naraneshéjra, családok, melyek az önkiírtás rémétől remegtek nyomoruságukban, még sokáig fogják áldani azt a nevet, mely éppen a tizenkettedik órában nyúlt a hónuk alá, hogy fölsegítse őket.

S ezekben az áldásokban, ezekben a ráemlékező könnyekben, mosolyokban és sóhajokban, ezekben a háládatos szívekben szebb szobra, tündöklőbb lelki-képe őriztetett meg Csifó Salamonnak, mint amelyet szobrász vésője, festő ecsetje, író tolla, alkotni tudna. Ezekben halhatatlanná tétetett. És hogy odafönt Az, akinek oly hű szolgálja volt, miképen jutalmazza meg, arról mi földön maradt jószok nem jószogatunk. Csak emlékezünk és áldjuk az Istent, hogy adta őt nekünk.

*

Temetése nagy részvét mellett zajlott le. Már 8-án átszállították tetemét, Szent-Iványi Sándor lelkész imája után, a kollégium dísztermébe. Szerdán d. u. 3 órakor nemcsak a tele díszterem, de zsúfolt karzatok hallgatták végig a gyászszertartást, főt. püspök úr imáját. Lőrinczy István, Cristuri vallástanár, a néhány napos hét éves kora óta legjobb barátja beszédét, Vári Albert theol. dékán és Kiss Tihamér papnövendék búcsúszavait. Kint a temetőben Ürmösi Károly esperes és Pálffy László vezérigazgató mondtak utolsó istenhozzádot. Béke poraira!

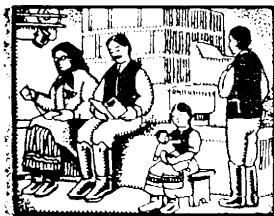
Sz. I. S.

*

Csifó Salamon 1888-ban az alábbi emléksorokat írta az Unitárius Közlönynek. Mintha önmagának adná a jó tanácsot. Mintha élete tervét foglalta volna össze az ifjú ember, ki akkor Árkoson osztogatta a jó papi tanácsot. Tisztelői, barátai és tanítványai szívesen fogják olvasni:

„Aranyaidat, pénzed szórd a szegényeknek;
Óvd a becsületed, szerénységed tartsd meg;
Arcod legyen mindig belsődnek tüköre;
A hit és szeretet jó lelkednek öre.
Szívedet — e tiszta erénynek hajlékát —
Szenvedés, csalódás ne nyugtalanítsák.
Tanuld meg, hogy a szó virág, amely ígér,
A tett pedig gyümölcs, mely ha jó, megdicsér.“

(Unitárius Közlöny, 1. köt. 132. lap.)

TÜZHELY MELLETT

Az Amerikai Szabad Egyház himnusza.*

Irtá: Marion Franklin Ham.

*Mint két folyam, ha egybefolyt,
Együtt lejt a tenger felé,
Testvér testvérrre így talált,
Így száll a szabadság felé.*

*Elaljasul a rabbilincsen
Az ész, holtta fakul a hit,
Ha szabadság nem lengeti
Az ember-lélek szárnyait.*

*Szabadság, melynek szent a mult,
De bátran a jövőbe lát,
Nem hagy pihenni, harcba küld
Keresni lelkünk igazát.*

*Szabadság, melynek fékje van:
Az Égtől esd látó szemet,
Az áhitat a fegyvere
S lehellete a szeretet.*

*Próféta hit, igédre vár
A láncát tépő gondolat.
Isten nevében teljestisd
Meggáltó hivatásodat.*

Fordította: Pálffi Márton.

* Amerikai unitárius testvéreinkkel közös munkát vállalnak ezentúl, a szabadelvű kereszténység terjesztése végett, az univerzalista egyház és a kongregacionálisták egyik csoportja. Az így alakult vallásos szervezet „Amerikai Szabad Egyház“ néven működik. Ennek az új egyháznak írta szerző ezt a költeményt.

(Szerk.)

A felvágatlan könyv.

Ezüstös hajú, szép öregúr volt a főkönyvtáros. Hogy így együtt ültünk a könyvtár ódon hangulatu sarkában, rég idők emlékeit énekelte meg a halántékán játszó alkonyati napsugár.

— Hát bizony, tisztelendő öcsém-uram, — mondotta a maga régies, finom módján, — mindnyájan érezzük egyszer-másszor azt az isteni gondviselést, amelyről beszélgetünk. Csak nem kell úgy képzelnünk el, hogy valami nagy kéz lenyúl a mennyországból s a gallérunknál fogva ránt ki abból a sárból, amelybe beleszédelegtünk. Már tisztelendő öcsém-uram, jobban tudja azt, mint én, hisz nem én vagyok a pap, de én mindig esodálkozom, amikor az emberek ilyen durva, mesterséges gondviselést várnak az Uristentől. Mert megmondotta Jézus: Az Isten lélek. A lélek pedig csak a lelkeken át tesz, int, figyelmeztet és visel gondot. Ha nem untatom, elmondok egy régi történetet, amely a gondviselésnek ezt a lelki módját tisztán megmutatja. Velem történt. Segédkönyvtáros voltam még akkor, tele duzzadó, de ki nem elégitett ambícióval. Akkoriban a segédkönyvtáros csak robotolt, adminisztratív munkát végzett, a tudományos búvárkodás és a dicsőség a főkönyvtáros része volt. Egyik délután éppen ezeken töprengtem magamban. Mint minden fiatal ember, én is sokat tartottam magamról, de keveset feljebbvalóimról.

— Bezzeg milyen becsülete van a gazdánknak, — gondoltam magamban, — pedig mindössze egy igazán nagy munkája van. Azért aztán agyba-főbe dicsérik, naponta idézik, emlegetik, míg én nem jutok hozzá, hogy bár egy rövid kis értekezésemet kiadja a könyvtár.

Igy zsörtölődve értem el a nagy könyvtár egyik félreeső raktárszobájába, ahol a még fel nem dolgozott anyagot tartottuk s ahová a hatalmas íróasztal és a zavartalan munka lehetősége már többször oda vonzott. Amint szórakozottan teszek-veszek a felhalmozott könyvek között, egyszerre csak kezembe akad egy nagy, régi bőrkötéses könyv. Csak egy pillantást kellett vetnem rá, azonnal megismertem. Ez az „Unicum“. Könyvtárunk büszkesége. Egy réges-régi, a nyomtatás őskorából származó tudományos könyv, mely az egész világon már csak egy példányban van meg, — nálunk. Azért hívtuk mi „Unicum“-nak. Amellett még arról is nevezetes ez a régi könyv, hogy főkönyvtárosunk híres nagy munkájának ez a régi könyv volt az alapja, a főforrása. Nézem, nézem a könyvet. Eddig csak felületesen, takarítások és rendezések alkalmával láttam. Közben morgok magamban.

— Hát már ide is betolakodott a főkönyvtáros úr, az én szentélyembe? Mert hiszen ennek a könyvnek az ittléte elárulja.

Ami Achillesnek a pajzsa és Attilának az Isten kardja volt, az ez az „Unicum“ a főkönyvtárosnak. S persze, itt felejtette ezt a ritkaságot. Ha valaki más tette volna, eddig már mennydörögne a főkönyvtáros úr. De ha ő tette, az persze más. Neki minden szabad.

Lapozgatom, forgatom a könyvet, egyszerre nem tudok tovább lapozni. A közepe táján vagy két-három ívnyi még nincs felvágva. Bosszúsan nyulok a zsebkésem után s már nekiereszkedek, hogy felvágjam a lapokat, mikor egy villanásszerű gondolat hirtelen megállítja a karomat.

— Ez az „Unicum“ a főkönyvtáros nagy művének az alapja, a főforrása, a Bibliája — és — *nincs* — *felvágva!*

Le kellett ülnöm az izgalomtól, a meglepetéstől, a megbotrányozástól és a diadalérettől. Mert éreztem, hogy ez a felvágatlan könyv fordulópontot jelent az életemben.

— Hát így vagyunk? Hát ilyen az öregek híres tudományossága? Az a sokat emlegetett alaposság, amelyet mi fiatalok csak az idő haladtával tudunk elérni? Hiszen itt van a megcáfолhatatlan bizonyíték a kezeimben. Még csak fel sincs vágva az a könyv, amelynek nemcsak pontos, de valósággal betűszerinti ismerete, megmagyarázása és megértése nélkül a főkönyvtáros úr egész nagy műve üres mesélgetéssé, alapnélküli találgatássá sülyed. Még csak fel sincs vágva! És hogy ágált, hogy nagyképűsködött a nyomorult. No, megállj!

Izgatottan pillantok az óráimra. Fél hat. A reggel megjelenő nagy napilapot este tízkor zárják. Van még négy és fél óráim, hogy az előkészületeket megtegyem s reggel... Reggel hangos lesz a város a botránytól. Az országos hírű tudós, a nagy történelmi munka szerzője *csalt!* Még csak fel sincs vágva az a könyv, amelyen egész munkája alapszik!

De jól meg kell fontolni, hogy mit tegyek. Ha elhamarkodom, elvesztem az állásomat, a becsületemet, a jogot, hogy valamikor helyet foglaljak a beérkezettek között. Igaz, de hiszen itt a könyv a kezemben. Göresösen szorítottam magamhoz a foszladozó bőrtáblákat. Ha valaki csak egy percre is a kezébe kapja a könyvet, egy vékony zsebkés, egy névjegy, vagy akár az ujjja segítségével is felszakítja a lapokat s akkor az én felfedezésem rosszindulatú, aljas rágalmazásnak minősítetik. Nem, itt másként kell cselekedni, Elmegyek a közjegyzőhöz, igen, a közjegyzőhöz s három tanu előtt bizonylatot készíttetek, hogy a könyv nincs felvágva. Ez az. Ezzel biztosítva vagyok. S akkor azután a deleplezés dicsősége egyedül az enyém.

Lázban égő arccal ugrottam fel, a könyvet papirba csavarтам s elindultam kifelé. Ekkor hirtelen egy hang szólt hozzám: Ne menj!

Nem néztem körül, éreztem, tudtam, hogy az a hang nem

kivülről beszél hozzám, hanem belülről. Önmagamból. Máskor is előfordult, gyermekkorom óta tudtam róla, lelkiismeretnek, Isten szavának neveztem, nem lepődtem meg rajta. De soha olyan világosan, olyan tisztán és félreérthetetlenül nem beszélt, mint most.

— Miért ne menjek? — feleltem vissza — hiszen Isten-adta alkalom ez. Talán a jövőm függ tőle!

De a hang egyre azt ismételgette: Ne menj! Ne menj!

Ismét leültem. Feltűnt előttem egy percre ismét a főkönyvtáros gyűlölt alakja. De — gyűlölt volt-e igazán? Megpróbáltam nyugodtan vizsgálni alakját. Öregedő, lassú, tekintélyes ember volt, a sokat hangoztatott tudományos alaposság megszemélyesített mása. És mégis — forrt fel bennem a düh — hazug ennek az embernek minden szava, minden mozdulata, hiszen itt a bizonyosság a kezeim között.

Eszembe jutott sok régi emiék, amikor engem, a kezdő könyvtárest oktatgatott, vezetgetett a végeláthatatlan termék és könyvespolcok rengetegében. Eszembe jutott, hogy néha vacsorára is meghívott magához. Láttam a csendes családi kört, a szelid feleséget, a négy gyereket, kiknek ő volt a zászló, a vitorlaáruló, a tartóoszlop, a tisztelet és csodálat megtestesítése, az élet magyarázata és aranyfedezete. S láttam — gondolatban — hazamenni leleplezésem után. Megtörtem, a szégyensulya alatt roskadozva, nem merve családjá előtt felemelni a fejét, míg felesége és gyermekei a kiábrándulás riadt kérdéseivel a szemükben halálatagon állják körül.

— Ej, mit! A tudomány érdeke felette való az egyéni érzelmős szempontoknak — próbáltam még egyszer utoljára visszafelelni. Mikor azonban újra hallottam bensőmben a categoricus imperativus-t: Ne menj! — megadtam magamat. Jó, nem megyek. Nehéz izzadtságcsöppek gördültek végig a homlokomon, az arcomon. Megviselt ez a belső harc.

— Jó, hát élj és hazudozz tovább. — mondtam a főkönyvtáros gondolatbeli alakjának. S azzal felkeitem, hogy kikeressem a katalógusból az áruló „Unicum“ számát s visszaállítsam a könyvet rendes tartózkodási helyére, ahonnan a főkönyvtáros idehozta és itt felejtette volt. „D II. 13“ — irtam fel egy cédulára a könyvtári számot s ezzel megindultam, hogy a nem messze fekvő „D“ állvány II-ik polcára a tizenharmadiknak beállítsam a könyvet.

— Hiába! sohasem lesz belőled nagy ember, — szidtam magamat. — Ezzel a te érzelmösségeddel semmire sem mehatsz.

Amíg a zárral babráltam — az ilyen ritka és drága könyveket már akkor is zár alatt szokták tartani — egyre korholtam magamat. Végre nyitva volt az ajtó. D. II. 13 olvastam újra s a II-es polcon végigszámláltam a könyveket: tiz, tizenegy-

tizenkettő, tizenhá... De hiszen itt van már egy 13-as könyv! Mi ez? Hibás számot néztem volna ki a katalogusból? Lássuk csak, mi ez a D II 13, ami itt van? Szétfeszítem a bezúfolt könyveket s kihúdom a D II 13-at. Egy pillantás rá — forogni kezdett velem a világ. Jó volt a szám, a D II 13 az „Unicum“ volt. De hát mit jelent ez? Hitetlenül néztem a kezeimben tartott két könyvre. Semmi kétség, mindkettő ugyanaz. Cim, szerző, kiadási év, nyomda, papír, minden ugyanaz.

— Uristen! — csak ennyit tudtam nyögni. Fellapoztam hirtelen az eredeti D II 13-at. Minden lapja gondosan felvágva, apró jegyzetdarabok a lapok között. Ahol a kutató főkönyvtáros érdemlegesen talált. — Istenem, ha nagy hirtelen elrohannok a közjegyzőhöz s aztán közreadom a cikket. Milyen bukás, megbotránkozás, kiközösítés következett volna akkor. Mekkora is felrefordított fejjel mentek volna el mellettem. Most már csendes belső zokogással áldottam ezt a figyelmeztető hangot, Isten gondviselő, óvó szavát, mely visszatartott. Hiszen ime, az „Unicum“ nem unikum többé, itt van a kezemben a társa s a főkönyvtáros a régi példányból készített gondos, lelkiismeretes munkát.

De megáljünk csak: az „Unicum“ nem unikum többé? Persze, hogy nem, hiszen én találtam meg a társát. Én találtam meg! Levertségem és ijedelmem egyszerre boldog örömmé változott át. Az „Unicum“ társának a megtalálása nagy lehetőségeket nyitott meg előttem. Már maga a megtalálás is híressé teheti a nevemet, hát ha még hozzáfűzött ismereteimet megfélelő alapossággal dolgozom föl...

— S úgy lett, — fejezte be elbeszélését az öreg úr. — Azóta sok idő telt el s ma már itt ülök az egykor annyira irigyelt főkönyvtárosi tisztségben. Néhány munkám is jelent meg időközben, vannak, akik azt mondják, hogy értékesek. Mindezt pedig annak a hangnak köszönhetem, mely *akkor* visszatartott. Alázatos lélekkel állítom, hogy ez a hang az isteni gondviselés volt, mely eszközül nem külsőséges, erőszakolt csodákat használ, hanem a lélek megfoghatatlan erejét.

Közben teljesen elsötétedett. Az alkonyati égen alig látható vékony sáv jelezte csak a nap távolodó útját. Meghatódott csend lett, míg csak az öreg úr el nem sóhajtott a halkan: Áldott legyen az Isten!

Sz. I. S.

Lelkészi iktató 1500 számra, fekete, kemény táblával, vászon sarokkal, kapható az Unitárius Iratterjesztőnél darabonként 190 Lejért.

Rózsa-hullató fa.

*Ez a rózsza sárga volt,
Míg a neve rózsza volt;
Elhullott szirma, levele,
Rózsafa lett a neve.
Hej, rózsza, rózsza,
Rózsza-hullató fa.*

*Most a lánynak mit vigyek?
Ágon vigyek töviset?
Ha volna is, mit vigyek,
Ugy se vinnék, nincs kinek.
Hej rózsza, rózsza,
Rózsza-hullató fa.* Szabédi László.

A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL

A libanoni cédrus. Gyakran hallunk ezekről a híres fákról egyet-mást elmondani, azonban képzeletünk mindannyiszor cserben hagy, amikor magunk elé akarjuk varázsolni ezeket a legendás fákat. Pedig rokonai nálunk is élnek magas hegyek felső részeiben. Termete a jegenye-fenyőhöz hasonlít, eléri a 40 méter magasságot. Ágainak elhelyezése az erdei-fenyőével azonos. Örökzöld tűlevelű ága leginkább a boróka-fenyő vékony törzséhez hasonlítható. A Libanon-hegységben, ahonnan Salamon király is vágatott cédrusfákat a jeruzsálemi templom felépítéséhez, ma mindössze 400 drb. cédrusfa áll. A legvastagabbakat két ember kiterjesztett karokkal is alig tudja átölelni. Ha az utóbbi évszázadokban nem lettek volna a legszigorúbb törvényekkel ezeket a történelmi nevezetességű szép fenyőféléket, ma hült helyük sem lenne. Életkorukat 2000—3000 évre becsülik. A mi éghajlatunk alatt szintén a cédrusfának egyik közeli rokona: a Tiszafa, a leghosszabb életű. A Turda-hasadékban és a Székelykő oldalán még egy-egy Tiszafa látható, ezt, csak a hozzáférhetetlen sziklafal mentette meg az emberi kapzsiság telhetetlen pusztításától, amennyiben összes fáink közül ennek van nemcsak a legszebb, hanem a legkeményebb fája is.

Tengeri szörny vagy helyesen: Tengeri elefánt fóka. Külföldi nagy lapok hasábkot szentelnek a tömegfautázia által annyiszor leírt tengeri kigyónak. Annyi bizonyos, hogy ma már a Föld összes gerinces, tehát nagyobb testű állatait ismerik, sőt a kihalt fajokból is ezrek állanak az őslénytan biztos

tárházaiban. Így ismeretlen óriás állatokat ma már csak beteges emberek fantáziája láthat. Az állatot némelyek kigyószerrűnek írják le, mások szörnyű üvöltését is hallották. Annyi azonban tény, hogy a tengeri kigyóról az angol rádióban is jelent meg egy rövid híradás, melynek alapján a tudományos körök is felfigyeltek s a következő jelentést tették közzé: Ha a Loch Nes nevű skót tengeröbölben tényleg egy szokatlan nagyságú, köznyelven szólva, szörny jelent meg, akkor az nem lehet más, mint az északi elefántfóka (*Macrorhinus angustirostris* Gill), amelynek hosszúsága majdnem hét méterre tehető, súlya pedig 15 drb. 200 kg-os disznóéval egyenlő. Sajnos, a múlt században még tömegesen található volt, azonban a fókavadászok hihetetlen kegyetlenséggel, anyagi hasznukért, majdnem kiirtották. Ma nagyritkán fordul elő egy-egy példány, ami nagyságánál fogva érthető izgalmat idéz elő a parti emberekben.

Étessük az ittmaradt hasznos madarainkat. Kevesen tudják azt a nagy hasznot értékelni, melyet bizonyos madárfajok kertjeinkben, mezőinkben és erdeinkben elvégeznek. Madarakból telnek ki legönzletlenebb mezőgazdasági munkásaink s ezek kipusztulása más, emberre nézve kártékony állatoknak adnak életlehetőséget. Nem szabad felednünk, hogy ahol az anyatermészet tiszta és ember által érintetlen, ott minden állatnak megvan az életlehetősége, de ahol az ember megbolygatta a természet rendjét, ott köteles azokról az állatokról is gondoskodni, melyek az ember gyűjtő munkája révén táplálék nélkül maradtak. Ide tartoznak cinkéink, sármányaink, melyek nem alamizsnát, hanem egy pár szétszórt kendermagban, tökmagban jogos jutalmat kérnek.

A buza. Erdélyben csak 1000 méter tengerfelszíni magasságig termesztethető. Az egyenlítő táján 3000 m. tengerfelsz. magásra jut. Németországban az elvetett magnak 5—6-szorosát adja vissza. Erdélyben egy vékából 8—10 szokott lenni. Déli vidékeken 25—35-szörös termés a rendes. Afrika némely kedvező vidékén 150-szeresen fizet, azaz egy vékából 150 véka terem. Ezért lusták és elmaradtak az odavaló emberek.

Dr. Ferenczy Sándor.

Vidám percek.

A karnagy buzgón vezényli a vegyeskart, Zoltika azonban megrángatja anyukája szoknyáját a nézőtérén:

- Anyuka, miért fenyegeti az a bácsi a lányokat?
- Nem fenyegeti, szívem. — Nyugtatja meg az anyukája.
- Hát akkor miért visítanak úgy? — Így Zolti.

- Boldog, aki egész nap dalelva dolgozik.
- Hát még a társa, akinek hallgatnia kell őt?!

Az Élet Könyve .

A Könyvek Könyvét, a Bibliát, a ma élő modern, de hívő ember mai nyelvén szereti az Élet Könyvének elkeresztelni. Karácsony előtt az angol alsóházban Ramsay MacDonald angol miniszterelnök, aki politikai pályája előtt unitárius világi prédikátor. Lay-preacher is volt, bejelenti, hogy a világhírű British Museum részére megvásárolták Szovjetországtól a szentírás egyik legfontosabb, görög nyelven írt s Codex Sinaiticus néven ismert kéziratát. A vételár a mai gazdasági viszonyok közepette, óriási összeg, 100.000 angol font, több, mint ötmillió lej, melynek felerészét az angol kincstár, felerészét pedig vallásoslelkű angliai keresztények adománya fedezték.

C. von Tischendorf, a bibliakutatás világhírű német mestere, kilencven esztendővel ezelőtt, 1844-ben találta meg a Codex Sinaiticus-t a Sinai hegyen épült Szent Katalinról elnevezett zárdában. Megtalálás helyéről nevezték el a Codexet, melyet a tudományos világ a héber ábécé első betűjéről aleph-nek szokott nevezni. Értéke a biblia tudósainak szemé előtt csak a Codex Vaticanus értékéhez hasonlítható. A feltalált codex őrizői görög orthodox egyházhoz tartozó barátok, akikről hosszú alkudozások után szerzi meg az orosz cár, mint a görög orthodox egyház feje és legfőbb patrónusa 1869-ben a szentpétervári cári muzeumban őrizték a mostani napokig. Szövegét legelőször is maga v. Tischendorfer adja ki, egyik legértékesebb kiadása az oxfordi Clarendon Press kiadásában jelenik meg K. Lake gondozásában, fotomechanikai eljárás útján.

A Codex Sinaiticus a Biblia egyik legrégebbi kézirat-szövege s hozzá időben és értékben legközelebb áll a már említett Codex Vaticanus, míg a szintén a British Museumban őrzött Codex Alexandrinus már későbbi kor alkotása. Keletkezési helyét a tudományos világ Egyiptomra, idejét kb. 340-re szokta helyezni. A feltevések szerint azok közzé a kodexek közzé tartozhatott, melyeket Atanasz alexandriai presbiter küldhetett Constans császár rendeletére Bizáncba. A fennmaradó gyér feljegyzések arra engednek következtetni, hogy Bizáncból hamarosan Caesarea-ba kerül, ahonnan az arabok elől a VII. században menekülő keresztények viszik magukkal a Sinai hegyen épült kolostorba.

Szövege megegyezik a Vaticanus és Alexandrinus szövegével a legtöbb helyen. Van egy érdekes hely Lukács evangéliuma XXII. 43—44. verseiben: És angyal jelenék meg neki mennyből, erősítvén őt. És haláltusában lévén, buzgóságosabban imádkozék; és az ő veritéke olyan vala, mint a nagy véresepek, melyek a földre hullanak. — Angliai lapok híradása szerint most a British Museumban kiállított könyvszerű alakú

pergament lapokból álló és csodálatosan épen maradt kodexet ezen az oldalon nyitották ki. Rengeteg ember keresi fel s tekint meg s az érdeklődés középpontjában áll. Most újabban nagy polémia középpontjába került, mert tekintélyes sullyal rendelkező anglikán lelkészek hibáztatják a kormányt, hogy miért áldozott ilyen hatalmas összeget egy ma már csak muzeális értéket képviselő kézirat megvásárlására, amikor a keresztények százai és tizezrei éheznek és szenvednek a munkanélküliség lelketlő keserőségei között. Az élet gyakorlati értékeit, Isten országát itt a földön megvalósítani akaró keresztény lelkészek hangja a bibliai szellemben beszél talán még akkor is, amikor annak egy értékes régi kézírata megvásárlása felett panaszkodnak. Amikor hangjukat felemelik a Könyvek Könyve ellen, akkor a betű helyett a lélek szava szól belőlük és az Élet Könyve, a mindennapi életben megvalósítandó kereszténység mellett tesznek tanubizonyságot.

Ferencz József.

Diákok egymás között.

Sok aggódó szülői szív sóhajai szállanak naponta a messze városokban, a kollégiumainkban, vagy más iskolákban tanuló fiúk és lányok felé. „Vajjon, hogy vannak, mit csinálnak a lelkeim?” — kérdezzetik biztosan magukban, vagy egymástól. „A sok nehéz tanulás nem árt-e meg nekik? Nem nélkülöznék-e? Nem érzik-e árván magukat a messzi idegenben?” Hát bizony nehéz a sorsa ma a magyar diáknak! Nehezebb, mint ezelőtt. Többet kell tanulni, keményebben kell készülni az élettel való harcra, mint régen. De azért nem fenéig — szurok mégse a diákelet. A mai fiatalok épp úgy tele vannak duzzadó életerővel, vidámsággal, huncutsággal, mint a régiek. És ez nagy segítségükre szolgál, mert a mosolygó embert nem meri az élet sem bántani. Sokszor meglátogatjuk ifjainkat, olyankor, amikor „csakúgy, egymás között” — fesztelenül, elfogulatlanul beszélgetnek. Nem a vizsgán, még nem is az osztályban lehet igazán megismerni a diákgyereket. Ezekre a „nagyfejük” előtt lejátszódó külön alkalmakra külön arca van a diáknak, álarca, amelyet azért tesz föl, hogy a tanár, vagy a felügyelő, vagy más „nagyfejű” előtt „imponáljon”, vagy szálnalmat ébresszen maga iránt. Hja, a létért való küzdelem a diákvilágban is folyik s amilyen fegyvere némely állatnak a mimikri, a környezet színéhez való alkalmazkodás tehetsége, ép olyan védő fegyvere a diáknak az „iskolai ábrázat”. Hanem, amikor egymás között vannak, akkor leteszik az iskolai ábrázatot, akkor őszinték. Ilyenkor kell megfigyelni őket, ha meg akarjuk mérni:

milyen hatással van a sok nehéz tanulás a diákra. Az eredmény a legnagyobb mértékben megnyugtató. A diákok jókedvűek, csalfainták, minden ugratásra, mókára készek. Alább közlünk néhányat a sok-sok diák adomá. diák jókedv legfrissebb terméseiből. Hisszük, hogy a gyermekeikért búsuló szülők részére nagy megnyugtatóként fognak szolgálni ezek, mert hiszen, ahol ilyen jókedv honol, ott nem lehet baj, bánat és keserűség.

Magas, jóarcú fiú tartja szóval a társait. Filep Imre ez. Ezeket meséli:

— Hallottátok már a legújabbat?

„— *Neveléstan-órán kérdi az osztályfőnök Danitól:*

— *Mi a foglalkozása édesapádnak?*

— *Nyugdíjas és járásbíró, — feleli Dani.*

— *Hogy értsem ezt? — csodálkozik a tanár. Mindkettő nem lehet a fennálló törvények értelmében.*

— *Pedig úgy van, — bizonykodik Dani. — Nyugdíjas és addig jár a nyugdíja után, amíg bírja a járást.*“

Mérsékelt siker. Ezt a viccet ismerik már a fiuk, — „más kiadásban“. De Imre nem hagyja magát:

— Hát ezt hallottátok-e?

„— *Fogadok, hogy hatvan százaléka az osztálynak átmegy az érettségén, — véli János, az optimista.*

— *Ugyan, te hójag! hogy képzeled, hiszen csak huszonhármán vagyunk, — torkolja le barátját Tilla, az elszólásairól ismert.*“

Itt már ráismertek a szereplőkre s azért hangosabban derül a társaság.

De van még egy, hát azt hallottátok?

„— *Istenem, mily szép a jelen, — mereng Berci. — Úgy érzem, mintha nem is lett volna tegnap.*

— *Te lehet, úgy érzed, de nekem súlyos bizonyságaim vannak a tegnapról — az osztálykönyvben, — jegyzi meg a társa.*“

A másik csoportban magas nivójú irodalmi vita folyik. Csak úgy röpködnek a műszavak: modern, konzervatív, expresszionista, impresszionista — s az a lényegtelen mellékkörülmeny, hogy egyikük sem tudja, mit jelentenek tulajdonképpen ezek a nagy szavak (igaz, hogy a felnőttek sem tudják!) — nem zavarja őket. Csak annál érdekesebb a vita, ha mindenki mást ért azon, amiről közösen vitatkoznak. Végül megegyeznek abban, hogy a modern költészet, a modern tudomány és filozófia fogalmaival kell, hogy dolgozzék, másként ósdi, maradi, konzervatív. Márkos Jenő azonban, úgy látszik, más véleményen van, mert alábbi paródiát (kiesűfolást) készítette a tudományos versről.

TUDOMÁNYOS KÖLTEMÉNY.

*Az amőzbák pajzán együgyűséggel
Édelegnek a mikroszkóp alatt,
Egy húsevő növény bekap egy bogarat
S megelégedve mondja: „Jó falat.“*

*A sórétteg azon fáradozik,
Hogy felvegye a kocka alakot.
A Sphinx megtörli izzadt homlokát
S kéri, vegyemek neki ka'apot.*

*Minden ember filozófus:
Egy néhány ember filozófus.
Néhány ember nem filozófus:
Egy ember sem filozófus,*

*A villámhárító acélsodronyán
Plusz és mínusz vígan kergetőznek,
Végre becsap a rúd a villám
S ők ketten boldogan egyesülnek.*

*A lombik a kémlelőcsőnek
Szín- és szagtalan mesét mesél,
A Bunzen-lámpa bőszen felrotyog:
„H₂ S O₄.“*

Hát így! Mielőtt társai tetszésüknek érezhető formában jelet adhatták volna, költőnk — termetét meghazudtoló fürge-séggel — szerényen (vagy serényen?) eltávozott. *Hmm.*

Mi a csend?

Heine szerint: egy angollal való társalgás. Szerintem: mikor a tanár megkérdi, hogy ki akar felelni.

*

A tanár kísérletet mutat be. Hosszú, sok előkészülettel járó kísérletet. Mikor már csaknem sikerül a kísérlet, a lombik hirtelen széjjelveti magát. Csend. Senki sem szól. A tanulók azért, mert nem mernek nevetni, a tanár pedig azért, mert... Erre nézve ideiktatjuk az egyik tanuló későbbi visszaemlékezését, mely így szól: „Ez volt a legprofánabb csend, amit valaha is hallottam“.

GYERMEKVILÁG

Puccos Lidi.

A Lidi édesanyja sohasem sajnálta a pénzt, amikor valami hasznos dolgot kellett megvásárolni, de ugyancsak elesodálkozott, amikor egy délben, iskolából hazajövet, Lidi azzal a kéréssel lepte meg, hogy vegyen neki egy prêmes galléru télikabátot.

— Hát nincs neked jó télikabátod? — kérdezte.

— Bizony van, — vallotta be Lidi.

— Fázol benne?

— Még ugyan meleg!

— Hát akkor miért vegyek újat?

Akkor derült ki, hogy Jucika a felszegező! Na pompás új prêmes kabátban ment az iskolába s Lidi meghalna a bánattól, ha neki is nem venne az édesanyja egy merőben olyan szép kabátot.

De az édesanyja hajthatatlan maradt:

— Nincs kidobni való pénzünk szükségtelen dolgokra! — mondotta s akkor Lidi mehetett az istállóba, hogy sirva panaszolja el a bánatát a kicsi borjúnak.

A borjú megnyalta a Lidi kezét s tőle telhetőleg vigasztalta:

De Lidi nem nyugdott bele abba, hogy Jucinak szebb télikabátja legyen, mint neki. Egyre hajtogatta, egyre sírt a kívánságát reggel is, délben is, este is, míg végre megunt a édesapja a sok panaszkodást s azt mondotta a feleségének:

— Valamit eladok holnap a vásáron s inkább megveszem azt a téli kabátot, hogy ne nyafogjon annyit az a leány!

Ki volt boldogabb másnap Lidiné!?

Szaladt is azonnal az istállóba, hogy megmutassa az új télikabátját a kis borjúnak. De a borjúnak hiült helyét találta.

Kereste a szalmakazalok között; ott sem volt sehol. Szaladt az édesapjához

— Hol van a kicsi borjú, édesapám? — kérdezte szomorú szívvel.

— Rajtad! — volt a rövid válasz; de Lidi nem értette meg.

— Hogy volna rajtam? — csodálkozott.

— Eladtuk a borjút, hogy az árán neked prémes kabátot vehessünk, — magyarázta meg az édesapja, s hát erre úgy kezdett sírni Lidi, hogy vitte el a helyet. Ledobta magáról az új télikabátot:

— Nem kell nekem a cifra kabát, — sírta, — csak hozza vissza édesapám a kicsi borjút.

Aztán a Lidi édesapja szaladhatott a mészárosához, hogy hozza vissza a kicsi borjút.

Balázs Ferenc.

*

Melyik esik lassabban, a hópéhely, vagy az esőcsepp? Gyerekek, nem voltatok elég ügyesek és főkép, nem voltatok elég szorgalmasak. Mindössze egy válasz érkezett s az is — rossz. Ime, a helyes felelet: a hópéhely esik lassabban. A hópéhely ugyanis sokkal kevésbé tömör, mint az esőcsepp, felülete aránylag jóval nagyobb, a levegő ellenállása tehát nagyobb mértékben akadályozza esésében.

Hogy helyrehoznassátok a becsületetekben esett hibát, itt közlünk egy másik kérdést. Ha erre jól és számosan megfeleltök, nemcsak könyvjutalmat adunk, de nyilvános elismerést is szorgalmatoknak. Tehát:

Hogy építették a pirámisokat? Hogy rakták egymásra azokat a hatalmas köveket, hiszen még ma sem tudnók felemelni azokat arra a magasságra talán!

Külföldi. Csalódás ért a londoni Channing House Sharp S. Scholarship szabályozása következtében. Tudtam, hogy leány-tanulóink közül azok részesülnek előnyben, akik még iskolai kötelékbe tartoznak: a 16—18 évesek, de miután magasabb korúakat is vettek föl, ajánlatba hoztuk a jövő tanévre theologiai tanuló egyik hallgatót és egy polgárit végzett leányt. — Az alapítványt kezelő bizottság ajánlatunkat nem fogadta el, hanem szorosan ragaszkodik ahhoz, hogy a folyamodó 18 évesnél fiatalabb legyen. Fiatalabb lehet akár 10—12 éves is, ha jól tud angolul.

Irodalmi vita.

Vidéki szintársulat Hamlet előadásán két úr beszélget a nézőtérén.

— Tulajdonképen el van-e már döntve, hogy ki írta a Hamletet, Shakespeare, vagy Bacon?

— Most van a legkiválóbb alkalom a döntésre: az, amelyik az előadás alatt megfordult a sírjában.

Csifó Salamon alapítvány.

Az oly hirtelen elhunyt Csifó Salamon teológiai tanár afia emlékét az Egyház, a Teol. Akadémia, az ifjúság és barátai a Teologia akadémián létesítendő alapítvánnyal óhajtják megörökíteni. Az alapítványra koszorúmegváltás címen eddig adakoztak:

Dr. Boros György püspök 300 Lei, Erdélyi Bank és Takarékpénztár 1000, Vásárhelyi Boldizsár 100, Dr. Ferencz József 200, Unitárius főgimnázium tanári kara, Cluj 200, Keresztély Lajos 200, Szent-Iványi Sándor 200, özv. Szent-Iványi Sándorné 100, dr. Gál Kelemen 100, Teol. Akadémia Igazgatósága 1000, Gálfi Lőrinc 500, dr. Varga Béla és neje 200, Puksa Endre 200, Hadházy Sándor és felesége 200, Hadházy Éva 100, ifj. Hadházy Sándor és felesége 200, Ürmösi József 100, Dr. Gál Miklós képviselő 100, Lőrinczy Dénes esperes 100.

Tisztelettel kérem Csifó Salamon barátait, tisztelőit, hogy az alapítvány gyarapítására adományait hozzáam küldeni méltóztassanak. *Hadházy Sándor*, pénztárnok.

Lelkészi kibúcsúzó. Id. Kádár Lajos Aldea-i lelkész nyugalmába menetele alkalmából 1934 január 7-én ünnepélyes kezek között búcsúzott el hiveitől. Az egyházköri esperes megbízásából Zoltán Sándor Martinis-i lelkész megható beszédben méltányolta a távozó lelkész munkásságát és mondott búcsút az egyházkör nevében. Ugyancsak ő olvasta fel a főtiszt. püspök úr búcsúüdvözlését. Az egyházközségi testületek és egyletek is kivették részüket az ünnepségből. Nyugalomba ment lelkipásztorunknak e helyen is kívánunk boldog és nyugalmas éveket a küzdelmes szolgálat után.

Lelkészi kibúcsúzás és beiktatás Racosul de jos-on. Utó Béla Racosul de jos-i unitárius lelkész, tb. esperes 46 évi lelkészi szolgálat után nyugalmába vonult, s helyét Fülöp Árpád volt Făgăras-i h. lelkész, egyhangú meghívás alapján foglalta el. Racosul de jos népe nagy ünneplésben részesítette úgy búcsúzó, mint a beköszöntő lelkészt. Az új lelkész fogadtatása a vasuti állomáson január 6-án hatalmas tömeg, Nagy Sándor volt huszárszakaszvezető vezetése mellett 26 tagból álló lovas bandérium várakozása és a fuvós-

zenekar hangjai mellett történt. Az állomáson Antal M. József gondnok és egy kis leányka alkalmi verssel üdvözölték a lelkészt, akit a nem várt fogadtatás és székely szülei s testvérei jelenléte — akik Inlaceni-ről hamarabb érkeztek — annyira meglepett, hogy örömkönnyek között fogadta az üdvözlést s mint mondotta: Ő szívet hozott székely testvéreinek és szívet vár cserébe. A menet templomuk harangja zugása közben érkezett a paplak elé, hol a távozó lelkipásztor mondott Isten hozott-at. — Január 7-ére a kibúcsúzás és beköszöntés alkalmára a templomot megnagyították, karzatokat ácsoltak, hogy befogadóképességét növeljék, de így is mintegy százan kint rekedtek. Felemelő ünnepély. A köri lelkészség és tanítótság a szomszédos községek képviselőiben. — Egyházi énekkel kezdődött. Fekete Lajos ürmösi lelkész, egyházköri jegyző olvassa fel Boros György dr. püspök köszönő levelét kibúcsúzó lelkészhez, felkérve kibúcsúzó imája s beszéde megtartására. Ima után a helybeli református dalárda énekelt egy himnuszt. Útő Béla tb. esperes szíveket megrázó beszédben vázolta a 46 év történetét, bánatát és örömét, 46 év, melyből 44 és negyed évet Racosul de jos-on töltött. A hallgatóság a beszéd hatása alatt sokszor zokogásban tört ki. Érzékeny búcsú volt a közszeretnek örvendő paptól. Egyházi ének után Szén Mihály, Dopca-i lelkész olvasta fel püspök úr kinevező iratát, majd Fülöp Árpád tartotta meg a hallgatóság nagy figyelme közepette székfoglaló beszédét. Kelemen István köri esperes nagy beszéd keretében búcsúzott volt esperesétől, szolgatársától és avatta be állásába az új lelkészt. Ezután következett a különböző egyházak, testületek üdvözlése. A helybeli görögkeletieknek beszoigáló lelkésze, Szotyori Lajos református esperes-lelkész egyházközsége és a maga nevében búcsúzott a csak egyházi szolgálattól megváló lelkésztől, a megértő szolgatárstól, kérve egyuttal az új lelkészt, hogy elődje nyomdokain haladjon. A katolikus egyház, közbirtokosság és ref. dalárda képviselőinek üdvözlései után az ünnepélyes istentisztelet befejeződött. Azután a közbirtokosság nagytermében 240 terítékű közebed volt. Sok pohárköszöntő hangzott el, melynek nagyrésze kibúcsúzó lelkész érdemeit méltatta, példaképpen állítván elő a nyomdokába lépőnek. A református dalárda kedves énekekkel gyönyörködtette a közebeden résztvevőket. **Ü. A.**

A D. F. E. jubileumára 1000 Lejt ajánlott fel lapunk egyik régi olvasója az 50 év alkalmából, ha jelentkezik 200 olyan egyleti tag, aki a jubileum előtt 100—100 lejjel járul hozzá a Dávid Ferencz Egylet alapjához. Az 1000 lej felét, 500 lejt akkor fizeti be, mikor százan már fizettek 100—100 lejt. A másik 500 lejt akkor fizeti, ha a második száz fizető is befizetett 100—100 lejt. Olvasóink kezébe tesszük a jubiláló Egylet szerencsését. Várjuk a jelentkezőket. — Pénztárunk a 100 lejekeket részletben is elfogadja és nyilvántartja.

Az Aldeai lelkészi állásra a pályázatot a püspök úr kihirdette 1934 január 10-iki határidővel. Lapunk zártáig még semmi hírt sem kaptunk a pályázat és a választás eredményéről.

Karácsonyest Racosul de jos-on. Racosul de jos-on az iskolás-gyerekek Útő Ilonka h. kántor kezdeményezése és betanítása mellett nov. 5. és dec. 17-én vallásos estély keretében előadták Lőcsey Emma „A rokon” és „Jó szív” című egyfelvonásos tanulságos szindarabjait. Ezen estélyek jövedelmeiből december 24-én este karácsonyest tartatott, mely alkalommal Fekete Lajos „Karácsonyi gyermekszindarab”-ját adták elő nagy ügyességgel és a nagyszámú közönség hangos tetszésnyilvánítása mellett a gyermekek, ugyancsak Útő Ilonka betanítása és vezetésével. Ezen estélyen minden iskolásgyerek karácsonyi ajándékban részesült. **Útő I.**

Sibiui unitárius egyházközségi élet. Egy éve elmúlt, hogy a sibiui unitárius gyülekezet, mely szórványaival együtt 483 lelket számlál, önálló lelkészi székhelyet nyert. A legválságosabb gazdasági helyzetben öltött testet a Székelyföld minden részéről ide telepedett unitáriusok vágya. Egy év nehézségein átestünk, összefogva, áldozatkészséggel. Ezen idő alatt, sehonnai támogatást nem nyerve, önmagunkra utalva, küzdöttünk, áldoztunk a „segíts magadon s az Isten is megsegít” jelszóval. A kezdet nehézségein, hogy némileg túl vagyunk, a keblitanács és a hívek áldozatos munkája mellett a nagyszeheni unitárius nőszövetség érdeme. — A Nőszövetség az elmúlt 1932—33-ik egyleti évében Füzy Katinka nyug. polgári iskolai tanárnő és Bencze Ferencné önnagysága vezetése alatt 1932. év karácsonyában 7.672 lej értékű dolgokkal segélyezte gyűjtés útján az unitárius gyermekeket. 1000 lejt adott templom-alapra. 2400 lejt az egyházközség kiadásai fedezésére. Felszerelte magát teás-szervizzel 50 személyre 1900 lej értékben. 500 lejjel segélyezte a Magyar Napközi Gyermekek Melegedő és Étkező Otthont. — Mindez adományokat a havonként rendezett műsoros, táncos teaestélyek jövedelméből eszközölte, melyekre kekszet, cukrot, rumot, teát a nőegyleti tagok adományoztak. — Az 1933—1934. egyleti évre a sibiui Unitárius Nőszövetség a következő tisztikart választotta: Elnök: Illyés Józsefné, alelnökök: Bálint Józsefné és Fodor Györgyné, főtitkár: Szűcs Józsefné, titkárok: Katona Károlyné és Szász Albertné, pénztáros: Luczay Györgyné, ellenőr: Barth Mártonné. Tiszteletbeli elnök: Füzy Katinka. Nőszövetség 60 taggal működik. — Minden hónapban rendez egy műsoros táncestélyt. A Nőegylet munkája megkönnyítésére keblitanács saját kebeléből egy vigalmi bizottságot szervezett, melynek tagjai: Bálint József, Egyed Ferenc, Domokos József, Katona Elek, Kádár Zoltán és Tóvissy Lőrincz keblitanácsosok. Összefogásban az erő! Így munkáljuk a sibiui unitárius egyházközség részére a szebb jövőndőt.

Értesítés. Tisztelettel értesítem lelkészafiát, hogy — miután többektől felszólalás történt az egyházi lapok előfizetéseiről, leginkább utófizetéseiről ügyében és többen megtagadták a fizetést, — 1934. január 1-től csak azoknak a lelkészafiai kongruájából, vagy nyugdíjából vonom le ilyen tartozásaikat, akik erre külön felkérnek. Hadházy Sándor, pénztárnok.

Meghívó.

A Dávid Ferenc-Egylet antik-óra, csipke és ezüstkiállítás rendez, az unitárius püspöki lakásban (Calea Mar. Foch No. 7.) folyó évi február 4., 5., 6. és 7. napjain, délelőtt 11—1-ig és délután 5—8-ig. — Megnyitó 4-én délelőtt fél 12 órakor. — Megnyitó beszédet mond Dr. Inczedy-Jocksmán Ödön. — Minden délután 6 órakor hangverseny. — Belépődíj nincs. Műsor megváltása kötelező.

Hangversenyeken közreműködnek:

4-én: Szalonzenekar. M. Lévy Ilonka, Rohonczy Mária, S. Hermann Katica. Gyermektáncok: Appán Ágnes, Schilling Éva, Kontz Baba, Vásárhelyi öcsi, Hoffmann bubi, Vajna Pali, Ürmösy Juci, Weres Zsófia, Hargitai bubi.

5-én: Dr. Orient Gyula, Báró Kemény Kató, Ütő Mária, Hevessy Piroska, Pfeiffer Alfréd, Ligeti Ernőné.

6-án: Dr. Orient Gyula (folytatás); N. Szele Irén, Kolár Károly, Báró Montbach Jenőné, Puksa Endréné, Ütő Mária.

7-én: Kelemen Lajos, Abrudbányai Kató, Balázs Antalné, Bari Gigi, Dózsa Éva, Király Lili, Kontz Cica, Kovács Margitka, Krenner Éva, Lám Ili, László Edó, Nagy Emmus, Nagy Gabi, Pálffi Erzsike, Pálffi Rózsika, Russu Magda, Szentkirályi Sárka, Várady Munczi, Vékás Judith, Baumgarten Sanyi, Bartunek Jóska, Szász Bandi, Farkas Albert, Jeremiás Sándor.

Kulturdélutánok a püspöki lakásban.

Második kulturdélutánunkat január 12-én tartottuk, még az elsőnél is nagyobb érdeklődés mellett. Báró Huszár Pálné ömél-tósága a mai gazdasági helyzetről beszélt, élesen rávilágítva a válság belső tartalmára, valamint leányaink és népünk teendőire ezzel kapcsolatban. S. Kouba Paula hegedült ezután, művészi megértéssel interpretálva darabjait, B. Rohonczy Mária finom, simuló zongorakiséréte mellett. Majd Jakab Jenő szavalt szépen és — hála Istennek! — nem deklamálva. Végül Perl Ilonka, ki csak nemrég tért vissza külföldről, hol a legkiválóbb mesterektől tanult több évig, adott elő néhány francia, olasz és német dalt

nagy hatással. Következő kulturdélutánunk március 9-én lesz, mikor is előadást tart Szent-Iványi Sándor, énekel Siró Zsigmondné, hegedül ifj. Márkos Albert és zongorázik Gál Nusi. Kezdetre d. u. 5 órakor. Belépti díj nincs.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába 1933. november 15-től 1934. január 28-ig **rendes tagsági díjat** fizettek: Szász Dénesné, 1931—1933-ra; Gálffy Zsigmond 1929—1933-ra; Útő Gábor, Bányay László, Kelemen Árpád, Nagy Béla, Unitárius Egyházközség T., Unitárius Egyházközség Sz., Kádár G. Istvánné, Kolesár János, Patakfalvi Zsigmond, dr. Borbély Béla, dr. Jancsó Ödönné 1933-ra; Brázovay Dezsőné, dr. Gyulai Zoltán, dr. Zsakó Andor, özv. Szenássy Ferencné, Pásztorné Rostás Róza, dr. Veress András, Demeter József, Kovács Elek, Tövissy Lőrinc 1934-re; Vass Dénes, Szász Gábor, Antoni Józsefné, Imre Mihályné, Szabó Rebeka 1932-re; Szabó Imréné, Csongvay Dénes, dr. Tóth György, özv. Macskási Lajosné, Bálint Ödön, Balogh Miklós 1932—1933-ra; Solymosi István, dr. Szentiványi Árpád, Benedek János, Keresztes Lajos 1933—1934-re; Pataki Kálmán 1931—1933-ra.

Előfizetői díjat fizettek: Székely Ilona, 1933—1934-re; Kozma Miklós, Almási János, özv. Bedő Józsefné, Gál József, Lurtz Rudolfné, Pető Tivadar, Keresztes Lajos, Zsakó Lenke, Jancsó Éva, Izsáky Antalné, Bányay Sándorné, dr. Incze Jánosné, Demeter Juliska, Fazakas Ferenc, Csata Gerzson, Koródi Ilona, Lászlóczy Gyula, Árkossy Gyula, dr. Imre Lázár 1934-re; Punguez Ágnes 1933-ra.

Alapítói díjban fizettek: Bányay László 1000 lejt, dr. Szentiványi Gábor 500 lejt, Jrmösi Jenő 100 lejt, Szentgyörgyi Aladár 250 lejt. Cluj, 1934. január 28-án. **Gálfi Lőrinc**, pénztárnok.

Gyászroval.

Gál József nyug. rareşi lelkész 1934. január hó 22-én élete 73-ik évében Cristuron hosszas szenvedés után elhunyt. Egyszerű, alázatos és türelmes lelkipásztora volt kicsiny gyülekezetének. Buzgó, lelkes hirdetője az Ur Jézus evangéliumának. Szépen kidolgozott beszédeivel és áhitatos imáival sokszor felemelte a lelkeket Istenhez. Szolgálatkész, segítő szolgatárs. Igyekezett hív lenni a reábizottakban. Kileenc gyermeket nevelt fel, kik közül egy pap, három tanító egyházunk szolgálatában áll. Lelke találjon üdvösséget az örökkévalóságban. A gyászoló családnak a jó Isten küldjön vigasztalást, enyhületet.

Ferencz József: Az Unitárius Misszió Ház Tíz Esztendeje. Különlenyomat az Unitárius Értesítő XII. évf. 12. számából. 16 old. Bp. 1933. Máté Ernő könyvnyomdája. — A budapesti Unitárius Misszió Ház fennállásának tíz éves évfordulóján szerző ügyes összegezésben ismerteti e fontos intézmény megalkulásának, valamint eddigi munkásságának történetét. Ez intézmény megszervezője és jelenlegi vezetője, dr. Csiki Gábor, ez alkalommal kormányfőtanácsosi címet kapott a magyar államtól e téren kifejtett munkája elismeréséül. Az ismertetés még sok reményre jogosít fel a Misszió Ház jövőbeni fejlődését illetően.

Unitárius Híradó. A brasovi egyházközség kebli lapja, az Unitárius Híradó élénk képet ad arról a buzgóságról, mellyel az egész brassói unitárius vallásközösség, lelkésze vezetése alatt él és munkálkodik. Főként a templomépítés az, mely minden megmozdulást illet, amellet azonban az általános vallásos élet sem hanyagoltatik el. Ilyen buzgósággal bizonyára el is érik majd a nagy célt: új, modern templomuk felépítését. Isten segítse őket!

Híres mondások.

„Nem élhetünk kellemesen, ha egyuttal nem élünk bölcsen, nemesen és igazságosan is.“

Ez a szép mondás Epikuros-tól, (élt 342—270. Kr. előtt), a híres görög bölestől származik. Senkit még annyira félre nem ismert az utókor, mint épen Epikuros-t. Amikor epikureuszi örömről és gyönyörökről beszélünk, rendesen valami erkölestelen, vagy legalább is csak a gyomornak kedveskedő, tehát felületes és léha életmódra gondolunk. Ha azonban abban a szerencsében részesülhettünk volna, hogy Epikuros meghív a híres athéni kertben tanítványaival elköltött ebédje valamelyikére — azt hiszem, nagyon nagy különbséget láttunk volna az epikureuszi ebéd és az Agora-n (a piacon) vásárolható ebédek között. A hagyományok szerint e

híres filozófus ebédjei rendszeren kenyérből és vízből állottak, az utóbbit egy kevés borral szokták „megkeresztelni“. Egyetlen egy alkalommal olvashatjuk csak róla, hogy valami mást is kívánt, cyntiai sajtot, mely bizony nem tartozott az akkori ínyesmesterség drágaságai közé. A „gyönyör“ Epikuros-nál ezt jelentette: „Szabadnak lenni a test fájdalmaiktól és a lélek gondjaitól.“ Ezekről pedig a böles, mert mértékletes, nemes, mert tiszta és igazságos, mert nem irigykedő és nem önző élet szabadíthat meg.

Kétezerháromszáz évvel ezelőtt hangzottak el ezek a szavak — micsoda távlat! — de ma is igazak és megszívlelendők. Sz. I. S.

Szerkesztői üzenetek.

A kiadó kéri előfizetőinket, hogy lakásváltoztatásaikat jelentések be pontosan szerkesztőségünknek, valamint azt is, ha nem kapják rendszeren a lapot.

Kádár Lajos, sibiui, Sigmond József, odorheui és Weress Béla, petroseni, Gál Mózse, sáncraiui lelkészeknek Egyletünk hálás köszönetét tolmácsolom az újabban gyűjtött tizenegy, illetőleg két, öt és tíz előfizetőért. Ha sok ilyen lelkes barátja lenne lapunknak, még többet és jobbat adhatna az s így Egyházunknak még nagyobb hasznára lehetnének. — Hegyi János, Valvoorde, Roue de Parc 16, Belgique. Szives sorait a „Magyar Nép“ továbbította. Eljártunk kérésében. Jelzett levelét, melyet mostani szerkesztő nevére küldött, sajnos, nem kaptuk meg. A szerkesztő több, mint egy évig külföldön volt s így a levél elkallódhatott. Kérjük, írjon újra. Nagyon örvendeneink, ha megírná, hogy került oly messze tőlünk? Hogyan érzi ott magát? Milyen templomba jár? Vannak-e még magyarok abban a városban? Levelét várva, unitárius testvéri szeretettel köszöntjük. — Sh. S. Baia-Mare. Köszönjük szives megemlékezését. Hasonlóképpen minden jót kívánunk. Szivesen hirt adnánk lapunkban újabb festményeiről, kiállításairól, munkájáról. — Ciuchan élő afia kedves sorait szintén örömmel vettük. Hogyan is feledkeznénk meg velünk egy hiten lévő testvéreinkről? Hiszen oly kevesen vagyunk, s annyi üldöztetésben volt részünk a multban hitünk miatt. Ha csak tudjuk a címét, személyes levéllel is mindig szivesen válaszolunk.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor címére küldendő, Cluj, Unitárius kollégium

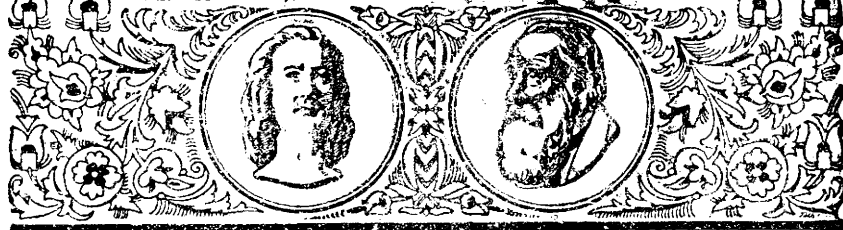
Előfizetési ár: Egész évre nem egyleti tagoknak 36 L. Akik a 60 Lejt egy összegben előre befizetik, kapiák a lapot, a Dávid Ferenc Egylet rendes tagjainak tekintetnek, s egyleti jogaikat gyakorolhatják, Örökös alapítódíj 1000 L. Magyarországi előfizetés 90 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztáreshoz küldendő.

Minerva Irodalmi és Nyomdai Műintézet R.-T. Cluj

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

A Dávid Ferenc Egylet 50 éves jubileumáról.

Ezelőtt 60 évvel az odorheui, akkor újonalakult filiában nagy lelkesedéssel fogadták a megalakulás törvényes megerősítését ottani vezető embereink s nemes lelkesedésükben versenyeztek a jobb jövődőt előkészítő tervezgetésekben, amelyek között feltűnően kimagaslott Szócs Márton királyi ügyész kiválóan buzgó hitrokon terve, amely a Dávid Ferenc neve alatt egy általános pénzalap létesítését tervezi a legegyszerűbb és legkönnyebben kivihető módon, hogy t. i. minden unitárius lélekszám után havi egy krajcár, vagy évi 12 krajcár befizetése legyen kötelező, amit az esperesi vizsgálószerk minden évben beszámolna a Státus pénztárába a Dávid Ferenc-alapra, amiből idővel nagyhorderejű segélyalap létesülne a szegény kis eklézsiák segítésére.

Ezt a tervezetet komoly megfontolás után, esperesi úton fölterjesztettük az E. K. Tanácshoz, de ott nem tartották időszzerűnek és szépen elaludni hagyták, a mi nagy sajnálatunkra! Nehány évi alvás után azonban fölébresztette egy Angliából hazatért ifjú tanárunk, de már az alvás után más, új köntösbe öltöztette és *alap helyett egyletnek nevezte.*

Egyelőre úgy látszott, hogy az ifjú tanár lelkesedése nem váltotta ki a lelkekből a megfelelő bizalmat a Dávid Ferenc Egylet megalapítása iránti buzgó és fáradhatatlan törekvéseiben, nem lévén még elég tekintélye ahhoz, hogy egy nagynevű egylet alapításának az élére állhasson. Gondolt tehát merészet és nagyot: elnöknek kérte fel Brassai Sámuel nagyhírű tudósunkat s kezébe adta a vezéri zászlót, amelynek követésére minden ellentartás nélkül megindult a pártolók seregét, hogy győzelemre vigye az akadályokba ütköző ifjú tanár jövőbenéz s bizva reménykedő lelkesedésének szent ügyét. Haas,

Kelenen Lajos ur

LOCO

Str. Iuliu Maniu 4

alkoss, gyarapíts“, ez volt a jelszó, hozzáadva tudásának, erős akaratának és lankadást nem ismerő szorgalmának szeretetteljes odaadását és azt a küzdelmi bátorságot, amellyel minden akadályokon keresztül az 50 éves jubileumhoz szerencsésen megérkezni látja vallásalapítónk nagy nevére alapított Dávid Ferenc Egyletet. Lapot indított, munkatársakat szerzett s mindig nagynevű és lelkes elnöki vezetőkről gondoskodott, akikkel karöltve ismeretterjesztő, vallásosságra lelkesítő és hiterősítő munkát végzett s megbecsülhetetlen szolgálatot tett az unitárizmusnak, aminek elismeréséül az ifjú tanárból, egyéb érdemeinek a kapcsán is, Dr. Boros György unitárius püspök lett. Éljen még soká!

Kisgyörgy Sándor
nvug. lelkész.

Előkészítés a szeretetvendégségre.

A különböző keresztény egyházakban a növendékeknek az úrvacsorai előkészítése, az anyaszentegyházba való beosztása, fölvétele különböző időben és különböző módon történik.

Némely keresztény vallásuak, minden külső nagy előkészítés nélkül, már a zsenge korban az anyaszentegyház tagjaivá avatják a gyermekeket.

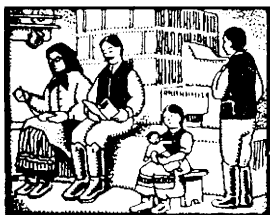
Mondják, hogy a görög-keleti vallásuak az első iskolai év végével a növendékeket az anyaszentegyház tagjai közé fölveszik és az úri szentjegyeket kiszolgáltatják.

En az iskola utolsó osztályát mikor jártam tanuló-társaimmal egyetemben, az Úrvacsorában részesültem, mert vallásból a Nagy Kátét eltanultuk; 12 évesek voltunk. Jó is volt, hogy fölvetettünk az anyaszentegyházba, mert az iskola bevégezése után ahányan voltunk, annyifelé mentünk, hogy megszerezzük az élet egyik fontos kellékét, a megélhetést.

A protestánsok majdnem hat hétig tartó előkészítésben részesítik a keresztény növendékeket s 14 éves korukban avatják fel.

Nem mondom, hogy a növendékeket ne részesítsék kellő vallásos előkészítésben, sőt ma még hatványozottabban kell a változott viszonyok miatt. Azonban az Úrvacsora kiszolgáltatását nem nehezeném meg s a maga idejében eszközölném. Melyik az az idő? A tizenkétéves kor. Jézust is 12 éves korában vitték el a szülői a jeruzsálemi templomba, ahol a papokkal való beszélgetés közben értelmének kitünő jeleit adta; tehát már elég felfogással bír a gyermek a jóra. A másik ok az, hogy a szülők a 12 éves gyermeket sok mindenre felhasználják a gazdaságban, mesterségre adják, felsőbb iskolába viszik, a szegény ember szolgálatba adja, vagy családotul elköltözik idegenbe a kenyérkereset miatt s ha a gyermekét az anyaszentegyház tagjai közé beavattathatta, sokkal nyugodtabb szívvel hagyhatja el az otthonát. Tehát 12 éves korban kell konfirmáltatni.

Öreg unitárius.

TŰZHELY MELLETT

Percek.

*Van perc, oly könnyű, mint a név,
mit egy sírkövön olvasol;
testetlen hang, mely elalél;
kit megnevez, már nincs sehol.*

*S van perc, mély, mint a felirat
ugyanazon a sírkövön,
amit éveken át sirat
egy elmerült életöröm.*

*Van perc, amelybe belefér
minden perc, mely utána jó;
perc, amely több, mint egy ledér
perc; amely maga az idő.*

SZABÉDI LÁSZLÓ.

Megváltás.

Mihály gazda leveszi válláról a kapát s a kertnek támasztja. Megdörzsöli ingújjával a homlokát és belép a házba. Az ajtó nyitva áll. A nyugvó nap bágyadt sugarai csöndesen csókolják végig búcsúcsókjaikkal a szobát. De megdöbbsen fénnel látják, hogy a szobában beteg fekszik. A szelid kis sugarak zavarba jönnek, nem tudják, hogy mi baja lehet szegény fiúnak, hiszen fiatal, szép, akárcsak ők maguk, arca is egészséges színű és mégis... Mihály gazda arca elborul, amint rápillant és kebléből későn elfojtott sóhaj tör fel.

A fiú megszólal:

— Itthon van, édesapám?

— Itthon, fiam, itthon!

A fiú kedves durcássággal folytatja:

— Édesapám megint sóhajtott. Megmondtam, hogy nincs miért sóhajtozzék édesapám. Hiszen, ha én belenyugodtam mindenbe, édesapámék miért búsulnak? Isten így rendelte. Aztán így is eltelik az életem...

A fiatalosan csengő hang meggyőzően igyekszik szólni, de kevés reszketés is vegyül benne.

Az apa látja a fiú erőlködését és törekvését, mellyel el akarja áramítani őket és fájón megrázkódik.

De a fiú ezt nem látja...

Vak... Lehet-e ennél nagyobb szerencsétlenség? Lehet-e borzasztóbb tudat, mint az, hogy az ember nem látja szerettei arcát, nem látja a házat, amelyben lakik, a falut, Isten kék eget, nem látja mindazt, amit Isten teremtett, amiben más gyönyörködhetik?!... Nem lát mást, mint saját magát, jajgató tehetetlenségében. De saját magát aztán mindig látja, mindig társalog vele, mindig együtt van vele, kínzó együttlétben...

Lehet az ilyen ember, az ilyen ifjú türelmes és megnyugó?

Istenem... milyen erős is az emberi lélek!...

És hányszor szerencsétlenebb az, aki egyszer látta a világot, érezte, hogy ezt a világot neki is teremtette Isten, aki látott egyszer napsugarat, nyíló virágot és szitáló pelyheket és aztán egyszerre egy ördögi kéz mintha mindent, mindent eltakarna előle és azt sziszegné:

— Elég volt, kigyönyörködhetted magadat... Vége!

Egy 16 éves gyermekifjú, aki még ezelőtt két évvel nagy kifelébámulással és Istencsodálattal szívta magába a világ szép színeit, most itt fekszik és tehetetlenül próbálja a maga sötét világában az elmosódó világ ezer színét újra visszahozni... Nem lehet, ezek a színek mindinkább kezdenek elhomályosulni.

És küzdök a fiú hősiesen. Igyekszik megmenteni anyjának és apjának még megmaradt józan eszét azzal, hogy könnyen veszi a betegséget és hogy még ágyban is ül szívesen, mert az orvos így parancsolta...

Most is már több napja fekszik. Az anyja vagy az apja az ágy szélére szokott ülni és beszélnek neki a falu eseményeiről, újságot olvasnak, híreket a nagyvilágból.

Előtte becsukódtak a világ kapui és a szavak úgy hullanak az ő sötét világába, mint a régi világra emlékeztető virágszirmok.

Az apja sokszor olvasott fel neki arról, hogy háború készül. Ezen aztán napokig gondolkozott.

— Hát hogy lehet az, hogy az emberek egymást ölik?! Nem örvendenek annak, hogy az övék a világ és hogy nekik süt a nap, nekik kék az ég, hogy szép ez a világ?! El akarják sötétíteni a napot és az eget, le akarják taposni a nyíló virágokat?! Csodálatos!

Megállapodott abban, hogy fiatalkorában mindenkinek két évre vaknak kellene lennie és akkor biztosan nem lenne többé háború...

Mihály gazda lassan bemegy a másik szobába. Az asszony éppen az éléskamrából jön ki.

— Asszony, — szólal meg csendesen — gyere csak bé a kamrába!

Az asszony csodálkozva követi férjét.

— Hallod, nagyot mondok — folytatja a gazda —, lehet, hogy Pista jobban lesz!

Az asszony szívére szorított kézzel piheg. Egy pillanatig csend. A szív verése hallszik.

— Mit mondasz?

— Az orvos hónap délbe idejő s megpróbálja. Lehet, hogy sikerül, lehet, hogy nem. Most hogy eregélék hazafelé, hát jó a kocsijával, megállította a kocsit s azt mondta, hogy ha azt akarom, hogy a fiam lásson, hát itt az üdő, ő megpróbálja. Csak mi mondjuk meg Pistának, hogy nyugodtan várja hónap délbe.

— Istenem, Istenem, — tör fel az asszonyból a sóhaj, — hátha...

Alig tud szólni a nagy izgatottságban.

— Várj, én most beszélök Pistával.

Kimegy. A Pista ágyánál csendesen megszólal:

— Hogy vagy fiam?

Nagy apai melegségek és féltések reszkettek a hangjában.

— Jól, édesapám, jól!

— Fiam, mondok valamit, de ígérd meg, hogy nem izgatód fel magadat.

— Igérem, apám.

— Hát fiam, hónap délbe idejő az orvos, osztán...

— Osztán mit csinál?

— Hát, izé no, megpróbál téged meggyógyítani.

A félig felemelkedett test visszahanyatlik párnáira. Lehunyja vak szemeit, mintha még sötétebbet szeretne és megpróbálja a szavak értelmét.

Ó, hányszor gondolkodott ő azon, hogy egy reggel majd felébred, mint mindenki más, kinyitja a szemét, megpillantja Isten napjának nyárt daloló sugarait és felugrik az ágyból és öltözködni kezd és örvend az életnek, a színeknek és a daloknak és bebarangolja ezt a gyönyörű természetet...

— És te, — folytatja lassan Mihály gazda, — a legnyugodtabban kell viseld magad, így több reménnyel foghat az operációhoz az orvos úr.

Mihály gazda túl volt feladatán. Tudta, mit jelentene fia számára és az ő számukra is, ha nem fog sikerülni az operáció. Ha a vaksötét igazán beállna a remény utolsó sugarának ellobbanásával. De ezt meg kellett tennie. Örökké furdalna lelkiismerete, ha férfikorában nézné a fiát így és arra kellene gondolnia, hogy ő megmenthette volna.

— ... Istenem, még csak ez egyszer hallgasd meg könyörgésemet. Nem bánom, ha azután sújtasz, versz, mint a legutolsót, csak most segíts! Ha eddig nem borultam le előtted, most leborulok, ha eddig nem imádkoztam hozzád szívből, lélekből, most itt reszket szívem, lelkem ebben az imában. Ne vedd el örökre a fiam egészségét... segítsd meg! Ó, miért is adtad őt a világra, ha ilyen kegyetlen sorsra szántad!?... Hát azért teremtetél világot, gyönyörű világot, hogy legyenek szerencsétlenek, akik ne lássák mindazt, amit dicsérő kezéd alkotott?! Ó, én szenvedek, én megyek tönkre, ha most nem segítesz Uram Isten... Szánj meg engem!... Né, hogy sűt kinn a nap és ő nem láthatja... hogy kéklik az ég mindenkinek, csak neki nem... Ó, ne engedd ezt... Én úgy tanultam, úgy érzem, hogy te a legszeretőbb atya vagy. Hát akarsz te ilyent?!... Hiszen olyan fiatal, olyan szép, ki tudja mi lehetne belőle, még tán bíró is. És ha nem, szerencsétlen marad... Ne törd meg ezt!...

Végőskig feszültek az anya idegei...

A tulsó szobában folyik az operáció.

A halálos csend az asszony lábai elé hozza a fiú erőségét.

Dél van. A nap minden melegét leontja a földre. Az ég kék... végtelen kék, mint egy mérhetetlen kék tó, közepén egy arany tányérral...

A fák meg se zizzennek... Csend...

Az orvos kitarja az ajtót és a küszöbre lép. Az anya szinte tébolyodottan mered reá, mint akitől várja megváltását, vagy elkárhozását.

— Istenem! — minden kétségbeesés és remény felhalmozódott ebben a sóhajban.

Az orvos csodálattal és szánalommal nézi az anyát. Aztán lágy, simogató hangon szól:

— Sikerült, jó asszony, eszméljen már föl!

Az anya felsikolt és összerogy a határtalan örömtől. Isten szent neve ott van most is az ajkán.

Delet harangoznak.

Kiss Zoltán.

Gyászrovat.

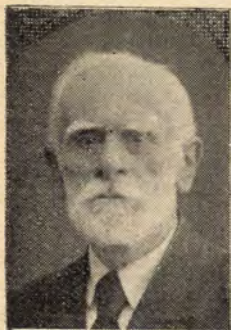
Váratlan halálesetről kaptunk tudósítást. Aranyosrákosi Létay László ny. kir. adóhivatali főpénztárnok, életének 79-ik évében f. évi január 25-én hosszas szenvedés után elhunyt. Néhai ariezi híres unitárius lelkészünk fia volt az elhunyt. Emléke legyen áldott!

Gál József

nyug. unitárius lelkész

1861. ápr. 6-1934. jan. 22 †

Alig másfélévi nyugalom után a szerény, alázatos pap és ember, a fáradhatatlanul szorgalmas és gondos édesapa, a gyöngéden szerető férj, testvér, rokon és barát az Úrban jobb-
létre szenderült. — Erdemes lesz e szép és tanulságos életfolyamatra egy pár pillantást vetni, röviden, tekintettel a hely szűk voltára.

Târnava-Mică megye Dâmbău községben született egyszerű földmíves családból. A szülői hajlékban magában vett alázatos vallásos lélek egész éltén jótékonyan végigkísérte. Testi-lelki szorgalmatossága valami példaszzerű volt. Condossága pedig az egyházi és családi életben kifogástalan. Szívjóságban, szeretetben, nemes és magasztos gondolatokban hűséges követője vala a názáreti Mesternek, kinek alázatos lelkületével csodaszépen tudott a jóságos égi Atyához a buzgó imádság szárnyain felemelkedni a boldogság kevés óráiban, valamint a fájdalom, gond és szenvedés ezer változataiban is.

Tanulását Dâmbău jóhírnevű iskolájában a híres Kövendi Kisgyörgy Sándor énekvezértanító keze alatt kezdette, kinek jeles és szakszerű vezetése alól oly sok kiváló emberünk került ki az életbe. Hogy Clujra kerülhessen — egy évig apja kívánságára — a közeli Diciosânmartinban is szorgalmasan tanult.

1878. év őszén ment Clujra az első gimn. osztályba és 1881 június havában érettségizett. Nyolc év alatt nyolc osztályt végzett és a három évi, sok gyötrellemmel kínos katonai sorson is átjutott. Óriási kitartás, megmérhetetlen szorgalom, kettőzött akaraterő hevítette ifjú lelkét, hogy saját erején, az akkori szegény tanulók módján szolgálai és magánnevelősködés által végezhesen. Erkölcseben feddhetetlen, tanulásban kitűnő volt. Tanulótársai kivétel nélkül becsülték, szerették, tanárai kedvelték. Életének legkeservesebb szaka a súlyos katonáskodás volt, hol valósággal üldözték, kínozták. Majdnem a halálba kergették. Bornyújában hordozta lopva, — titkon pedig szorgalmasan tanulmányozta a szentté avatott nagy Channing műveit, különösen a „Tökéletes élet”-ét, amely jeles iratokat, élte utolsó napjaiban is nagy haszonnal olvagatta.

1889-ben jelesen papi szigorlatot tett és 1890-ben megkezdte Recsenyében 41 évre terjedő, követésre méltó szolgálatát az Úr szőlőjében. 1895 február havában a híres Koronka

József cristuri gimn. igazgató Mária nevű unokájával házassági frigre lépett, melyből öt fiú, négy leány, ma is szépen virágzó sarkak származtak. E 41 év alatt eredményes munkát végzett, lélekben és gondolatban egybeforrott lelkes és buzgó híveivel úgy a külső, látható egyházi és polgári építkezésekben, valamint a lelki élet mezején való belső emberi lelki javak építésében, nevelésében.

Szorgalma és fáradsága gyümölcséből nemcsak kilenc élő gyermekét gondozta, tisztességesen nevelte s abból hatot álláshoz juttatott, hanem egy szegény testvére árváját is felnevelte s a családi gondok mellett Cristuron az ősi Koronka birtokot jókarban megtartotta és a puszta belsőségre éjjel-nappali utánjárással és megfeszített anyagi áldozattal kényelmes lakást és melléképületeket készíttetett.

Szívére, lelkére a sok baj, aggodalom és nélkülözés között is mindig főgondja volt. Ének-, zene- és dalkedvelő volt egész életében, a költészet terén is kedves verseivel, az irodalomban kiválóan szép írással és nagy gonddal megírt beszédeiben szép és állandó emléket emelt nevének.

Az ifjú papkorában maga alkotta dalkörének sokáig volt vezetője, derék karmestere. A mezőben levő munka pihenőiben fáradt gyermekeivel Arany és Tompa örökszép költeményeivel üdítették lelküket. Nehéz betegségében Béla fia hegedűjátéka és a leányok édes dala enyhítette némileg fáradt s titokban halálra készülő lelkét.

Már elnémult a dal, megszűnt a zene, a pályadíjat nyert áhítatos buzgó imák vallásos lelkű írója, a szelíd, bájos versikék szerzője, az oktató, tanító prédikációk komoly alkotója az ideiglenes, gyorsan lepergő, boldognak ígérkező nyugalomból az örök nyugalomba tért. A szelíd, alázatos lélek megdicsőített az örök élet koronájával a földi életben végzett hívséges testi és lelki munkája méltó jutalmául.

Isten veled kedves barátunk, drága emléked híven megőrizzük!

Péter Sándor.

179—1934

up.

Pályázati hirdetés.

A Sharpe alapítványra, a londoni Channing Schoolba, pályázatot hirdetek. Az alapítvány megnyílik 1935. év szeptemberében. Pályázhatnak olyan unitárius vallású leányok, akik 1935. év szeptemberében még nem lesznek 18 évesek. A pályázók f. évi május 1-ig kötelesek benyújtani folyamodványukat, fölszerelve keresztlevéllal, iskolai bizonyítvánnyal és szülői nyilatkozattal, melyben a szülő vállalja az utiköltséget és az intézetben a rendkívüli tantárgyak után fizetendő díjakat. A kibocsátást megelőzően 1935-ben vizsgát kell tenni Clujon az angol nyelvből, az unitárius hittanból, egyháztörténelemből, alkotmányból és a magyar történelemből. A vizsga írásbeli és szóbeli. A pályázótól megkívánatik, hogy az angol nyelvben olyan jártassága legyen, hogy a beszédet könnyen megértse és magát folyékonyan kifejezni tudja.

A pályázatokat az unitárius püspökséghez kell benyújtani.

Cluj, 1934 február 15.

Dr. Boros György, püspök.

Régi óra- és csipkekiállítás a püspöki házban.

A maga nemében páratlan kiállítást rendezett a D. F. E. központi választmánya Clujon február 4—7. napjain. A rendezőség dr. Boros Györgyné főtiszt. asszony irányítása mellett fáradságot nem ismerő kitartással és nagy körültekintéssel gyűjtötte össze a város magyar társadalmának legféltettebb kincseit, hogy lehetőleg hű képet nyújtson arról a művészi érzékről és ősi értékek megbecsüléséről, mely mindenkori tulajdonsága volt az erdélyi magyar családoknak. Évszázadok történelme elevenedett meg a püspöki ház két nagy termének falain és a mellettük elhelyezett üveges szekrényekben, a rendkívüli értéket képviselő óraművek, ezüstedények, gyönyörű csipkék alakjában. Az 5 cm-es kis állóórától egy egész falat betöltő zenélő-óraszekrényig a hazai és külföldi ötvösművészet legremekesebb darabjaiban gyönyörködhattunk. Megilletődéssel és büszkeséggel szemléltük a kiállított tárgyakat, melyeknek mindegyike elmúlt századoknak gazdagságáról és boldogságáról tanuskodott. A négy napig tartó kiállításon megjelent, társadalmi és felekezeti különbség nélkül, Cluj közönségének minden szépért rajongó tagja. Örömmel láttuk ezuttal is, hogy a kis unitáriusság mennyire számottevő tényező a magyar társadalom életében. — A kiállítás ünnepélyes megnyitása február 4-én d. e. volt, amikor Inczédi-Jocksman Ödön emlékezett meg közvetlen hangon arról a fontos kulturmunkáról, amit a D. F. E. immár öt évtized óta betölt. A rendezőség gondoskodott arról, hogy a közönséget minden délután magasnívójú tánc- és zene-számok szórakoztassák. 4-én délután a cluji Koncert Szalonzenekar adott elő több darabot kifogástalan összejáttékkal és precizséggel. S. Hermann Katica zongorán Schubert egy darabját játszotta el a nagy zeneszerzőhöz méltó művészi átérzéssel. Ezután a közönség kedvelt opera- és hangversenyékesnője, M. Lévy Ilonka énekelt operaáriákat Rohonczi Mária tanárnő zongorakisérétevel, amit a hallgatóság hosszantartó tapssal honorált. Gyermektáncot adtak elő: Demény Sári, Bálint Böske, Hadházy Éva, Lőrinczy Éva, Miklósi Éva, Nagy Ilonka, Székely Anikó, Vaska Klári; magántáncossal szerepelt:

Ürmösi Juci; korhű ruhákban menüettet lejtingtek: Appán Ági, Dávid Margit, Koncz Bába, Schilling Éva, Hargitay Bubi, Hoffman Bubi, Vásárhelyi Öcsi, Vajna Palkó. Lovagi tornát mutattott be: Weress Zsófiika. Fantasztikus valcert táncoltak: Renner Erna és Retezár Ibolya. A kis táncosok és táncosnők bájos látványt nyujtottak kecses mozdulataikkal.

A második nap műsorát dr. Orient Gyula az órákról tartott tudós előadása vezette be. Orient professzgr maga is szenvedélyes műgyűjtő, egy egész szekrényre való ritkasággal gazdagította a kiállítás anyagát s így a legavatottabb hozzáértőtől hallhattunk magyarázatot a sokféle szerkezetű és gyártmányú kincsekről. Báró Kemény Kató három dalt énekelt meleg, művészileg képzett hangon a közönség hálás tetszésnyilvánítása mellett. Mozart variatioit és Liszt 14 Symphoniáját Hevessy Piroska zongoraművésznő adta elő olyan ragyogó művészettel, amely felejthetetlen benyomást keltett a nagyszámú zeneértő hallgatóság körében. Pfeiffer Alfréd „Figaró házasságá”-ból és a „Sevillai borbély”-ból énekelt egy-egy áriát gyönyörű orgánumával. A harmadik d. u. dr. Orient Gyula folytatta mindvégig lebilincselő előadását az órákról. Azután N. Szele Irén és Kolár Károly művészegyüttes Schubert és Wéber egy-egy szonátáját adta elő zongorán és hegedűn a legteljesebb művészi megértéssel. A közönség sokáig melegen ünnepelte a kitűnő művészeket. Mendelsohn: Volkslied- és Herbstliedjét báró Montbach Jenőné és Puksa Endréné énekelték duetben. Útő Mária tanárnő zongorakíséretével, a hivatásos művésznők biztosságával, gyönyörű előadással. A negyedik nap délután Kelemen Lajos, történelmünk kitűnő ismerője beszélt a régiék művészetéről. Végül különböző táncokat adtak elő ismert cluji hölgyek és fiatalemberek. Magyar táncot: Abrudbányai Kató, Bartunek Jóska; görög táncot: Abrudbányai Kató, Koncz Cica, Krenner Éva, László Edó, Nagy Emmuska, Nagy Cabi, Pálffy Erzsike, Vékás Judit; groteszk táncot: Russu Magda; lanciert: Bari Gigi, Dózsa Éva, Lám Ili, Várady Munci, Faumgarten Sándor, Farkas Albert, Jeremiás Sándor; rokokó táncot: Balázs Antalné, Kovács Margitka; tango phantasiet: Szentkirályi Sáríka. A pompás ruhákban bemutatott táncokat sokáig tapsolta a közönség; a csoport- és magántáncok lelkiismeretes és szakszerű előkészítéséért Dunky Kató táncanárnót illeti a dicséret. A négy napos kiállítás felejthetetlen emléket hagyott minden látogató lelkében, egyetünk részére pedig a ragyogó erkölcsi sikeren kívül számottevő anyagi hasznót is eredményezett; mindezért a rendezőseget, de elsősorban dr. Boros Györgyné főtiszt asszonyt illeti a D. F. E. hálás köszönete, aki idejét, türelmét és ház nyugalmát áldozta fel a siker érdekében. Bármennyire is nehéz körülmények között élünk, ha valaki őszinte buzgalommal, az ügy iránt érzett szeretettel dolgozik a közért és teljesíti kötelességét, munkája nem maradhat eredménytelen! I.H.S.

Angol, vagy német nyelvet értő olvasóink figyelmébe.

Amint már köztudomású, Kopenhágában kongresszus lesz, melyre egyházunkat, mint a nemzetközi szabadelvű keresztény és vallásos társulat tagját meghívták. Ujabb értesülésünk szerint azt tervezik, hogy nyári tanfolyamot rendeznek július 30-tól augusztus 12-ig, elsősorban külföldi theológus és más tudós férfiak megnyerésével. A részleteket közelebbről fogják megküldeni, de azt megelőzőleg is tudatjuk, hogy az alatt a néhány nap alatt olyan eszméket, gondolatokat és tudnivalókat hallunk, amelyek valóban megérdemelnek minden költseget és fáradságot.

Ennek a kurzusnak folytatása lesz a nemzetközi konferencia augusztus 14-étől 19-ig, mellyel kapcsolatban a városnak, Kopenhágának, és a tengernek meg a szomszédságoknak megszemlélése rendkívüli élvezetet ígér. Igen melegen ajánlom kedves Atyámfiaimnak, határozza el már most, hogy részt fog venni a tanfolyamon s arról engemet értesítsen, hogy a felhívásnak megfelelőleg április hó 1-ig tájékoztathassam a titkárságot.

Kezdjük gyűjtögetni az utiköltségre a félretehető pénzt. A rendezőség gondoskodni fog mérsékelt áru utazásról. Valószínűleg Erdélyt is belefoglalva. Tehát a legmérsékeltőbb számítással meg lehet járni ezt a minden tekintetben előnyös utat, miért is újból kérem, fontolja meg és vállalkozzék a kiutazásra. Ilyen alkalmat egyhamar nem tudunk kapni. Ismereteink gyarapítása, volt ismerőseinkkel való találkozás és az ilyen alkalmakkor kínálkozó nagy előnyök valóban ingerlőleg hatnak az emberre, hogy részt vegyen.

Kérem sziveskedjék elhatározásáról a jelzett idő előtt értesíteni, hogy a titkárság már április első napján megkaphassa az én értesitésemet, mert attól van függővé téve, hogy a kurzust megrendezik-e.

Dr. Boros, püspök.

Hymen. Örömmel vettük az értesítést: *Nagy Aranka* Moldovenesti és *Nagy Sándor* Gălăteni jegyesek. Istennek áldása vezérelje őket egy hosszú és boldog házasság révébe.

A Crișturi D. F. E. vegyes-dalárdája sikerült dalestélyt rendezett február 10-én. A vegyeskar három énekszámmal szerepelt Péterffy Gyula zenetanár vezényletével; nyitányképpen énekelt: Vasveress „Erdélyi fák között” c. dalt; majd Schumann „Cigányélet”-ét adta elő a Filharmonikus Társaság zenekíséréte mellett. Végül Tárca B. „Népdalegyveleg”-ét énekelt a dalárda. A műsorban két énekszámmal szerepelt a gazdasági iskola dalárdája Lőrinczy Géza tanár vezetésével. Tréfás farsangi táncjelenetet adtak elő: Gyöngyössy Judith, Réther Mártha, Sófalvi Irénke és Szabó Piroska. Ének-quartettet adtak elő: Iffiu Mihály, Fazakas Sándor, Kendi Dezső, Ürmössy Gyula. Külön zongoraszámmal szerepelt Péterffy Gyula zenetanár, akinek, mint a vegyeskar új vezetőjének, bemutatkozása volt ez az estély. A főgimnázium tágas tornatermét megtöltő közönség lelkes tapsokkal honorálta az új karmester sikeres vezényletét. A műsort kellemes táncmulatság követte. Az estély ügyes rendezése elsősorban Ürmössy Gyula lelkesjelölt érdeme. A jövedelemből 500 lejt az új elemi iskola építési költségére, 500 lejt a főgimnázium felsőtagozatának fenntartására adott a dalárda.

A cluji Unitárius Leány elemi iskola február 11-én este 1 $\frac{1}{2}$ órai kezdettel az unitárius templomban vallásos ünnepélyt tartott *Ütő Lajos* ig. tanító kitűnő rendezésében. A műsort egyházi ének vezette be, majd *Ürmösi Károly* espereslelkész imádkozott a lelkeket Istenhez emelve. Ezután *Bede Emil* teológus énekelt gyönyörűen Loewe: „Az óra” c. műdalát, *Ütő Mária* mesteri zongorakiséretével. Ezután *K. Nagy Gizella* szavalta el R. Berde Mária: Kereszt alatt c. megható költeményét. A műsor gerincze *Szent Iványi Sándor* h. theologiai tanár: A vallás lényege c. előadása volt. Ez előadás hangulatához kitűnően illeszkedett: *Mestitz János* művészi celloszáma, akit *Ütő Mária* kísért. *Szánthó Vilma* szépen szavalta Pósa Lajos: Szeresd a gyermeket c. költeményét. A műsor utolsó száma a Theologiai Akadémia Dalárda énekszáma volt, *Ütő Lajos* karnagy kitűnő vezetésével. A perselyes adományok a szegény gyermekek felségélyezését szolgálták.

A câmpia-turzii-i unitárius egyházközség január 27-én rendezte a helybeli nagyvendéglő összes termeiben *első műsoros táncmulatságát*. *Bende Béla*, helybeli unitárius lelkész, ügyes, fordulatossá megnyitóját után, *Dr. Kiss Elek* theologiai tanár tartotta meg gondolatokban gazdag előadását Erdély népeinek kulturfeladatairól. A felebaráti és testvéri érzés kellemes hangulatában ezután *Bede Emil* theol. akad. hallgató énekelt magyar dalokat, cigányzenekíséréttel, szünni nem akaró

tapssokkal jutalmazva. *Kovács Pálné-Paál Kató* három verset szavalt Gyallay-Pap Sándortól, szépen, művésziessen. A műsor utolsó száma *Bende Böske* kitűnően előadott monologja volt. Ez estély megrendezésével bebizonyította *Bende Béla*, hogy még a mai szétzüllött világban is lehet összetartással, lelkesedéssel és ügybuzgósággal nagyszerű eredményeket elérni.

Kultúrdélutánok. A D. F. E. minden hónap második péntekjén d. u. 5 órakor a püspöki lakásban kultúrdélutánt rendez, melyre minden unitárius családot, azok vendégeit és minden érdeklődőt szeretettel fogad a rendezőbizottság. A legközelebbi kultúrdélután március 9-én lesz. Felolvas Szent-Iványi Sándor. Énekel dr. Siro Zsigmondné. Hegedül ifj. Márkos Albert. Zongorázik Gál Nusi. Belépti-díj nincs.

Câmpia Turzi-i unitárius imaház építésére a következő adományok folytak be: Dr. Boros György 100, Mózes Károly 100, Dr. Gspenn Károly 100, Szent-Iványi Sándor 100, Puksa Endre 100, Dr. Mikó Lőrinc 50, Vári Albert 50, Gálfi Lőrinc 50, Dr. Gál Kelemen 50, Raffaj András 50, Gyarmathy A. 40, Dr. Szeghő Imre 40, Gyallay Papp Sándor 30, Tana Ferenc 100, Dr. Gál Miklós 100, Darkó Aladár 50, Gál Gyula 50, Dr. Bodóczy Károly 50, Dr. Borbély Béla 60, Borbély Máté 60, Fodor János 50, Geszita Sándor 60, Kecskeméthy Sándor 50, Inczeffy Albert 60, Kleinhempel István 50, Adorján Endre 50, Tompa testvérek 60, Sipos Gábor 50, Dr. Veress András 100, Adorján Géza 50, özv. Szabó Gáborné 50, Létay József 50, Fikker János 60, Grünfeld Sándor 40, Lőrinczy Dénes esperes 100, Lőrinczy János 50, özv. Biró Györgyné 200, Biró Sámuelné 100, Tolvaj Benedek 100, Gvida Mihály 50, Miron Aurel 100, Biró István 50, Nagy Sándor 50, Komsa Gy.-né 50, Ungurean V. 100, Gr. Bethlen Bálintné 50, Pereteachu Voina 50, Max Feller 30, Gr. Bethlen Odón 300, Dr. Ferenczy Géza 100, Szabó István 50, Tóth Gyula 50, Dr. Balogh András 100, Porges Izsák 50, Dr. Toncsik Jenő 50, Salamon testvérek 30, Simonffy Máté 50 leit.

Tombola-tárgyakat ajándékoztak: Tompa testvérek 150, Szentkirályi Lajos 100, Fodor István 80, Mandula Dezső 95, Botár Andrásné 250, Jenei Ida 80 lej értékben. Isten áldása legyen a nemes adakozókon! *Bende Béla* s. lelkész.

Nyugtázás. Az egyesület pénztárába január 31-től február 22-ig tagsági díjat fizettek: Gál Lajos Galda de Jos, Gáspár Ida, Vári Dénes Firtanus, Zivny Antalné Tălisoare. Vass Dénes Târgu-Mureş, 1933-ra; Dénes Mózes Agnita, Szathmári Gábor Cluj, Bella Edéné Târgu-Mureş, Németh Albert Odorheiu, Unitárius Egyházközség Chileni, Unitárius Egyházközség, Kiss Károly, id. Köntés Ferenc, dr. Fekete Sándor, id. Szabó Mózes, ifj. Szabó Mózes, Demes Károly, Útő Áron, Vida Géza, Barabás János, Téglás Albert, Útő Irma, József Lajos Sfântu-Gheorghe, Boros Mózes, Iobăgeni, Palatka Lőrincné 1934-re; özv. Ferenczy Józsefné Hunedoare 1932-re; Nagy Elemér Timişoara 1931—32-re; Simándi András Rimic 1930—31-re; özv. Pál Sándorné Sfântu-Gheorghe, Borbély Miklós, Zalányi Samu Turda, Csiki Lászlóné Târgu-Mureş 1933—34-re; Unitárius Egyházközség Samosul-Mare 1929—1931-re; Nagy Pálné Berghia 1931—33 ra. — Előfizetői díjat fizettek: Németh Ernő Bucureşti, Szentgyörgyi János Sibiu, Bényi Ida Diciosănmartin, Zivny Antalné Tălisoare, Unitárius Nőegylet Galeşti 1934-re. Cluj, 1934 február 22-én. Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

GYERMEKVILÁG

A gondos fiú.

Volt nekem egy szép, új ruhám.
Az volt még csak szép ruha ám!
Kíméltem is, mint egy leány.
Kétszer adta rám az anyám;
Egy hétig is új volt talán.

Egy szép könyvem is volt nekem.
Meg is becsültem azt szépen!
Nyálas újjal lapozgattam,
Az öklömmel fordítgattam,
Mégis hamar elrongyoltam.

Volt egy falovam is nekem.
Kefélgettem, etetgettem.
Ügyeltem is bezzeg rája!
Meghurcoltam hóba', sárba'.
Amíg el nem tört a lába.

Alig várom, hogy megnőjjek,
Hogy már igaziból éljek.
Tudom, lesz is sok mindenem:
Sánta lovam, vak tehenem,
Széllal bélelt házfedelem. BALÁZS FERENC.

A finom legények.

Ezek aztán a finom legények!
Mint a szelid galambok, úgy élnek!
Egyiknek a keze,
Másiknak a lába;
Az egyik vérzik,
A másik sánta.

Hogyha megkérdeitek, azt felelik nektek:
Nem is volt nagy eset, csak úgy beszélgettek.
Nem is haragudtak,
Tiszta megszokás volt.
Az egyik rugott,
A másik karmolt.

Haragusznak a tanító úrra.
Neki ez sem tetszik?
Hátha verekedtek volna? BALÁZS FERENC.

A pirámisok kőköckáiról feltett kérdésünkre több felelet érkezett be. Sajnos, ismét nem találtatok el, gyerekek, a helyes választ. Akkoriban ugyanis még nem voltak olyan hatalmas gőzemelődaruk, amelyekkel azokat az óriási nagy kőtömböket olyan magasra fel lehetett volna vonni. Még ma is igen nagy kérdés, tudnának-e olyan emelőszervezeteket készíteni. Az akkori mérnökök tehát úgy oldották meg a kérdést, hogy amint feljebb és feljebb emelték a pirámisokat, körülöttük földhalmokat hordtak össze, melyek betöltötték a lépcsőzetes üregeket. Az így nyert menedékes „domboldalakon” aztán a rabszolgák ezreinek végerőfeszítésével felcsúsztatták a gerendákon gördülő hatalmas sziklatömböket. Ez a helyes felelet, amint a tudósok nemrégiben felfedezték régi papyros-okból. Körültekintő találatkonyságotokért és szorgalmatokért azonban dicséret illet meg titeket, kis pajtások. Ide írom a három legközelebb jutott megfejtő nevét a többiek okulásáért: 1. Vári Zoltán IV. oszt. tan. Teremia-Nouă, 2. Domokos Vilmos IV. o. t. Sibiu, Str. Morilor 8. és 3. Deák Rózsika Vulcan, Str. Ciobanilor 47. Csak rajta gyerekek, jövőre több szerencsét!

Következő kérdésünk: *Miért tud a légy a falon, sőt a mennyezeten is járkalni? Hogy nem esik le onnan?*

A megfejtők közt kisorsoljuk Mark Twain „Tamás úrfi kalandjai” című híres könyvét. Határidő: március 20.

A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL

Az arany. Egyszeren egy más tárgyhoz sem tapad annyi bűn, bánat s talán öröm, mint épen az aranyhoz. Valami magyarázhatatlan vágy űzi az emberek nagy részét ezen jóformán haszontalan tárgy birtoklásáért. Nemcsak az ősidőkben, de sajnos, napjainkban is öldöklések, háborúk folytak az arany minél nagyobb mennyiségben való összehalmozása végett. Hiszen minden hadvezér a háború megindítására három dolgot tart szükségesnek: először, másodszor és harmadszor is a pénzt. A pénz, az arany, az a rettenetes nagy úr, amiért olyan félelmetesen rajong a gyarló ember. Az egyiptomiak pénzért vertek belőle. Mózes szerint a Paradicsom Pison nevű folyója az aranytermő Chavila tartományon folyik keresztül. A magyarok bevándorlása előtt Erdély — az Agathyrsek országa — aranyáról volt nevezetes. A rómaiak Erdélyt aranyáért keresték föl. Szent István aranykoronát kap. A történelem el sem képzelhető arany nélkül. Sok rossz tulajdonsága mellett egyedüli erénye, hogy a levegőn nem oxidálódik. Ezzel szemben viszont kopik. Nyújthatósága közmondásossá vált, hiszen egy régi 20 koronás arannyal egy lovasszobrot lehet bearanyozni. Értéke főképpen

ritkaságában rejlik, így az évről-évre felhalmozódó arany az elértéktelenedésre kellene, hogy vezessen. Félő azonban, hogy ez nem következik be az emberi kapzsiság telhetetlensége miatt.

Az állatok színe. Az a változatos színpompa, amely különböző állatok külső megjelenését sokszor oly vonzóvá teszi, több okra vezethető vissza. Az első igen fontos tényező a környezet behatása. Sarki vidékek örök jég és hóvilága a szárazon élő állatok színét fehérre varázsolja. Hószínű ott a medve, róka, nyúl, fajd, bagoly és a sólyom, míg a mérsékelt ég alatt élő rokonai tarkák vagy barnák. A forró égöv a festékszemcsék előidézésében mester. Itt élnek a drágakő gyanánt csillogó kolibrik, méhészek és papagályok.

A második ok a korban rejlik. Minden élő szerv, vagy szervezet egyszer csak felmondja a szolgálatot, kezdetben akadozva, később teljesen. Így a szőrkeplet, toll, vagy éppen az emberi haj festékszemcsé-fejlesztő mirigyei idővel mind kevesebb és kevesebb festékanyagot választanak ki, míg végre, ha szerencsénk van addig élni, teljesen megfehéredünk. Ez a természet örök rendje, amit helyes életmóddal késleltetni tudunk, de megakadályozni nem.

A harmadik ok, amit már a régi zsidók észrevettek, a közeli rokonok összeházasítása. Ebből kifolyólag az ember összes házi állatai megfehérednek. Fehér ló, szarvasmarha, kecske, nyúl, macska, egér, teve stb. A fehéredés ellen csak látszólag védekezik a bivaly, azonban már itt is fellépnek az albinók. Pár évtizeddel ezelőtt csak cirkuszokban, ma már járomba fogva is látható.

Köhögéscsillapító növények. Kevesen tudják, hogy az orvosok sokszor alig olvasható receptjeiben és a gyógyszerészek drága, latinfelírási porcellán tégléjeiben sokszor igen egyszerű növényi részek huzódnak meg.

Közönségesebbek a következők:

Martilapu. Tudományos elnevezése *Tussilago farfara*. Kora tavasszal árokpartokon, gyermeklánc-hoz hasonló sárga virágzata, a hóvirággal egyidőben jelenik meg. Virágait leszedve, megszáritva igen jó köhögés elleni teát szolgáltat. A zöld káposztának elkészített levelei nemcsak vitaminokat, hanem köhögés elleni szereket is tartalmaznak.

Mályva. (*Althea officinalis*.) E növénynek a gyökere tartalmaz légsző- és gégebántalmaknál áldásos szert. Minden erdélyi falu és város határában megtalálható. Nyáron virágzik, gyökerei is ilyenkor ásandók ki.

Izsop. (*Hyssopus officinalis*.) Kámforos olajtartalmú szára és levele főzte belelékezésre kiválóan alkalmas.

Téli időben, mikor nem rendelkezünk nyáron által gyűjtött növényekkel, jó szolgálatot tesz a jegenye fenyő fiatal rügye, amiből a lepárlás által nyert terpentinszesz belelégzés által szintén enyhülést hoz.

Dr. Ferenczy Sándor.

Fülöp József: *Fakírrá lesz a lelkünk.* Versek. Gherla, 1934. 64 oldal. Ára: 40 lej.

Gondolatok-e arra valaha, hogy van ember, kit nyelvünk napról-napra sért, bántanak ártatlan igéink s aláznak, vagy lázítanak legfakóbb igazmondásaink? Ember, kit még tekintetünk is, míg végigsímogatná, korbácsol. Ember, akinek hazudsz, ha igazat mondasz s akinek ha hazudsz se mondasz igazat. Fülöp József ez az ember. Hogyan higgye el ő, „egész étellel béna testben“, hogy igazunk van; amikor ostobán és észre-se-vesszük önzéssel harsonázzuk: ép testben ép lélek?

De ne gondoljátok, hogy ép önzésünkért haragszik reánk; hisz meglesett bennünket és vesénkig látott. Nyomorult férgekre hogyan haragudnék, mikor az Istenre se haragszik, aki mindenható. Nem panaszol és nem jajgat a verse. Nem tombol, mint egy sziklák után sziklákba ütköző hegyi patak: nyugodt és széles és mély, mint egy vihartalan tenger; ám vize merő só-oldat és ize mar. Tekintetén megbukik a remény, de a kétségbeesés sem ölthet előtte s benne hazug fintorokat. A bugygyanó fájdalmat is arányossá igázza s méreteit apasztva fokozza megdöbbenővé; ez tökéletes költői teljesítmény. Némelyik verse finom, mint egy antik hollandi csipke; de nem az idő sárgította meg veszendő növényrostjait, hisz látod: az anyaga színarany. Másik verse rövid és csattan, mint az epigramma. És néhol orációvá magasodik nyelve, de mindig telten zeng, mint egy harang. Külső és belső mértéktartás egyaránt tesz k, hogy rímei és ritmusai közt akaratán kívül ott imbolyog valami fanyar humor, mi néha ironia színébe olvad, termékenyen csalva a lelket, mint az opál a szemet. Sorai akartan bicsaklanak néha. S ez mintegy a költő szemérme az ember szemérme kísérvőként. Ha teste hibája titkolható volna, ez az ember ugyan nem kért volna részt szórakozott szánalmakból. Így se kér. Versei még mondván is inkább titkolják, mint mutogatják lelke kincseit, akaratlanul árulván el ekként egy sarkalataiban fölényes, erős, harcos és magányos egyéniséget, ki csak félszagséget tagadja azzal, hogy veled szóba áll, hisz voltaképpen magasabbrendűsége parancsa volna, hogy egy szavára se méltasson.

Bemutatjuk néhány rövidebb versét:

CSAK GONDOLAT-HEGYEKEN.

Nyár volt. Forróság, rekkenő.
 Az ucca: búcsúra menő
 népek sorától mozgó
 tarka takaró posztó,
 melyen a hit
 a titkait
 az erdős, hegyi templomba vitte.

Kifáradtan, szürkén, kopottan,
 botommal — visszatérő, bús panaszként —
 a kőre halk izenetet kopogtam:
 Erdő, hegyek, templom, — ne várjatok,
 csodatevő-kép nem látlak soha:
 csak gondolat-hegyeken járhatok.

SOK KÉRDÉSRE — EGY FELELET.

Fürge gyerekszem fürkész végig,
 béna mi voltom bambán nézik.
 Ez csak kinevet. Az kíváncsi:
 — Anyuka, mért jár úgy a bácsi?

Kandi leányszem fürkész végig,
 béna mi voltom látvány nekik.
 Táncosok ámult arca libben:
 — Hát ez a béna mért ül itten?! —

Egbekiáltó szólamok élén
 torz mosoly ül a szájam szélén:
 — Kicsike. Lányszem. Táncos párok:
 én se tudom: mért, ám így járok. —

VÉNLEÁNY.

Minden misén, vecsernyén ott van,
 végigcsókol minden keresztet.
 Fogatlan szája zsoltárt mormol.
 Imára kulcsolt keze reszket.

Litániákon ő az első.
 A töredelmet fájón bújja,
 mintha a világ bűne, átka
 folyton az ő fejére hullna.

S lelkéből nagy-nagy gyónás cseng ki:
 „Uram, csak önmagam szerettem,
 mert nem szeretett soha senki...”

ANYÁM.

*Imámba foglalom neved :
vezérlőm vagy, ha jó uton megyek,
de verset írni rólad nem lehet.*

*Mert szóljon bár százszor-szép földi ének,
vagy égi dal az angyalok karán :
többet, vagy szebbet egyikük se mond,
e szóban minden benne van : anyám.*

A szerzőt volt osztálytársai (cluji kollégiumunkban járt iskolába) bizonyára üdvözölni fogják, (címe: Gherla), amint hogy mi is őszintén gratulálunk új, szép könyvéhez.

A Keresztény Magvető új tárgymutatója. Az Unitárius Irodalmi Társaság határozatának értelmében a szerkesztőség sajtó alá rendezte a Keresztény Magvető XLVII—LXV. kötetig terjedő évfolyamainak tárgymutatóját s az nemsokára meg is fog jelenni. A tárgymutatót Kelemen Lajos szakszerű útmutatásai alapján Erdő János theologiai növendék készítette el. Arra való tekintettel, hogy a tárgymutatót csak a szükséges példányszámban készíttethetjük el, kérjük, hogy akik arra igényt tartanak, lehetőleg mielőbb jelentsék be azt a Keresztény Magvető szerkesztőségének. Ára 50 lej.

Irodalmi pályázat. Az Unitárius Irodalmi Társaság dr. Ferenczy Géza elnök adományából pályázatot hirdet. Jakab Elek történetíró élet- és jellemrajzának megírására, különös tekintettel munkásságának unitárius vonatkozásaira és jelentőségére. Pályadíj 5000 lej. A pályázat titkos, jelíges, határideje 1935. március 1. A pályamunka körülbelül 3—5 nyomtatott ívnyi legyen s az a kitűzött határidőig az Irodalmi Társaság főtítkárához adandó be. — 1934. február 6. S. Nagy László főtítkár, Vári Albert ügyv. elnök.

Szerkesztői üzenetek.

Hiányzó Közlöny és Magvető számok. Szerkesztőségünk most gyűjti össze az Unitárius Közlöny és a Keresztény Magvető összes számait, hogy azokat beköttesse s a szerkesztőségben kézi példányképpen használja. Az alább jelzett számok azonban Kolozsvárt nem találhatók meg. Szeretettel kérjük olvasóinkat, hogyha egyik vagy másik példány az alábbiakból birtokukban volna s nélkülözhető, küldjék azt be szerkesztőségünknek, esetleg az ár megjelölésével.

Hiányzó Közlöny számok :

1891. évfolyam	3-ik	szám,
1902.	" 2, 4, 7-ik	"
1903.	" 8-ik	"
1908.	" 1-ső	"
1919.	" 4, 5-ik	"
1920.	" 6, 7, 13, 15, 16-ik	"

Hiányzó Magvető számok :

1896. évfolyam	3, 6-ik	szám,
1923.	" 4-ik	"

Vidékről beküldött hireink nagy részét ez alkalommal még nem közöljük. Könnyen érthető okokból, csak a legszükségesebbeket hozzuk. Majd talán a jövő számban mind lejöhetnek.

Új előfizetőinknek sajnálattal hozzuk szíves tudomásukra, hogy januári számunk már elfogyott s így abból nem küldhetünk.

Hálásan köszönjük az új előfizetők gyűjtését : Kisgyörgy Imre hoghizi lelkésznek (2), Péter Sándor ny. lelkésznek (8), Nagy Béla sighisoarei lelkésznek (1), Lőrinczi Géza lupeni lelkésznek (18).

Az Unitárius Sajtó- és Irattérjesztőnél a következő nyomtatványok szerezhetők be :

1. Le'készi iktató ívenként 3 L. 2. Lelkészi iktató 1500 számra, fekete kemény táblába kötve, darabonként 190 L. 3. Keresztelési anyakönyv, ívenként 2 L. 4. Esketési anyakönyv, ívenként 2 L. 5. Halotti anyakönyv, ívenként 2 L. 6. Keresztelési anyakönyvi kivonat román-magyar szöveggel, darabonként 2 L. 7. Esketési anyakönyvi kivonat román-magyar szöveggel, darabonként 2 L. 8. Halotti anyakönyvi kivonat román-magyar szöveggel, darabonként 2 L. 9. Családkönyv, ívenként 3 L. 10. Költségvetés, darabonként 2 L. 11. Pénztári számadás, darabonként 2 L. 12. Pénztári napló külív, darabonként 2 L. 13. Pénztári napló belív, darabonként 2 L. 14. Vagyonteltár, darabonként 12 L. 15. Építkezési kimutatás, darabonként 1 L. 16. Teherkimutatás, darabonként 1 L. 17. Választási névjegyzék, ívenként 2 L. 18. Megbízó levél, darabonként 1 L. 19. Aranykönyvi kivonat, darabonként 1 L. 20. Kimutatás a pénztár, magtár stb. forgalmáról, ívenként (egyházköri) 5 L. 21. Kimutatás az egyházköri népesedési mozgalomról, ívenként 5 L. 22. Kimutatás a vasárnapi tanításról — ingyen. 23. Kimutatás az unitárius tankötelesek létszámáról — ingyen. 24. Kimutatás az unitárius elemi iskolákról, I. minta — ingyen. 25. Kimutatás a más jellegű elemi iskolákról, II. minta — ingyen. 26. Kimutatás a tanévi eredményről — ingyen. 27. Kimutatás a beiratkozásokról — ingyen. 28. Vizsgálószerzői jegyzőkönyv 12 L. 29. Ferencz József püspök képe, darabonként 5 L. 30. Dr. Boros György püspök képe, darabonként 5 L. 31. K. Nagy Elek képe, darabonként 3 L. 32. Simén Domokos képe, darabonként 3 L. 33. Kelemen Benő képe, darabonként 3 L. 34. Jakab Elek képe, darabonként 3 L. 35. Kriza János képe, darabonként 3 L. 36. Bibliái képek, darabonként 4 L. 37. Jegyzőkönyv (100 ív fehér fa-mentes papír, tartós, kemény kötésben) darabonként 160 Lei.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Kelenen Lajos ur 1000
Str. Iuliu Maniu 24

„Én vagyok az út, igazság és élet, aki én bennem hiszen, ha meghal is, él.”

Új farizeusok.

A Nagy Hét, a húsvétot megelőző hét napjait éljük. Ilyenkor visszagondolunk Jézus életére, megpróbáltatásaira, kínszenvedéseire s rendesen megbotránkozunk az egykori zsidók romlottságán, közömbösségén és kegyetlenségén, mellyel Jézust keresztfára küldték. Megbotránkozásunk közben azonban elfelejtünk saját magunk felett ítéletet tartani.

Számtalan egyházi beszéd hangoztatja, hogy az igazi elmentét Jézus és ellenségei, (köztük a farizeusok) között abban a különbségben rejlett, mely a szív mélyebb vallásossága és a felületes, csak a törvény betűit vizsgáló egyházi élet között tátongott.

Kérdem, melyik talál e két változat közül reánk?

Utóbbi időben a hagyományos „unitárius összetartás“ jócskán meglazult. Egyének, pártok, vidékek állanak szemben egymással. Nagy embereink közül sokan sértődötten, vagy daccal a szívükben félreállottak. Egyre-másra halljuk templomkerülő testvéreinktől a szenvedélyes kifakadásokat: „Addig be nem teszem a lábamat oda, amíg X. is odajár!“ Vagy: „Nem megyek addig templomba, amíg Y. a pap!“

Megpróbáltam e keserű visszavonulások okait esetenként végig-elemezni. Nem találtam egy esetet sem, ahol az ok valami mélyen vallásos, egészen az imádkozó lélek legmélyéről fakadó ok lett volna. Társadalmi pereskedések, hétköznapi „haragszom rád“-ok, anyagi érdekek, szervezeti indokok játszottak közre majd mindenütt. *Külsőségek! Felületességek! A törvény betűin való rágódások!* Épen, mint a farizeusoknál.

Mindezt mások is megállapították már. Csak az orvosszerek megválasztásában nem értünk egyet.

Vannak, akik az egyházi törvények megújításától remélik a gyógyulást. Mások anyagi megszerveződésünket hangsúlyozzák. Ismét mások a vezetőink állandó bírálgatásától várják a jobb jövőt.

Magunk részéről mindezeket fontosaknak és szükségességeknek tartjuk, de csak *másodszorban*. Az unitárius egyház legelsősorban nem politikai, vagy gazdasági alakulat, melynek mindene a törvény és a pénz, hanem az unitárius keresztény vallás gyakorlását elősegítő intézmény. Vezetőink ál-

landó bírálása sem nevezhető épen keresztényi cselekedetnek, sokkal inkább annak volna nevezhető az a szent buzgóság, mely vezetőinknek addig ajánlgatná fel a segítségét, míglen elfogadják s együtt dolgoznak vezetők és vezetettek.

Nincs olyan törvénye a világnak, amelyet kijátszani ne lehetne, de olyan sincs, amely pótolni tudná a szent lelkesedést.

Nincs a világnak annyi pénze, amennyit rossz gazdálkodás, vagy rossz viszonyok el ne emészthetnének, de annyi sincs, amennyi egy körömfeketényi vallásos érzéssel felérne.

S nincs a világon olyan vezetőség, mely tökéletes lenne, de olyan sincs, amely követők nélkül egyházi életet tudjon teremteni.

Gyakorlati példákkal szólva:

El kell várnunk önmagunktól is, vezetőinktől is, hogy a vallásos életet fontosnak tartsuk. Különösen egyháztársadalmi egyesületeink vezetői ügyeljenek, hogy ne csak közgyűlésekre, hanem a templomba is járjanak el. Legyen annyi következetesség bennünk, hogy ha illőnek tartjuk a vallás kérdései fölött társaságban, vagy fehér asztalnál gúnyolódni, akkor ne fogadjuk el az egyházi tisztségekre való megválasztásunkat, még akkor se, ha azok anyagi előnyöket nyújtanak nekünk. Végül pedig legyen annyi becsületesség bennünk, hogy a kritikát csak akkor hangoztassuk, ha jól ismerjük a körülményeket és ha mi is hajlandók vagyunk segíteni a megkritizáltaknak, hogy feladatukat jobban töltsék be.

Ha ez, az általánosságban is egyedül helyes, mert egyedül következetes, magatartás némelyeket elszakítana egyházi szervezetünktől, ám legyen. Harmincezer buzgó unitárius többet ér, mint nyolevanezer közönyös. A szám magában véve nem sokat jelent. A farizeusok többen voltak, sokkal többen, mint Jézus tanítványai, de azért a farizeusok rendje ma már csak emlék, míg Jézus egyháza meghódította a világot.

Az unitárius feltámadást a saját szíveinkben kell keresnünk!

Szent-Iványi Sándor.

TÜZHELY MELLETT

Üdvözöllek, Tavasz!

Örök titkoknak döllyfös ura,
Virágos kedvű, nagyszerű legény:
Üdvözöllek, Tavasz!

Birokra jöttél legényesen,
Hogy összeszedd a szent titkokat.
Amit annyira rejtegettünk,
Most nagy álmainkat összeszedtük.
S eléd szórjuk a rejtett titkokat,
Fáradt szívünkről, rózsaszirmokat.

Törékeny titkaink összegyűjtöd
S vágtatsz velük sok új örömré
És szent álmainkat örökre
Elviszed. Tovább hajtasz sok új mezőre
És sok új titkot kacagva aratsz.
Leborulok szent színed előtt
S üdvözöllek, Tavasz!

Székelgy Gyula.

Elmaradt öntözés.

Ez az írás pedig nagyon, de nagyon erősen szomorú lesz. Szomorú még akkor is, ha a tavasz vörös kacagással kiáltja a nagy szilaj hozsánát: az Életet.

Szólni fog egy elmaradt húsvéti öntözésről. Nem lesz más, csak egy nagyon fájó emléknél a megidézése. És ha még fájna valakinek rajtam kívül, hát nagyon, de nagyon szépen kérem: bocsásson meg érte. Bocsásson meg azért is, amiért Halálról beszélek akkor, amikor mindennek és mindenkik az életet hirdetik. És a feltámadást. Nem tehetek róla, ha nagyon szeretek a Halál mezején aratni és ha minden dalom a Halál mezejéről hazatérő arató éneke.

*

Karácsonykor még víg volt Baba. Víg, miként víg a Karácsony. És kacagott a szája akkor is, amikor a szíve már nagyon-nagyon sírt. Még nem volt éppen 16 éves és már tudta azt, amit

mi is tudtunk, csak nagyon fájt bevallani. Azt, hogy a tavasszal, vagy talán majd az ősszel, elmegy Baba...

Karácsony estéjén náluk voltam. És a vacsoránál Baba mellett ültem. Akarva, vagy akaratlan ránéztem. És ott felejtettem a szemem a szemében, az arcán, amely gyönyörű volt és amely még nem volt 16 éves... De mindenki sejtette, hogy a tavasszal vagy az ősszel... Mert Baba már régen beteg volt. Azt mondták, hogy a tüdejével van baj. És hogy a tüdeje nagyon sietteteti az élettel.

És egyszer Baba is rámküldte tekintetét. És a tekintetében ott ült valami csodálkozó szomorúság. Mert minden vígságálarc mögött ott volt a Baba igazi arca. Valahogy úgy ült, mintha tudta volna, hogy neki ez a föld idegen ország és az ő élete elhivatás a szenvedésre. Nagy barna szemeivel szomorúan nézett rám.

— János, miért nem szól valamit. Úgy fáj mikor így hallgat.

— Tudja Baba, könnyű beszélni, amikor az embernek nincs mondanivalója, de jaj akkor, amikor a mondanivalók szíven ütnek és szót kérnek... Én nem tudom, de nekem valahogy, most úgy fáj minden szó...

— Igen János, tudom maga nagyon szereti a súlyos szavakat... De mégis kérdezni szerettem volna valamit, hát kérdeztem:

— Baba, miért nem írta le azt a nótát végig, amire a nyáron kértem?

— Azt a nótát... azt a nótát, hagyjuk örökre bevégezetlenül... Mert az valaha magának talán, talán ha fájó is, de egyszer úgy félbemaradva nagyon nagy emléke lehet...

És mikor felnéztem, Baba nem volt az asztalnál. Valahonnan pedig magányos bánatossággal szólott a már nagyon, de nagyon erősen fájó emlékké vált — bevégezetlen nóta...

„Mit susog a fehér akác hervadozó virága,

Ha a szellő rájazokog, a szívem is átjárja,

Bodog idő hova tűnt el, édes emlék ne hagyj el,

Susogj, susogj fehér akác, hervadj el a szívemmel...”

És én arra gondoltam, hogy a nótáknak is van szívük. Baba visszaült az asztalhoz. És arcán ott ült az egyetemes megnyugvás. Pedig egy kicsit fáradtnak látszott. Mert tüdeje nagyon rossz volt és akaratos, mint a gyermek és nem engedte énekelni. Ének helyett inkább szerette a sípolást.

— Baba, hát igazán nem írja végig?

— János, húsvétkor jöjjön el öntözni, és aztán majd akkor, ha mindenképpen úgy akarja, hát leírom... Ugy-e eljön?... Baba már tudta, hogy a Halál jegyese és szemébe könnyek jöttek, a Halál jegykendői.

Pedig hát én sem akartam már végig a nótát... Mert tudtam, hogy akiket a Halál időnap előtt eljegyzett, azok nagyon látnak előre és nagyon bölcssek... És én még ma is, a ma realizmusában is egy kicsit romantikus vagyok...

Aztán eljött a húsvét is. Úgy jött, ahogy jönni szokott minden húsvét. Tavaszosan. Egy kicsit legényesen, zöld bokrétával kalapja mellett.

És én szívemben egy csöppet sem húsvéti örömmel öntözni indultam. A téli hó még alig mozdult, de a havas télre már kárörvendően vigyorgott a tavasz.

Az úton emlékezetembe jött az a kicsi régi vers, amit már régen-régen tanultam: azt hallottam, van egy rózsafa, el akar hervadni, szabad megöntözni? ...“ Mennyiszer elmondtam már ezt régen. Amikor még nem éreztem semmit és a szemem se látott semmit, csak a pirostojást... De most már éreztem és láttam, hogy tragédia, keserű tragédia van ebben a kicsi bolondos öntöző versben...

Felmentem a hegyre és láttam a falut, ahol Baba, a rózsafa hervadt akaratlanul. És arra gondoltam, hogy Babát ma nem szabad megöntözni... Mert akkor a nóta sem marad úgy bevégezetlenül, ahogy Baba is akarta és én is akartam be nem vallóan. És akkor nem lesz emlék, nem lesz szimbólum, aminek akarva, vagy talán akaratlanul készült.

Ott álltam még egy ideig a hegyen. És nagyon jónak és árvának éreztem magam. Az Isten öntözőjéből pedig csöndesen, húsvéti öntözéssel esett az eső.

Aztán hátat fordítottam a falunak és visszaindultam az én falumba. A templomból falubéli, erősen bizó hangok törtek az ég felé. Arról szólott az örök zsoltár, hogy: Feltámadunk.

*

És én azon a húsvéti napon sehogy se tudtam elhinni.

Biró János.

A mi új iskolánk.

1933. november 19.

Búsongó kis tömeg, jámbor atyafiak,
Mint a tanítványok első pünköst napján
Szent dolgot akarván;
Lehajtott bús fővel, csüggedező szívvel
Szövik-szövögetik a kétes jövődöt
Egyre téve kettőt:
Öreg az iskola, düledezik fala...
Mi lesz itt...? mi lesz így...? a jó Isten tudja,
Csak Ő... csak Ő... tudja!
Veszély fenyegeti egyházunk jövőjét...
Nem lesz hol plántálni az Isten egységét,
Hitünk erősségét!
Mi lesz jövődjé nyíló virágjuknak,
Ha nem lesz kis kertje hitnek, tudománynak,
Szeretetnek, jónak!
Hol lesz a magvetés, aggódik a vető,

Hol lesz aranykalászt, nemes-szívet termő
Ringó kalászmező?
Hová megy, merre megy életük hajója
Ha nem lesz hitüknek őrtálló oszlopa,
Világító tornya?
Oh, milyen lesújtó, aggodalmas idő,
Szomorú állapot, bizonytalan jövő,
Szívet-lelket ölő!

És amint így ülnek, ülnek s tanakodnak,
Hányják-vetik dolgát jelen-, jövő s múltnak.
Bizonytalanságnak:
Nyikorog az ajtó, a zárja felcsattan,
Szent-tűztől hevítve, diadalittasan
Belépnek egy páran.
Mosoly ül szemükben, arcukon glória,
Mintha hívatnának istenes dolgokra,
Beköszönnek sorra:
Isten jó nap, Tanács! Köszöntve legyetek!
Kár úgy tünődözni múlt és jövő felett,
Így tovább nem lehet!
Nem... nem engedhetjük prédára szent hitünk,
„Megadjuk“, építünk, Isten lesz mi velünk!
Ez a véleményünk!...
S mint sebesen zúgó szentlélek ereje,
Úgy hatott e pár szó a csüggedt szívekre,
Ifiura s vénre.
„Megadjuk“, építünk! – szólt a viszontválasz
És szállt a szívekre nyugalom és vigasz:
„Úgy lesz, jó lesz biz az!“

S megindult a munka, mint méherajzáskor...
Hangos lett a környék kalapács zajától,
Daltól, zsolozsmától.
Még a kis templom is, eddig komor arca,
Látva, hogy már épül az előcsarnoka,
Felvidúlt a zajra.

És áll az épület itt e szentelt helyen,
Talpig mosolygóan tetszetős, szép mezben,
Templomunkkal egyben.
Hat fényes ablakszem tekint le az útra,
Biztot és hívogat, ilyenképpen szólva:
Jertek, jertek oda!
Bent a négy falköre vakító fehérén
Minden belépőjét fogadja szerényen,
Bármi hitű légyen.
Áldott legyen az Úr, a mi egy Istenünk,
Aki adott erőt, segédelmet nekünk,

*Betöltve reményünk.
 Áldott legyen a nép, ki megértve a szót,
 Egy szívvel-lélekkel munkált és dolgozott
 Ki itt, ki ott, amott!
 És te kis épület, múzsáknak hajloka,
 Kicsiny templomunknak ájtatos csarnoka,
 Bölcsője, dalnoka:
 Állj és maradj soká, (adjad jó Istenünk).
 Légy kis egyházunknak s nekünk büszkeségünk,
 Védőnk s erősségünk!*

SZENTMÁRTONI BÁLINT.

A rugós katétra.

Miért választották a régiek temetőhelyekül rendszeren a domb-
 oldalakat és hegytetőket? Azt gondolták-e, hogy a bilincseiből
 megszabadult léleknek ennyivel is kevesebb útát kell majd át-
 repülnie a mennyeknek országába? Vagy talán csupán az ember
 földi részére gondoltak s úgy vélekedtek, hogy a száraz, palás
 földben több ideig marad meg épségben a lélek földi sátora,
 mint az aljas helyeken? Elég a, hogy ez így van s ezen immár
 hiába törjük a fejünket.

Törte ezen a fejét eleget helyettünk is a verebesi tiszteletes
 úr. Élemedett, testes ember volt s kivált őszi, esős napokon sok
 keserves verejtéket izzadott, míg a temetői hágó vendégmarasztó
 sarát végigdagasztgatta. Már pedig a halottat ki kell kísérni az
 utolsó kapuig s ott még egyszer egy végső istenhozzádót mon-
 dani neki. Ezt a szolgálatot semmiképpen el nem engedték volna
 a hívek papjuknak. Inkább nem bánták, hogy a tiszteletes úr
 lóháton tegye meg a fáradságos útát ki a temetőbe.

A temetési menethen hát elől lovagolt a pap, fején a kerek
 papi süveg, hátán a zöldesbe játszó, kopottas fekete palást. Mel-
 lette lépegetett a kántor s diktálta a híveknek az áhitatos éne-
 ket: „Már elmegyek az örömbbe.“ Utánuk következett a négyök-
 rös, egész vágás lajtorjás szekér a koporsóval, körülvéve a ke-
 servesektől. A temetési menetnek ez a rendje megszokott do-
 loggá vált Verebesen. Senki nem látott semmi kivetőt benne.

A mester szolgálja azonban bodoki születés volt. Ez a fickó-
 legényecske, mikor meglátta lóháton a papot, először kerekre
 meresztette a szemét, azután szélesre húzta a száját s kicsibe
 mult, hogy hangosan el nem kacagta magát. Különben is nyug-
 hatatlan, csintalan természet volt. A sírnál a népek között a pap
 lova mellé könyökölte magát. A tiszteletes elővette a bibliát s
 olvasni kezdte belőle Szent Pál vigasztaló ígéit: „Elvettetik rom-
 landó test, feltámasztatik romolhatatlan test.“

A legénykét megszállja az incselkedés ördöge s csíp egyet
 a pap lovának a tomporáján. A szürke pedig, úgy lehet, csik-
 landós bőrű állat volt, mert hirtelen hátrahúzza a fülét, elnyik-

kantja magát s úgy oldalba érdekli a legényt, hogy annak csak fölakad a szeme.

A szertartás komolyságán azonban nem sokat rontott ez a kis eset. A pap megigazítja orrán a pápaszemet s olvassa tovább rendületlenül: „Elvettetik erőtelen test, feltámasztatik hatalmas test...” A hivek egy feddő pillantást vetnek a suhancra. Az pedig az oldalát fogja s elkényszeredetten sziszegi a fogai közül:

— Legén, de még rugós katétrát sem láték életemben!

Aminthogy effélét csakugyan nem is igen lehet látni akárhol.

Ma.

Új bimbó.

*Életem fáján új kicsi bimbó
Szeretet karján édesen ringó.
Szöszeke fejecske, sugaras kék szem:
Unoka gügyög, új kicsi fészken,
Repeső öröm jár szivem táján,
Új bimbó fakadt életem fáján.*

*Istenem! áldd meg s neveld föl nagyra,
Szin becsületre, nem üres rangra...
Plántálj szívébe emberjóságot,
Legyen majd neve ezerszer áldott...
Repeső öröm jár szivem táján:
Új bimbó pattant életem fáján.*

1932.

Ürmösi Károlyné.

Főzőkanál vagy írógép?

A cím után ítélve, kedves olvasóim, úgy-e azt hiszitek, hogy a konyhaművészet és a gépirás titkaiba foglak most bevezetni! Ehhez azonban semmi kedvem. Inkább arról szeretnék veletek beszélgetni, arról a mostanában sokat emlegetett kérdésről, mely gyakran képezi nagyon is heves viták tárgyát: ki a szerencsésebb, ki a boldogabb, a tegnapi, vagy a mai nő?

A tegnapi, aki tudott keveset németül, franciául, zongorázott, halk menüettekét és valcerekét, de alig akadt közöttük, aki el merjen indulni egy alig félóráig tartó vonatozásra, vagy aki elment volna sétálni garde nélkül, a máma még kora délutánnak számító hat-hét óra körül. Aki pedig megtette, arról, vagy hős költeményt írtak, vagy pedig bő témát adott a pergő nyelvű kávé-néniknek. A tegnapi nő soha sem foglalkozott a keltőskönyvelés szabályaival, vagy a több ismeretlenű egyenletekkel, de nem is volt rá szükség. Férjhez ment s jó háziasszony lett belőle többnyire. Mit törődött ő azzal, hogy férje

hogyan keresi meg a fizetését?! Távol volt tőle minden, ami a reális, sivár élethez tartozott.

Azután jött a háború. Új eszmék jöttek, bénák, betegek, de elég erősek arra, hogy felforgassák a régi, nyugodt, kiegyensúlyozott életet. s oda vigyék a világot, ahol most áll: tele lelki krizissel, gazdasági válsággal, panamával.

A nő sem érezte jól magát régi otthonában. Pedig nem volt-e boldog? Boldogabb, mint a mai nő, aki már szabad, nem kötik a régi előítéletek, felfogások? A mai nő azt teheti, amit akar, de meg kell keresnie kenyerét és védekeznie kell az élet támadásai ellen. Komoly vetélytársa a férfinak és ismeri a küzdelmes, önző, számító oldalát is az életnek.

Mindenesetre bátor és nehéz lépésre szánta el magát, mikor otthagyta meleg fészket, ahol csak be kellett osztania, amit más megkeresett. Most már neki is meg kellett keményen dolgozni az írógép mellett, a műtőasztalnál, az ügyvédi irodában, sőt a tanácsteremben is. Ha még hozzászámítjuk, hogy a kenyérkereső nőnek meg kellett, sőt meg kell ma is küzdeni a régi felfogásokkal, előítéletekkel, ha hozzávesszük, mennyivel gyengébb egy nő fizikuma a férfiénál, mennyivel érzékenyebb, finomabb a lelkülete: bizony elismerhetjük, nem is olyan irigylésre méltó egy dolgozó nő sorsa. Sőt igenis meg kell hajolni az előtt a leány előtt, aki elébe néz a bizonytalannak és bátran viseli a küzdelmet.

De ... és itt jön a mindenhova odatolakodó de, — csak akkor nézhetünk rá elismeréssel, ha azon az úgynevezett férfipályán, melyet választ, kifogástalanul megállja a helyét. Vannak lányok, akik szívós kitartással és erős akarattal mennek kitudózt céljuk felé s azt el is érik — Hiszen éppen ebben a kitartásban és szívósságban van a nő ereje. — Azoké, akik nem azért iratkoznak be az egyetemre, hogy udvarlókat gyűjtsenek, nem azért mennek állásba, hogy legyen zsebpénzük, hogy elteljen az idő valamivel, hanem, hogy komolyan, öntudatosan dolgozzanak. Sok fiatal lány tartja el keresetéből szüleit, taníttatja testvéreit. Ha pedig nincsenek is rászorulva erre a keresetre, akkor is tanulniok kell a mai lányoknak. Ma már nem elégedhetnek meg a régi tudományával, nem számíthatnak arra, hogy „úgyis férjhez megyek!” Mert ha férjhez megy? Ma már nem elég, hogy az asszony jól tudjon sütni, főzni, de megértő barátja is kell, hogy legyen férjének, aki minden gondolatát megbeszélhesse vele. Kell tanulnia azért is, hogy ismereteivel támasza, segítőtársa legyen férjének. Az így megalapozott családban lehet örök a boldogság.

Boldogság, hát mégis elérkeztünk újra ide, ehhez a szóhoz? Igen, mert a nő igazi hivatása mégis csak ez marad, ott van ő igazán otthon, ahol nem kell szigorúan nézni a pápaszem mögül — hanem meleget, szeretetet adhat. Igen, ez az, odaadni mindent, amink van, mert csak annyit ér minden ember, amennyit másoknak adni tud! És nem éppen a nő-e

az, akinek kétszeresen szükség, hogy adni tudjon, segítsen, gondoskodjon? Ebben áll az igazi nőesség! Széppé tenni az életet úgy, hogy másoknak szerzünk örömet. Meglátni, megérezni a szépet s megláttatni azokkal, akik még nem tudják, vagy már nem tudják azt észrevenni. Nem nagy dolgokra gondolok, csak apróságokra. Hiszen egy jó szó sokszor kincseknél többet ér. Ez, amit a modern kenyérkereső nőnek sohasem szabadna levetkőzni: Ezt a nőiességet. S ha nem kérgesedik el a lelke, hanem az irodában, laboratóriumban is az tud lenni, aki a családban az édesanya, ha megtalálja mások hálás, örömtől csillogó szemében a saját boldogságát, akkor nem lesz munkája száraz, hiábavaló. Tartalmat, szint nyer az élete! — Főzőkanál, vagy írógép? Mindegy. Csak aki kezeli, az legyen érző, megértő, gyöngédlelkű nő! S akkor mind a kettő, vagy akármelyik mellett boldog lesz a lány, az asszony s általa a világ. D. Z.

Húsvéti litánia.*

Lelkész. Tiszta öröm. Tiszta öröm. A virágok, a fénylő nap, a tánc, a játék, a nevetés öröme.

Gyülekezet. Örömünk van a természeti adományokban.

Lelkész. Tetszetős akotások. Szép formák és Hangok. Épített, véselt, összegyűjtött, hajlékony, ütemes szavakból való műalkotások.

Gyülekezet. Örömünk van az emberi műalkotásokban.

Lelkész. Sötétség. Éjszaka. Fájdalom éjszakája, sorvasztó betegség marása, a vég, a halál árnyéka.

Gyülekezet. Ismerjük a test fájdalmait és veszendőségét.

Lelkész. Csalódás. Komorság. A rendszereket soha megfejteni nem tudó megismerés csalódása, világosságban nem részesült lelkek sötétsége, komor lelkek, melyektől a világosság megtagadtatott, visszafojtott erőszak, korlátoltságok sötétsége.

Gyülekezet. Benső gyarlóságunk szégyenletes voltát ismerjük.

Lelkész. Hatalmas Ember. Hatalmas Ember. Gépek, szárnyak, tervek embere.

Gyülekezet. Gyönyörködünk az ember hatalmas voltában.

Lelkész. Nemes Lelkek. Nemes lelkek. Rend, új elgondolás embere, aki vásznon örökíti meg a gondolatot, s az államban alakítja az emberek szívét.

Gyülekezet. A fennálló, valamint az álmodott tökéletesebb rendben örömünk van.

Lelkész. Örültség. Értéktelen zaggyvaság. Telhetetlenség, Háború, Trének, Emberek pusztulása. Örült kívánságok, melyek egyformán elvakítják azokat, akiknek van s azokat is, akiknek nincsen.

* Bemutatunk olvasóinknak egy jelképes kifejezésekből összeállított litániát, melyet unitárius testvéreink néha, nagy ünnepeken használnak szoktak

Gyülekezet. Hogy életpusztításban részünk van, beismerjük.

Lelkész. Gyenge élet. Gyarló élet. Elbizakodottság. Magas társadalmi állás, tanultság elbizakodottsága. Közösségből, közös énektől, közös imától visszavonult élet.

Gyülekezet. Keressük az együttes életet, amely örömeiben mindenkit részesít.

Lelkész. Kimagasló Ember. Kimagasló Ember. Saját életét embertestvéreiért feláldozni kész ember, aki sírnak adja át saját testét, hogy új lelkek támadjanak.

Gyülekezet. Ah, hogy járnánk mi is az élet útján!

Lelkész. Átnemesült Igazság. Átnemesült Igazság. Sötétség, átváltoztatva világossággá, fájdalom, átváltoztatva boldogsággá.

Gyülekezet. Keressük azt az igazságot, mely a szenvedést és veszteséget megbocsátássá és jósággá változtatja.

Lelkész. Élet Előttünk. Élet Mögöttünk. Élet Bennünk. Daidalmas élet, mely ösztönei fölé emelkedett; Remény és Bátorság Embere; Élet mely fokról-fokra meghaladja az emberi erőt.

Gyülekezet. Örömünk van isteni adományainkban és véghezvitt teljesítményeinkben, bizalommal és elhatározással adjuk magunkat amaz örök életnek, amely mindnyájunkat összetakarít ama hajlékba, mely nem e világból való.

(Von Ogden Vogt.) Közli: Kiss Sándor.

Három millió új unitárius.

A Fülöp (Philippi) szigeteken lakik ez a 3.000.000 új unitárius. Tőlünk jó távol esnek ezek a szigetek, de azért nem szabad lekicsinylően gondolnunk rájuk. A nagy nyugati nemzetek bizony aligha jobban nem ismerik a Fülöp szigeteket, mint minket, mert gazdasági, kereskedelmi és hajózási szempontból nagyobb jelentőséggel bírnak reájuk nézve, mint a mi kis országrészünk. Az Egyesült Államok egyik legfontosabb flotta-bázisa itt van kiépítve s Japán már régóta hirdeti, hogy a Csendes Óceán fölötti uralom e szigetek birtoklásán fordul meg.

Lakói nem valami műveletlen benszülöttek, vagy épen emberevők, amint némelyik, a földrajzban járatlan, diák gondolná, hanem Európa, Amerika és Ázsia vezető nemzeteinek az őslakókkal való összeházasodásából eredő új és életerős fajta, mely magát büszkén „Philippino“-nak nevezi. Az őslakósok eredetileg malájiai és negritók (nem négerek!) voltak, kik azonban kínaiakkal, japánokkal, spanyolokkal, angolokkal és amerikaiakkal keveredtek.

A Fülöp szigetek egyébként az Archipelagus legnagyobb szigetcsoportja. Még Magellan Fernando, a híres portugál hajós fedezi fel az európaiak számára 1521-ben. Pár év múlva, 1542-ben, Spanyolország meghódítja. A spanyol-amerikai háborúban Amerika győz s többek közt a Fülöp szigeteket is megkapja

1898-ban. E században a filipinók egyre inkább ráébrednek nemzeti öntudatukra s részben tényleges, részben pedig parlamenti harcok árán mind több és több függetlenséget biztosítanak maguknak. 1916-ban már az ú. n. „Jones act” odáig megy, hogy nyíltan elismeri: „Az Egyesült Államoknak már régóta az a szándéka, hogy a Fülöp szigetek függetlenségét elismeri, mielőtt az állapotok odáig fejlődnek, hogy a nyugodt politikai és gazdasági élet biztosítottnak látszik”. Jelenleg van ugyan egy amerikai kormányzó a szigetekben, de a szenátus 24 tagja, a képviselőház 91 tagja, valamint az összes miniszterek (a közoktatásügy kivételével) már mind filipinók. Az Amerikába küldött két választott megbízott szintén filipinó. A Fülöp szigetek függetlensége állandóan napirenden van s ha Amerika nem fektetett volna be oly óriási összegeket e szigetekben és főként: ha nem félnének, hogy amint Amerika kihúzza a lábát, Japán megszállja és hadszempontokból felbecsülhetetlen értékű helyzetet teremti maga számára — már régen elismerték volna függetlenségét. Belsőleg azonban a függetlenség és az önkormányzat ma már a megvalósulás stádiumáig jutott. Közlünk néhány adatot, melyek úgy e szempontból, mint az ország kulturális színvonala szempontjából érdekesek:

1. 50 államtitkár és hivatalfőnök közül 30 filipinó. Az állam magasabbrangú tisztviselői közül 760 amerikai, de 12.074 filipinó. A városok csaknem teljesen autonom testületek, eljárásukat maguk választják. (Nagyobb városok: Manila, a főváros, 300.000 lakóssal, Cebu 65.300 lakóssal és még hat város, mindenik 35.000-en felüli lakóssággal. A Fülöp szigetek összlakossága: 11.275.624.)

2. *Főiskolák:* tanárképző, művészeti, ipari, hajózási és gazdasági akadémiák, valamint két tudomány-egyetem. Ezek közül a „Dominican University of Santo Tomas” a régebbi, még 1611-ben alapították, jelenleg azonban csak 800 tanulója van. A másik az állami egyetem, ez modern korbéli alapítású, de kitűnően felszerelt intézet, 5.993 tanulóval.

3. *Középiskolák:* 7.668 állami középiskola volt 1924-ben, 1.128.997 tanulóval, a tanárok közül 329 amerikai, 25.451 filipinó. Volt ezeken kívül 577 „magán” iskola is 69.227 tanulóval, s ezekben a tanárok mind filipinók.

Aki összehasonlítja fenti adatokat az egyebütt található kimutatásokkal, rá fog jönni, hogy ez a nép, melynek már 1611-ben egyeteme volt s melynek annyi iskolája van — nem lehet valami alacsony színvonalon álló. Ép ellenkezőleg, a filipinó különbnek tartja magát a kinainál, a japánnál, sőt a hindunál is s az európai és amerikai nagy nemzeteket tartja csak méltó versenytársaknak.

Ezek között a filipinók között keletkezett az a vallásos mozgalom, melynek eredményeként ma több mint három millió unitárius él a Fülöp szigetekben.

(A jövő szám-an folytatjuk.)

Sz. I. S.

Hagyományos unitárius összetartás.

Századok óta szenvedéseink, megpróbáltatásaink közepette, annyi-szor és annyi-szor hangzott föl és hangzik mintegy megnyugvás, bátorítás, buzdításképpen a hagyományos unitárius összetartás gondolata.

Az az erős hit, mely ebben látta egyházunknak fennmaradását, unitárius eszménk diadalát, sohasem tévesztette el hatását. Őseink azt a sok üldöztetést, azt a sok megpróbáltatást a hagyományos unitárius összetartás gondolatával tudták elviselni.

Merem állítani, hogy a jelenben ez a mi oltalmunk, s a jövőben ez lesz a mi megtartónk. Sokat gondolkoztam, honnan is ered az a hagyományos unitárius összetartás? Kutatásaim közben azt találtam, hogy az összetartás szép jellemvonása az első keresztényeknél — kiket az egy Isten imádásuknál fogva bátran unitáriusoknak tekinthetünk — és az első unitáriusoknál található.

Az első unitáriusok annyira szerették egymást, hogy egyéni vagyonukat is úgy tekintették, mint közös vagyont, mely arra van hivatva, hogy az unitárius eszméket szolgálja, s csak abban az esetben adták el idegeneknek, ha unitárius vevő nem volt.

Vessünk egy pillantást egyházunk történetébe. Az unitárius összetartás hatása alatt a mi nagyjaink — lelki arisztokraták — Zsuki László, Augusztinovics Pál, Berde Mózsza és sokan versenyre kelnek az unitárius eszme szolgálatában.

Előttünk áll nagyjaink példája, lépünk a lelki arisztokraták közé, ápoljuk a hagyományos unitárius összetartást. Pál apostol jelmondata: mindent megtehetek a Krisztus által, a mi jelmondatunk legyen s toldjuk még hozzá: szeressétek egymást.

Buzogány Kálmán,
unitárius lelkész.

A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL

Meddig élnek az állatok? A természettudósok már régóta tanulmányozzák az állatok életkorát. Idáig aránylag kevés állatnak sikerült meghatározni az élettartamát, mert hiszen kevésnek jut az a szerencse, hogy természetes halállal muljék ki. A vadállatok ölik egymást, a házi állatok nagyobb részét az ember öli le. Mindezek ellenére, mégis sikerült megállapítani egynehányt; így pld. a ló és szamár legvégső korhatára harmincöt-esztendő. A szárvasmarha legfennebb harmincesztendeig él. A juh, macska, disznó alig él tizenöt esztendőt. A kutya eléli huszonöt évig. A házi nyúl 8—10 évet él. Házi liba elélhetne har-

minc évig is, ha hagynák. Tyúk, kakas, ruca 12 évet is megérik. A holló 100 esztendő is elért már fogságban. Igen hosszú életű állat a papagály és az elefánt, gyakran 200 évet is elének. Az eddig szerzett adatok szerint leghosszabb életű állat a teknősbéka, amennyiben az 1750-ben, a londoni állatkertbe került teknősbéka még ma is él. Máskülönb a teknősök koplálási tehetségükről is nevezeteseek, egy évig nedves pincében tartva, táplálék nélkül is megélnek.

A köszén keletkezése. Kevesen tudják, hogy az emberiség mai műveltségi állapota tulajdonképpen a köszénnek köszönhető, mert hiszen a nemzetek fejlődése olyan szoros összefüggésben van a köszén bőséges előfordulásával, mint pld. az élet a vízzel. Azok az országok vezetik ma a földet, melyek a köszénét a vassal egyetemben, saját hasznukra leginkább fel tudták használni. A rézbőrű indián őshazájában megtúrt, kivesző félben levő nép. Elképesztően nagy kincseit idegen népek használják ki, maguk pedig a napról-napra kisebbedő ősvadon bolyongó mohikánjai lettek.

Földünk felületén az ókor vége felé hatalmas növénytömegek halmozódtak fel és kövesedtek meg fekete, éghető közötté, melyeket ma köszénnek nevezünk. A világ köszénkészletének nagy része ebből az időből ered. Anglia és az Egyesült Államok ennek köszönhetik világhatalmi helyzetüket. Ez a köszént termelő erdő a 3000 méternél vastagabb üledékekről ítélve, vagy húsz millió évig élhetett a szárazföld folytonos sülyedése következtében. Így a felszín ingadozása folytán egyik erdő után a másik került a homokos iszapréteg alá. Itt ezekben a homokos iszapos rétegekben találjuk Földünk sok száz millió éves írásait, kihalt fák, állatok lenyomatai alakjában, melyek a hozzáértő ember szemei előtt úgy beszélnek, mint a történelem legfontosabb okmányai. A köszén nyersanyaga főleg meleg és forróégyői mocsarakban és tőzeglápokban gyűlt össze. A felhalmozódás módja és behorításának körülményei folytán keletkeztek a különbözőféle köszénfajták. A Zsil-völgyében oligocén (harmadkor-szak)-beli barnaszenet találunk jellegzetes kőületeivel (*Ceritium margaritaceum*). Egy éti-csigához hasonló állat.

Amilyen lassan halmozódott fel ez a hatalmas tömegű szén (a kanadai Földtani Intézet becslése szerint hét billió tonna) ép olyan gyorsan használják ki. Így 1905-ben 900 millió tonnát termeltek ki, 1923-ban már 1300 millió tonnát. Európa köszénkészlete csak ötszáz évre elegendő. A világ leggazdagabb szénvidéke: az Egyesült-Államok mindössze csak 2000 évre van ellátva köszénkészlettel. Tehát, amit sok millió év felhalmozott, azt jóformán pár száz év alatt elpazarolja. E fölött azonban nem kell kétségbe esnünk, mert a víz esése óriási kihasználatlan energiát rejt magában, ami az emberiséget a villamosítás felé vezet, ez pedig addig tart, amíg a nap éltető melege.

Dr. Ferenczy Sándor.

Lepage könyvkereskedés Cluj.

Prot. 44. U. K. jegyzék.

Csak addig érvényes, amíg a készlet tart. Ami elfogy, ilyen áron nem pótolható. Szállítás: 1. Utánvétellel portófelzártással és pedig 100 Lejig portó 25 Lej, 100 Lejen felül 20 Lej, 300 Lejen felül portó 10 Lej. ~ 2. Ha a pénzt beküldi a szállítás portómentes. Az összeg bélyegben is küldhető. Szíveskedjék jelezni, hogy Prot. 44. U. K. jegyzék alapján rendel, különben nem élvezheti annak előnyeit.

	Bolti ár	leszáll. ár.		Bolti ár	leszáll. ár
4. Bajkóczy, Bibliai szövegtár fve — —	340.—	70.—	116. Munkácsy, Egyházi beszédek fve —	170.—	30.—
9. Barakonyi, Bibliai magyarázatok fve —	136.—	48.—	122. Nemes, Népszerű egyh. beszédek —	102.—	36.—
19. Csiky Lajos, Vasárnapi imádságok kve	408.—	72.—	123. Nemes, Népsz. keresztény tanítások	68.—	15.—
20. Csiky Lajos, Köznapi imádságok kve	408.—	72.—	126. Olasz, Részvét-könyvek, Búcsúztatók kötetje — —	82.—	18.—
21. Csiky L., Egyházi szónoklatlan fve —	170.—	36.—	127. Páby, Gyakorlati lelkigondozás kve —	306.—	54.—
24. Debreceni lelkészitár I., II., III., IV., VIII., IX., X., XI., XII. kötetje — —	612.—	108.—	131. Petrovics, Jézus mindenütt — —	41.—	10.—
43. Győry, Egyházi beszédek II. — — —	190.—	36.—	132. Pósa, Én vagyok a feltámadás fve —	204.—	36.—
44. Győry, Hit és haladás fve — — —	68.—	18.—	139. Renan, A kereszténység eredetének története nagy album alakú díszkötésben	680.—	150.—
53. Jánosi Z., Effata	11.—	5.—	Az Antikrisztus kve	680.—	150.—
56. Jánosi Z., Papi dolgozatok I., II., V., VI., VIII., IX., X. kötetje kve — — —	408.—	72.—	140. Az Evangéliumok kötve — — —	680.—	80.—
67. Sz. Kiss, Bibliai képek I. kötet fve —	272.—	48.—	148. Réz, Vallás és művészet fve — — —	164.—	40.—
68. Sz. Kiss, Bibliai képek IV. kötet fve —	408.—	60.—	159. Szász Károly, Egyházi évkör — — —	123.—	24.—
87. K.-Tóth, A hit temploma I. fve —	204.—	36.—	160. Szász K., Élet a halálban — — —	204.—	36.—
88. K.-Tóth, A hit temploma II. fve —	204.—	36.—	161. Szász Károly, Válaszfalak — — —	106.—	18.—
91. Lágler, Kalászkok füzve — — —	170.—	30.—	166. Szimonidesz, Férfias hit fve — — —	102.—	18.—
92. Láng H., Theol. értekezések kve —	340.—	60.—	167. Szimonidesz, Férfias hit kve — — —	170.—	30.—
101. Lúkácsy, Egyházi beszédek kve — — —	299.—	48.—	168. Szoboszlai, Ima kötve — — —	102.—	20.—
102. Lukácsy, Imé hamar eljövők fve —	102.—	20.—	176. Tompa Mihály, Egyházi beszédek — — —	123.—	24.—
103. Madarász, Ujabb egyházi beszédek kve	272.—	36.—	178. Torró, Korszerű bibliai magyarázatok I—II. — — —	204.—	48.—
104. Madarász, Templomi szöszék fve —	102.—	24.—	182. Varju, A magyar szellemi művelődés története — — —	340.—	50.—
105. Marikovszky, Prot. halotti beszédek —	102.—	20.—	Minden szépirodalmi, tudományos, művészeti vagy szak-könyv-és folyóirat, bárhol jelent meg, bármely nyelven, kapható és megrendelhető „Librăria Lepage, Cluj” könyvesboltjában. Kérjen ingyen jegyzékeket. Zeneművek, papír, írószer raktár. Speciál papírok minden iparágnak. Képek, térképek.		
107. Dr. Masznyik, Pál apostolnak a Korinthusiakhoz írt levelei füzve — — —	340.—	60.—	Megrendelésnél hivatkozzék az Unitárius Közlönyre! Kérje a teljes Prot. 44. U. K. árjegyzéket!		
108. Dr. Masznyik, Voltak-e Jézusnak testvérei — — —	82.—	18.—			
114. Mitrovics, Papi dolgozatai I., II., III., IV., V., VI., VII. kötetje fve — — —	238.—	24.—			

***Olvasóinknak és munkatársainknak
boldog húsvéti ünnepeket kívánunk!***

Lelkészbeköszöntő Aldea

Folyó évi március

11-én köszöntött be felemelő szép ünnepség keretében az Aldea-egyházközség egyhangu lelkesedéssel megválasztott és meghívott új lelkésze, Nagy Sándor. Március 8-án 19 tagu küldöttség ment 5 kocsival az odorheui szülői hajlékba, hol Gergely József községi bíró üdvözölte s kérte ki az ifjú lelkészt. A lókodi útnál Szász János volt törzsőrmester vezetésével 32 tagu lovasbandérium várta a menetet s Szöcs Sándornak az ifjúság nevében mondott üdvözlő szavai után díszkiséretül szegődött a menethez. A falu határánál Gergely Mózes (nagy) mondott üdvözlőt s nyújtott át virágcsokrot az egyházközség nevében az ifjú lelkésznek. A falu végénél felállított dískapunál Kádár Gyula jegyző a politikai község nevében üdvözölte, míg a lelkészi lakás udvarán Benedek Sándor énekvezér-tanító köszöntötte az új szolgátársat. A lakásban szívből jövő szavak után adta át a kulcsokat Kiss Jenő beszolgáló lelkész. Boldogság és megnyugvás volt látni azt a ragaszkodást, szeretetet, mely kifejezésre jutott a diadalút minden egyes szakaszánál s végül teljes kibontakozást nyert a vasárnapi szép ünnepségben. Közelről-távolról, beiktató esperes szavai szerint: „még a szomszédos völgy legtávolabbi unitárius községéből is“ sorban összegyültek e felemelő alkalomra. Zsufolásig telt meg a nagy ősi templom, mire Balázs András esperes felhívására Bálint Ödön egyházköri jegyző felolvasta a püspöki kinevező okiratot s az új lelkész elfoglalta szónékét. Pál apostol Timotheushoz írott levele IV. részének 2 verse alapján beszélt az Istenkeresés nagy és szent feladatáról, amelyre ő és gyülekezete elhivatott. A szép és magávalragadó beszéd mély nyomokat hagyott a hallgatóság lelkében. Balázs András esperes beiktató beszédében a lelkési munka mezejét vázolta fel eleven színekkel az új lelkész gyülekezete elébe. Sigmond József lelkészköri elnök az egybegyűlt lelkésztársak s az egész lelkészkör nevében ajánlotta fel a kartársi segítség baráti jobbát, annak a hitnek ápolására,

melyet védenünk és megtartanunk szent jogunk és kötelességünk. A szép templomi ünnepély után népes közebéd volt a lelkész-lak nagy ebédlőjében, hol az egybegyűlt szépszámu közönség lelkes pohárköszöntőkben emlékezett meg a főpásztorról, esperesről, az új lelkészről s jelenlevő szüleiről, testvéreiről. Mai korunk anyagiassággal, közönyösséggel vádolt világában jól esett érezni a biztató lelkesedésnek, nemcsak egyakaratra ezt a felemelő szép megnyilatkozását. Legyen ez a biztatás egy egész életpályát megvilágító nemcsak lelkesedésnek életadó forrásává pásztornak és gyülekezetnek egyaránt. K. J.

Lelkészbeiktató az újonnan alakult Bihori egyházközségben. Főtisztelendő püspök úr, március hó 9-én Bihar- és Oradeai társ egyházközségekbe kinevezte helyettes lelkésznek Komjátszegi Géza lelkészjelöltet. Az új lelkész, március hó 11-én foglalta el állását ünnepélyes keretek között. A beiktatás tisztét a főt. püspök úr megbízásából Rázmán Mór hitoktató lelkész végezte. A bihori hívek a legnagyobb lelkesedéssel fogadták az új lelkészt s legmesszebbmenő áldozatkészségüknek adták tanujelét azzal, hogy az új lelkésznek lakást, irodahelyiséget és teljes ellátást biztosítottak. A beiktató ünnepélyen a hívek zsufolásig megtöltötték a „Gazdakör“ nagytermét és igazi vallásos buzgósággal hallgatták végig a beköszöntő, majd a beiktató beszédet. Jelenlevő dr. Kiss Elek tanár és Erdő János papnövendék beszédeikkel és előadásaikkal emelték az ünnepély fényét. Délután Dávid Ferenc Egyleti ünnepélyt rendeztünk, amelyen szerepeltek: dr. Kiss Elek, Komjátszegi Géza, Rázmán Mór, Erdő János, Zöld István, Bereczky Dániel, Zöld Ilus és a helybeli női dalárda. Este az egyházközség gondnokának, Bereczky Dánielnek házában szűkebbkörű bankett volt. A lelkészbeiktató ünnepély a legmesszebbmenő reményekre jogosít fel. Hála Istennek, a bihori rónán 400 éves alvás után ismét felcsendült az ige, s Dávid Ferenc dicsőséges lobogóját kibontottuk; s az igazság nevében, megteszünk mindent, hogy az elvetett mag meghozza a maga 30—60—100-szoros termését. Az új lelkész munkájára Istennek áldását kérjük.

Irodalmi kitüntetés. Örömmel tudatjuk olvasóinkkal, hogy Gyallay Pap Domokos afiát, a „Magyar Nép“ népszerű szerkesztőjét újabb kitüntetés érte. Irodalmi működésének elismeréséül a „Petőfi Társaság“ lev. tagjául választotta. Szívvel gratulálunk.

Cluj-i unitárius elemi leány-iskola 1934. március 11-én tartotta második vallásos ünnepélyét az unitárius templomban. Az istentiszteletet bevezető közének után Szent-Iványi Sándor lelkész, teológiai m. tanár, mondott gondolatokban gazdag imát. Ezt követőleg énekelt igazi művészettel, mély átérzéssel és előadással: Lászlóczky Lucy, orgonán kísérte: Útő Mária konzervatóriumi tanárnő. Vallásos nevelés c. felolvasott: Csifó N. László unitárius lelkész. E felolvasás képezte az ünnepély tulajdonképeni gerincét. Tartini: Sonátáját hegedülte: ifj. Márkos Albert. E darab előadásánál kitűnően érvényesült fiatal művé-

szünk nagy technikája és biztos vonóvezetése. Itt is az orgonakíséretet: Útő Mária tanárnő látta el a szokott művészettel. Kedvesen szavaltak: Lőrinczy Évike és Kalapis Juliska. A műsort szépen fejezte be Schubert: Teremtőhöz c. darabja, melyet a Teol. Akad. Énekkara adott elő. Útő Lajos karnagy kitűnő vezetésével, kit illessen dicséret e vallásos ünnepély megrendezéséért.

Unitárius Leányotthonunk növendékei március 18-án a Leányotthonban műsoros-estélyt rendeztek. 1. Zongorázott: Pap Juci. 2. V. Sipos Ida: Mult és Jelen c. egyfelvonásos kis szindarabja szereplői közül kiemeljük: Szabó Magdát és Árkosi Etukát, de a többi szereplők is minden dicséretet megérdemelnek. 3. Zongorázott: Sándor Irén. 4. Hacsek és Sajó-tréfát adtak elő: Árkosi Etuka, Ádámosi Éva és Marosi Klári. E szám az est legmulatságosabb pontja volt. 5. Zongorázott Borbély Erzsike. 6. Kabdebó Erna: Gyermekforradalom c. egyfelvonásos vigjátékában kitűnőt nyújtottak: Elekes Sárika, Árkosi Etuka és Major Margit, de a többi szereplők is mind kitűnőek voltak. 7. Kállai-kettőst táncolták: Bedő Boriska és Szánthó Vilma, kitűnő művészettel. Az estélyen megjelent dr. Boros György püspök úr, ki legteljesebb megelégedését fejezte ki az estély sikere felett.

Kovács Imre calnici lelkész nyugdíjazását kérte okt. 1-től kezdődőleg. A kérést E. K. T. pártolólag küldte meg a nyugdíjbizottságnak.

Házasság. Jancsó Éva, dr. Jancsó Ödön orvos leánya és Rohonyi Vilmos mérnök, Rohonyi Antal egyetemi tisztviselő fia, a helyi magyar társadalom két kedves fiatal tagja f. évi márc. 10-én házasságot kötöttek. Az egyh. esketést Szent-Iványi Sándor teol. m. tanár, lelkész végezte Járossy Andor teol. m. tanár lutheránus lelkésszel együtt, szép példáját adva együttes szolgálatukkal a felekezeti egyetértésnek, az „egy akol és egy pásztor“ kereszténységének. Őszinte örömmel kívánunk ehhez, az Istennek és embereknek tetsző frigyhez holtig tartó boldogságot!

A kopenhágai vallásos konferencia iránt, mely aug. 14—19. között lesz, már több lelkész afia érdeklődött. Kíváncsi lenne, hogy ezen a rendkívüli érdekesnek ígérkező szabadelvű vallási összejövetelen egyházunkból is minél többen vegyenek részt.

Halálozás. Gróf Bethlen Zsófia f. március 9-én 66 éves korában elhunyt. A temetési szertartást dr. Boros György püspök végezte, ami után az elhunytat a köztemetőben levő családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. A megboldogult unokája volt néhai Káli Nagy Elek egyhk. főgondnoknak és unokahuga gr. Bethlen Ferenc (1800—1875.) főgondnoknak, a gróf Bethlen család utolsó unitárius férfitagjának, aki még életében 31 hold szénafüvet adományozott az unitárius püspökségnek és 40 hold kaszálót a cluji egyházközségnek. Gróf Bethlen Zsófia címerét a család E. K. Tanácsunknak ajándékozta.

Kultúrdélután. A D. F. E. április 13-án délután 5 órakor a püspöki lakásban (Maresal Foch 7.) Kultúrdélutánt rendez, melyre minden unitárius családot, azok vendégeit és minden érdeklődőt szeretettel fogad a Rendezőbizottság. Felolvas: Ifj. Gspann Károly. Énekel: Puksa Endréné. Zongorázik: Szász Edit. Vidám előadást tart: Lengyel Rudolf.

Sibiui ifjúsági mozgalom. A sibiui unitárius leányok és fiúk is megmozdultak, hogy munkájukkal belekapcsolódjanak az egyházi életbe és az egyetemes unitárius ifjúsági mozgalomba. Kádár Lajos lelkész védnöksége alatt f. évi febr. 6-án alakult meg a sibiui Unitárius Dávid F. Ifjúsági Egylet az alábbi tisztikarral: Elnök: Incze Mihály. Alelnök: Kádár Ferenc. Titkár: Csulak Árpád. Jegyző: Csulak Mancsi. Pénztáros: Major Honka. Ellenőr: Kiss Anna. Tagok száma: 10 leány, 12 fiú. Munkatervünk: önművelődés és szórakozás mellett az egyházi életbe való belenevelődés, hogy annak mi is áldozatkész harcosai legyünk.

I. M.

Az oclandi D. F. Nőegylet f. évi működését nov. hó 15-én tartott gyűlésével indította meg, amikor is tiszt. Pál Ferencné, aki az Egyesületet sok éven át nagy ügybuzgalommal vezette, tisztviselőkarával együtt lemondott. Az új tisztikar megválasztása nov. 22-én történt, amikor a 100-on felüli tagból álló gyűlés egyhangulag, közfelkiáltással elnökké Vajda Károlyné áll. ovónőt választotta meg. Alelnök: Kovács Dánielné. Jegyző: Szabó Istvánné. Pénztáros: Benedek Albertné lett; még a 12 tagu választmány választását ejtették meg. Az egylet minden hét szerda estjén összejevetelt tart, ahol fonnak, kézimunkálnak, felolvasnak, szavalnak. A Vajda Károly énekv. által szervezett vonós- és fuvós-zenekarok hetenként felváltva a betanított zenedarabokkal szórakoztatják a 80—110 tagu jelenlevőket. Említésreméltó jelenség, hogy az Egylet elhatározta, hogy a temetőkerítési munkálatok befejezésére minden tag hetenként 1—1 tojást ad a tagsági díjon felül. Az egylet jelenlegi vagyona 20.694 lej takarékbetét s temetési felszerelés. A nagy szeretettel körülrajongott új elnöknő s társai vezetése alatt álló egyesület működése elé. — amely a demokratikus szeretettől áthatott tevékenykedést tűzte feladatául — nagy várakozással tekintenek. Legyen rajta Istennek áldása!

Jelenvolt.

A Belinben működő unitárius egyesületek u. m. a Dávid Ferenc Ifjúsági Egyesület, a D. F. Unitárius Nőszövetség és a D. F. Dalkör rendezésében folyó évi február 25-én szépen sikerült műsoros estély zajlott le a község nagytermében. A tartalomban gazdag műsort a D. F. Dalkör énekszáma nyitotta meg Beethoven „Isten dicsősége“ című darabjával, utána pedig Sükösd Pál hitoktató segédlelkész mondott megnyitó beszédet. A megnyitó után a D. F. Ifjúsági Egyesület és a D. F. Unitárius Nőszövetségnek a tagjai egyfelvonásos vígjátékokat adtak elő. A színrekerült vígjátékok sok kellemes percet szereztek az igen szép számban összesereglett közönségnek. A darabok szereplői: Varga Ferencné, Kisgyörgy Samuné, Kiss Rózsi, Tana Rakhel, Nagy Ida, Boda Erzsébet, Vajda Borbála, Mikó Ferenc, Máthé Imre, Pál Áron, Györke Sándor, Tana Béla, Lőfi Lajos, Léta János, Pál Miklós, Máthé Sámuel, Bedő István, Kozma Áron és Varga Lajoska, valamennyien a legjobbat nyújtották a közönség gyakori tapsokkal jutalmazta munkásságukat. A darabok betanítását és a ruhák beszerzésének a nagy munkáját László Ferencné, Pál Tivadarné, Lőfi Mariska, Tana Erzsike és László Ferenc végezték, valamennyien nagy odaadással és fáradtsággal. A szinpadai műsor utolsó száma a D. F. Dalkör által előadott székely népdalegyveleg volt. A Dalárda által előadott darabokat László Ferenc igazgató-tanító tanította be és vezényelte. A műsor legutolsó száma a 12 pár által eredeti székely ruhákban előadott magyar Palotás volt, melyet dr. Gáspár Sándorné tanított be óriási fáradtsággal. A táncmozdulatok újszerűsége és az eredeti székely ruhák lebilincselő szépsége magával ragadta a közönséget is, mely szünni nem akaró tapsokkal jutalmazta a szereplőket nagyszerű teljesítményükért. A Palotást a következő Ifjúsági Egyesületi tagok mutatták be: Léta Róza, Boda Erzsébet, Pál Rózália, Lakatos Ágnes, Nagy Ida, Kovács Etelka, Kozma Juszta, Vajda Borbála, Pál Lujza, Bölöni Irma, Bölöni Róza, Kisgyörgy Aranka, Mikó Ferenc, Máthé Imre, Pál Áron, Kiss Lajos, Kozma Áron, Deák Samu, Vajda Imre, Léta János, Both Lajos, Varga Áron, Dobricza János és Pál Imre. A betanítás és az előadás alatt a „Palotás“ zenéjét az Ifjúsági Egyesület tagjaiból alakult műkedvelő zenekar szolgáltatta, melynek minden egyes tagját a kifejtett munkásságért a leg-hálásabb köszönet illeti. A tiszta jövedelmet teljes egészében a felépítendő kultúrház javára fordítják. A műsor után tánc következett, mely reggelig tartott. S. P.

A eluji Unitárius Nők Szövetsége március 21-én tartotta irodahelyiségében évadzáró „kötőkéjét“. A műsoron előadást tartott: dr. Gál Kelemen tb. kollégiumi igazgató. Szavalt: Fazakas Olga. Énekelt: Bede Emil, zongorán kísérte: Borbély Erzsike. Örömmel köszöntöttük e „kötőkén“ első ízben megjelent főiskolai hallgatóinkat!

**Az Unitárius Sajtó és Iratterjesztő árjegyzékének
kibocsátása óta raktárkészlete a következő művekkel
bővült:**

1. Dr. Gál K.: Brassai Sámuel	50.—	28. Gyallai: Emlékezés nagy-	
2. Dr. Kiss E.—Hall: Egy uni-		tudós Brassai Sámuelre	2.—
tárius hitvilága — — —	40.—	29. S. Nagy L.: A tordai gyűlés	4.—
3. Lőrinczy D.: Az ismeretlen		30. Dr. Varga: Hittani Tanul-	
tanítvány megszólal — — —	80.—	mányok — — — — —	5.—
4. Ifj. Mikó I.: Az erdélyi falu		31. Dr. Borbély: Jókai emlé-	
és a nemzetiségi kérdés — —	40.—	kezete — — — — —	4.—
5. Gy. Pap Zs.: A nép és az		32. Dr. Borbély: Heltai Gáspár	20.—
intelligencia — — — — —	30.—	33. Dr. Borbély: Régi szentírás	
6. Demeter B.: Hogyan tanul-		fordítások — — — — —	12.—
mányozzuk a falu életét — —	10.—	34. Dr. Borbély: Bevezetés a	
7. Székely Gy.: Verses nép-		modern szépirodalom tanul-	
mondák — — — — —	10.—	mányozásába — — — — —	8.—
8. Kelemen L.: Br. Bánffy		35. Dr. Borbély: Az unitárius	
Jánosné emlékiratai — — —	60.—	életfelfogások — — — — —	4.—
9. Régeni: Szív és Lélek — —	50.—	36. Dr. Borbély: A duális lét-	
10. Vári: Bibliái képek — — —	20.—	bölcsélet és theológiája — —	20.—
11. Balázs F.: Kis Hittan — —	10.—	37. Dr. Borbély: A mai unitá-	
12. Lőrinczy L.: A haszontyúk		rius hitelvek kialakulása — —	50.—
tenyésztése mint mellékfog-		38. Dr. Borbély: Simén Domo-	
lalkozás — — — — —	60.—	kos és kora — — — — —	20.—
13. Lőrinczy G.: Karácsonyeste	10.—	39. Dr. Borbély: Az unitárius	
14. Dr. Roska: Néprajzi fel-		és trinitárius őskereszténység	18.—
adatok Erdélyben — — — —	3.—	40. Dr. Borbély: Ferencz József	
15. Balázs F.: Aranyoszeki ter-		emlékezete — — — — —	4.—
vek — — — — —	3.—	41. Dr. Borbély: A magyar iro-	
16. Dr. Kiss E.: Afrika his-		dalomtörténetíró munkája — —	4.—
tóriája — — — — —	5.—	42. Dr. Borbély: Kis József — —	4.—
17. Weress B.: Ime az ember	90.—	43. Dr. Borbély: Az unitárius	
18. Gy. Pap S.: Felsikoltok — —	70.—	prédikáció — — — — —	4.—
19. Boros: Carlyle — — — —	13.—	44. Dr. Borbély: A magyar uni-	
20. Dr. Tóth Gy.: Dávid Ferenc		tárius egyház alkotmánya — —	4.—
emlékezete — — — — —	18.—	50. Dr. Borbély: Erdélyi ma-	
21. Erese: Magyar szavalókönyv	45.—	gyar szépprózaírók és költők —	4.—
22. Dr. Tóth Gy.: Az unitárius		51. Dr. Borbély: Petőfi költé-	
egyház alkotmányának váz-		zetének korszakai — — — —	4.—
latos történeti kifejlődése — —	12.—	52. Dr. Borbély: Molière — — —	4.—
24. Szent-Iványi: Az unitáriz-		53. Dr. Borbély: Bálványosvár —	4.—
mus lényege — — — — —	12.—	54. Dr. Borbély: Kőszívű em-	
25. Szent-Iványi: Az unitáriz-		ber fiai — — — — —	4.—
mus fejlődése — — — — —	15.—	55. Lőfi: Az unitarizmus alap-	
26. Szent-Iványi—Milikán: Ter-		elvei — — — — —	4.—
mészettudomány és vallás — —	10.—	56. Márkos: Nagyajtai Kovács	
27. Szent-Iványi—Fordick: Hit		István — — — — —	5.—
és értelem — — — — —	5.—	5. Vári—Dr. Varga G.: Három	
		felolvasás az unitarizmusról	15.—

Anyanyelvünk.

Tizenötödik esztendeje immár, hogy az erdélyi és bánsági magyarság kisebbségi sorsba jutott. S a négyévi háború után ez a másfél évtized is csupa zord viszontagságot, megpróbáltatást hozott rá, amely megtépázta és a romlás örvényébe sodorta.

Gazdaságilag, társadalmilag folyton sorvad, züllik, pusztul a Romániába szakadt magyarság. Ami azonban ennél is aggasztóbb, rémítőbb: sorvad, züllik, pusztul sajátos népi lelkének és nagyszerű műveltségének kifejező hangszere, közösségérzetének legerősebb kapcsa, legnagyobb szellemi kinese, — szépséges, éltető anyanyelve. A magyar nyelv természetes tenyészeté általában is vészjóslóan pangani kezdett ez utóbbi időben a tömérdek idegenség beléáramlása folytán, de kiváltképen romlik a kisebbségi helyzet kényszerűségei következtében.

Napról-napra egyre több román és más idegen szó, meg szólás furakodik anyanyelvünkbe és szorítja ki törzsökös kifejezéseit, szólam- és mondatszerkezeteit. Talán még elkeserítőbb mértékben, mint anyagilag, rongyolódunk, nyelvünkben. Főként fiatalabb nemzedékeink mind zagyvább, hamisabb, felemásabb magyarsággal beszélnek. Tízezernyi idegen szó kapott tanyát és munkát nyelvünkben s ugyanannyi magyar szavunk lett földönfutóvá és munkanélkülivé.

Gazdasági és társadalmi téren édes-keveset tehetünk a magunk megfogyatkozott erejéből, de az tőlünk magunktól függ, hogy megmentsük, visszaszerezzük helyes és tiszta anyanyelvünk veszendőbe ment javait.

A brasovi *Agisz* gazdasági szövetkezet közművelődési szakosztálya, felismerve az ügy életbevágó, igazán közérdekű jelentőségét, elhatározta, hogy felkarolja a szórványosan már nálunk is megindult új nyelvmentő és nyelvművelő mozgalmát. Javaslatunkra kimondta, hogy kiadja a jó és szép magyarság Kosztolányi Dezső szerkesztette, Budapestben megjelent kézikönyvét és bennünket bízott meg, hogy az itteni szükségleteknek és kíváncságnak megfelelően sajátó alá rendezzük.

Ezt a munkát a szerző szíves hozzájárulásával már el is végeztük s ezennel jelezzük a romániai magyar közönségnek, hogy a

valóban hézagpótló, fontos és mindenekfölött üdvös rendeltetésű könyvecske legközelebb megjelenik.

Hisszük, hogy ez a népszerű és minden tekintetben közhasznú kézikönyv meleg fogadtatásra talál s úttörője lesz minálunk is annak a lelkes mozgalomnak, amely anyanyelvünk védelmét, minden idegenszerűségtől való megtisztítását, saját szelleme szerinti fejlesztését és művelését, a szép magyar szó tisztogatását terjesztését s a beszéd- és írásmód izléses tisztaságát célozza. *Elekes György dr., Kőrösi K. Sándor, Kacsó Sándor, Szécsi Sándor.*

A könyv elé „*Anyanyelvünk*” címmel Kosztolányi Dezső a következő szép előszót küldte:

„*Antoine Meillet, a Collège de France* tanárja nemrégiben kiadott egy könyvet, melynek végire egyik tanítványa, L. Tesnière, a strassburgi egyetem magántanárja francia adatok alapján kimutatást közöl arról, hogy a világ különböző nyelveit hányan beszélik.

E kimutatás szerint a mai Európában 120 élő nyelv van. Itt a mi nyelvünk, a magyar a 11-ik helyre kerül, megelőzve beszélt-ség tekintetében a csehét és morvát (együtt), a görögöt, a fehér-oroszt, a svédet, a katalánt, a bolgárt, a dán, a finnet, a norvéget, a tót, a törököt, az albánt stb.

Ugyancsak e kimutatás szerint ma 1500-féle nyelvet beszél az az 1800 millió ember, aki a föld hátán él. Itt a 29-ik hely illeti meg a magyart. Ha tehát egyszer felsorakoznának a világ különböző népei, a nyelvük szerint csoportosulva más és más zászlók alatt, akkor nekünk ebben a titáni seregletben valahol elől kellene keresnünk a 29-ik zászlót.

Egy nyelv értékét azonban nem az elterjedtsége mutatja. A tudományos fölfogás szerint nincs semmiféle rangkülönbség a nyelvek között. Minden nyelv a természet, az emberi lélek csodálatos műve. Valamennyit egyformán becsüljük. Nem hirdetjük, hogy a miénk a legszebb és legkülönb. Dicséretnek ez talán sok volna. talán kevés.

Édesanyánkról se mondjuk, hogy ő a legszebb asszony minden asszonyok között. Nem mérjük sem a szépségversenyek győzteseire, sem a mozicsillagokhoz. Ez illetlenség volna és ízléstelenség.

Egyszerűen azt mondjuk róla, hogy ő az egyetlen, hogy ő a mi édesanyánk s ezért szeretjük őt.”

Hirdetmény. Miután az egyházi pénztár a lelkészek előzetes engedélye nélkül folyóiratokra többé levonásokat nem eszközöl, kérem lelkésztársaimat, hogy azok, akik járni akarják az „*Unitárius Szószéket*” és azok is, akik régi előfizetési díjakkal hátrálékban vannak, mielőbb küldjék be nyilatkozatukat a levonás engedélyezését illetőleg. Egyöntetűség kedvéért jó lenne, ha a levonások negyedéves részletekben előre eszközöltetnének. Egyházközségeknél is sok hátrálék van. Ezek bár részletekben leendő lefizetését is kérem folyóiratunk érdekében. Sigmond József szerkesztő.

GYERMEKVILÁG

Örzse.

Egyszer volt, hol nem volt s ha nem volt, hát akkor is mondjuk, hogy élt egyszer egy városban egy kis leányka. Volt neki a ház háta mögött egy kis virágos kertje. Ez a kis leányka, akit, hogy el ne felejtsem, úgy hívtak, hogy Örzse, minden szabad idejét ott töltötte abban a virágos kertben. Öntözgette, gyomlálgatta, kapálgatta a virágait s ha egyéb dolga nem volt, hát beszélgetett velük. Volt azonban annak a kis kertnek egy ágyása, amelybe még nem volt vetve semmi. Odament Örzse az édesanyjához s kért tőle valami virágmagot.

Az édesanyja leemelt az ablakból egy kis földdel telt ládikót. Kis palánták voltak ebben a ládikóban.

— Miféle virágok ezek, édesanyám? — kérdezte Örzse.

— Csak ülted el őket; aztán öntözzessed, kapálgassad, gyomlálgassad rendesen. Meglátod, mennyi gyönyörűséged fog bennük telni.

Örzse szépen megköszönte a palántákat. Elültette őket a kertjébe s öntözgette, kapálgatta, gyomlálgatta rendesen. S mindennap találgatta, hogy vajjon milyen virágok is lesznek azokból a palántákból.

Hát egyszer arra járt a libapásztor a szomszéd faluból. Akkorát nevetett, hogy még a virágok is felfüleltek.

— Mit nevezsz, te libapásztor? — kérdezte Örzse csodálkozva.

— Hát ki látott még *káposztát* virágos kertben? — nevette vissza a libapásztorleányka a palántákra mutatva, amelyekről Örzse azt hitte, hogy virágok. S már ment is tovább, hátra sem nézett. Azt az egyet ugyan jól tette. Legalább nem látta, hogy a kis leányka keserves sírásra fakadt. Hogy bánatában, vagy haragjában-e, azt hirtelenjében meg nem tudnám mondani. De azt meg, mert azt magam is láttam, hogy Örzse azután háttal sem fordult a palántái felé. Az édesanyja hiába kérlelte, kiába intette, rá nem tudta venni, hogy öntözzesse, gyomlálgassa, kurálgassa őket rendesen. Egy öntöző kanna víz nem sok, de még annyit sem vitt reájuk Örzse soha. No, ha nem, el is sárgultak, el is hervadtak a kis palánták. Még a virágok is megsajnálták őket. Kérlelni kezdték a kis leánykát:

— Öntözd meg őket is, Örzse, hiszen ők is virágok!

Örzse nem is hallgatott reájuk:

— Ugyan ki látott káposztát virágot? Ne is emlegessétek őket. Kár minden szóért.

Aztán, hogy Örzse hajlíthatatlan maradt, a virágok megkérték a harmatot, hogy itassa meg őket minden éjjel. Az eső is eljött és megöntözte őket. Erre a kis palánták föléledtek. S hogy

minden éjjel ihattak a harmat gyöngyöző csöppjeiből, kezdtek a boldogságtól gömbölyödni.

Örzse még ekkor sem törődött velük.

Hanem egyszer az történt, hogy Örzse édesanyja nagyon beteg lett. Csak sóhajtozott, csak panaszkodott s egy nap, ha akarta, ha nem, ágyban kellett maradnia. Az orvos komolyan csóválta a fejét. Magához hívta Örzset:

— Tudsz-e főzni, kis leányom?

— Krumplit már hámoztam, — válaszolta Örzse.

— No, akár tudsz, akár nem tudsz, mától fogva neked kell főznöd, mert édesanyádnak pihennie kell.

Örzse nem szólt egy szót sem, hanem azért oda állott az édesanyja ágyához:

— Mit főzzek, édesanyám?

— Egy kis gyenge levest, édes leányom, — válaszolta az édesanyja. S bizony, az első nap a leves csakugyan gyenge volt. De azután átjött a szomszédból a szomszédasszony s úgy megtanította Örzset főzni, hogy az édesanyja nem győzte nyalni a száját evés után.

Örzse azután minden reggel korán fölkel. Vette a kosarát s indult a piacra bevásárolni. Vett kalarábét, krumplit és petrezselymet.

S ekkor egy nap eszébe jutott, hogy neki nem is kell mindenért a piacra mennie! Hiszen vannak neki otthon a virágos kertben káposztái!

Vajjon nem pusztultak el azok a drága káposzták azóta? Örzset kezdte furdalni a lelkiismerete, hogy annyira nem törődött velük.

Alig várta, hogy hazaérjen. Szaladt a konyhába, kitöltött egy kanna vizet. Az édesanyja csodálkozva kérdezte:

— Hová viszed azt a kanna vizet, édes leányom?

— Én bizony megyek, hogy megöntözzem azokat az én *drága jó káposztáimat* — felelte Örzse s már szaladt is ki a kertbe. A káposzták nem akartak hinni a szemüknek:

— Talán csak nem minket akarsz azzal a kanta vízzel megöntözni? — kérdezték csodálkozva.

— De bizony titeket, — felelte Örzse s olyan boldog pillanásokat vetett reájuk, hogy azok örömeikben kétakorát gömbölyödtek.

Balázs Ferenc.

Megfejtések: Ügyesek voltatok gyerekek. Most jól fejtették meg ketten is a légy falon való mászkálásának a titkát. A kiűzött könyvjutalmat *Deák Rózsika* I. g. o. t., Str. Ciobanilor 47. Vulcan, nyerte. Dicséretben részesült Vári Zoltán IV. elemi o. tanuló, Tirima Mare. A könyvet a lupeni-i tiszteletes bácsihoz küldjük, tőle kérd szépen Rózsika.

Húsvéti történet képekben.

(1-SŐ KÉP).

Nyulak játszadoznak,
Manci arra sétál,
Búbánatos arccal
a nyulak elé áll;
Köténykéjét tartja,
panaszolja: — „Üres”.
„Megtöltjük”, — biztatja
egyik tapsifüles.

(2-IK KÉP).

Szavatartó nyulak
útra kerekedtek,
Csak ők tudják, honnan,
tojást is szereztek,
A Manci kosarát
telistele rakták;
Tudom, csap is Manci
gavalléros traktát.

(3-IK KÉP).

No, Bandi, öntözhetsz,
verset is szavalhatsz,
Manci a szép szóért
mosollyal jutalmaz,
S hogy semmi se legyen
örömdnek hója:
Ime, piros tojás
fáradságod díja.

Rajzolta: MAKKAI PIROSKA.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába február 23-tól március 23-ig rendes tagsági díjat fizettek: Pálffy Kálmán Simonești, Gy. Pap Domokosné Cluj, Létai László Timișoara, Ambrus Domokos Mureni, László Zsigmond Cristur, Thorer Józsefné Cluj, Dániel Zsigmond Vadu 1934-re; Filep Endre Deaj, Fazakas Olga Cluj 1932-re; Lengyel Ferencné Simeria 1934—1935-re; Gál Domokos Bădeni 1928-ra; Kiss Dénes Chichis 1930—1931-re.

Előfizetői díjat fizettek: Geréb Zsigmond Filaș, Cseh Mózes Poiana Bleaca, Szász Ráki Cluj, Nagy Ferenc, Simó József, Özv. Bedó Józsefné, Málvinszky Ferencné, Jakabfy Lajosné, Gál József, Győrfi István Odorheiu 1934-re.

Cluj, 1934. március 23-án.

Gálfi Lőrinc pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek.

Hiányzó Unitárius Közlönyök. Lapunk szerkesztősége újlag kéri olvasóinkat, hogy akinek az U. K. 1891. évi 3 szám, és az 1903. 8., 1908. 1. szám, vagy a Keresztény Magvető 1896. évi 3, 6 és 1923. évi 4 számok nélkülözhetően megvannak, küldje be azokat nekünk, mert a bekötetéshez ezek a számok szükségesek még. Együttal: *hálásan köszönjük* Antonya Mihály, lelkesztéstvérünknek a múlt számunkban kért hiányzó Unitárius Közlönyök nagyrészeinek megküldését.

Hegyi János, Belgium. Sajnálattal értesültünk kedves leveléből, hogy küldött könyveinket nem kapta meg. Most újlag küldtünk könyveket b. címére s ezuttal „ajánlva” tettük fel a küldeményt. Megígért hosszabb levelét viszont mi várjuk nagy szeretettel és türelmetlenül.

Irodalom rovatunkból helyszűke miatt több könyvismertetés kimaradt.

Sebestyén János, a cluji koll. tavaly végzett növendéke 10 előfizetőt gyűjtött. Hálásan köszönjük.

Az Unitárius Sajtó és Iratterjesztő árjegyzékének kibocsátása óta a következő áreszállítások történtek:

Dr. Gladden—Kiss: A keresztény pásztor és dolgozó gyülekezetek 120 lej, Dr. Borbély: Régi Torockó 30 lej, Útő Lajos: Bölcső mellett 30 lej, Megnyilatkozásunk helye 30 lej, Myrtusok között 30 lej, Szent-Iványi: Jézus emberarca 50 lej, Űrmösi: Ószövetségi bibliai történetek 12 lej, Űrmösi: Az unitárius egyház rövid története 15 lej, Ferencz: Unitárius Káté 20 lej, Vári: Keresztény egyháztörténelem 30 lej, Ferencz—Vári: Unitárius kistükör 60 lej, Ferencz—Gálfi—Vári: Hittan 50 lej, Templomi énekeskönyv 30 lej.

Kérjük afiait, hogy a birtokukban levő régi árjegyzékünket megfelelően kiegészíteni és helyesbíteni szíveskedjenek, mert újabb árjegyzék kiadását ez idő szerint még mellőzhetőnek tartjuk.

Egyben szíves tudomásukra hozzuk, hogy az Unitárius Káté újabb kiadása már elkészült, a Templomi énekeskönyvek most vannak nyomás alatt és előreláthatólag április elején már szállíthatók lesznek.

Elkészültek a kiadásunkban megjelenő kis imakönyvek kemény táblába kötve, aranykehely lenyomattal, fehér, fekete, bordó és sötétkék színekben, darabonként 15 lejért megrendelhetők.

E. K. Tanács 2278—933 számú határozatára bizományi áruink szétkül-dését megkezdtük, mely azonban tankönyveket, énekeskönyveket, bibliákat és imakönyveket nem foglal magában. Ezeket a szükséghez képest, külön megrendelésre szállíthatjuk.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta.

Szerkesztő: Szent-Iványi Sándor.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

DR. GREGORIO AGLIPAY Y LA...

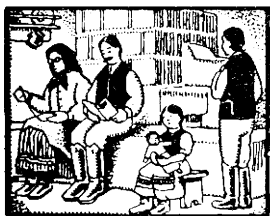
a Fülöp-szigetek unitáriusainak feje

Kelenen Lajos ur

LOCO

Str. Iuliu Maniu 24

TŰZHELY MELLETT

Az ütközet után.

— Hugo Viktor. —

Atyám, ez az édes mosolyú levente
egy húszárjával — ezt kiváltképp szerette,
mert sugár növésű és igen bátor volt —
csata után, este, lóháton kóborolt
a holtakkal fődött mezőn. Már-már éj van.
Arnyak közül gyenge nesz hallik aléltan.
A megfutamodott seregből egy spanyol
az, aki vérzön az út sáncán haldokol.
Összetörve hörgött, tán már félig sem élt,
s nyöszörgött: — Adjatok innom, az istenért!
Atyám a húszárnak meghatva nyújtja át
nyereg-kápájából pálinkás kulacsát
s: — Szegény sebesültnek, menj, adj innia, — szólt.
Hirtelen, ahogy a húszár épp lehajolt
emberünk fölé, az, spanyol-mór keverék,
végső erejével megfogja fegyverét
és atyámra céloz sziszegve: Caramba!
Csákóját a golyó ereje lekapta
s lova visszahökölt a lövés hallatán...
— Azért csak adj neki innia, — szólt atyám.

Ford.: Szabédi László.

A kísértet Fűszfalvában.

Hogy megint csak visszatérjünk Fűszfalvára... Sok érdekesség található benne. Az ember meg is kell gondolja, miről írjon, egyszerre kívánczoknak mind a tolla hegyére. Végül is a kísértetre esett a kocka. Kisértet!? Úgy gondoltuk, hogy a kísértet minden embert érdekelvén, 'szen ott van minden ember fantáziájában — akár mint lidércfény, akár mint szellem, — inkább felfigyelnek általa erre az eldugott Fűszfalvára. Azt akarjuk, hogy azt egy kicsit megismerjék, megszeressék, ne csak mi tudjunk róla, kik ott születünk. Csak megérdemel a szülő-falu gyermekétől annyit, hogy megemlékezzék róla!... Éppen ezért rátérek a szóra: mi is van azzal a kísértettel?

Legalább úgy tíz évvel ezelőtt, azt beszélték a faluban, hogy kísértetek járnak a „nyúzó-színbe“ — más helyen ezt

úgy szokták hívni, hogy „vágóhid”. Elég az hozzá, hogy kísértet jár ott. Elképzelhető, mennyit izgatta a dolog nyomorú fejemet, kivált, ha megvallom, hogy nem tartozom az oroszlánszívűek közé... valahol ott a nyul s a bárány között ingadozom. Mégis kíváncsi természetű lévén, valahogy bővebben szerettem volna tudni a dologról. Meg nem győződhettem róla, hogy mi a helyzet, — amint fentebb mondtam, nem vagyok a legbátrabb legénykéek egyike. — Nappal ellenben nem félek én még az árnyékomtól sem, ilyenformán elmehettem nyugodtan, akadály nélkül az egyik jó barátomhoz, ők közel laknak a nyúzószínhez, bizonyára többet tud róla, majd csak elmondja ő nekem.

Alszegi Bandi!... Éppen ő kell nekem! Talán ők is veték észre a kísértet munkálkodásait. Alig két perc telik belé, otthon nem kell mindenre bélyeggel felruházott kérvény, — már ott is vagyok.

— Itthon van-e Bandi, Ida néni?...

— Itthon van valahol, Vilmoska!... biztosan a kertben.

Éppen jó, gondolám magamban, legalább zavartalanul mondja el a nagy történetet. Rögtön nekirugaszkodom s egykettőre már a pázsiton is heverünk.

— Bandi hé, nem es kertelek én semmit, mán annyit hallottam róla s most meg akarom tudni, csakugyan igaz-e, hogy kísértet van a nyúzószínen?... Mit tucc te róla?...

Mint jó katolikus keresztet vet, azonnal — én nem is törődöm semmivel, remegek a titokzatos várakozástól.

— Há' hogyne vóna, mán négy napja. Éppen a tennap lestük, hogy mi' csinál. Engem igaz, nem engedtek oda az ablakhoz, nehogy megjeggyek, de azt már nem tutták eltiltani uccse, hogy ne halljam a csattogást s a dörömbölést. Úgy csattogott, zúgott, dörömbölt, mind amikor jégeső hull s merdörög és mind a villámlás, úgy világított eccer-eccer, pedig csillagos vót az ég. Egész éjjel úgy féltem, pedig édesapámmal háltam, őt tudom, hogy nem meri bántani még a kísértet sem.

Mintha valahol ott volna a kísértet, úgy figyeltem. A hátam borzongott s egy világért sem mertem volna levenni a szemem róla, mikor beszélt, csak azután néztem körül, hátra, nines-e ott valahol.

— De ma még többet tudtam meg róla, — folytatja tovább, már fölényesen, hogy mit tud ő — amikor elmonták Anna néniéknek. Benn vótam s ott előttem tárgyalták, senki sem küldött ki, de én se erősen ügykeztem kifelé. Jóska báék es itt vótak az este, ők es látták!

— Mit hallottál nó, mongyad már, — remegtem az izgalomtól.

— Azt mongyák, hogy a kísértet itt jött átal a pallón, éppen előttünk. Kettő vót, nem es egy. A palló közepiről a patakba léptek, — eddig örökétig az úton mentek, csak most nem --- s ott tüntek elé, csak az ablak előtt. Úgy mentek

fel a falon egymás után, mindha lajtorján mennének. Az ablakon bé s erre ojan nagy villámlás, meg csattanás, mindha éppeg ménkö esett vóna le. Azután pedig zakatolás, csatogás egy jó darabig.

Befejezte mondókáját s én iszkoltam hazafelé, mert gondoltam, — eddig mán keresnek.

*

Azután csak annyit hallottaam a kísértetjárásról, hogy többet nem zakatoltak semmit. Ezen az emberek felbátorodva, elmentek, hogy meggyőződjenek: ott van-e vajjon a kísértet, csak csendben ül, de mikor az ajtót nyitották, az olyan nagy erővel, dörömböléssel csapódott ki, hogy egytől-eggyig abba a helybe elbucskáztak. Az ajtó csendesen be-
tevéődött . . .

*

A sötétet, mint kisgyermek, fölfoghatatlan, ismertetlen rémképekkel népesítettem be mindig. Most is késő este van, igen sokáig maradtam felszegbe egyik rokonomnál. Ilyenkor úgy segíték magamon, ha valakit meglátok, usgyé!, addig futok utána, amíg legalább tíz lépésnyire közel nem érek hozzá, tíz lépésre, mert melléje meg éppen nem merek menni.

Megközelítek, hát most is két embert a kellő távolságig, úgy, hogy még azt is hallom, mit beszélnek. És e beszélgetés óta többé nem volt szükség apám biztató szavára: amitől félsz, fogd meg s hozd haza!

— Jól rejik ijeszténk, hallod-e a bandára, — szólt az egyik.

— Úgy kell nekik, hát hanem mind elhordanák a húst. Még a mi kicsi haszna van az embernek, azt se kapja meg? A csendörök?, azok se örözhetnek örökkéig csak egy házat!

— Csinálunk mű paragrafust, ne fé', ha neki fogunk!

— Mű igen, az árgyélusát, de ne felejesük el: ügyes ember az az Alszei is, nála nélkül kárba vezett vóna minden késérteteskedésünk.

— Hát'sze neki es hasznót hajtottunk. A fiai, azt mondja, örökkéig mászkálnak bé az ablakon s nyuzzák le a gunyájikot. Többet arrafelé se mennek, biztos vagyok benne!

A hidon átalmentek s magukkal vitték életem utolsó kísértetét. Többé hiába beszéltek nekem kísértetről, szellemről, e tekintetben hitetlen maradtam. A következő találkozásakor azonban megkérdeztem Alszei bácsitól:

— Ferenc bácsi?... maga hiszen-e a késértetekben? Igazán látta őket a nyúzószinben?...

— Hiszek, fiam, hiszek, hát hogyne hinnék, 'szen a saját szememmel láttam őket!

— De hát honnét tuggya, hogy azok késértetek vótak?

— Onnét, hogy ojan dolgot nem csinálhat egyéb!

— De hát mé' ne csinálhatna?

— Azt te még nem érted, fijam, — mondta igazi öntudatossággal, mint aki tudja, hogy mi célt szolgál ezzel, a világot sem sejtené, hogy nagyon is értem.

Sem az egyik, sem a másik beszélgetésről egyetlen szót se szóltam eddig senkinek... Hadd maradjon a kisértet fenytő törvényként, Fűszfalva államéletében; fenytse a hústolvajokat, óvja a szülőket és a mészárosokat!

Ilyen paragrafusok vannak Fűszfalva törvénykönyvében!!

*

Vajjon, ha a nagy világ életében is ilyen kisértetek volnának, akik anélkül, hogy átlépnék a kisértetiségük határát, bántalom nélkül csattognának saját portáikon, akkor akadnának-e vajjon csinyt eszelő gyermekek, tolvajok a szónak tágabb értelmében?!

Imádkozzunk hát: Uram! ne vigy minket kisérteteket a kisértetbe!!!

Fűszfalvi Tóth Vilmos.

Ölelkező ágak.

*Láttál már ölelkező ágakat?
Nézd, hogy fonódnak itt egymás köré!
Látod, ez itt, a nő, a gyöngye,
Hogy rásimul a férfi-ágra!?*

*A férfi védi. — Látod: szél letörné,
(Olyan gyöngye itt ez a vékony ág!)
Másképp. Így áll — hozzá símulva,
Szeretve, védve — és zöldel tovább.*

Bácsi erdő, 1933.)

Deák Berta.

Új hajtások a régi törzs felett.

*Még látszik a helye a régi fának.
(Középen állt — kivágták — valaha)
De fölötte, lám, újabb nemzedék —
Izmosabb törzsű fák nőttek az égnek.*

*A földön semmi, semmi sem vesz el.
Hullott levélből szent humusz terem,
Levágott törzsből új hajtások nőnek...*

Ez a törvény örök és — végtelen.

(Bácsi erdő, 1933.)

Deák Berta.

Három millió új unitárius.

II. Unitárius érsek.

Megemlékeztünk már a Fülöp-szigetek lakosairól és műveltségi, valamint politikai állapotáról. Most már azt kell elmondanunk, hogyan született meg ezen a tropusi vidéken az unitarizmus. Számot fogunk adni erről ez előttünk idegenül hangzó kifejezésről is: unitárius érsek. Mindkettőt úgy tehetjük meg legkönnyebben, ha ismertetjük dr. Aglipay Gergely érsek életét, mert az unitarizmus kifejlődése azzal szoros összefüggésben van.

Gregorio Aglipay Y Labayan a teljes neve. Gregorio = Gergely. Családi neve: Aglipay, ejtsd: Aglipáj: az az Y (Labayan) a nemesi származást mutatja, olyan, mint a német „von” és a magyar (latin) „de”. Tehát: Lábájáni Áglipáj Gergely, hogy magyarosan is leírjuk a nevét, 1860. május 9-én született Ilocos Norte megye, Batac nevű városkájában. Szülei elszegényedett földbirtokos nemesek, főképp dohánytermesztéssel foglalkoztak. Tizenhat éves korában megrázó élményben volt része az ifjú Aglipaynak. Az állami monopoli tisztviselők úgy találták, hogy nem termeltek elég dohányt területükön s ezért — a spanyol uralom nem sokat latolgató brutalitásával — atyjával együtt börtönbe vetették. Mikor a börtönből kikerül, már egészen megváltozott lélekkel tekint az életre. Iskoláit, egyetemi tanulmányait kemény munkával, megfeszített szorgalommal végzi, kitüntetések, díjakat nyer — s közben állandóan két keze munkájával keresi meg a tanulmányaihoz szükséges pénzt. Jogász lesz, majd az egyetem elvégzése után segédtanár, de barátjának, dr. Yese Rizal Y Mercado-nak, a későbbi pilipinó szabadsághősnek, a befolyására a papi pályára lép. Talán ifjúkori igaztalan bebörtönöztetése miatt, vagy mert ahoz a nemzedékhez tartozott, melyből később nemzeti költők, szabadsághősök és vértanú hazafiak lettek — Aglipayt valami legyőzhetetlen szabadságvágy keríti hatalmába, mely a római katolikus papi szemináriumban sok ellenséget szerez neki. Szabadságvágya elsősorban vallásos kérdésekben nyilvánult meg. A francia és német „modernisták”, a katolikus egyház haladó irányzatot kereső mozgalma, a Fülöp-szigeteken is talajra találtak s Aglipay egyike az elsőeknek, akik a dogmák örökérvényű megmerevítése ellen tiltakoztak. Természetesen ez az álláspontja nem volt alkalmas arra, hogy feljebbvalóival megszerettesse magát. Szabadságvágya azonban más téren is érvényesülést keresett s többek között olyan téren is, melyen még a vallási nézeteinél is veszélyesebb forradalmárrá lett a katolikus főpapság szemében. Amint mult számunkban is írtuk, a Fülöp-szigetek spanyol fenhatóság alatt állottak egészen 1898-ig. A római pápai kuria viszont azzal kívánt segítségére sietni a spanyol uralom megszilárdításának e szigeteken, hogy az

egyházi vezető tisztségekbe nem nevezett ki filipinókat, hanem csak spanyolokat. Püspök vagy érsek tehát nem lehetett filipinó s még a kanonokok közé is csak elvétve jutott be egy-egy. Ilyen körülmények között nem volt megfelelő összeköttetés, érzelmi közösség a nép és az egyház között s emiatt a vallástalanság nőttön nőtt. Ez ellen a káros egyházpolitika ellen harcolt Aglipay. Később ép e politikához való merrev ragaszkodással kényszeríti arra a római kuria e szigetek önállóbb gondolkodású lakosságát, hogy elszakadjanak a katolikus egyháztól és Független Filipinó Egyház név alatt új vallásos szervezetet alapítsanak.

Igy válaszolva a körülményeket, most már csak röviden ismertetjük Aglipay további küzdelmeit. 1889-ben sok húzavona után pappá szentelik. Kitör a filipinó függetlenségi harc s a felkelők Rákóczija: Aguinaldo tábornok, korán felfedezi Aglipay tehetségét s a népre gyakorolt vezetői hatását. Eleinte csak mint diplomáciai közvetítőt használja fel a felkelők és a spanyol hatalom között, később azonban mind jobban magához kapcsolja s a független Fülöp-szigetek főpapjává nevezi ki. A függetlenségi harcot azonban leverik az amerikaiak, kik közben megkapták a szigetet a spanyol-amerikai háborúban, s bár Aguinaldo menekülése után a mi Aglipaynk még másfél évig tartja ébren a függetlenségi mozgalmat guerilla háború folytatásával, végül is kapitulálni kell s a filipinó függetlenségért ettől kezdve csak a parlamentben harcolnak. De nincs is szükség további harcokra. Az amerikai csapatok ugyan leverték a filipinók szabadságharcát, mert ők a spanyoloktól egy forrongó, feldúlt szigetvilágot örököltek, melynek tüzet el kellett először oltaniok, hogy meglássák: mi ég. A felkelők közül azonban senkit sem büntettek meg, ha letette a fegyvert s olyan törvényeket adtak az országnak, mely abban az időpontban jobb volt a filipinóknak, mint amilyet maguk is alkotni tudtak volna. Így Aglipay is büntetlenül szabadult s a rend megszilárdulásával ismét folytatta papi munkásságát. Ha a harc téren azonban el is csendesedett a függetlenségért való küzdelem, szellemi téren annál nagyobb erővel lángolt fel. Az amerikai vezetőség nem szólt bele a filipinók vallásos és szellemi életébe s így azok maguk vették kezökbe annak irányítását. Megbizottakat küldtek Rómába, hogy a pápánál eszközöljék ki a filipinók jogának elismerését az egyházi tisztségekre, a főpapokra ép úgy, mint a világiakra. A pápai kúria azonban hajthatatlan volt, nem is akart szóba állani velök, hanem a madridi (Spanyolország) pápai legátushoz utasította a küldöttséget, mely viszont továbbra is csak spanyolokat nevezett ki főpapokká a Fülöp-szigeteken. A küldöttség tehát hazatért és elhatározta az elválást Rómától. Aglipayt választották meg egyhangú lelkesedéssel az új egyház főpapjává, ő azonban vonakodott azt elfogadni. Csak hosszas rábeszélés és Don Isabelo de los Reyes-nek, a nagy-

tekintélyű filipinó hazafinak nyilvános felszólítása után egyezett bele megválasztatásába s 1902 október 17-én aláírta a híres „Third epistle“ c. okmányt, mely a Független Filipinó Egyház megalakulását jelenti be a világnak. Megválasztásánál ezt a spanyol címet kapta „Obispo maximo“, amit az angolnyelvű amerikai hivatalos okmány „archbishop“ kifejezéssel vesz tudomásul. Minthogy az „archbishop“ magyarul érseket jelent, s minthogy később a Független Filipinó Egyház csatlakozott az unitáriusok világszövetségéhez, joggal mondhatjuk, hogy most már van egy *unitárius érsek* is a világon Mons. Gregorio Aglipay Y Labayan személyében.

Sz. I. S.

(Utolsó közleményünk a jövő számban jön.)

Cimfelen májusi vers.

Májusi hajnal!

Kopott kabátomba burkolózva

Járom az utcákat.

Szemembe tűnnek roppant házfalak,

Kirakatok, lengén libbenő lányok,

Kopottan komor kenyérkeresők

S szemem előtt áll egy vígságában is szomorú

Húsz éves kölyök: magam.

Valahonnan a sok ház közül

Muzsikaszó, hajnali szerenád . . .

... S eltűnt ház, leány, kenyérkereső,

Körülnézek, sehol senki és semmi.

Csak magam maradok, csak magam!

Egy orgonabokor tövén

Fütyölöm a szerenád dallamát . . .

Májusi hajnal!

Kolozsvár.

BEDE EMIL.

A brassói templomépítés megkezdődött.

Tudja minden unitárius ember, hogy a brassói egyházközség évek óta készül a templomépítésre. Megfeszített erővel, számtalan módot és eszközt felhasználva készítette az utat az egyik legjelentékenyebb unitárius gócpont megalapozására és kiépítésére.

Most már elérkezett oda, hogy az építés pár hét előtt megkezdődött.

A város a bemutatott tervek alapján az építkezésre az engedélyt díjmentesen megadta.

Az egyházközség több építő cégtől az árajánlatot bekérte s annak alapján az építkezés ügyét e sorok megjelenéséig jóváhagyásra az egyházi főhatósághoz felterjesztette.

Április 29-én az építkezés, szép ünnepség után megkezdődött.

Unitárius egyházi szempontból ennek az esztendőnek kétségtelenül egyik legfontosabb mozzanata a brassói templomépítés lesz.

Nem titkolhatjuk azonban el, hogy erőnk feletti erőfeszítésünk és több oldalról történt lelkes támogatás dacára is az építkezéshez szükséges összeg teljes egészében még nincs meg. Szegény sorsban levő hiveink a legnagyobb áldozatkészséggel és hitbuzgósággal állanak az ügy mellett és mindent megtesznek a siker érdekében, ami tőlük telik. Helyben mintegy 200.000 lej újabb áldozatra van kilátás. De így is szükségünk lesz még mintegy 2—300.000 lej összegre, amit gyűjtés és kölcsön útján kell fedeznünk. Vagyis szükségünk van minden unitárius és minden velünk rokonszenvező embernek legmesszebbmenő jóakarására és támogatására is.

Az Egyházi Főtanács már régebben megállapította, hogy *a brassói unitárius egyházközség kiépítése egyetemes unitárius egyházi érdek*, ma fokozottabb mértékben érezzük ezt.

Álljon össze hát az unitáriusok sokasága mindenütt és próbálja megvalósítani a régóta óhajtott célt: *összpontosítsuk erőnket egy időben egyetlen feladatnak a megoldására!*

Ne legyen ebben az esztendőben fontosabb unitárius érdek, mint a brassói templomépítés megsegítése!

Kovács Lajos.

Régi diákélet.*

Írta: **Heltai Nándor.**

Lássunk néhányat azok közül a szépemlékű kifejezések közül, melyeket Jókai az „És mégis mozog a föld“ c. regényében a debreceni kollégium műnyelvtanából idéz, de amely műkifejezések általánosak voltak minden kollégiumban és használatban voltak nálunk is, a „kincses város“ unitárius kollégiumában.

Ime: „Humanissime“, — a diák címe, „Vaskalapos“, a vén pap, — „Kosta“, a falusi tanító, — „Stola“, palást, az a jelentősége, hogy amikor azt valaki magára ölti, tehát kereszteléskor, temetéskor, azért fizetni kell. „Párbér“, minden egy pár embernek büntetése, amiért megházasodott (esketési díj.) „Bergengócia“, minden falu, ahol nem tudni, hogy mi a „Dácia“, — „Dácia“ a legálásért járó fizetés, — „Electio“, válogatás a legatióban, — „Legatió“, a szegény diák elmegy nagy ünnepeken falura prédikálni, egy kis „Siclus“-ért, — „Siclus“, készpénz fizetés, „Post festal“, az a dátum, amikor kontót kell fizetni, ünnep után,

Iskolánk volt növendéke, az egész magyar nyelvterületen ismert nevű író, a budapesti rádióban meleg hangú felolvasással áldozott „kincses városunk“ unitárius Alma Mater-ének. Ebből az előadásból közöljük ezt a néhány részletet.

értsd „soha napján“ „Kandizni“, udvarolni, azaz kurizálni, legatíó alkalmával, a pap leányának. „Semper“, a mindennapi leves, „Pico“ a hozzávaló kenyér, — „Absurdum“, töltött káposzta, azért absurdum, mert a diák számára a képtelenség világába tartozik. „Szatyí“ a fehér kenyér, — „Dárdás“ a kis diák, aki a nagy diákot kiszolgálja (abban az időben ez így volt szokásban.) „Gugyi“, szeszes ital, „Klipitro-klapotárium“, kulacs! (Klityeg-klotyog benne az ital), — „Hálpaklacs“ aki badar, rövidítése ennek: „Hála a papnak a másvilágon is van kulacs“, — „Calefactor“, besűgő, — „Gyantázni“, a torkot szokás, természetesen borral, — „Ad arma!“, fegyverre! — azt jelenti, hogy tűz van és ilyenkor „Nagybotos, kisbotos“ felragadják a „Gerundiunokat“, az ólmos botokat, melyekkel az útjukba eső kerítéseket ledöntik és torony irányában vezetik az ifjúságot a tűz színhegyére oltani és menteni!

*

A mi diák-életünk csak annyiban hasonlított a Jókai regényhőseinek diák-életéhez, hogy ezeket a műszavakat még mi is ismertük és használtuk. De azok a hősi küzdelmek, melyeket a nagy ősök vívtak és átéltek: előttünk már ismeretlenek voltak, csak hírükből ismertük és az irodalomtörténetből.

A mi kolozsvári diák-életünk, túl a 48-as legendás időkön és túl a 67-es kiegyezés korszakán, egy olyan nyugalmas időszak periodusában zajlott le, mely kizárta a nagy emóciókat és a tanulási kisebb nagyobb viszontagságok zökkenéseitől eltekintve, többnyire a diákélet örömeiben, csínjeiben, vidámságaiban teltek el és a békés diákélet képét viselték magukon, de ennek is megvoltak a maguk izgalmái, érdekességei, melyek különösen a helyi és országos eseményekkel kapcsolatos tüntetésekből merültek ki.

Az iskolákkal túlszufolt kis Áthénben, ahogy a kincses várost kényeztették, szeptemberben, az iskolai év kezdetén, a beözönlő és nyüzsgő diáksereg, olyan zajló életet, olyan szint, jó kedvet, vidámságot varázsolt, mely egyszerre megváltoztatta, az egyébként csendes városnak, külső formáját és világvárosias képet és hangulatot vitt bele.

Mindenkinek jó kedve volt, mindenki sugárzott az örömtől. Hiszen ilyenkor még mindenkinek tele a tarisznyája édes anyám sültötte pogácsával, néném asszony és keresztanyám kalácsával és egyéb hazai jófélékkel. Apám uram is belenyult a lajbi zsebébe, bátyám is, sógorom is adott egy kis útravalót, drága kis hugocskám pedig, amit kötéssel, horgolással, himzéssel, keresett, összegyűjtött, mind a zsebembe csempészte.

Volt élelem, volt pénz! — mi kell egyéb a diáknak?! — Terített asztal és ital!

*„Fogj nosza kulacsot,
Tölts tele finakokat,
A fekete gondokat öntsük le!“*

Hát mindjárt ezen kezdtük! Felkerekedtünk és nagy sebbel-lobbal beállítottunk egy kisebb vendéglőbe vagy kimentünk a monostori „Sörház“-ba, ahol a frissen habzó sör mellett kicseréltük a „nagy vakáció“ alatt szerzett élményeinket. Este pedig siettünk a „Nemzeti színház“-ba, viszontlátni kedvenceinket, ahol vörösre tapsoltuk pihent tenyereinket.

Igy pergett le az iskolai év első napja.

De nem mindig „papsajt“!

Lassan-lassan elfogyott a jóféle hazai „elemózsia“, követték, a különben sem bőven termelt piculák és susták. „Picula“ volt a régi 10 krajcáros, „Susták“, a régi 4 krajcáros rézpénz. És ezzel sok szegény diák-társunkra rászakadtak a sötét gondok és nélkülözések.

De, „ahol legnagyobb a szükség, ott legközelebb az Isten“.

(Folytatása következik.)

A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL

A házi légy. Ma már köztudomású dolog, hogy a betegségeket nem boszorkányok, nem rossz szellemek vagy akárki szemének ígézése idézik elő, hanem szabad szemmel nem látható élősdiek okozzák. 1850-ben még semmit sem tudtak a kórokozó baktériumokról, addig az orvosi tudomány is sok tekintetben a sötétségben tapogatódzott, míg Pasteur korszakalkotó felfedezése ferraradalmi újításokat vezetett be az orvosok laboratóriumába. A betegségeket okozó mikrobák vagy csirák elég gyámoltalan, helyváltoztatásra alig képes élőlények, melyek kedvező körülmények közé jutva, hihetetlen gyorsan elszaporodnak s így az élőszervezetet, ha nem elég ellenálló, elpusztítják. Az ember lépten-nyomon ki van téve e fertőző baktériumok támadásának; ha forralatlan tejet iszik tüdőbajt kaphat, ha tetvek támadják meg, typhusos tünetek léphetnek föl rajta, míg a házi légy észrevétlenül még más, számos betegségnek a csiráját lophatja ételeinkbe. A melegedő időjárás a legyek életét, szaporodását segíti elő, ami az ember egészségére sokszor végzetes hatású lehet. A légy különös rossz szokása az, hogy nem tesz különbséget a trágyadomb és az emberi táplálkozásra szolgáló étel között. Egyszer a dobostortáról száll a szemétdombra, más-kor pedig fordítva, ennél fogva észrevétlenül olyan betegségek támadhatnak meg, melyek eredetéről alig van fogalmunk. Embertársa és maga iránti kötelességet teljesít az, ki a legyet minden elképzelhető módon irtja és pusztítja, mert ezáltal sok fájdalmat és könnyhullatást tud idejekorán elhárítani.

Hipnotizált állatok. A kutyákon végzett élettani kísérletek közben egy olyan önkivületi állapotot tudtak előidézni, mely teljesen hasonlít az ember hipnotizált állapotához. Figyelő helyzetben megmerevedik percek, sőt órákon keresztül ugyaneb-

ben az állapotban marad. Ha a kísérletező elfordítja az állat végtagjait, akkor az állat megmarad ebben az új helyzetében. A kutyanál épúgy, mint az embernél monoton behatások idézik elő a hipnotikus állapotot. A kutya hipnotikus helyzetét egy erre a célra szolgáló óra ketyegése idézi elő. Gyakran velünk is megtörténik, ha az óra ketyegését figyelemmel sok ideig hallgatjuk. Bizonyos táj, vagy egyéb dolog szemlélődése alkalmával félig elmerülünk. Vesd össze: Hova merült szép szemed világa stb.

E jelenségnek nyomait az állatvilág valamennyi állatcsoportjánál megtalálhatjuk. Ha kezünkbe vesszünk egy folyami rákot és a farkától a feje felé az idegducok fölött ujjunkat a háta páncélján végighuzzuk, mozdulatlaná válik.

Izmai merevek lesznek, de azért formálhatók és új alakjukat bármilyen helyzetbe is hozzuk, megtartják. Hasonló álomba hozhatjuk a békát, kacsát, disznót, sőt a legveszedelmesebb kigyókat is. Az indiai kigyóbűvölők ezzel keresik kenyerüket, ők nagyon jól tudják, ha a támadásra ágaskodó kobrakigyó nyakát megragadják és fejét bizonyos helyen megszorítják, mozdulatlaná dermed, így azután karikává, nyakékké, sétatálcává alakítható a harapás legkisebb veszélye nélkül.

Áron és a fáró varázslói is tisztában voltak ezzel (Mózes II. könyve, 7. fejezet.)

Májusi gyöngyvirág (*Convallaria majalis* L.) Európa ritka, lombos erdeiben terem. Erdélyben cserjések szélén, irtásokban fordul elő. Két-három tölevelet hajt, melyek hosszukásak, épszerűek, vastag párhuzamos erezetűek. Kereskedelembe úgy a levelét, mint a virágját veszik. Ott, ahol nagy mennyiségben fordul elő, mint mellékkereseti lehetőség jöhet számításba.

Hatóanyaga: a *Convallariu*, *Convallariu-glykosidák*, illatos olaj és sárga festőanyag.

Gyűjtése és szárítása: A leveleket virágzás előtt kell összegyűjteni és szellős padláson vékony rétegben szétterítve szárítandó meg. A virágok gyűjtését a harmat felszáradása után kell megkezdeni és azután a szárítását enyhe hőnél, sütőkemence fölött kell elvégezni. 1 kgr.-nál nagyobb mennyiségeket Kolozsvárt napi forgalmi áron váltanak be. Ilyen alapon a munkanélküli falusi híveinket szerény kereseti lehetőségekhez juttathatnók. 1933. évben 3 és fél millió lej értékű gyógynövényt szállítottak Romániából külföldre. A jövő számunkban nálunk előforduló közönségesebb gyógynövények felsorolását folytatni fogjuk.

Adj a világnak

egy mosolyt s cserébe kapsz napsugarat,
szolgálatot s hálával fizet,
egy dalt és mindig akad, aki veled daloljon,
hazugságot s megvetés jár érte,
képmutatást s saját magaddal büntetettel,
mogorva arcot s egyedül maradsz.

Ifjú dr. Mikó Imre. Örömmel írjuk a „dr.” jelzést olvasóink által jólismert Mikó Imre neve elé, hiszen ezt az ifjúság valláserkölcsei megszervezése terén egyházunk, a főiskolások falu mozgalmának munkálása révén Erdély magyar vezetőemberei s több derék dolgozatából az egész magyar nyelvterület érdeklődő közönsége számára már eddig is jól csengő nevet most az önálló serdült munkaakarat kiszélesedésévé és még szebb ígértetével bővít ki. Márc. 31-én avatták a jogtudományok doktorává, miután „Erdély kulturális autonómiája” című doktori értekezését Maniu Cassiu és Boila Romulus egy. tanárok, bírálói, nagyon elismerő kritikával tüntették ki és fogadták el. Midőn régi munkatársai nevében is meleg jókívánságainkat fejezzük ki dr. Mikó Imrének, egyuttal szeretettel várjuk, hogy a tanulás miatt megszakított egyháztársadalmi munkáját ismét fölvegye s lapunk munkatársai között újból megjelenjék.

Gyász hír. Lapunk zártakor vesszük a megdöbbentő hírt, hogy Rédiger Géza, nyárádgálfalvi lelkész hirtelen elhunyt. A még élete virágjában (46 éves) levő lelkész halála mély részvétet ébreszt. Életére még visszatérünk? Halálában Isten vigasztaló szeretete adjon néki csöndes nyugodalmat!

Nem kevésbé volt megdöbbentő annak a másik gyászjelentésnek a tudomásulvétele sem, mely szerint Szatmáry Annuska, életének 23-ik évében hosszas szenvedés után, Kolozsvárt elhunyt. Nyugodjék csendesen!

Iskolai hangverseny. A kolozsvári főgimnázium ifjúsága Péterfy István zenetanár gondos előkészítésével márc. 24-én d. u. hangversenyt rendezett a segessvári dalosversenyen előadandó darabokból, a részvétel költségeinek fedezésére. A kollégium dísztermét zsufolásig megtöltő közönség meleg érdeklődéssel kísérte ifjaink nemes törekvését, amivel a nehéz és szebbnél-szebb zenedarabokat előadták. A műsor a következő számokból állott: 1. Pósa—Lányi: Petőfi, előadta az énekkar. 2. Beethoven: Al-

legretto, Serban: Romanul, játszotta a zenekar. 3. Seitz: Schüller koncert, hegedűn játszotta: Halászi Sándor IV. o. t. 4. Bedő: Estharangok, előadta az énekkar. 5. Haydn: Gyermekszimfóniáját a zenekar játszotta. 6. Danela: Romanz és Mazurka, hegedűn játszotta: Szabó László V. o. t. 7. Petőfi-dalokat énekelt az énekkar. 8. Bercsényi nótáját játszotta a zenekar. A magánszereplők pontos, biztos játékát, az ének- és zenekar fegyelmezett, kifogástalan zenei színezéssel előadott darabjait jóleső örömmel hallgatta és szünni nem akaró tapssal jutalmazta a közönség, így adva tanuságát annak a szeretetnek, melyet iskolánk iránt érez.

Virágvasárnap Biharban. Márc. 25-én délután istentisztelettel kapcsolatban általános érdeklődést keltő vallásos ünnepélyt rendeztek a bihari unitáriusok. Zöld István énekvezér megnyitó szavai után Zöld Istvánné önagysága a Nőszövetség nevében üdvözölte a szépszámban megjelent közönséget. A műsort Szabó Istvánné, Zalányi Juliska és Zöld Ilona sikerült szavalatokkal; Szabó Józsefné és Szabó Ferencné közvetlen, mély érzéssel előadott felolvasásokkal; a lelkész alkalomszerű szabadelőadásával; a női énekkar egyházi énekek előadásával; Zöld Etelka és Lilla, Zöld István énekvezér zene- és Zalányi Juliska énekszámokkal tették változatossá és kellemessé. A lelkész záró beszéde után Szabó Józsefné a Nőszövetség elnöksége nevében köszönte meg a közönség érdeklődését és pártfogását. A műsor ezzel véget ért, de a lelkesedés és akaraterő, melyről tanubizonyosságot tett e kis gyülekezet és a Nőegylet, tovább munkálkodik. Reméljük, hogy jövőben még szebb és erőteljesebb megnyilatkozásai lesznek Isten segédelmével.

A kopenhágai unitárius világkongresszus nyomtatásban megjelent tájékoztatójából megtudjuk, hogy az augusztus 14—19. közt fog lefolyni, előadások és viták képezik tulajdonképeni gerincét, Erdélyből dr. Varga Béla tart előadást „A kinyilatkoztatás tartalma” címen, Szent-Iványi Sándor pedig egy másik előadás-csoport után a megvitátást vezeti be. Az amerikai előadók részéről megemlítjük dr. Snow S. B., valamint dr. Wilbur M. E. neveit, kiket olvasó-közönségünk ismer. Érdekes, hogy dr. Otto Rudolf, a híres német teológus, lemondott tiszteletbeli tagságáról, mert mint az új „Német vallás” híve, a kereszténységgel szakított. Ettől függetlenül, a világkonferencia foglalkozni fog a Hitlerizmus győzelme után Németországban előállott vallásos helyzettel.

Gál Jenő

Virágvasárnapján reggel beköszöntött a gyász dr. Gál Miklós tordai orsz. gyűlési képviselő, köri f. ü. gondnok házába. Nagyobbik fia, Gál Jenő 20 éves joghallgató, tíz napi nehéz halálküzdelem után ráhajtotta fejét mellette virrasztó édesapja vállára és visszaadta lelkét teremtőjének.

A napilapok részletesen foglalkoztak a tragédia körülményeivel, itt inkább Gál Jenőről mint emberről, mint jó barát-ról szeretnék beszélni. Mert Gál Jenőről csak mint jó barátról lehet beszélni, hiszen neki soha sem voltak ellenségei. Ő senki-nek sem volt csupán hétköznapi ismerőse, mert ha valaki ismerte — már szerette is őt. Róla csak jót lehetett mondani és minden tetteben, még ha csintalan is volt, csak gyönyörködni tudott az ember. Jó modorát már első gimnázista korában is mintául emlegette osztályfőnökünk a tordai gimnáziumban és ezzel a jó modorral párosult jószívűségével lett a kolozsvári kolégiumban is osztályunk díszje, büszkesége. Szavakkal ki sem fejezhető — betűkkel le sem írható az a veszteség, amely bánatos gyászoló szüleit érte. És nagy veszteség az ő halála minden ismerősének és nekünk barátainak is, hiszen életünk legszebb napjaiból vitt magával egy darabot a sírba.

És hogy mi okozta a tragédiát? Talán éppen lelkének ama nemes vonásai, melyek őt különbbé tették társainál, — az a lelki finomság és érzékenység, mely csak a kiválasztottaknak adott. A természet is megjutalmazza a maga ajándékával jó barátját, mert Gál Jenő még a természetnek is jó barátja volt.

A kövendi sirhanton virágok fognak nyílni. Törekeny, szép, nemes virágok, élő jelképei az ő elmúlt törekeny szép, nemes lelkének. Mosolygó barna szeme végigsimogatja a szeretett ittmaradottakat. Érzem simogató szeretetét és azzal búcsuzom, amivel Ő búcsuzott tőlem utolsó levelében: „Jenőkém, az Isten áldjon meg!”

Jakab Jenő

Felhívás a köri tanítóegyesületek elnökeihez!

Felkérem köri tanítóegyesületeink elnökeit, hogy a készülő új egyházi szervezeti törvény letárgyalásáról szóló saját körük általános közgyűlésének egy-egy jegyzőkönyvi másolati példányát lehetőleg mielőbb hozzám beküldeni szíveskedjenek!

Kérem továbbá a tagsági díjak beküldését, minek eddig a „Marosi-kör” és részben a „Kereszturi-kör” tett eleget!

Kolozsvár, 1934. ápr. 20.

Patakfalvy Zsigmond

A kolozsvári Dávid Ferenc Egylet Ifjúsági Köre, D. F. férfiszövetség és Leányegylet közreműködésével március 24-én este az Unitárius Kollégium tornatermében kitűnően sikerült műsoros táncestélyt rendezett. A műsor bevezető szavát: Szent-Iványi Sándor, védnök, theol. h. tanár mondotta. Ezután Balázs Ferenc és főiskolás zenekara magyar nótákat adott elő nagy sikerrel. Gyallay Domokos egy remekbe szabott novelláját olvasta fel a tőle megszokott eredeti művészzel. Bedő Boriska és Szánthó Vilma a kállai kettőst táncolták — szépen. A műsor befejező számaként Király Lili és Jeremiás Sándor „Argentiniái tangót” adtak elő. E szám gyönyörű volt. Az estély tiszta jövedelmét az Ifjúsági Kör helyisége kijavítására fordítottuk!

A kolozsvári unitárius nők dr. Hintz Györgyné kezdeményezésére a téli hónapokban kéthetenként más és más családnál tartottak tea-délutánt, aminek az volt a célja, hogy az összejövetel érzését ápolják. A mindig kellemes hangulatban eltöltött összejövetelek jelentős összeggel gyarapították a D. F. E. pénztárát is.

Kultur-délután. Április 13-án volt a püspöki házban az idei utolsó kultur-délután, mellyel kapcsolatosan ifj. dr. Gspann Károly értékes felolvasással szerepelt „Az álomról”. Szász Edit művészi zongorajátéka, Pulka Endréné gyönyörűen előadott Grieg, Reinitz—Ady dalai gyönyörködtették a jelenlevőket, végül Lengyel Rudolf humoros monológjai keltettek nagy derűtséget a szép számban összegyűlt közönség körében. Dr. Boros Györgyné főtiszt. asszony közvetlen szavakkal köszönte meg a megjelentek figyelmét, amivel állandóan kísérték egyletünk kultur összejöveteleit felekezeti különbség nélkül s kérte a jóakarató érdeklődés megőrzését a jövőre is.

A D. F. Unitárius Nők szövetsége április 17-én a kolozsvári unitárius templomban nagyszabású orgonahangversenyt rendezett. Dedinszky Izabella orgonaművésznő és zeneszerző Debussy, C. Frank, Mulet és saját szerzeményeiből játszott tökéletes művész rátermettséggel. A nehéz hangszer, mely egy férfi erejét is kiemeri, játszi könnyedséggel engedelmeskedett a művésznő mes-

teri ujjainak és bocsátotta ki magából a legsodálatosabb hango-
kat. Dedinszki Izabella olyan zenei élvezetben részesítette közön-
ségünket, aminőben régóta nem volt részünk. Goldmarck „Air“-
jét Kouba Paula hegedűművész, Ütő Mária zenetanár, kisé-
retével játszotta a legteljesebb elismerést érdemlő előadásban.
Puksa Endréné és br. Montbach Jenőné, Ütő Mária orgonakisé-
retével Mendelsohn „Dicséret“-ét énekelték. A közönség áhitattal
hallgatta azt a gyönyörű teljesítményt, amivel a két művész a
templomi hangulatot a legtokéletesebb zenei élvezet nyújtásával
összhangba tudta hozni.

A D. F. E. központi választmánya április 20-án dr. Abrud-
bányai Ede elnökletével rendes gyűlést tartott, amikor elhatá-
rozta, hogy az egylet 50 éves jubileumát díszes ünnepség kereté-
ben a nyári zsinati főtanács alkalmával Székelykeresztúron fog-
ja megtartani. Az ünnepély rendezésével az elnökséget bizta
meg.

Dalosestély. Április 2-án, húsvét másodnapján szépen sike-
rült műsoros estélyt rendezett a magyarszováti D. F. E. dalár-
dája. Gyallay Domokosnak négy egyfelvonásos vigjátékát adták
elő az egylet lelkes műkedvelői, kik közül a főszerepeket Balázs
Erzsébet, Bodor István, Csete Erzs, Csete János, Domokos Er-
zsi, Székely János, Székely József játszották. A dalárda több
számmal szerepelt az egyes szindarabok között. Műsor után tánc
volt. A darabok betanítását és az estély rendezését. Benczédi
Márton tanító végezte nagy lelkiismerettel és odaadó buzga-
lommal.

Egyeti élet Komjászegen. Komjászegen a magyar kisebbségi
közművelődési élet két egylet keretében folyik; a Dávid Fe-
renc Ifj. Egylet és a Dávid Ferenc Nőegylet keretében. Előbbi
1926. évben alakult. Folyó egyleti évi működését 1933. év szept.
második felében kezdte meg. Dec. 1-ig hetenként 2-szer gyűlt
össze a kétszólamú dalárda próbáira. November 19-én nagy
vallásalapítónk halálának évfordulója alkalmából műsoros val-
lások délutánt rendezett a templomban. A délutánt biblia-ma-
gyarázat, énekszámok és szavatok tették változatossá és gaz-
daggá. Dec. 1-én megtörtént az évi tagsági díjak kiadása. Ek-
kor határoztuk el, hogy az Egylet minden pénteken este össze-
jövetelet tart, ami jelen napig sikerült is. Az összejöveteleket
egyházi énekkel nyitjuk meg. Ezután lelkész, vagy megbízottja
olvas fel hasznos dolgokat. Ezt követi egy szavaltat, monológ,
vagy énekszóló. A műsort a dalárda próbái zárják be; műsor
után a szórakozni vágyók visszamaradnak sakkozni, vagy
olvasni. A Dávid F. Nőegylet 1933. év karácsony másodnapján
alakult meg. Elnöknek Major Sándorné lelkésznő választott
meg.

Jótekonyság. Kedves meglepetésben részesített a husvétii ünnepek után 3 kedves urilány — kik közül kettő iskolánknak volt 4 éven át szorgalmas, példás magaviseletű tanulója. Mindenek felett álljon itt kedves levelük: „Kedves Igazgató Bácsi! A husvétii ünnepek alkalmával rendeztünk egy kis műkedvelői előadást, ennek összes jövedelme volt 80 lei. — Igaz, hogy kevés, de úgy gondoltuk, hogy egy unitárius szűkölködő kis testvérkénknek ez is segítségére lehet. Tisztelettel kérjük kedves Igazgató bácsit, hogy szíveskedjék annak adni, akinek a legnagyobb szüksége van rá. Kedves Igazgató Bácsinak sok szeretettel: Hadházy Éva II. gimn., Bálint Böske III. gimn. és Nagy Ilonka III. gimn.“ — Isten áldja meg minden jóval a jó szívű kislánykákat, s adjon a jó szülőknek bennük a legnagyobb boldogságot. *Útő Lajos*, unit. el. leányisk. igazgató.

Sárkány Miklósné

Az országos D. F. Unitárius Nők Szövetségének nagy gyáza van: Dr. ilencfalvi Sárkány Miklósné, sz. hosszúfalvi Horváth Ilona folyó év márc. 24-én örökre lezárta szemeit és benne nemcsak a márosvásárhelyi Unitárius Nők Szövetsége vesztette el odavádó, fáradhatatlanul buzgó vezetőjét, hanem az országos alakulat is egyik legtelkesebb munkását.

Ma, midőn a súlyos gazdasági krízis olyan nagy megpróbáltatás elé állít minden egyes családot és közvetve minden helyi alakulatot is, kétszeresen meg kell becsülnünk minden asszonyunkat, aki megértve az összefogás fontosságát, céltudatosan igyekszik előmozdítani az unitárius nők országos szervezkedésének nehéz, de jövőt ígérő munkáját. Tavaly, midőn átszervezett nőszövetségünk aktiv munkába kezdett, a Sárkány Miklósné aláírásával jött az első életrevaló indítvány: kérdőívek évenkénti szétküldésével gyűjtsük be közös munkánk adatait. A végre elkészült kérdőíveket most küldtük szét és fájdalommal tölt el a gondolat, hogy a vásárhelyi már nem az ő aláírásával fog visszakerülni.

Utóbbi években sokat betegeskedett, egyik levelében azt is írta, hogy többször le akart mondani az elnökségről, „de az asszonyok s a jó esperes úr is olyan kedvesen mindig lebeszélnek róla, — aztán csak maradok. **Szívemből szeretem mindeniket** s ha nehéz is az élet, legalább felüdít mindig, ha együtt vagyunk.“

Áldott lelkű unitárius asszonytársunk, hálás kegyelettel őrizzük emlékedet, nemes példádát követni igyekszünk. „S ha nehéz is az élet“ a Te szavad szerint üdítsen fel, hogy „együtt vagyunk“ s erőt fog adni a jóleső tudat, hogy Te szívből szeretél mindnyájunkat!

Új könyvek.

Hála Istennek, annyira kezd élővé válni az erdélyi unitárius irodalom, hogy már csak így, összefoglalva, tudunk megemlékezni a sok új unitárius kiadványról. Legelsőnek említjük úgy tartalma, mint szerzője illusztris személye miatt:

Dr. Boros György: Új teológia és unitarizmus. Értekezések és tanulmányok. Kvár. 1934. Grafic-Rekord. 94 oldal.

Kilenc teológiai értekezést adott ki e könyvben főt. püspök urunk, melyeket 1899-től kezdve mondott volt el a teológiai akadémia évmegnyitó ünnepségein. Ezt írja az előszóban: „Nekem úgy tetszik — és ez juttatott arra a gondolatra, hogy kiadjam, — hogy mindenik darabban van olyan tárgy, amelyet jó újra látni, van olyan intés, amit mi is szívesen hallunk és van olyan unitárius meggyőződés, melyet jó újból átszűrni lelkünkön“. Való igaz. Volt tanítványai nagy lelki gyönyörűséggel olvassák ezeket a tanulmányokat, a mai tanuló pedig bizalommal veheti kezébe ezt a könyvet, épülni fog belőle. Külön kiemelendőnek tartjuk, hogy ezek a tanulmányok, melyek értekezéseknek is kitűnőek, évmegnyitó ünnepélyeken hangzottak el. Magas színvonaluk szép fényt vet teológiai akadémiainkra is. Végül hadd súgjuk meg csak úgy egymás között, mi, a D. F. E. tagjai és az Unitárius Közlöny olvasói, hogy ez a könyv nekünk még többet jelent, mint az unitárius irodalomnak. Alig hogy a nyomdából kikerült, egy még szinte nedves és meleg példány kopogtatott szerkesztőségünk ajtaján, szerzőnek ezzel a felíratával: „Első példány — az Unitárius Közlönynek“. Mint mindig, főtisztelendő püspök urunk első gondolata most is az Unitárius Közlönyé. Kell-e mondanunk, hogy az Unitárius Közlöny is, mint lapunk minden olvasója bizonyára, a legelső sorban kíván állani, mikor ez új könyv megjelenéséért a régi és új tanítványokkal köszönetüket tolmácsolják?

S. Nagy László: A megtalált Isten. Versek. Erdélyi Szemle kiadása. 1934. 32 oldal.

Tulajdonképen kancsal szemekkel kellene néznünk ezt a jómegjelenésű kis könyvet, mert a benne összegyűjtött verseket lapunknak ígérte volt — legalább részben — a szerző. Bár lapunk olvasói szempontjából sajnáljuk e mély érzéssel és szerző ismert művészetével és irodalmi ízlésével megírt versek kimaradását lapunkból, mégis örömmel köszöntjük e kötet megjelenését, mert hiszen — szerzőnek igaza van — így, együtt egyetemesebb hatást tesznek és maradandóbb élményt nyújtanak, mintha külön-külön jelentek volna meg sok hónapon át a Közlöny különböző számaiban. Lapunk olvasóit viszont azzal véljük kárpótolni, hogy megírjuk: a versek kaphatók az Iratterjesztő útján. A kötet ára 25 lej.

Fikker János: Kérdések és feleletek. 1934. 16 oldal.

Kövendi lelkésztestvérünk kátészerűleg összeállított 16 kérdés és feleletben foglalkozik néhány olyan vallásos és világnézeti kérdéssel, melyek napjaink problémáivá nőttek ki magukat — legalább is bizonyos körben. Bár fejtegetéseit szeretnők megjegyzésekkel kísélni, hogy a fölvetett gondolatokat tovább fejlesszük, most mégis meg kell elégednünk annyival, hogy hirt adtunk a könyvecske megjelenéséről, mely kétségtelenül az egyházunkban is ébredező s öntudatosságra törekvő vallásos megújulás egyik érdekes jele. Kapható az Iratterjesztőnél 5 lejért.

Szentmártoni Kálmán (szerk.). A székelykereszturi unitárius főgimnázium értesítője az 1932—33. évről. 1934. 60 oldal.

Gondos és szép jelentés egy év lelkiismeretes és eredményes munkájáról. Aki csak ilyen úton szerezne erről tudomást, az is meggyőződhetné a pontos és részletes kimutatások kapcsán, hogy itt áldásos és építő munka folyik. Ha lenne olvasóink között, aki még nem látta kereszturi gimnáziumunk gyönyörű, modern épületét, nézze meg azt a jelen számunkban is közölt „Egyházi és iskolai hírek“ fejlécében. (Rátekintve, halálról az első.)

Gladden — Kiss Sándor: „A keresztény pásztor és a dolgozó gyülekezet“ című könyve — mint azt az Iratterjesztő mult számunkban közölt hirdetésében is jelentettük — az eddigi 240 lejes ár helyett most 120 lejért kapható. Megújuló missziós életünk számára kimeríthetetlen tárházát jelenti e könyv a hasznos tanácsoknak és útbaigazításoknak. Éppen ezért örömmel hívjuk fel olvasóink figyelmét erre az árleszállításra. Kapható az Unitárius Iratterjesztőnél.

Kérelem. Mély tisztelettel kérem mindazokat, akik „**János Zsigmond élet- és jellemrajza**“ című munkámra előfizetőket gyűjtöttek, hogy az előfizetők neveit velem 1934. június 1-ig közölni sziveskedjenek. Cristur-Székelykeresztúr. Szentmártoni Kálmán főgimn igazgató.

GYERMEKVILÁG

Éhes Pali.

Éhes Palit elküldötte az édes anyja, hogy hozzon vizet, ha ebédelni akar. De ő inkább játszani akart s az édes anyja mind várhatta a vizet. Egyszer elfogyott a türelme s odaszólt a Pali apjához:

— Azt a haszontalan kölyköt már egy félórája elküldtem vízéért!

— Akkor még csak egy félórája játszik, — válaszolta az apja.

Erre a Pali édesanyja félrehúzta a tűzről a lábast, meg a fazekat s elindult, hogy a fiát megkeresse. Mikor már a Pali fülét is megtalálta, csak annyit mondott:

— No, ha neked nem tetszett vizet hozni, akkor ebédelni se tetszedjék. Éljen meg a magad emberségéből!

— Megélek én, ha csak az a baj, — erősítette Pali s egy percet sem vesztegette az időt, visszament játszani a barátai közé.

Addig játszott, amig egyedül nem maradt a labdaütővel. A többiek elmentek ebédelni. Pali is indulni akart. Csak akkor jutott eszébe, hogy akár megy haza, akár nem s hogy most neki nem szabad a szülőitől kérni semmit, hanem meg kell élnie a maga emberségéből.

— Hát jól van, elmegy a kertbe s eszik murkot. Az jó főtelenül is, csak úgy ropog, csupa élvezet.

De amikor lehajolt, hogy kitépjen egyet, megszólalt a murkok hangos szóval:

— Kitől kértél engedélyt?

— Hát kitől kérjek? — csodálkozott Pali.

— Az édes anyádtól, mert ő ültetett, öntözött és kapált engem.

— No, ha igen, maradj békével, én most a magam emberségéből akarok megélni. Akkor inkább barackot eszem.

Nyúlna is föl, hogy letépjen egy barackot, de az is megszólal hangos szóval:

— Kitől kértél engedélyt?

— Hát kitől kérjek?

— Az édesapádtól, mert ő oltott, nyesett és ápolt engem.

— No ha igen, maradj békével; én most a magam emberségéből akarok megélni. Akkor inkább káposztát eszem.

De hiába ment a barackfától a káposztához, a káposztától a retekhez, a retektől a hagymához, a hagymától a paszulyhoz, a paszulytól a paradicsomhoz, a paradicsomtól a kalarábéhoz, a kalarábétól az almafához, az almafától a szilvafáig, a szilvafától a körteféig, mindegyik ugyanezt válaszolta.

— Nem baj, — gondolta Pali, — elmegyek a mezőre, tépek búzaszemeket, árok krumplit s eszem tejes kukoricát.

De bizony a búza, meg a krumpli, meg a kukorica nem adott másféle feleletet Éhes Palinak!

Akkor meglátott az erdőszélen egy fát, amely tele volt egészen piciny, haragos zöld színű almákkal.

— Téged az édes apám ültetett-e? — kérdezte Éhes Pali gyanakodva.

— Engem bizony nem! — válaszolta a fa. — A magot, amiből kikeltöm, egy madár hozta a csőrében s itt leejtette. Ehetel belőlem bátran, amennyi csak beléd fér.

Éhes Pali éhesen nyult az alma után. No de hiszen, volt is mit kiköpnie! Olyan keserű volt az alma, mint a vadalma. Attól ugyan éhesen maradhatott Éhes Pali.

Mégis csak haza kellett mennie a nagy legénynek. Be kellett látnia, hogy amíg meg nem nő s a saját kenyerét nem eheti, addig mégis csak legjobb az édes anyja főztje — s a legjobb, ha az esze nem mindig a játékon jár, hanem az édes anyja szavát is meghallgatja.

Balázs Ferenc

Vidám percek.

A beteg: Doktor úr, kérem. Különös betegségem van. Ha előregörbülök, a két karom széttárom s olyan félkör alakú mozdulatot végzek velük, borzasztó szúrást érzek a bal vállamban

A doktor: De hát mi a csudáért végez maga ilyen fura mozdulatokat?

A beteg: Hát ha a doktor úr tud valami más módot arra, hogy a nagykabátom hogyan öltsem föl, tanítson meg rá engem is.

*

A fiatal udvarló: Én soha addig meg nem házasodom, amíg nem kapok olyan leányt, aki pontosan az ellentétem legyen.

A hölgy (bátorítólag): Csak bátorság, Duffer úr, itt a szomszédságban sok értelmes leány van.

*

— Jártál te, fiam, valaha dadogó iskolában?

— N n n em, cs cs cs ak ú ú úgy m m ma a gamtó ól t t tanu u u ltam m m meg da da da do do dogni.

*

(The Christian Register 1934. III. 15. sz.)

Hamis Ferkó kalandjaiból.

I.

Ballag Hamis Ferkó, nagy-vigan hunyorgat;
Félek, a fejében megint rosszat forgat.
Lám, hogy hangokat hall ott túl a palánkon,
Már keres valamit, hogy valakit bántson.

II.

Gerenda-rakásra felkapaszkodik hát,
Kimeresztett szemmel bámulja, amit lát:
Jó leány létükre ime öntözik a
Gyomlált virágágyást Birike, Sárka,

III.

Kiált Hamis Ferkó: Vízet a virágra!
S hideg vizet zudit a két leánykára.
Azok ijedütkben usgyi vesd el magad;
Még a kanna is a levegőbe akad!

IV.

Az, aki másnak árt, nem vigyáz magára.
Ferkó kacag, billen s kalimpál a sárba.
Aki csak elszaladt, az most visszatérhet,
Ferkó felsülésén bezzeg nevetgélhet.

Rajzolta: Pálfi Zoltán.

Nyugtlázás. Az egyesület pénztárába március 18-tól április 18-ig tagsági díjat fizettek: Demeter János, Orbók Lajos Sz.-keresztur, Papszt Gyula Kolozsvár, László Gyula S.-Szentgyörgy, Unitárius Egyházközség Muzsna, Bálint Ödön Karácsonyfalva. 1934-re; Unitárius Egyházközség Hidalmás. 1933—34-re; Máthé István Rares 1932-re, Pál Mihály Gyepes, Gálffy Ferencné Mártonos, Hegyi János Vilvoode (Belgium) 1933-ra.

Előfizetői díjat fizettek: Bodi Ferenc, György János, Ádám Dániel, Kozma Anna, Pazsint Róza, Vári József Keresztur, Szakács Károlyné Udvarhely, Boda Viktor Pokesti, Unitárius Egyházközség Oklánd, Unitárius Egyházközség Crăciunel, Unitárius Egyházközség Vargyas, Unitárius Egyházközség H.-ujfalu, Biró Lajos, Pap Lajos, Kiss Zsigmond Bihar 1934-re. Cluj-Kolozsvár, 1934. április 18-án. *Gálfi Lőrincz*, pénztárnok.

300 oldalas két nyelvű lelkészi postakönyv, kemény kötésben darabonként 110 lejért kap- ható az Unitárius Iratterjesztőnél.

Az Unitárius Sajtó és Iratterjesztő árjegyzékének kibocsátása óta a következő áreszállítások történtek:

Dr. Gladden—Kiss: A keresztény pásztor és dolgozó gyülekezetek 120 lej, Dr. Borbély: Régi Torockó 30 lej, Út Lajos: Bölcső mellett 30 lej, Megnyilatkozásunk helye 30 lej, Myrtusok között 30 lej, Szent-Iványi: Jézus emberarca 50 lej, Örmösi: Öszösvetségi bibliai történetek 12 lej, Örmösi: Az unitárius egyház rövid története 15 lej, Ferencz: Unitárius Káté 20 lej, Vári: Keresztény egyháztörténelem 30 lej, Ferencz—Vári: Unitárius kistükör 60 lej, Ferencz—Gálfi—Vári: Hittan 50 lej, Templomi énekeskönyv 30 lej.

Kérjük a fiait, hogy a birtokukban levő régi árjegyzékünket megfelelően kiegészíteni és helyesíteni sziveskedjenek, mert újabb árjegyzék kiadását ez idő szerint még mellőzhetőnek tartjuk.

Egyben szíves tudomásukra hozzuk, hogy az Unitárius Káté újabb kiadása már elkészült, a Templomi énekeskönyvek most vannak nyomás alatt és előreláthatólag április elején már szállíthatók lesznek.

Elkészültek a kiadásunkban megjelenő kis imakönyvek kemény táblába kötve, aranykehely lenyomattal, fehér, fekete, bordó és sötétkék színekben, darabonként 15 lejért megrendelhetők.

E. K. Tanács 2278—933 számú határozatára bizományi áruink szétküldését megkezdjük, mely azonban tankönyveket, énekeskönyveket, bibliákat és imakönyveket nem foglal magában. Ezeket a szükséghez képest, külön megrendelésre szállíthatjuk.

Alapítói díj 1000 lej, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta.
Szerkesztő: Szent-Iványi Sándor.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Negyven éve esperes.

Azt tapasztaljuk, hogy a hosszú életű püspök mellett az esperesek is megállták a versenyt. Osváth Gábor, a felsőfehéri dícselkedett azzal, hogy legrégibb, ma Gvidó Béla viszi el a pálmát, mert ő már tullepett a 40 éven. Mindig érdekes és értékes ember volt. Öntudatos és lankadatlan munkás. Visszaidézzük tanulókorát s lám már akkor alkotni tudott. A csekély számú theologus

ifjúságot megmozgatja s az Önképző körben, fillérekből, segélyalapot gyűjtenek. Eből az összegből nagyon sokan kisegítették magukat apró kölcsönökkel s szívesen fizették a kamatot. A Bölöni Farkas Sándor lelke működött bennök, aki hivatalnok társairól és önmagáról így gondoskodott, a Gondoskodó Társaságban, amely ma is működik, épp mint a Gvidó Béláé. Saját magáról is tudott gondoskodni s nem rajta múlt, hogy ma nem leggazdagabb papunk.

Gazdag ő emellett is, mert a papi pályán igen szép tiszteletet követelő múlt

háta mögött. A pap-fiú már magával hozta a pálya szerete megbecsülését, s ahhoz hű maradott mindvégig.

Esperesi hosszú pályáját a kitartás, pontosság és szigor mezte. Volt gondolata s azt érvényesíteni tudta. Volt akarata

Kellemen Lajos tanár ur 1000
Str. Iuliu Maniu 24

nem ismert meghátrálást. Talán nem volt nagyon népszerű, de papjai soha sem vonták meg tőle a tiszteletet és a megbecsülést, mert tudták, hogy a törvény végrehajtója és a törvényesség embere.

Az Egyh. Főtanács azzal méltányolta érdemes esperesi szolgálatait, hogy újra, meg újra megválasztotta főközügyigazgatónak. A Főtanácsokon az elnöki asztal mellett a törvényes eljárást bátorsággal megkövetelte, mihelyt arra szükség volt. A tanácskozásokban és a véleménynyilvánításban önálló, és ha kellett, kitartással maradt meggyőződése mellett. Bár szeretett a maga útján járni, a közérdeket egy percre sem tévesztette szeme elől, s ha olykor tapasztalt a köz ellen irányuló törekvést, bátran szembe szállt azzal.

Nem régen találkoztam egyik világi vezetőférfivel. Szóba került, hogy már túllépte a törvényszerinti korhatárt. Az ő felügyelő gondnoka határozottan azt nyilatkoztatta, hogy Gvidó Béla nélkülözhetetlen ember. Ezt valljuk mi is, s kívánjuk, hogy csak növelje azokat az évszámokat, mert abból egyházközségére, egyházkörére és az egész unitárius egyházra csak jó származik.

Üdvözljük, köszöntjük és kívánunk Gvidó Bélának még számos évet s állandó jó egészséget.

Boros György.

Régi diákélet.®

Irta: **Heltai Nándor.**

Ennek a közmondásnak igazságáról sokszor győztek meg bennünket áldott emlékü tanáraink. Egész sor puritán-jellemű, atyai gondolkozással és magyar erényekkel ékes tanárral voltunk körülvéve, ú. m.:

Kovács János (igazgató); az az emlékezetes esemény fűződik személyéhez, hogy diákkorunkban, az unitárius egyház megbízásából, dicsőséggel és nagy eredménnyel járta meg Amerikát, ahonnan, az amerikai unitáriusok köréből nagy anyagi segítséget hozott az egyháznak. Hazaérkezésekor nagy anyagi ünnepléssel, tüntetéssel fogadtuk. (Kovácsi Antal, Nagy Lajos, Pap Mózes, Benczédi Gergely, Ulár Pál, Péterfi Dénes, dr. Bartok István, Mózes András, Ferenc József püspök, dr. Boros György, akkor teológiai dékán, most Ferenc József utóda a püspöki székben, tudtommal csak egyedül ő van még életben közülünk, a többiek mind elmentek már őseik után.

E nemes lelkű tanárok, de sokszor kísértették a szegény, anyagi zavarokkal küzködő, nyomorgó diákokat. Különösen Kovács bácsi, (alias: Micipsa), Nagy Lajos (alias: Laji bá), Pap Mózes (alias: Mózi bá) — csak így neveztük őket egymás közt, — jártak elől jó példával. A megszorult diákok többnyire tőlük kértek és kaptak kölcsönt. Sokan is maradtak, amint mondani szokás, hálás adósuk — mindörökre.

Ezeknek a kölcsönkéréseknek voltak humoros epizódjai is.

Pl. Mózsi bá és Hankó Domokos diák közt a következő kölcsön-
ügyleti jelenet játszódott le:

Hankónak volt 5 forintja, de ehhez még 5 forintra volt szükség, hogy megvehessen egy kabátot. Elment tehát Mózsi bá-hoz, aki tagbaszakadt, nehézkes ember volt, — és így szólt:

— Tanár úr, kérem, legyen szives nekem 5 forintot kölcsönözni. Egy kabátot akarok venni. Vissza fogom fizetni hálás köszönettel.

— Édes fiam, — mondja Papp Mózes, az ő nehézkes szé-
kely modorában — én is megköszönném, ha maga adna nekem kölcsön 5 forintot.

— A legnagyobb örömmel. Parancsoljon Tanár Úr, — fe-
leli Hankó és már nyújtotta is feléje az 5 forintot.

Erre Mózsi bá, széles mosolyra derülve, elővette viseltes
bugyellárisát, kihámozott belőle egy 5 forintost és szó nélkül ke-
zébe nyomta Hankónak.

Különben is a Mózsi bá szörnyen komoly, sulyos és gyak-
ran komor külseje alatt, egy nagyon kedves humorista és nemes
lélek lakozott. Szokása volt, hogy aki az alsóbb osztályokban
helytelenkedett vagy nem tudott felelni, a katedrán levő asztal
alá bujtatta. Néha öten-hatan szorongtak alatta.

*

Mózsi báról fel kell még jegyeznem, hogy bár néha szívesen
humorizált nekünk, de azért igen nagy tekintélye volt, nemcsak
a diákok körében, hanem felsőbb hatósága előtt is. Ennek jel-
lemző példája a következő eset:

Abban az időben sok diák sorsát a vizsgai felelet döntötte
el. A vizsgákon írott tézisekből feleltünk, ki-ki a kihuzott thé-
zisen levő anyagból. Egyik vizsgánkon Mózsi bá a téziseket
abban a sorrendben helyezte el, ahogy a könyvben egymás után
következnek a tételek. A cenzor ezt észrevette és szép óvatosan
odalépett a tanári asztalhoz, hogy a téziseket összekeverje, de
Mózsi bá szándékában megelőzte, sulyos kezeit hirtelen rá-
csapta a tézis csomóra, merően ránézett a cenzorra és így szólt:

— Ezt én raktam össze!

A cenzor szó nélkül — az osztály gúnyos derűtsége közben
visszakullogott a helyére.

A jó öreg Kovácsi bácsi, akit óra alatt meg akart inteni, arra
csak ránézett, hüvelyk, mutató és középső ujját maga elé tartva
némán megfenyegette. Ez nála titokban való intést jelentett. Akik
e titkos jel kíséretében névleg is megszólított, ez nyilvános meg-
intést képezett.

Szegény Tornya, sokszor hallott a Kovácsi bácsi ajkairól,
aki egy kissé selypített és erősen erdélyiesen beszélt, — ezt a
rendreutasítást:

— Tornya! — Kétszer titokban, háromszor nyilvánosan in-
tettelek meg, — mégsem használt neked.

(Folyt. köv.)

TŰZHELY MELLETT

Ur vacsora osztóskor.

Templom. Szent, néma, ünnepélyes csend.
Épp most hallgatott el az orgona.
Úrvacsora-osztás. A férfiak mennek
Magukba mélyedten, sorban, gondolkozva.
Mennek találkozni az élő Jézussal . . .
Én is imádkozom, Élet Fejedelme,
Boldog ujjongással, szent várakozással
Vendégségbe megyek, kész a lakoma.

Előttem egy lány ül, tenyerébe hajtva bájos fejcskáját,
Imádkozik buzgón, s akit szíve szeret, most lép a pap elé:
„Ez az én testem, mely ti érettetek megtöretett.”
S a fiatal férfi veszi a kenyeret.
A lány fel sem néz, csak könnyörög szelíden:
„Áldd meg, Isten, őt, mert szeretem, szeretem . . .”

Ránézek a lányra, s magamra gondolok,
Én is ilyen voltam, éppen ilyen voltam,
Én is mindig, mindig érte imádkoztam,
Érte imádkoztam, „Érte”, aki párom.
S ez a liliomszál, drága kis leányka:
Testvérem, barátom.

Most ismét felcsendül, fel a szent magasba,
Halleluját zengő, győzedelmes ének:
Összetett kezekkel, könnyes szeretettel
Megáldom, megáldom, ifjú szíveiket . . .

Schullerné Sillay Erzsébet.

Légy hű mindhalálg.

Pár évvel ezelőtt is érezni lehetett a gazdasági helyzet nehézségeit. Ennek következtében sokan hagyták el falunkat és mentek ki Amerikába, hogy ott próbáljanak szerencsét. Multkoriban egy nyári szürkületkor kiültünk a nagy kőrisfa alá, figyeltük a denevérek repkedését és a romladozó templom tornyában a kuvik sikoltó hangját.

Sokan ültünk a kőrisfa alatt, jelen volt az egész szomszéd-ság. Ott volt egy Dávid nevezetű is, aki szintén kivándorolt volt Amerikába, de Isten segítségével hazajött. Kértük, beszélje el a kivándorlók sorsát, főképp az övét és barátját, Albertét. Dávid elkezdte: 1928-iki évben elfogott az arany utáni vágy, **gazdagok akartunk lenni Alberttel együtt, s kimentünk Amerikába.** Itt hagytuk azt a földet, melyen először láttuk meg **a napot: a szülőföldünket, vagyionunkat.** Albert még a családját is. Itt hagytuk szerény és jámbor falunkbelieket és mentünk egy oly helyre, ahol mindenki **gazdag és nem szerény, mint a bárány, hanem vérengzőbb az oroszlánnál.** Megérkeztünk Argentínába.

Először is meg kellett válnunk fekete csizmáinktól és posztó harisnyánktól, mert ilyen ruhában még a legkisebb gyermek is hazátlannak csúfolt. Rettentő, 40—42 fokos melegek voltak. Nappal a hőség kibírhatatlan, nem tudtunk dolgozni, csak reggel és este; akkor is csak akkor dolgoztunk, ha volt mit. Az idő lassan telt. Már hat hónapja is eltelt, hogy így, nyomorúan éltünk, mikor azt vettük észre, hogy nem gazdagodtunk, hanem ellenkezőleg, szegényedtünk. Munkát nehezen kaptunk. Inkább többet fizettek a munkáért egy spanyolnak, mint hogy nekünk adták volna ide. Már nem volt újság, ha valamelyikünk egy nap csak egyszer evett. Már a ruhánk is rossz volt. (Ha otthon történt volna ez velem, nem szégyeltem volna koldulni, de itt egy gondolat visszatartott . . . hogy apámék megtudják a konzultól. Nem akartam, hogy beteljesüljön apám utolsó szava: „Majd ott koldulni fogsz.”)

Albertnek már a levelek gyakran jöttek a feleségétől, s esdekelve kérte Albertet, hogy küldjön pénzt, mert ha nem, **a kis vagyont** újra utiköltségre felvett kölcsönért. Albert könnyes szemekkel teszi a levelet zsebébe, de nem válaszol. Öt hónap múlva ismét jött egy levél, talán a legutolsó, de a legszomorúbb is. A kis telek a zsindelyes házzal együtt már nem az övék, vehetik a vándorbotot s egyúttal a koldusbotot is, s mehetnek e helyről el, valahova oda, hol nem ismerik őket. Albert elmondja ezt nekem. Aztán hallgat... Megkérdeztem, hogy miért hallgat. Albert azt felelte, hogy átgondolta haj-

dani boldog életét. Mikor szántott a kis birtokon reggeltől estig. Mikor este hazament, az öt kis fia elébe szaladt és kérdezték, hogy mit hozott. És most éheznek az ő aranyéhsége miatt. Ez volt utolsó értelmes beszéde velem.

A kunyhójából nem jött ki többé, hallgatag volt, később nem ismert meg már engem se. Egy hét mulva szokatlan lármá üti meg a fülemet. A zaj az Albert szobájából jött. Már sokan voltak a kunyhó körül, de nem mert senki bemenni. Összekúszált hajjal állt Albert a szoba közepében, a butorokat mind darabokra törte. Megörült! Mikor már elfáradt, összeesett a romok között s elaludt örökre . . . Nekünk, magyaroknak kellett eltemetniünk, így követelte a hazai becsület. Kértünk bár egy koporsó nagyságú földet a temetőben, de nem kaptunk, még pénzért sem. Elvittük egy szép erdő szélére. Oda temettük. Egyszerűen. Nem mondott fölötte senki prédikációt, de annál többen voltak az éneklők és siratók. Egy nagy fa alá temettük el. Az erdő elsiratta, a madarak elénekelték; kell-e ennél szebb, pompásabb temetés? Az öreg fa öreg levelei ráhullanak elmuláskor s betakarják a sírt. Nem messze tőle sebesvízű patak folyik, mely ha kiárad, a sírt megtisztítja, az elhalt leveleket elviszi a sírről. Így nyugszik Albert idegen földön, idegen sírban. Ha nyugszik . . . Ha ott nyugodni tud. Megborzongtam, mikor az elhagyott sírt pár hét mulva újra felkerestem. Eszembe jutott a tiszteletes úr szava: „Légy hű mindhalálig hazádhoz, fajodhoz.“ Az idő telt. Én már egész szegény voltam, már nem volt hajlékom sem. Most már haza akarom menni: de mivel? Végül is akadt valami kis szerencsém, s mint fűtő a hajón, haza vergődtem. Minden mértőföldnyi út után úgy éreztem, mintha egy-egy mázsás kő esnék le szívemről. Elérkeztem szülőföldem határára. Egy percre megálltam. Eszembe jutott egy gondolat, amelyet én nem tartottam meg. „A nagy világon e kívül, Ninessa számodra hely, Aldjon, vagy verjen sors keze, Itt éljed, halnod kell!“

Már látszott a szülőfalum templomának tornya. Én ebben a perben azt hittem, hogy a világ legboldogabb embere vagyok, holott a legszerencsétlenebb voltam. Elértem a régi szülőházamat. A régi helyett új volt most és szép. Megálltam egy kicsit, de hogy miért, nem tudom. Talán séggyeltem is magam a ruhám miatt. Csak gondolkoztam, ez alatt talán akaratlanul a kapu kilincsére tettem a kezemet és újból ott voltam, ahol ez előtt nyolc évvel, az udvaron. A testvéreim, gyermekei nem ismertek meg. Volt mégis valaki, aki megismert: az anyám. Egy percre ott nyakamba borult s keservesen sírtunk. Csak egy szó tudtam mondani: „Anyám!“ Megérkeztem!

Kérem az Istent, ne engedje, hogy még egyszer elcsábítsanak szülőföldemről idegen országok hazug hírei.

Egészen besötétedett mire Dávid elbeszélését befejezte. Megilletődött csendben hallgattunk mindnyájan. Azután feltűnt a vacsoracsillag s mi boldog örömmel siettünk haza, egyszerű otthonainkba, melyeket pár óra előtt még szegényeseknek láttunk, de melyeket most oda nem adtunk volna a világ sűrű kincséért sem.

Dimén András.

Uram, közeledem feléd.*

*Ahogy lépdelek előre
lassan évről évre,
mind többet és többet
emelem szemem az égre.*

*Ahogy fogy bennem a vágy, a láng
rendre-rendre,
mind hivebben és hivebben
tekintek a keresztre.*

*Ahogy hűnynek renyhülő
véremben a virtuosos álmok:
az Istenből mind többet
és többet látok.*

*Ahogy halkulnak a lázas,
bátor, gőgtarajos szomjak.
mind többet és többet vagyok
lakója a templomoknak.*

*Ahogy sorvad lazuló inaimban
az erő, a láncos-vadság,
lelkem a kételyek.
mind jobban és jobban elhagyják.*

*Mire rogyva, lihegve fölérlek
öregségem hónapos szirtjére,
nem is nézek máshova —
éjjel, nappal csak az égre.*

Gyallay-Pap Sándor.

*Mutatvány szerző most megjelent verseskötetéből.

Halljátok meg!

Ritka dolog, de megesett,
Példaképpen mondom,
Erős példa: mint kell állni
Az élet porondón.
Mint kell állni, ott, hol szükség
Dolgoz szeretettel,
Mint kell élni áldozatos,
Nemes, igaz tettel.

*

Hivatalnok ember a példamutató.
Iratai között szorgalmas kutató.
Megnéz mindent híven, elolvas, elintéz,
Nem nyugszik az elme, sort vés az egyikhez.

Mindenk sor biztos, erő lakik benne,
Legyőz sok nehéz bajt, mintha nem is lenne.
Dolgozik napestig rendíthetetlenül,
Nem mozdul helyéről, hogyha egyszer leül.

Tárgyal, iktat, könyvel, hivatalának él,
Nem számít a tavasz, a nyár, az ősz, a tél.
Négy fal között futnak, repülnek az évek,
Eredménye is van dolgozó kezének.

Jóllét veszi körül, feleség, gyermekek
Szeretik, tisztelik nyíltan az emberek.
Hasonlón tesz ő is, fülében a szavak:
„Szeressed az embert, szeresd úgy, mint magad.“

De itt nincsen vége, hogy is lenne vége,
Szeme sokszor felnéz, fel a magas égre,
Keresi az Istent, hogy reá találjon.
Meg is találja őt forró ima-szárnnyon.

Aldozati oltárt gyűjt az ő számára,
Kitől segedelmet nem ok nélkül vára.
Aldozati oltár megrakva gazdagon,
Úrvacsorai bor s csengő pénz van azon.

A hívek számára, pap, mester számára,
Mind, mind önként adva, szívesen ajánlva,
Kelléténél is több — ő, be csodadolog,
Aki ekép tehet, ő be csuda boldog!

*Ó be csuda dolog a mai világban,
Mikor a szíveken annyi lakat, zár van,
Aranybetű vésést érdemel az ilyen,
Aki hite mellett kitart ilyen híven.*

*Akit nem zavar meg mások hidegsége,
Kik szívében szent tűz talán sohasem ége,
Kik gúnykacagással gyáván tiltakoznak,
Áldozatot tisztán csak magukért hoznak.*

*Átyámfia, testvér! Erős példát adtál,
Munkában és hitben győzelmes maradtál,
Sokakat legyőztél, sokat felülmúltál,
Fellelkesedtél a régi dicső multnál.*

*Mikor éjsötétben fényes tüzek gyúltak,
Mikor vize támadt a kiszáradt kútnak,
Áldozatos szívek hoztak tüzet, vizet,
Mi a lankadásból új életre vihet.*

*Dicső mult emlékek csak melegítsenek,
Lobogjon a tüze keresztény szívednek,
E lobogó tűznél maradj nagynak, szépnek,
Maradj követendő drága példaképnek!*

*

*Ritka dolog, de megesett,
Úgy, ahogy elmondám,
Erős példa, mint kell állni
Az életnek frontján.
Hol szükség van, ott legyetek
Munkaszeretettel,
Irjatok új, szebb jövőndőt,
Igaz, nemes tettel!*

Vári Domokos.

Vidám szavaddal...

*Vidám szavaddal, zengő énekeddel —
Dalló madár vagy óh te ifjúság!
Elröppensz, hogyha földi létünk fáján
Megsárgult lombtól hervadó az ág.*

*Ha már kikorhad életünknek fája
S nem tart örökkön földi életünk,
Óh bár dalolnál rajta ifjúságunk
Madárkája, örökké dalt nekünk!*

Dr. Pálmay Sándor.

A brassói unitáriusok.

Az a lesújtóan szomorú eset, hogy Brassóban az unitárius templom építését miniszteri rendelet alapján a városi hatóság karhatalommal megakadályozta, ezúttal még felülvizsgálat alatt van.

Nem foglalkozunk vele, de igazat adunk annak a román véleménynek, hogy az ilyen eljárás csak fokozza az unitáriusok buzgóságát és kitartását. Lapedatu miniszter a küldöttségünk előtt kijelentette, hogy az unitáriusok egészen szabályszerűen jártak el, tehát joguk és igazuk van.

Ez a mai helyzet.

Pillantsunk be a mult idők írásaiba. A XVII. század virágzó unitárius élete lehanyatlott s csak a XVIII. sz. végén hallunk újra Brassóról. 1777-ben egy lutheránus, Mauksch György temetésére az engedélyt a róm. katolikusok közbelépése következtében a hatóság meg akarta tagadni, ellenben Gáll János fiskális director kijelenti, hogy a bevett vallások követőinek joguk van bármely helyen gyakorolni szertartásaikat, tehát a Brassóban elhalt lutheránust, ha kívánják, eltemetheti az unitárius pap is.

Ugyancsak 1777-ben történt, hogy a beszolgáló unitárius pap Brassóban egy katolikus gyermeket megkeresztelt. A kath. pap feljelentést tett a guberniumhoz. Ebben az évben a kath. pap azzal fordul a guberniumhoz, hogy az apostatakat, — tehát a protestánsokat — rendelje vissza a kath. egyházba.

1777-ben panaszt tesznek az unitáriusok, mert a Brassóba beszolgáló papot meggátolták az úrvacsora kiosztásában. Érdekes lesz a beszolgáló lelkész, Gedő István sepsikőröspataki lelkész jelentését megismerni: „midőn a brassói unitárius szolgálóknak úri szent vacsorát osztogatnék és midőn feles számmal, asztalos vagy ácsmester Cerbes Mihály házánál, Hosszú-utca 60. v. 70-en összegyűltünk volna és mi szentséges munkánkhoz hozzá is fogtunk volna, azonban három emberek csak bejövénnek, amint azok után felnyomozhattuk, 1-mus Bolgár-szegben lakó István nevű templomszolga és még kettő: Gregorius a kocsmáros és még egy harmadik, minket isteni szolgálatunkban zavarni (snobalni) kezdének, elannyira, hogy magunk mentségére még csak szólni sem tudánk. Asztalunkat elforgatták, a szent végre készítettett kenyerünket és borunkat a földhez vetékezének, elkárosították, amint az elvitatott portékáknak restitúciójából ki fog jöni és a mézégező karácsonyfalvi emberek folyamodványokból.

Ezek után — írja tovább Gedő István, egyik közülök csak reám rohana és a hajamat megfogá, ezt mondván: No, pap mordion teremtetted, hol a kehel, a hajamat kétszer is megfogja, az hallgatóim közül egyik kezéből a hajamat kiszabadítá, kö-

zönségesen mondák: a bíró parancsolt, azonban én protestálván, hajam megfogatott szent munkánkban való megszeptségtelenítés miatt. Kimenének és in confusione eszünkbe jutván, megjelentettük mind a mélt. bíró uraknak, mind a mélt. várnagy úrnak.“

A panaszra csak 1781-ben érkezett meg a kormánysszék válasza.

A beszolgáló papok tovább folytatták munkájukat, ha megszakításokkal is, de a szent kötelesség teljesítésével. Rendes lelkészt csak 1909-ben hívtak és kaptak Weress György lelkészjelölt személyében, akkori lelkes és áldozni kész gondnokunk Weress György kívánságára. Sajnos, ez a kísérlet nem felelt meg a várakozásnak. A legújabb idő harcossainak szolgáljon tájékoztató, de egyben buzdításul a Madách intése: mondotam, ember, küzdj és bizva bizzál.

Dr. B. Gy.

A brassói unitárius templomépítés beszüntetése. Ebben a páratlanul álló eseményben brassói lelkésztársunktól részletes ismertető közleményt kaptunk, mely sajnos, lapzártá után érkezett, ezért e számban leközölni nem tudjuk, azonban jellemzésül az esetnek s tájékoztató azok számára, akik a napi lapokból még nem ismernék, annyit e helyen közlünk, hogy a város helyet adományozott a templom számára, az törvényes úton és módon a brassói unitárius egyházközség tulajdonául telekkönyveztetett, a város az építéshez az engedélyt megadta, 1934 április 29-én megtartott ünnepélyes alapkövetételnél a város képviseltette magát, hozzáfogtak az építéshez s mikor a fundamentumot lerakták, akkor az építkezés tovább folytatását betiltották! Hogy miért? mily okon és milyen alapon? E kérdésekre tiszta, egyenes és nyílt feleletet nem lehet kapni! Egyházi főhatóságunk minden szükséges lépést megtett ezt érthetetlen rendelkezés visszavonására, püspök úr a Kolozsvárt tartózkodó Lapedatu vallásügyi miniszter úrnál közbenjárt ez ügyben, de ezideig még az építkezési betiltást nem oldották fel! Szomorú és fájdalmas jelenség, hogy ilyenek is megtörténhetnek.

Unitárius diákok kirándulása a Biharban.

Május 19-én déli 1 órakor alig adták ki a három és fél napos pünkösdi vakációt már is 15 perc múlva két tanár vezetése mellett Bánffyhyrad felé robogott a 24 tagból álló kiránduló csoport. A kisebbek első gimnázisták voltak ugyan, de becsülettel viselték a szép látnivalókkal fűszerezett kirándulás összes vi-

szontagságait. A kirándulás kettős célja akkor érkezett a megvalósulás állapotába, mikor a kiszámíthatatlan indulású és érkezésű kalatai vonatról este 8 órakor leszállottunk. Szénacsűr és padlásból álló fekvőhely, a következő nap kolumbácsi legyekkel kísért nehéz gyalogútjára jó pihenőnek bizonyult. Havasalji nővényekkel szegélyezett útunk elérte a Meleg-Szamos Smida feletti részét. Fenyves erdő, pisztrángdús hegyi patak feledtette a kolumbácsi legyek kellemetlen, de máskülönben érdekes támadását. Ilyen élményben kevés embernek van része, hiszen tisztességben megöregedett emberek sem emlékeznek ilyen veszedelmes járásra. A második nap éjjeli szállásáról a Mindenható gondoskodott hatalmas fenyőfák képeiben, melyek éjjeli árnyékában lobogó tűz és csobogó patak mellett pihent a társaság. Fölöttünk a fenyves erdők küldték mély sóhajukat az ott hon aggódó szülők felé... Azonban az Oncászai csontbarlangot (Pestenea smeilor. Drachenhöhle), mely a Földkerekségén híres, csak reggel közelíthettük meg. Kora reggel beléptünk a kereteiben is megkapó csontbarlangba, a régi temető színhelyére, ahová azelőtt 50—60 ezer évvel barlangi medvék, oroszlánok és hiénák jártak temetkezni. Szemniel látható, kézzel fogható, sokszor feltűnő ép állapotban maradt bizonyítékok.

A kirándulás utolsó napja látnivalókban rendkívül gazdag Szamosbazár-nak volt szentelve. Itt nemcsak ősfenyvesek, hanem toronyalakú sziklák mély szakadékok, üde havasi virágok teszik felejthetlenné a Természet e remekművű alkotását. Búcsúzóul elmondhatjuk a Bihar költőjének kezdő verssorait:

Isten veled árnyas fenyvesek homálya,
Szürke kőpadoknak bársonyos mohája,
Hol míg csendben ülve megpihentem
Boldog álmodásba ringattatatok engem.

A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL

A mai ember (Homo sapiens L.) kialakulása.

Az emberi élet bizonyos korszakaiban olyan szükség van a mesére, mint akár csak egy darab kenyérre. Ádám és Éva legendája minden népnél megtalálható és addig, amíg gyerekből lesz a felnőtt, mindig szükség van a mesére. Annyi bizonyos, hogy már régóta foglalkoznak az emberi nem eredetével s csak a XIX. század végén sikerült az első biztos adatot kimutatni. Ma már az őslénytan, embriológia, anatomia, fiziológia annyi bizonyítékot tár a kutató elé, hogy ma ilyen tekintetben csak részletkérdésekkel foglalkozik a tudomány. És ilyen részletkérd-

dést idézünk J. I. Atkinson könyvéből: Atkinson az *exogamia* villágszerte elterjedt szokásából indul ki, mely a primitív férfi számára *tabuvá* teszi a saját törzsének asszonyait és arra kényszeríti, hogy más törzsből raboljon magának feleséget. Atkinson szerint az ősi Homonidák, az emberszabású majmokhoz hasonlóan elkülönült családokban éltek; egy-egy erős férfi főnöksége alatt. Mihelyt a család fiai felnőttek, a családfő elkengette őket, de a fiatal nők nagyobb részét visszatartotta. Az elmaradt egyedek összeálltak és külön családokat alkottak. Ez felel meg legjobban a vadon követelményeinek és élelmezési viszonyainak. Ma is folyik tovább ez a harc: apa a fiával egy fedél alatt ma is nehezen fér meg. A vadászat és sok minden más ősi életlehetőség előnyössé tette a nagyobb csoportok kooperációját. Megindult az az átalakulás, amely a családi kereteket is átalakította.

A Homonida anya egyforma szeretettel gondozta fiait és leányait, de az apa ellenségesen viselkedett a fiaival szemben, mert mindenikben vetélytársát látta. Így az anya, ha fiait még akarta tartani maga mellett, akkor meg kellett taníttatnia őket arra, hogy óvakodjanak az „Öreg” felbosszantásától. Az ifjak lelkébe lassanként bevésozott a félelem és tisztelet az Öregekkel szemben. Megtanulták, hogy számukra *tabu* minden, ami az Öregeké. Megtanulták, hogy bizonyos dolgokat, ami az Öreg irigységét vagy féltékenységét felkelthetné, titokban kell elvégezni, nehogy az Öreg meglássa.

Így tanulta meg az ember az önfegyelem elemeit és vágyai elfojtását, de ugyanakkor megszületett az első bűn. Az ember az első állat, amely tabukkal a bűn fogalmának megteremtésével az ösztönök kordában tartásával, önmagának és társának fegyelmezésével erkölcsös lényvé változott. Így jött létre a mai társadalmi ember, amely ha sok tekintetben csodálatos is, de még sokat kell javulnia.

Torda-hasadék. A természet szeszélyes, de azért folytonos munkája kies Erdélyországban kevés helyen alkotott olyan szép és csodálatos helyet, mint a Torda melletti Hesdát patak alsó folyásában. Koszorús magyar próza-írónk: Jókai Mór „Egy az Isten”-ében emlékezik meg Brassai tudásával alátámasztott híres Balika várának és környékének leírásában. Bár szépek az Alpések hóval takart bércei, magasztosak a Kárpátok szikár bércei, mégis a Torda-hasadék különleges formái, híres flórája, jellegzetes faunája olyan vonzó erőt gyakorol a Természet hegyeit, völgyeit és síkságait barangoló turistára, hogy akarva-nem-akarva, mindúntalan felkeresik. Keletkezését illetőleg sok mende-monda forog közszájon. Többek között nevezetes Szent László legendája, amikor fohász után a háta mögött levő hegy hirtelen megrepedt és így az őt üldöző kúnok elől megmenekült. Kőváry László szerint, ki Szabó apát leírását

közli: „a Torda-hasadék engede lecsapolási útat azon tónak, mely Peterd nevű faluk vidékét tartá víz alatt“.

A tudomány mai felfogása szerint kizárólag csak a víz munkájának tekintik a Torda-hasadék keletkezési okát.

A természet ezen csodálatos alkotásának könnyebb kihasználhatása végett az Erdélyi Kárpát-Egyesület a Hasadék Mészkő felőli bejáratánál egy modern stílusú emeletes menedékházat

A régi menedékház romjai, ahova az Erdélyi Kárpát Egyesület új menedékházát építi.

épít, melynek kezdeményezésében *Bors Mihály* köri felügyelő gondnok járt elől jó példával, mikor e célra 40.000 (Negyven-ezer lejt) ajánlott fel. Tekintettel arra, hogy e menedékház egyúttal az erdélyi magyar turisták egyik büszkesége is akar lenni, az Erdélyi Kárpát-Egyesület elvárja az aranyosszéki falvak erkölcsei és anyagi támogatását.

Dr. Ferenczy Sándor.

Felhívás a Dávid Ferenc Egylet összes köri és egyházközségi fiókegyleteihez. Ez évben ünnepeljük Egyletünk alapításának 50-ik évfordulóját. Az ünnepi év legkimagaslóbb eseménye a Székelykeresztúrt tartandó nyári zsinat alkalmából rendezendő Dávid Ferenc Egylet idej közgyűlése lesz, melynek időpontját később jelezzük. Ez alkalomból 1000, azaz ezer lejes jutalomdíjat tűzött ki a központi választmány Egyletünk történetének megírására s erre Benczédi Pál alsóboldogfalvi lelkészt kérte fel. *Alkalmi óda írására 500, azaz ötszáz lej tűzetett ki.* Erre a pályázatra ez uton is felhívjuk olvasóink és munkatársaink figyelmét. Határidő: július 15. Pályamunkák és jeligés levelek a Dávid Ferenc Egylet központi választmányához Cluj-Kolozsvár, Unitárius kollégium, küldendők.

Felkérjük összes fiókegyleteinket, hogy nyári munkaprogrammjaikba vegyék föl Egyletünk főnnálásának 50 éves évfordulását s gondoskodjanak, hogy annak jelentősége illőképpen kidomboríttassék. Egyházunk megújulása egyháztársadalmi egyletünk munkájától függ igen nagy mértékben s a Dávid Ferenc Egylet 50 évének méltatása nemcsak buzdító voltaképen, hanem útmutatás gyanánt is kiváló segítségére lehet az egyháztársadalmi munka eredményesebbé való tételének.

Ez 50 éves évforduló alkalmából kiadandó emlékkönyvre anyagot szándékozunk összegyűjteni. Kérjük hát összes fiókegyleteinket, hogy amennyiben tehetik, küldjenek fényképet a jelenlegi tisztikaraikról, vezetőség és választmány együtt, ha pedig ezt nem tehetnék, legalább azoknak neveit küldjék be a kolozsvári központi választmány címére, hogy a kiadandó emlékkönyvben megörökíthetők legyenek.

Végül pedig kérjük a köri fiókegyletek elnökségét, hogy évi rendes, nyári közgyűléseik időpontját közöljék velünk, hogy erre a központi választmány kiküldöttjeit leküldhessük.

Unitáris testvéri szeretettel: **Dr. Varga Béla** ügyv. alelnök, **Szent-Iványi Sándor** titkár.

Egyleti élet Iszlóban. A komor téli estéket színessé és hangulatosá tették heti összejöveteleink, melyeken Fekete Zsuzsanna elnöknő vezetése mellett sok jó és hasznos dolgot tanulgattunk. Itt a tavasz, rövidek az esték, a mezei munka munkára hív mindenkit. Így az ifjúság sem tud késői órákra fennma-

radni s ezért egyleti munkánkat 1934 április hó 8-án egy nagyobbbszabású műsoros estély keretében az őszig bezártuk. Ugy anyagilag, mint erkölcsileg nagyon jól sikerült ez estélyünk. A fiatalágnak és a fáradozó vezetőknek ezuton is köszönetet mondunk. Az elemi iskola tanulói is április hó 3-án egy műsoros délutánt rendeztek, melyen ősrégi székelytáncok mellett monológot és kisebb színdarabokat adtak elő. Régebb vígabbak, boldogabb idők teltek, de ebben a nehéz válságban mikor: Bús furulya szólal a Bekecs aljában. Szomorú a nóta szép Erdély országban, e szomorú nótát néha együtt fújtuk. Az elmúlt nehéz téli éjszakában együtt működött itt gyermek és ifjú! F. L.

Csifó Salamon alapítvány részére az utolsó nyugtázás óta a következő adományok érkeztek: Bagaméry Zsombor 100, Kolozsvári Hitelszövetkezet 200, Borbély Máté 100, dr. Hintz György és neje 200, Pálffi Rózsika 100, Benkő Árpád és neje 200, Kolozsvári Unitárius egyházközség 500, Kolozsvári Gondoskodó Társaság 500, dr. Kiss Mór 100, Geréb Zsigmond 100, dr. Kantz József és felesége 200, dr. Abrudbányay Ede 100, dr. Mikó Lőrinc és neje 200, Bors Mihály 300, Lőrinczy István vallástanár 200, Pál Ferenc esperes 100, Keresztesi Dénes 100, Lőrinczy Domokos lelkész 100, Kisgyörgy Imre pap 50, dr. Gyulay Tibor 2700, Kiss Jenő pap 100, Kovács Lajos pap 100, dr. Papp Antalné sz. Iszlay Margit 200, Lőrinczy Géza pap 100. Az alapítványra eddig begyűlt: 12.300 L. Mielőtt az alapítványt rendeltetési céljára beadnám, felkérem Csifó Salamon barátait, tisztelőit, hogy az alapítvány javára adományaikat hozzám küldeni méltóztassanak. Kolozsvár 1934 május 30. Hadházy Sándor pénztárnok.

Köve teudó példa. Alsóboldogfalván Bán Pál kebli tanácsos az ottani unitárius egyházközségnek a lelkész által használt bennvalóját beültette három éves gyümölcsoltványokkal, melyeket ő maga vásárolt a fiatfalvi Ugron-udvarból. Nevezett kebli tanácsos ezt azzal a céllal cselekedte, hogy a lelkészi bennvaló a mai kor igényeinek megfelelően legyen jövedelmezővé téve. Másfelől pedig az a célja Bán Pál kebli tanácsos afiának, hogy ezen gyümölcsfák értékét (950 lej) az egyházközség alapítványként az ő és neje nevére tegye le az egyházközségnél, hogy annak jövedelméből az iskolás és konfirmáló növendékek számára, ahol a szegénység miatt az indokolt, vallási könyveket vásároljunk, s ha jut a pénz jövedelméből, a magyar tankönyvet is az állami iskolába járó szegény gyermekek számára. Bán Pál afia unitárius szabadelvűségére mutat, hogy ugyanezt a nemes cselekedetet a helybeli református egyházközségnél is végrehajtotta. Ugyancsak itt említjük meg, hogy Bán Pál az alsóboldogfalvi unitárius templomot ellátta két szép énekmutató táblával. Az Isten segítse meg Bán Pál afiát, hogy nemes munkájának lássa meg főlemelő eredményét s egyházunkban adjon az Isten sok hasonló jóakarató, buzgó hiveket.

A lelkészek kongruájának felemelése tárgyában dr. Boros György püspök dr. Mikó Lőrinc egyházi titkár és Rázmán Mór lelkészjelölttel együttesen felkeresték május hó 21-én délután a Kolozsvárt tartózkodó Lapedatu vallásügyi miniszter urat és kérték, hogy az unitárius papok kongruáját a többi egyházak (gör. kel. és gör. kath.) papjaiéval tegyék egyenlővé, vagyis emeljék fel. A miniszter úr öméltósága teljes jóakarattal ígérte, hogy e kérést méltányolja és erre figyelemmel lesz.

Unitárius imaház Biharban. A bihari leány egyházközség szervezése újabb lendületet vett két buzgó egyháztagnak április hó 8-án megnyilatkozó áldozatkészsége által. Szabó József egyházközségi pénztárnok és neje: Lakatos Juliánna, szép telküknek bizonyos részét, egy 12 m. hosszú, 5 m. széles épülettel jó lelküktől indítva, az egyházközségnek ajándékozták. Ugyanakkor Bereczky Dániel gondnok értékes szép fekvésű helyen egy kat. hold földet adott temetőnek. Értékes adományaikkal megalapozói lettek a jövődönök s önzetlen tettükkel példát mutattak az egyházas élet terén. Istennek áldása kísérje életükben. — Szabó József afia az imaház alapját lerakta az adott épületben, mely, átalakítással, unitárius hiveink otthona és temploma lesz. Az átalakítással járó költségek erőnket túlhaladják, ezért a mai nehéz anyagi körülmények között is az egyetemes unitárius egyház és minden unitárius egyén támogatását kérjük egyházépítő munkánkban, nehogy az anyagiak hiánya miatt a lelkieken szenvedjünk kárt. Hisszük, hogy kérő szavunk meghallgatásra talál és bármily csekély összeggel hozzájárulnak unitárius testvéreink imaházalapunk gyarapításához.

Eljegyzés. Nagy Géza áll. ig.-tanító és neje: Pálffy Irma bájos leánya, Irmuska és Patakfalvi Béla (firtosmar-tonosi) körjegyző április hó 2-án, husvét másodnapján, tartották eljegyzésüket szép és bensőséges családi ünnepély keretében. Sok szerencsét kívánunk!

Amerikai hang. A bostoni Christian Register írja: Sok kísérletet tettünk már, hogy istentiszteletünket vonzóbbá tegyük és hogy papjainkban profétát lássunk. A felújulásnak legújabb biz-

tató jelét abban látjuk, hogy az unitárius gyülekezetek oly papokat keresnek, akik a régi proféták mintájára, ha kell, még a vadonba is készek kivonulni az ige hirdetésére. Számos gyülekezet kifejezte azt a kívánságát, hogy nekik olyan papokra van szükségük, akik arra törekedzenek, hogy megtartsák a régit ahelyett, hogy újat keressenek.

Felügyelőgondnoki beiktató kolozsvári kollégiumunkban.

Kolozsvári kollégiumunk április hó 29-én iktatta be ünnepélyesen tisztükbe dr. Gál Kelemen és dr. Gyergyai Árpád f. ü. gondnokokat és ezzel az aktussal ez a két kiváló egyházi férfi még szorosabb kapcsolatba került egyházunkkal és iskolánkkal. Mindketten olyan ősi unitárius családból származnak, ahol tradíció volt az egyház és iskola iránti szeretet, s ez a szeretet f. ü. gondnok afiai lelkéből eredő sok más nemes tulajdonság hatása következtében olyanná fejlődött, hogy szereplésük egyházi és iskolai ügyeinkben immár fogalommmá vált. Ezuttal is csak hálaival gondolhatunk főhatóságunk bölcs intézkedésére, amivel lehetővé tette, hogy két ilyen kiváló egyh. férfi került kollégiumunk vezetőségébe s bennük erősséget, támaszt adott intézetünk részére. — A beiktató ünnepély műsorát a theol. ak. énekkara vezette be. Szent-Iványi Sándor theol. h. tanár imája után a főliszt. püspök úr tartott beiktató beszédet, megemlítve azokat a tudományos és családi kapcsolatokat, melyek f. ü. gondnok afiait iskolánkhoz és egyházunkhoz kötik. Ezután dr. Gál Kelemen tartotta meg székfoglalóját, részleteket olvasva fel a kollégium történetére vonatkozó újabb kutatásaiból a közönség fészült érdeklődése mellett. A múlt a jövő alapja; a jövőendő reménysége tartalmatlan az elmúlt idők ismerete nélkül. Dr. Gál Kelemen a régiek ismertetésével épen azt a célt szolgálta, hogy a jövő iránti bizalmat tartsa ében a most élők lelkében. Dr. Gyergyai Árpád a hangképzésről és az iskolás gyermekek beszélő képessége fokozásának lehetőségéről értekezett. Az előadás a szülők és tanítók részére rendkívül sok hasznos ismeretet nyújtott, ezeknek a fölhasználása minden gyakorlati nevelőnek elsőrangú feladata kell, hogy legyen. A hosszasan megtapasztalt előadások után dr. Szent-Iványi József egyh. főgondnok úr üdvözölte az egyetemes egyház nevében a beiktatottakat. Felhívta figyelmüket azokra a nehézségekre, amik a mai időkben iskoláinkat körülveszik s kérte, hogy minden erejüket és bölcsességüket használják fel kollégiumunk és egyházunk érdekében. Gálffy Zsigmond koll. igazgató a főgimn. üdvözlését és bizalmát tolmácsolta azzal a két férfiúval szemben, akik gyermekkoruktól fogva intézetünknek hűséges tagjai, jóakarátú barátai voltak s akik a jövőben is bizonyára szeretettel fogják megvédeni intézetünk jogos érdekeit. Vári Albert dékán a theol. akadémia részéről üdvözölte az új f. ü. gondnokokat, kérte, hogy érdeklődésüket őrizték meg továbbra is lelkésznevelő intézetünk iránt, mely egyházunknak annyira fontos szerve. Ezután Gálffy Zsigmond igazgató felolvasta a beérkezett üdvözlőirato-

kat, a székelykeresztúri főgimn. előjáróságának, a keresztúri, marosi, tordai, kolozsdobokai egyházköröknek testvéries szeretettől teljes jókívánságait. Bezáró beszédet mondott dr. Ferencz József isk. f. ü. gondnok s végül a főgimn. énekkara énekelt. Az ünnepélyen résztvettek az unitárius társadalom tagjain kívül a testvér magyar egyházak képviselői is.

Gyermekdelután. A kolozsvári unitárius leány elemi iskola szépen sikerült műsoros delutánt rendezett április 29-én a koll. tornatermében. A műsor a következő számokból állt: Szavalt Varga Ivánka, párbeszédet adtak elő Nagy Irénke, Barakonyi Ibi, zongorázott Demény Sárika, táncolt Ürmösi Juci, színdarabot adtak elő a 3—4. oszt. tanulók, hegedült Vaska Béla, szavalt Miklósi Évike, magántáncot adott elő Weress Zsófiika, zongorakettőst játszottak Hadházy Éva és Pap Juci, az 1—2. oszt. tanulók színdarabot adtak elő, a 3—4. oszt. tanulók tornája után hegedült Szabó László; az egyes számokat konferálta Sykó Laci. A műsor gondos és lelkiismeretes összeállításáért Péter Rózsika tanítónőt illeti a dicséret.

Lelkészi nyugdíjazás. Geréb Zsigmond fiatfalvi lelkész afia folyó év május 1-től kezdve nyugalomba vonult. 42 éven át állott egyh. szolgálatában s ez alatt az idő alatt nemcsak a szokásos lelkészi munkát végezte el odaadással, híveinek és felettes hatóságainak elismerésére, hanem élénken kivette részét az egyház sokféle más munkájából is. Most, amikor a lelkiismeretes lelkipásztort megillető nyugalomba vonul, annak a reményünknek adunk kifejezést, hogy érdeklődését egyházi ügyeink iránt a jövőben is meg fogja tartani, amihez jó egészséget és további munkakedvet kívánunk.

Dalosverseny. A folyó év május 27-én Sepsiszentgyörgyön tartott székely dalosversenyen a nőikarok II. csoportjában első-díjat nyert a nagyajtai D. F. E. dalköre, a vegyeskarok II. csoportjában I/a díjat az ürmösi D. F. E. vegyeskara, I/b díjat a szemerjai D. F. E. vegyeskara nyerte. Örömmel gratulálunk a nyerteseknek! Szolgáljon ez a szép eredmény biztatásul minden dalárdánknak, hogy a jövőben minél nagyobb sikerrel vehessenek részt a hasonló versenyeken!

Harangszentelő ünnepély. Május 6-án gyönyörű ünnepség keretében szentelte fel a tordai egyházközség újon vett harangjait. A délelőtti istentisztelet alkalmával egyh. beszédet mondott dr. Varga Béla egyh. főjegyző, harangszentelő beszédet tartott dr. Boros György püspök, a harangok beszerzésének történetét ismertette Lőrinczy Dénes esperes, közben a tordai Magyar Dalkör és D. F. E. vegyeskara énekelt. Délután vallásos ünnepély volt a templomban, imádkozott Ürmösi József, énekelt Puksa Endréné, Útő Mancsi tanárnő orgonakiséretével, szabadelőadást tartott Szent-Iványi Sándor theol. h. tanár, szavalt Késmárky Miklós theol., énekelt a tordai Dalkör, az ünnepséget bezárta dr. Boros György püspök. Az ünnepségen képviselve volt Torda város közönségén kívül az egész Aranyosszék.

Lelkészbeiktató. Ürmösy Gyula lelkész május 13-án tartotta beiktatóját Fiafalván. Jó egészséget, munkakedvet kívánunk afiának pályája kezdetén; árássza el őt híveinek szeretete, megbecsülése, ami tegye számára könnyűvé nehéz és felelősségteljes munkáját!

Halottaink.

Abrudbányai Rédiger Géza. Született 1887. aug. 14-én Szabédon, meghalt Nyárádgálfalván 1934 április 19-én. Iskolai tanulmányait kezdette székelykereszi főgimnáziumunkban, végezte a kolozsváriban, lelkési vizsgát tett 1910 június 29-én; házasságra lépett Bartha Emilia unitárius tanítónővel 1930 augusztus 20-án. Lelkési szolgálatát kezdte Kénosban, folytatta Marosvásárhelyen és rövidre nyúlt életét bevégezte Nyárádgálfalván, híveinek osztatlan tisztelete és szeretete mellett. Milyen rideg szavak, mintha kalapácsütések szólnának koporsóján, nekünk mégis úgy tetszik, megelevenednek e szavak, életről beszélnek, mert akit e sorokban temetünk, egy kedves, melegszívű barát, kiváló egyházi szónok, költői lelkületű pap, apjától örökölt tehetséggel bíró nemeslelkű egyházi férfiú, akit szellemes, kedves modoráért mindenütt, de különösen Marosvásárhely társadalmi köreiben nagyon, de nagyon szerettek. Most nyárádgálfalvi híveit borította gyászba oly korai eltávozása, azt az egyházközségünket, hol nyugodalmat talált lelke a papi nemes szolgálatban, hol híveinek apraja, nagyja olyan tisztelettel és szeretettel vette körül, amilyen csak az igaz embernek, a melegszívű papnak jár. Mi együtt gyászolunk a gyászolókkal, jó feleségével, más szeretteivel és egyházközségével. Pihenj csendesen Te, aki pihenést nem ismertél, a béke és szeretet hintsenek álmod hamvaidra. *H. S.*

Horváth Albertné, kálnoki Bedő Berta életének 48., házasságának 13. évében hosszú szenvedés után folyó május hó 11-én Székelyudvarhelyen elhunyt. Férjén, édesanyján és testvérein kívül két leánya Deák Berta és Piroška síratják benne egyetlen támaszuknak, édesanyjuknak elvesztését.

Székely Tivadarné, sz. Czetz Vera 61 éves korában, házassága 34-ik évében Kolozsváron elhunyt. Az elköltözött anyósa volt Tana Ferenc kolozsvári presbiter afiának.

Özv. Szabó Sándorné, sz. Ütő Anna életének 61-ik, özvegyiségének 17-ik évében május hó 12-én Dicsőszentmártonban hosszas szenvedés után elhunyt. A megboldogultban Ütő Lajos székelykeresztúri lelkész afia testvérnénjét gyászolja.

Barabás Béla a magyar politikai életnek évtizedeken át önzetlen harcosa, kolozsvári kollégiumunknak vendiákja kínos szenvedés után 79 éves korában Aradon elhunyt. Emléke legyen áldott, pihenése csöndes a hazai földben!

Vajda Béla ny. közjegyző 71 éves korában, boldog házassága 41-ik évében elhunyt. Temetése május 27-én Vámosgálfalván ment végbe a küüllői egyházkör osztatlan részvéte mellett. Benne dr. Vajda Béla dicsőszentmártoni ügyvéd egyh. tanácsos édesapját veszítette el.

GYERMEKVILÁG

Jimmy.*

Írta: **Gr. Telekiné Mitschell Ida.**

Tizenkét éves volt Jimmy történetünk idején és Amerika kellős közepén, Wisconsin államban lakott egy tanyán. Édesatyja Svédországból vándorolt ki Amerikába s magával hozta a svédek szorgalmas, munkaszerető természetét. Jimmy, már Amerikában született s a svédektől csak nagy kék szemeit s magas termetét örökölte. A szorgalomról és munkaszeretetről egyelőre még nem tehetett bizonyosságot, mert csodálatosképpen mindig ott tűnt föl szeplős arcoeskája és szalmaszínű haja, ahol a munkát hírből sem ismerték. Nem volt ő épen lusta, vagy rossz, csak nagyon szeretett játszadozni, csatangolni s a maga feje után járni.

Egyik szép nyári napon épp a kutyájával játszadozott, mikor édesanyjának hangját hallotta: „Gyere be, Jimmy, hogy vágjam le a hajadat.“ Jimmy, amily nagyon szerette édesanyját, épp oly kevéssé állhatta a hajvágást. Hogy tehát a benne viaskodó ellentétes érzések elintézhessék egymás közt ezt az ügyet, Jimmy hátra szaladt a csürbe, s elrejtőzött a gazdasági gépek között. Még jól ki sem pihenhetett azonban magát a nagy szaladás után, mikor egy hatalmas tenyér megragadta gallérjánál fogva s egy másik tenyér el nem mondható, irányú és értelmű lengő mozgásától kísérve, beszállította a házba. A bátyja volt. Fido kutyája meghatva ballagott utána, mint aki teljesen érti az igazságtalanságot, melyet a durva erőszak Jimmy ellen elkövetett.

A hajvágás réme elkerülhetetlenül ott csattogott egy olló képében a Jimmy orra előtt. Jimmy nagy sóhajtasokkal ereszkedett a hajvágó székbe: édesanyja nyakába kötötte a nagy, fehér kendőt, hogy a lehulló hajszálakat felfogja s a fésű már nekiszégeződött a hajának, mikor hirtelen kopogtatás hallszott a konyha ajtaján. A „Farm hand“, a béres hozta az összegyűjtött tejet. Persze, Jimmy édesanyjának el kellett rakni a tejet, s ezért ott hagyta egy percre Jimmyt. Hát ha ez nem a sors ujjsmutatása, akkor nem tudom mi az, gondolta Jimmy. Felugrott tehát a székből s úgy, ahogy volt, fehér kendővel a nyakában, kiiramodott a szobából. Futott, futott,

* Gyerekek, úgy olvassátok ezt a mesét, hogy ezt egy amerikai, de most már nálunk lakó unitárius néni írta számotokra. Jimmy fiú név, olyan mint nálunk Janesi. Azonban nem Jimmynek, hanem Dzsimi-nek kell kiejteni.

végig a hosszú gyümölcsös kerten, hogy minél messzebb éjjen, hová édesanyjának hívó szava nem hallatszik el s ő nyugodt lelkiismerettel mondhatja, hogy őt senki sem hívta hajvágásra. Egészen a kert másik végében, egy nagy fa alatt végre megállt s minthogy nagyon meleg volt, az izgalmas menekülés pedig nagyon kifárasztotta, fejét a fa derekának vetve, lassan-lassan elszunnyadt. Álmából Fidó ugatása s erős zümmögés ébresztette fel. Riadtan vette észre, hogy vagy öt-hat mérgesen zümmögő méh kerülgeti az orrát. Fel akart ugrani, de valami visszarántotta a hajánál fogva és nem tudott megmozdulni. Amint körültapogatta a fejét, keze a fa derekán valami sűrű, ragadós folyadékhoz ért. Persze, most már tudta. Macskaméz! Az a faszurok, mely a fa kérge alól ki szokott szivárogni. S az ő leváogatlan nagy haja ebbe beleragadt. Mindez villámgyorsasággal cikázott át a fején, miközben a támadó méhek ellen a másik kezével védekezett. Tudta, hogy most gyorsan kell cselekednie, mert ha nem, valamelyik méh melyeknek oduja itt lehetett valahol a fában, megtalálja csipni. Kétségbeesetten kezdett kiabálni, közben azonban eszébe jutott, hogy úgy sem hallják meg a házban, hiszen éppen azért szaladt ilyen messzire, hogy ő se hallja a házbeliéket. Rémülete nehéz könnyekben tört ki, mikor az egyik méh éppen az orra hegyébe eresztette a fullánkját. Elképzelte, mi lesz a vége, ha ez így megy tovább. A méhek mind nagyobb tömegben csődültek ki az oduból s haragosan dongták körül Jimmy fához ragadt fejét. Pedig ő már hallott arról, hogy sok méhecsipésbe bele is lehet halni!

A helyzetet végül is Fidó oldotta meg. Megfutva az egyenlő harcból, éktelen ugatással a házba szaladt, mire Jimmy édesanyja gyanút fogva, végigszaladt a kerten, míg csak megtalálta szorongatott helyzetben lévő fiacskáját. Egy két nyiszszentés az ollóval, s Jimmy kiszabadult kényelmetlen fogságából. De ugyan ideje is volt már, mert ha fejének hátsó részén haja leváogatása folytán veszített is gömbölyűségéből, annál többet nyert az elülső részen, ahol a méhek hat teli találata után uborkává dagadt orra és cipóvá duzzadt arca mutatták a csata eredményét.

Ettől kezdve nem volt buzgóbb fiú a hajvágásra való jelentkezésben, mint Jimmy, egész Amerikában.

Fődolog:

- a vallásban az igazság gyámolítása,
- az üzleti életben a köz szolgálása,
- a nevelésben az elfogulatlan érdeklődés,
- a kormányzásban a nép java,
- a művészetben a szép kifejezése,
- a tudományban a tények tisztelete.

Hamis Ferkó kalandjai.

I.

Kezeügyében van pástétom és Kalács,
vígán eszik, iszik, hízik is a szakács;
Csábítja Ferkót is bor, tepertyű, bukta; —
Ne legyen Ferkó se, hogyha nem lesz kukta!

II.

Kukta lett Ferkóból, akadna is dolga,
Csakhogy nem a dolog az ő első dolga;
Titkait kutatja az éléskamrának...
Hej, nem jó vége lesz a nagy borivásnak!

III.

Nagyot inni jó volt, jobb most lepihenni,
Szakács pipájából füstöt eregetni,
Magát hatalmasnak, nagy úrnak képzelni,
Az egész világot csak semmibe venni.

IV.

De az egész világ mért forog zavartan?
Egy helyett két virág mért nyílt az ablakban?
Feláll, zúg a feje, majd elesik szegény,
Két világot lát, de egyet se a helyén.

A képeket Pálffy Zoltán rajzolta.

A tizennegyedik unitárius világkonferencia Kopenhágában ez év augusztus 14—19. napjain lesz. Ezt megelőzően július 30-tól augusztus 12-ig nyári theologiai kurzust tartanak a világ vezető szabadelvű keresztény egyetemi tanárai, augusztus 12. és 13. napjain pedig nemzetközi unitárius ifjúsági konferencia lesz. Ez utóbbi, tehát a nemzetközi ifj. konferencia mindössze 10 dán koronába kerül. A többi alkalommal a hotel költségek szintén mérsékeltek. Háromféle ellátási lehetőséget ajánl a nyomtatott program. „A” osztályon napi 15—18 dán korona. „B” osztályon napi 11—12 dán korona. „C” osztályon napi 8—9 dán korona. Az egyes osztályok a hotelek minőségét jelzik, egyébként a szoba és napi négyszeri étkezéssel a teljes ellátás minden osztályon benne van a jelzett árban. Egy dán korona 28 lejt tesz ki a mai átszámítás szerint. Dánia, Norvégia, Svédország, Németország és Csehszlovákia területein több kirándulást rendeznek mérsékelt áron. Az oda és visszautazás vasúti költségei III-ik osztályon, de gyorsvonaton, kb. 6000 lejbe kerülnek. Átlagos számítás szerint 12—14.000 ezer lejből az egész kirándulást, belefoglalva *minden* kiadást, még a fentjelzett külön kirándulás valamelyikét is, — meg lehet tenni. Igaz, hogy a mai viszonyok között ez az összeg elég sok, de amit kapunk érte, az megbecsülhetetlen. Aki csak teheti, jelentkezék erre a kirándulásra. A jelentkezés határidejéül — tekintettel a hotelek valószínű túlszofaltságára, a nekünk küldött prospektus június 15-öt tűzte ki.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába április 18-tól május 26-ig tagsági díjat fizettek: Filep Endre Désfalva 1930-ra, Péter József Széplak 1929—1930-ra, Weress László, Weress Béla Kolozsvár 1934-re, Pál István 1933—1934-re, Agh Ferenc 1932—1933-ra, Pálffy Márton 1933—1934-re, Simó József Petrozsény, Götz Béla Hosszúfalu 1932—1934-re, D. F. E. Unitárius Nőegylet Ujszékely, Nagy Dénes Alsóajára 1934-re.

Előfizetői díjat fizettek: Kisgyörgy Sándor Ujszékely, Szathmáry Ferenc, Petres Albert Derzsa, Benedek Gábor Kőkös 1934-re. Alapítói díjban fizetett Tóth István Kolozsvár 350 lejt.

Kolozsvár, 1934. május 26-án.

Gálfi Lőrinc.

Új előfizetőket gyűjtöttek: Balázs András lelkész Székelyderzs 2, Komjátszegi Géza lelkész Bihar 3, Benedek Gábor lelkész Kőkös 1, Gál Mózes lelkész Sepsiszentkirály 1. Hálásan köszönjük a gyűjtők szíves fáradozását!

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta.

Szerkesztő: Szent-Iványi Sándor.

Előfizetési ár: Egész évre nem egyleti tagoknak 36 L. Akik a 60 Lejt egy összegben előre befizetik, kapják a lapot, a Dávid Ferenc Egylet rendes tagjainak tekintetnek, s egyleti jogaik gyakorolhatják. Örökös alapítódíj 1000 L. Magyarországi előfizetés 90 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉB
KIADJA A DÁVID FERENC EGYESÜLT

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

1000
Kelenen Lajos tenér ur.
Str. Iuliu Maniu 24

A mindennapi kenyér után.

Régi diákélet.

Irta: **Heltai Nándor.**

Egyszer olyan dühbe hozta az öreg, hogy botjával feléje ütött, de Tornyai hirtelen lebukott a pad alá s az ütés nem őt, hanem a padot érte s a bot ezüst feje, az öreg professzor nagy bosszúságára és bánatára — letört s az így eltört botot oda dobta Tornyához ezzel:

— Nesze! — most már legyen a tied.

De az osztály közkölségen megcsináltatta a botot és másnap a kedves öreg örömmel fogadta azt el tőlünk.

Mikor már felsőbb osztályú diákok voltunk és szünetek alatt olykor nagy lármát csaptunk, egyszer megjelent az ajtóban Kovácsi bácsi és imígyen tisztelt meg bennünket:

— A sátoros cigányok magukhoz képest szalon gavallérok!

A mi időnkben, a protestáns iskolában, a VI-ik osztálytól kezdődőleg a tanár is köteles volt megadni a diáknak az „Úr“ titulust. Ezt a kötelezettséget Kovácsi bácsi, ha a diák dühbe hozta, így oldotta meg:

— Edes Úr! — úgy váglak pofon, hogy kiesel! —

Egy debreceni professzor ezt így intézte el: Eddig azt mondtam *magának*: „Te számár!“ Ezentúl azt mondom *neked*: „Maga számár!“

*

Nagy Lajos, alias „Laji bá“, a legszelidebb ember volt a világon. Görög nyelvet, magyar irodalmat és poétikát tanított. Szeretett hasonlatokat, aforizmákat rigmusokat mondani és régi verseket skandálva idézni, pl.

*„Ősz atyád, Árpád
De, ha nincs búzád,
Borod, árpád,
Nálad az ősi vagyon
Porba tiporva vagyon.“* És ehhez hasonlókat.

*

Benczédi Gergely phisikát és chémiát (így írták akkor) tanított. Egyszer a laboratóriumban egy kísérletet mutatott be nekünk egy retorta segítségével. A kísérlet azonban nem sikerült, mert a retorta elpattant. Benczédit az eset nagyvön leverte.

— Elpattant a retorta — kiáltott fel tragikus hangon — most már vége. Most már nem kísérletezhetünk többet.

Minket kétségbe ejtett egyfelől tanárunk feljajdulása, másfelől az, hogy a kísérletek, melyeket szerettünk és amelyek érdekeltek bennünket, most már elmaradnak. Mindjárt elhatároztuk, hogy közkölségen veszünk egy új retortát. Óra után nyomban nagy gyűjtést rendeztünk. A módosabbak 1—1 forintot, a kevésbé tehetősek 50—30—20 krajcárokat írtak alá és így hamarosan összegyűlt vagy 25 forint. Tanárunk feljajdulásából következtetve, azt hittük, hogy egy ilyen retorta szörnyű pénzbe

kerülhet és másnap szorongva léptünk be a szaküzletbe megtudni, hogy mibe kerülhet, de azzal az elhatározással, hogy „koszt vasz koszt“, — mi megvesszük, — ahol azután kiderült, hogy az *ára 16 kemény krajcár!*

Az összegyűjtött pénzen azután hozattunk egyik szegénysorsú társunknak egy nagy adag „Senpert“ hozzávaló „Pico“-val (hurkás levest cipóval, egy másiknak „Dettó pityókával 6-ra“), levest és krumpli főzeléket, a harmadiknak, akinek az volt a kívánsága, hogy csak egyszer lakhatna jól „Absurdum“-mal (töltött káposztával), hozattunk „Absurdum“-ot „szatyi“-val, fehér kenyérrel, a többit lecsúsztattuk a „Klipitró-klapitórium“-on, azaz a boroskancsó öblös torkán. Ilyenformán az elpattant, tragikus sorsú retortát igen vidám halotti torral búcsúztattuk és temettük el. (Vége.)

A templomépítés ügye Brassóban.

Még 1916-ban történt, hogy a templomot nélkülöző brassói unitárius egyházközség kérésére a város a következő határozatot hozta: miután a város más felekezetnek is adott, az unitárius egyháznak is ad ingyen telket templom és papi lakás építésére; azonban a megjelölt négy hely közül egyiket sem adhatja, hanem kijelöl a Kút u. (ma Calea Victoriei) elején a róm. kath. temető előtti területből 1084 m² nagyságú helyet.

A brassói unitáriusok köszönettel fogadták a város jóindulatát és áldozatkészségét s a menekülés által megzavart helyzet nyugalmanak helyreállítása után 1917-ben az volt az első dolguk, hogy egyházunk nagynevű építészével, Pákei Lajossal összeköttetést keressenek és a város által kívánt építési vázlatterveket a telek szabályszerű átengedése céljából a városnak bemutassák.

Pákei Lajos a hely ismerete nélkül, a megadott helyszínrajz alapján küldött is terveket, de a város a beosztás dolgában változtatásokat kívánt, ami a tervező mérnöknek Brassóban való személyes megjelenését tette szükségessé. Az akkori nehéz közlekedési viszonyok miatt idős ember nem szívesen vállalkozott hosszabb útra. Pákei is csak 1918-ban jött Brassóba. A környezet megismerése és a város építési bizottságával történt tárgyalása alapján új tervek készítése elhatározásával távozott. Rövidesen azonban bekövetkezett az összeomlás, az imperium-változás, mely a hasonló kérdések napirendre hozásának egyelőre nem kedvezett.

Amint a politikai élet felkavart hullámai valamennyire lecsillapodtak s az élet rendesnek látszó mederbe indult, az egyházközség megújította kérését a városhoz a templomhely ügyében. A város vezetőségén kívül álló okokból az imperium-változás után is háromszor újította meg a városi tanács azon

határozatát, hogy a kijelölt helyet adja a brassói unitárius templom és papi lakás építése céljára. Különböző befolyások érvényesülése folytán a többször megújított városi határozat csak 1932. év végén emelkedett jogerőre és 1933. év elején lett telekkönyvileg is az egyházközség jogos tulajdona. Ekkor az egyházközség haladéktalanul építési terveket készíttetett, hogy az időközben sok verejtékkel, szívós kitartással, gondos takarékossgal összegyűjtött egy millió lejt megközelítő, bár az építés költségeihez aránylag csekély összeggel a régóta nélkülözött Unitárius Otthon építéséhez mielőbb hozzákezdhesen.

Az építési terveket egy év leforgása alatt a városi főmérnöki hivatal és a helyszínére is kiszállott városi építési bizottság kíváncsi alapján, melyek nagyjából mindig arra vonatkoztak, hogy ez az unitárius épület a környéket minél kevésbé uralja, az egyházközség háromszor is átalakította, nem kis bosszúságára a tervező művésznak és a hozzáértők feltűnő csodálkozására, kik a kíváncsiakban sok tekintetben a művészi elképzelés keresztülhúzását, az alkotó művész kezének érthetetlen módon való megkötését látták.

Az egyházközség minden felmerült kívánságot igyekezett teljesíteni, hogy figyelmét megmutassa és háláját ez által is kifejezésre juttassa az adományozó várossal szemben, mellyel különben zavartalanul jó viszonyban volt és semmiképpen sem akarta azt megrontani. Inkább alkalmazkodott.

Igy jutott el a brassói unitárius egyházközség sok küzdelem és várkozás, csalódás és csüggedés, sokszor megújult reménykedés után odáig, hogy az újonnan kinevezett városi időközi bizottság elnöke, dr. Bogdán Filimon jelenlétében a városi főmérnök kimérte a területet, kijelölte a szélső vonalakat s kijelentette, hogy az építkezési engedély készen van, holnap kézbesíteni fogják s lehet kezdeni az építkezést.

Másnap csakugyan dr. Bogdán Filimon polgármester is aláírta az építkezési engedélyt. De az egyházközség még az ezzel járó föllebbezési határidőt is bevárta s így kezdte meg az építkezést április 24-én és tette le az alapkövet április 29-én a különböző felekezetek, hatóságok, egyházkör és egyházi főhatóság képviselőinek jelenlétében és üdvözlő szavai mellett igen nagy közönség részvételével igazán fölemelő ünnepély keretében, melyen dr. Bogdán Filimon időközi biz. elnök megbízásából a h. polgármester is megjelent és román és magyar nyelven üdvözölte az egyházközséget.

Ekkor azonban már keringtek a városházán a polgármester környezetében olyan hírek, hogy az építkezést meg akarják akadályozni, mert a kultuszminiszter engedélye hiányzik, amire szükség nem volt, mert a törvény csak iskolaépítéssel kapcsolatban kívánja meg ezt. Lelkész hivatalos jelentést tett ez észrevett mozgalomról az egyházi főhatóságnak, hogy szükség esetén ne találja váratlanul a főhatóságot, ha valami mégis történnék. Nem-

sokára a nagyobb bukaresti lapok a legmesszebbmenő elfogultság, nemzetiségi gyűlölködés hangján kezdtek írni és izgatni amiatt, hogy Brassóban, a belváros közelében, ők úgy írták, hogy a központ, egy magyar unitárius templom építését kezdték meg az előző kormány jóvoltából, a jelenlegi liberális primár engedélye alapján. Kérdésbe tették, hogy megengedhető-e és szabad-e tűrni, hogy ezen a helyen, az építendő gör. kel. kathedrális közelében egy magyar templom épüljön, mely az erdélyi unitáriusság fellegvára akar lenni, honnan a magyar unitáriusságot és a magyar irredentizmust irányítani akarják — s más hasonló valótlanságoktól hemzsgő, rosszakaratú izgatás.

Az építkezés megkezdése és zavartalan folytatása után aztán két héttel, május 7-én a Dimineataban egy cikk jelent meg „A brassói városházi megnyilatkozás” és „A polgárok tiltakoznak a város központjában levő területnek egy magyar templom építése céljára való átengedése ellen.” címeken. Maga a cikk május 5-ikéről keltezve, lehető hű fordításban így hangzik:

„A helyi városházán ma megnyilatkozás történt. Számos polgár jött a városházára, hogy tiltakozzék a volt tanács egy határozata ellen, mely a város központjában engedett át területet a magyar unitárius templom építésére.

Ennek a templomnak az építése meg is kezdődött, jóllehet a kezdeményezőknek nem volt meg a vallásügyi minisztérium felhatalmazása, csupán a községi tanácsé.

A román lakosság tiltakozik ezen épület felépítése ellen, mivel ez sérti a városrendezési tervet és beleütközik az ortodox egyház méltóságába, melynek nincs temploma a város központjában. (Cikkíró nagyon jól tudta, hogy egyik gör. kel. templom a város szívében, a főter légforgalmasabb során, az ú. n. Búza-soron a magyar impérium alatt évtizedek előtt akadálytalanul épült.)

A lakosság emlékiratot nyújtott át dr. Bogdán Filimon polgármesternek. Bogdán úr kapott még más emlékiratokat is a bírói kartól, ügyvédi kamarától s több közművelődési és szakegyesülettől.

A város polgármestere figyelemmel hallgatta meg a lakosság panaszait és miután meggyőződött, hogy az igazság az ő részükön van, a következő táviratot küldte a belügyminiszternek:

„A volt községi tanács egy határozatának alapján az unitárius egyh. hatóság megkezdte a munkálatokat (N. B. az építési engedélyt dr. Bogdán Filimon primár írta alá) egy templom építésére a város szívében, egy forgalmi ütőeren, hol a városrendezési terv esetleges módosításának lesz alávetve. A volt tanács határozatát politikai célzattal nyerték el a jóérzés és a román közvélemény lebecsülésével, amely látja, hogy a mi államunkban, melyben az uralkodó ortodox egyház nem tud magának imahelyet építeni (N. B. a város területén 5 gör. kel. templom és egy gör. kath. imaház van), minő magatartást tanúsít a magyar ki-

sebbség. A helyi közvélemény méltatlankodva tiltakozott ma írásban és szóban, megnyilatkozván az építkezés helyén és a városházán s több emlékiratot nyújtván át nekem. Tisztelettel kérem, hogy a közvélemény megnyugtató vizsgálata megtartása és a dolgozat elsimító módok megtalálása céljából."

Erre a táviratra május 8-án már Brassóban volt Pictorian belügyminiszteri vezérfelügyelő,

úgy tájékoztatta a minisztériumot, hogy az egyházközség ugyanaz nap este félnyolc órakor a város vezetésétől 10583/1934. Serv. ad.-tív. sz. alatt május 8-ról keletve dr. Bogdán interimár biz. elnök és dr. Popovici secretar general aláírásával a következő hivatalos értesítést kapta: „Unitárius Lelkeszi Hivatalnak Helyt. A belügyminiszternek 1934. május 8-án kelt 9036. számú telefon rendeletére felhívom, hogy a Calea Victoriein az egyházi építkezés munkáját függesse fel."

Az egyházközség eljárásága engedelmeskedett a hivatalos értesítésnek, hivatalos írásban hívta fel a vállalkozókat a munka beszüntetésére és táviratilag jelentette az esetet a püspök úrnak, kinek megbízottja május 9-én Brassóban volt. 9-én reggel a munka megkezdése előtt a primar személyesen jelent meg az építkezés színhelyén egy sereg rendőrrel, hogy megakadályozza a munkát, amit az egyházközség már úgy is beszüntetett. 10-én a püspök úr és egyházközség megbízottja Bukarestbe indultak, akik Lăpedatu vallásügyi miniszter úrnak felmutatták az eredeti telekkönyvi, építési engedély és felfüggesztés okmányait. A miniszter úr már tudott a dologról és érthetetlennek tartotta azt, mert minden rendben volt. Megígérte, hogy másnapra tájékozódni fog a belügyminisztériumban, 12-én azt a kijelentést tette, hogy az ügygel a 14-én tartandó minisztertanács fog foglalkozni, ahol ő maga személyesen fogja az ügyet előadni. Látja, hogy az egyházközségnek igaza van.

Tudomásunk szerint 14-én a minisztertanács nem volt meg, de dr. Bogdán Filimon primárt Bukarestbe hívták. A jelek szerint a miniszter megnyugtató megoldás keresésére utasította a primárt. E sorok írásáig megoldás nincs. Az egyházközség ragaszkodik szerzett jogaihoz és a felfüggesztés visszavonásához.

TŰZHELY MELLETT

Az igazi templom.

Irta: A. Robinson F. Mária.

*Szívem mélyén van egy templom.
Ki építette? — Nem tudom.
Ebben a vásáros világban
Ez az igazi otthonom.*

*Ajtaján vadvirág-fűzér
S — habár a színe megfakult —
Lelkemnek drága úrasztala
Ez a virágfűzér: a mult.*

Angolból ford. : Sz. I. S.

A félkezű koldus.

Eljött a várva várt tavasz, szorgalmasan foly a munka az anyaföld kebelén. Minden élő teremtmény tudja, hogy „csak az, aki nem hever, várhat áldást és sikert“. Istenem hányan vannak, akik örömet dolgoznak; de betegség vagy félszegség, vagy éppen a tehetetlen korszak miatt kénytelenek henyélni. Még szerencse, aki jöhet-mehet, s ha koldulással is, de legalább megszerezheti a maga kenyerét, megélhetését. Az a jó gondviselő Isten csak épen a drága ételektől, illetve az orvosságoktól, s a nagyszerencsétől őrizze meg az embert, mint a félkezű koldust, mert, mikor valakit baleset ér, rendesen azt szoktuk mondani: nagy szerencse, hogy meg nem halt!

A félkezű koldus is járt a megélhetésért községből-községbe, házról-házra. Valahová bement, mindenütt azt mondta: „Gyermekem, tiszteld apádat és anyádat!“

Egyszer a gyermekek megkérdezték tőle: „Bácsi! maga miért mondja mindig azt: Gyermekem, tiszteld apádat és anyádat?!

Válaszolt a koldus: „Annak története van, édes gyermekeim! Mikor kis fiú voltam, édes anyám meghalt; az Isten nyugosztalja meg még haló poraiban is!

Édes apámmal ketten maradtunk. Ha szegényesen is, de jól nevelt engem: Gondoskodott ételről, ruhámról bőven a két keze munkájával, mert szegények voltunk, csak a le-s feljáró út volt a miénk.

Nagy derék fiú lett belőlem. Ahogy az iskolát kijártam, me-
negetni kezdtem a gyárba dolgozni. Sok pénzt kerestem, hetyke
legény lett belőlem! Az édes apám szemlátomást öregedett, nap-
ról-napra gyöngült a testi erejében, de én arra nem gondoltam,
mert éppen akkor voltam a legjobb erőmben. Egy délből hazá-
mentem a gyárból, apám várt a kész délebéddel, asztalhoz
ültünk. Édes apám hamarabb nyúlt a tálba, mint én, ezért
a kezére hoppantottam a kanállal s azt mondtam: maga nem
dolgozik, s várjon sorára, hogy előbb az vegyen a tálból, aki
dolgozik.

Édes apám egy szót sem szólt, letette a kanalat, s kiment a
házból.

Visszamentem a gyárba; elgondolkoztam azon, amit édes
apámmal tettem. Egy vigyázatlan pillanatban a gépszíjú elka-
pott s leszakította azt a kezemet, amelyikkel édes apám meg-
ütöttem. Többet nem tudtam dolgozni, koldulásból élek“.

Ezért figyelmeztetek és intelek gyermekem: „Tiszteld apá-
dat és anyádat“.

Legnehezebb az élet e földön akkor, mikor az ember magá-
val jötehetetlen; oda fönn nem hívják, ide lenn nem állhatják.

Kozma Miklós,
nyug. tanító.

Templomépítéskor.

F. év április hó 29.-én, a brassói unitárius templom alapkövetélti ünnepélyén,
a szerző által előadott alkalmi költemény.

*Templomot építünk, Uram
Neked...!*

*Leásunk a földbe:
Ott lesz az alap.
Ott kezdődnek a pincefalak.
Félföldszintre kis szobák
Kamarák kerülnek
S ezek fölé épül
Lakás a lelkésznek.
A lakás mellé jön a kultúrterem
S a Te imaházad Uram...
Fönt lesz az emeleten!*

*Igy terveztük Uram
Úgy...:
Hogy elől balra
Lesz a torony,*

*Melyben lépcsősoron
Az út fölhalad
S fent a toronyszobában
Úl majd két harang...*

*Igy terveztük Uram!
Úgy...:
Hogy imaházad fala
Legyen hófehér
Mely karcsu ablakán,
Mely mennyeztig ér,
Bejön a napsugár...,
A fény.
S bent a terem mélyén
Alacsony emelvényén
Legyen a szószék,
Vele szemben ülések,
Padok*

S az ülések előtt,
Fehér hímzéssel borítva
Alljon Uram
A Te asztalod...!
Épüljön karzat is
A bejárat felett,
Ahonnán zengje majd
Az orgona
Szívünk imadalát
Neked!

Igy terveztük Uram...!
Millió teremtményid közül
Páran... kevesen,
De szívünk szent hevével
Lelkesen!
Úgy...:
Hogy arannyá változtatjuk
Verejtékünknek fillérjeit
S hol az emberek szívében
El még a hit...,
Ott csendesen,
A Te nevedben
Kopogtatunk
És szólunk
És hívunk
Mindeneket...!
De hívó szavunkban
A hit ereje lángol,
Hosszú éveknek tetté forrt
Vágya, álma...!
Fel...! fel...! aki csak él,
[mozog...!
Ébredjen mind, kiben a szív
[dobog!
Feledje szenvedését,
Feledje bánatát...!
S megtorpanásig feszített
Szent akarat
Építsük fel
Ösi hitünknek templomát...!
Igy terveztük Uram...!
Igy...!

De hívó szavunkra néhol
Bánatos panasz,
Lelket tördelő
Sóhaj felel:

„Szegények vagyunk...!
Mit is adhatunk...?
Fillér... ha volna...?
Kenyérre kell.“

És halkán magunk elé
Mondjuk... Nem!
Csak suttogjuk,
Olyan is akad,
Aki hívó szavunkra
— Aldozat helyett —
Ellened Uram
Kifakad...!
„Minek a templom...?
Dicséret, zsoltosma...?
Ahitat, ének...?
Hát nincs még elég hajlék
Építve Néked...?“
És káromlásra nyílik az ajak:
„Ha templom kell,
Ne gyötörj minket,
Építsd fel Uram
Magad...!“

„Építsd fel Uram Magad...!?“

Miként a nagymindenség
Millió parányit... semmiből
S a porból gyermekeidet
Saját képedre alkotád...!
Uram...! Nem mi!
Te.
Te vagy, aki felépíted
A benned bízó kicsiny seregnek
Újabb templomát...!

Lelked szemernyi része
Lelkünkben
Emberi formára képzi
Fenséges tervedet...!
A mindenség
Örök teremtő munkájára
Igy hívod meg Te
Minden gyermeked...!

Hívó szavadra
Lelkünkben
Lobban a vágy...!
Él az akarat...!

Fogad Magadhoz
E kis munkás sereget
És felépíti hitedben
Az ígért szent falat...!

Hívj...!... Hívj...!

Akiről tudod, hogy sokat
Másoknál többet tehet:
Hívj Uram munkára
Lelkében azzal az érzéssel,
Hogy nem tett még eleget...!

Akinek hallod fájo panaszát
S kenyér gondokkal
Próbáld
Megadással tűrő napjait...!
Hívj Uram munkára azzal az
[érzéssel,
Hogy a jószívvel nyújtott
Fíllérnyi áldozat
Boldogít...!

A Téged káromlót...?
Aki hívó szavadra
Ellened kifakad...?
Azt ne engedd oda Uram...!
Ne tedd próbára vele

Brassó, 1934. április hó 29-én.

Munkás kis hadad...!
De támadjon fel ellene
Atyái sujtoló haragod:
Büntesd meg Uram...!
— Úgy, ahogy Te tudod —
Büntesd meg azzal,
Hogyha állanak majd a falak
S a Téged megtagadók
Gúnyos nehánya
Mellette elhalad,

Add az ő szívébe először
Azt az öröm érzést...,
Add Uram az ő ajkukra
Először ezt a boldogító
Mondatot:
„Uram, építettünk Neked
Hitünk szerinti templomot...!”

Templomot építünk Uram
Neked.
Úgy építjük, ahogy azt
[lelkünkben
Te tervezed...!
Kit, hogyan hívsz meg...?
Uram... Te tudod...!
Legyen meg itt is
A Te akaratod...!

Nemes Nagy Lajos.

A TERMÉSZET VILÁGÁBÓL

Orvosi székfű — *Matricaria Chamomilla* L.

Orvosi székfű — *Matricaria Chamomilla* L. (Népies neve: Anyafű, kis kamilla, mátrafü, mesterfü, mezei kapor, perefű, pipitér, székfű, szikfü, szikvirág.)

Szára egyenes tartású, elágazó, 15—30 cm. magas egyéves növény. Összetett virágzata a csalódásig hasonlít a margarétához, csak sugárlevelei leállók.

Erdély területén utak mentén, községek körül mindenütt megtalálható.

Begyűjtendő része: A kúpalakú virágzata, mely belül üres; ez teszi megkülönböztethetővé a székfűvirágot a hozzá hasonló kutyakamillától.

Hatóanyaga: Illóolaj, gyanta, keserűanyag, anthemidin, antheminsav.

Gyűjtése és szárítása: A május végétől július közepéig virágzó növény virágzatát száraz időben a harmat felszáradása után kell gyűjteni. Szárításkor a tisztára seprt, szellős padlason egy-két ujjnyi vastag rétegben szétterített növényt megforgatni nem szabad, mert igen könnyen összetörik, porrá válik.

Beváltási helye: Cluj-Kolozsvár, Societate Anonimă pentru plante medicale „Adonis“, Academia de Agricultură.

Feldolgozása és értékesítése: Használata úgy a gyógyászatban, mint a kozmetikában nagyon kiterjedt. A gyógyászatban festvényt: tinctura Chamomillaet, főzetet, teakeveréket és különleges gyógyszereket készítenek belőle. A népies házi gyógyászatnak is egyik legértékesebb növénye. A kozmetikában hajápoló szerek készítésére használják.

Dr. Ferenczy Sándor.

A nagyekemezdői 70 m.-nyi magas égő gázoszlop világánál készült éjjeli felvétel. 1933. július 11-én délután 6 órától kezdődőleg szakadatlanul ömlik és ég ez a felbecsülhetetlen értékű értékes anyag. A lángot a nagy hőség miatt megközelíteni nem lehet. A naponta kiömlő gáz olcsón számított értéke 1,400.000 Lei. Mennyi vagyon megy itt veszendőbe? Mennyi ember élet-lehetősége válik semmivé?

Lapunk zártakor értesülünk, hogy földomlás következtében a gáz égése annyira csökkent, hogy ezután már kioltása lehetővé lesz.

Kisgyörgy Sándor tb. esperes példás adománya. Az udvarhelykörü D. F. Egylet 1876. febr. 11-én alakult Gyöngyösi István körü esperes elnöklete és Kisgyörgy Sándor egyll. titkár „tollvitele” mellett. Azóta Kisgyörgy Sándor neve csaknem mindenütt szerepel az egylet jegyzőkönyveiben. Itt titkár, ott elnök, amott mint egyleti munkás, előadó, szónok, vitatkozó, indítványtevő, majd mint alapítványtevő. Jó szívének, nemes lelkének megnyilatkozásai val az egylet történetében megörökítette nevét.

Olyan meleg szív, oly nemesen gondolkozó lélek. mint az övé, kevés akad, ki csak akkor boldog, ha adhat, segíthet, jó példát mutathat másoknak.

Természetes, hogy most is, mikor az egyetemes D. F. E. 50 éves jubileumára készül, bizonyrágot tett nemes lelkéről.

Ez év május 24-én, Vargyason 259 drb. (kétszázötvenkilenc) értékes könyvet ajándékozott az udvarhelykörü D. F. E.-nek. Imakönyvek. Egyházi beszédek. Theologiai szakmunkák. Szépirodalmi könyvek. Nagyrésze vászon és bőrkötésben. A többi füzve. Testvérek között is 15—20.00 lej értékben. Különsen lelkészeknek nélkülözhetetlen könyvek.

„Lelkeim, én ezekből tanulgattam ifjú pap koromtól fogva. S mondhatom, hogy csak jót tanultam belőlük. Ősém is tanuljanak. Forgassák. Olvassák! Boldog lennék, ha sikerrel használnák.”

E könyveket Bárá József udvarkörü D. F. E. elnök. Bedő Miklós hszentpéterü és Dobay István vargyasi lelkészek, mint egyll. megbízottak a legnagyobb köszönettel vették át — mint értékes ajándékot — a galambász 89 éves lelkipásztortól. S még aznap este át is adták jegyzőkönyv mellett Vári Domokos hszentpáli lelkésznek, mint körü könyvtárosnak körü egyleti könyvtárba elhelyezés végett.

E kedves adománnyal kapcsolatban jól esik a nagy nyílvanosság előtt is megemlékezni arról az örömdetes tényről, hogy Kisgyörgy Sándor esperes bácsi 89 éve mellett is — hála Istennek — jó testi és lelki egészségnek örvend, feleségével együtt. — Egy év mulva gyémánt lakodalmát ünneplhetjük. Ez a jó Istennek olyan ajándéka, amilyennel nem sokan dicsekedhetnek.

Emléke ne csak a köri könyvtárban s egyletünk jegyző-könyveiben legyen megörökítve, hanem egyházunk minden jó gyermekének szívében éljen — mint nemes követendő példakép — s másokat is ilyen szép életre tanítson, ilyen nemes példátadó, jó cselekedetekre buzdítson!

Báró József,

udv. köri D. F. E. elnök.

A D. F. E. I. K. egy. szervezetének konferenciája július 1—4. lesz Kövenden, előreláthatólag nagy érdeklődés mellett. Részvételét bejelentette a püspök úr is. Az előadásokon kívül több kirándulás is tervbe van véve a környékbeli falvakba. (A konferencia lapunk zárta után már le is folyt. Bö tudósítást hozunk róla a következő számban.)

A felsőfehéri D. F. E. Ifjúsági Köreinek konferenciája Alsórákoson. Május 21. és 22.-ke feledhetetlen napjai voltak Alsórákosnak. Ekkor tartotta első konferenciáját a felsórákosi Ifjúsági Kör. Közelről-távolról mintegy 200-an érkeztek e napokra Alsórákosra. Ürmös, Felsórákos, Datk és Olthévízről jöttek a legtöbben, de itt volt Fogaras, Nagyszeben és Barót, Taar Géza lelkész vezetésével számosan jöttek Nagyajtóról is, Kovács Domokos brassói s. lelkész is eljött pár brassói tag kíséretében, de velünk volt e napokon Erdély egész unitárius ifjúsága.

A konferencia istentisztelettel kezdődött, Fekete Lajos, ürmösi lelkész mondott gyűjtő hatású beszédet, az ürmösi vegyes dalkör énekelt egyházi énekeket. Istentisztelet után a templomban kezdődött a konferencia. Bedő Julia k. titkár nyitotta meg és vázolta a konferencia célját. A körök kiküldöttjei üdvözltek a konferenciát és Útő Attila választmányi tag olvasta fel a különböző helyekről érkező üdvözlő iratokat. Ezután a választások következtek. Közben az ürmösi vegyes dalkör szórakoztatta a közönséget, majd Simén Dániel fogarasi s. lelkész tartott értékes előadást „magyar lélek és nyugati lélek” címmel. A választások eredménye, elnök: Fekete Lajos lelkész (Ürmös), alelnök: Simén Dániel lelkész (Fogaras), titkár: Bedő Julia (Fogaras), jegyző Útő Attila (Alsórákos), pénztáros: Kondráth Ilonka (Olthévíz). Egyházi ének után az ifjúság az egyháztanács termébe vonult, ahol megtekintette az izlésesen megrendezett székely kiállítást, amelynek számos bámulója akadt.

Fél 2 órakor közös ebéd volt. D. u. 3 órakor a footballpályán megkezdődtek az atlétikai versenyek. 100—200 m. síkfutás, gely-, diszkosz- és súlydobás, vívás, majd labdarugó mérkőzés. A humoródszentpáliak elhozván atlétikai szereiket, megkedveltették a mi ifjúságunkkal annyira, hogy az már a most tartott gyűlésünkön e szerek beszerzését elhatározta.

Este 9 órakor kezdődött a műsoros estély. Fekete Lajos elnök nyitotta meg az estélyt, Útő Béla tb. esperes Alsórákos történetét ismertette nagy hozzáértéssel, az olthávi és a felsórákosi körök ifjúsága nagy tetszés mellett adta elő „A királyné

rózsája“, illetve a „Konverzió“ című egyfelvonásosokat, az ez alkalomra szervezett alsórákosi vegyeskar Aracsy Géza ref. kántor vezetésével nagy sikerrel énekelt, Útő Iluska két ízben énekelt az estély folyamán székely dalokat Aracsy Géza kántor és Vass László tanító hegedű kísérete mellett oly sikerrel, hogy a közönség többször megismételtette a dalokat. Az estélyt Fülöp Árpád alsórákosi lelkész zárta be.

Másnap Nagy Ferenc ürmösi k. tanító tartott előadást „a kisgazda gyümölcstermelése és annak értékesítése“ címmel, végül pedig dr. Nagy Endre gazdasági iskolai igazgató „Újítások a mezőgazdaságban“ című előadása fejezte be méltóképpen a konferencia előadássorozatát. Fekete Lajos zárószavai után a felsőfahéri ifjúsági körök első konferenciája befejezést nyert. D. u. az ittmaradtak a bányákat és a mészkemencéket tekintették meg. Útő Attila

Unitárius Napközi Otthon Kolozsvárt. A Kolozsvári D. F. Unitárius Nők Szövetségének égisze alatt igen fontos közintézmény: *egy napközi otthon* megvalósítását indítottuk útba. Már régóta mindnyájan aggódva szemléltük azt a veszélyt, mely szegény sorsu családok gyermekeire várt ama körülmény folytán, hogy a szülők egész nap a mindennapi kenyerű megszerzésével lévén elfoglalva, nem fordíthattak megfelelő gondot gyermekeik nevelésére. Az így naphosszat elhanyagolt és elhagyott gyermekek az utca nevelői hatásának voltak kitéve, mely az ilyen nagy városokban mindennek nevezhető, csak áldásosnak nem. Eltekintve a testi hátrányoktól (utcai szerencsétlenségek, verekedések, rossz táplálkozás, egészségtelen szokások elsajátítása stb.) még nagyobb veszélyben forgott az egyedülhagyott gyermek lelkileg. Nemcsak vallása és magyarsága, hanem becsületes emberi mivolta is kockára vetetett, hogy gerinctelen, hitetlen, nemzetietlen, sőt bűnös és börtönök felé irányuló életet vak-lapjaira forduljon legtöbbször. Különösen vidékről felkerülő testvéreink gyermekei forognak rendesen ebben a veszélyben, mert hiszen atya, anya reggeltől estig vagy munkáért futkos, vagy gyárban, műhelyben dolgozik, s jó falusi szokás szerint a „szomszéd-asszonyra“ bizza gyermekei felügyeletét. — A fentiek alapján remélni merjük hogy kedves atyáinkfia egyetért velünk abban, hogy egy ilyen napközi otthon felállítása (egyedül hagyott gyermekeink felkarolására, gondozására és nevelésére) igen fontos és nemcsak Kolozsvár, hanem egyetemes egyházunk unitáriuságát egyformán érdeklő ügy. Épen ezért szeretettel kérjük, lapunk olvasóit, méltóztassanak hozzánk csatlakozni abban a minden segítségre kész igyekezetben, hogy ennek a napközi otthonnak az alapjait lerakjuk. Akár pénzbeli, akár természetbeni adományukat, legyen az alkalmi, vagy rendes időközökre ígérve meg, unitárius atyafiságos szeretettel kérjük. — Az előkészítő bizottság nevében: *Dr. Mikó Lőrinczné, Csató Pálné, Puksa Endre, Szent-Iványi Sándor.*

Rovatvezető: Ifj. Hadházi Sándor.

Iskolai évzárók. A theol. akadémia évzáró-ünnepélye június 20-án volt. Az ifjúság éneke után dr. Kiss Elek tanár imádkozott, majd Vári Albert dékán tartotta meg beszámolóját, megemlékezvén az isk. év alatt történt nevezetesebb eseményekről, a tanári karban történt személyi változásokról, az ifjúság tanulmányi előmeneteléről. Azután a pályadíjak eredményéről tett jelentést. Az 1928. május 20-i emlékalapból 150—150 lej jutalomdíjat kaptak: Kökösi Kálmán, Szathmári Géza, Kiss Tihamér IV. éves hallgatók, mint akik négy év alatt a legjobb egyh. beszédeket írták. Az igazgatóság „A római levél üdvtani tanításai” címmel pályatételt tűzött ki, melynek nyertesei Nagy Zoltán III. és Tóth Vilmos II. éves hallgatók 250—250 lej díjban részesültek. Az angol pályázat eredményeképpen Bedő Boriska, Erdő János IV., Késmárky Miklós III. éves hallgatók 150—150 lejt, Nagy Zoltán III. éves hallgató 50 lejt nyert. Ezenkívül többen kaptak könyvjutalmat a Kovács Lajos brassyi, Lőrinczy Dénes bukaresti lelkészek és dr. Kiss Elek theol. tanár adományából. A dékáni beszámoló után a főpásztor intézett buzdító beszédet az ifjakhoz, felhiva figyelmüket arra a fontos missziós munkára, mely reájuk vár csendes tanulmányaikon kívül. Dr. Ferencz József f. ü. gondnok a szünidőnek ésszerűen való felhasználását ajánlotta a hallgatók figyelmébe és kívánt jó egészséget és hasznos elmélyedést a pihenés idejére. Az ünnepélyt egyházi ének zárta be. Theologiai akadémiánkon az évvégi vizsgákat június 21-én tartottuk meg. Alapvizsgát tett 1, szakvizsgát 4 és lelkészképesítő vizsgát 3 hallgató.

A **kolozsvári főgimnázium** az isk. évet június 23-án zárta be ünnepélyesen. Egyh. ének és Szent-Iványi Sándor tanár imája után Gálffy Zsigmond igazgató tartotta meg jelentését az elmúlt isk. esztendőről. A tanári kar és ifjúság egészségi állapota kielégítő volt, a tanulók tanulmányi eredménye és fizikai állapota ellen semmi különös kifogás nem esett. A leg-

újabb isk. törvények értelmében első ízben szerepelt három vizsgabiztos az V. oszt. felvételi vizsgáján, amely szintén kielégítő eredménnyel végződött. A 8.50 évi átlanáoos érdemjegynél jobb eredményt elért tanulók mind könyvjutalomban, a 9-es jegyűek azonkívül pénzjutalomban is részesültek. Szegénysorsú, jóigyekezetű tanulók külön konviktusi segítyt is kaptak. A jutalomdíjak és segélyezések az intézet volt tanítványainak és jóakaróinak adományaiából kerültek ki. Az igazgatói jelentés után a püspök úr intézett buzdító szavakat a tanuló ifjúsághoz. Végül a „Tebenned biztunk eleitől fogva“ dallamainak elhangzása után az ifjak elhagyták az alma matert, hogy kipihenjék az isk. év fáradalmait szeretteik körében. — A tornavizsga június 14-én folyt le Lőrinczy Zoltán, a főgimn. új tornatanárának rendezésében. A műsoron az újabb testedzésnek különböző formáit, szertornát, athletikát és cserkész mutatványokat mutattak be a tanulók a nagyszámú közönség élénk tetszésnyilvánítása mellett. A győztes tornászok érmeiket és turista eszközöket nyertek.

Kolozsvári egyházközségünk elemi leányiskolája évzáróját június 24-én tartotta. Az egyházközség és Ürmösi Károlyné könyvajándékait és három kis volt tanítvány pénzadományát jutalmul nyerték az arra érdemesek. Kovács Elek az egyházközség tevékeny gazdagondnoka lelkes beszéddel búcsúztatta el a tanulókat s köszönte meg a szülőknek az iskola iránti bizalmukat.

Cserkészlet. A kolozsvári koll. cserkészcsapata dr. Szent-Iványi József egyházmegyei főgondnok úr meghívására Lőrinczy Zoltán parancsnok vezetésével Farnosra ment táborozásra. Jó munkát!

A Leányotthon előljárósága felhívja mindazon szülőket, akik Cluj-Kolozsváron tanuló leányaikat az 1934—35. isk. évben a Leányotthonban óhajtják elhelyezni, hogy eziránti kérésüket küldjék be augusztus 20-ig, a Leányotthon Előljáróságához címezve az Unitárius Kollégiumba (Cluj, Marschal Foch 12.) Az internátusi díj az eddigi évi 4000 lej helyett 3000 lej, a konviktusi díj az eddigi havi 700 lej helyett 600 lej lesz. Részletes tájékoztatót kívánatra szívesen küld kolozsvári kollégiumunk igazgatósága.

Tájékoztató. A cluji-kolozsvári unit. koll. főgimnáziumába az 1934—35. isk. évre beiratkozhatnak minden magyar nyelvű tanuló valláskülönbség nélkül. Nem magyar nyelvű tanulók felvételéhez miniszteri engedély szükséges. Az ez iránt való kérvények a közoktatásügyi miniszteriumhoz címezve f. év augusztus 15-ig nyújtandók be az igazgatóhoz. A magyar anyanyelvű tanulók augusztus 25—31. között iratkozhatnak be. Mivel az iskolai év szeptember 15-én kezdődik, vidéki tanulók szeptember 13-ig iratkozhatnak, hogy a kétszeres utiköltségtől megkíméltesenek. Az I. gimn. osztályba iratkozók szept. 1-én leg-

alább 9 és fél, legfeljebb 13 és fél évesek kell, hogy legyenek. Az I. osztályba felvételi vizsgálat alapján lehet beiratkozni. A felvételi vizsgálat ideje szeptember 13-ika. A vizsgálat tárgyai román nyelv és számítan. Előbbiből 15 sort írnak diktálás után a vizsgázók a 4. elemi osztályban tanult anyagból, szóbelin pedig olvasnak valamely tanult olvasmányból és kérdéseket kapnak az olvasmány tartalmára és az elemi iskolában tanult nyelvtanra vonatkozóan. A felvételi vizsga 80 lej. A felvételi vizsgálatra való becsátás iránti kéréseket augusztus 30-ig kell beküldeni az igazgatósághoz a következő mellékletek kíséretében: 1. Osztálybizonyítvány az elemi iskola (legalább) 4. osztályáról. Felekezeti iskolák bizonyítványára tanfelügyelői látta-mozás szükséges. 2. Állami anyakönyvi kivonat. 3. Egyházi keresztlevel. 4. Állampolgársági bizonyítvány (vagy annak hiteles másolata.) 5. Ujraoltási bizonyítvány. Ezek az okmányok nemcsak vizsgái, hanem beiratási okmányok is lesznek. A javító vizsgálatok ideje helybeli tanulók részére szeptember 1—3., vidéki tanulók részére szeptember 13—14. napjai. A felső tagozatra (V. oszt.) való felvételi vizsga ideje 7—12. Vizsgadíj 150 lej.

Fizetendő díjak a főgimnáziumban: 285 lej. beiratási és évi 3000 lej iskolai díj. A kollégiumi épületben modern internátus (központi fűtés, egyénenként fürdő, külön nappali és hálószobák) áll a főgimnáziumi tanulók és főiskolai hallgatók rendelkezésére. Ugyanebben az épületben vannak az étkező helyiségek (konviktus) is.

Fizetendő díjak az internátusban és konviktusban: Főgimnáziumi tanulók évi 1500, főiskolai hallgatók évi 3000 lej internátusi díjat fizetnek. Fürdési díj évi 100 lej. Utóbbiak beiratási díja 285 lej. A konviktusi díjak havonta 600 lej. Közeli vidékről való szegény tanulók, akik hazai csomagot könnyebben kaphatnak, vagy azok, akik rokonaiknál valamelyes étkezési ellátást kaphatnak, lehetnek félkosztosok (ebéd vagy reggelivacsora) s ebben az esetben a kosztdíjnak felét fizetik.

A bentlakó tanulók ágyneműt (szalmazsák, párna, takaró) hazulról hoznak.

Egyházi érdek lévén, hogy kiváló tehetségű ifjaink szegénységük miatt ne essenek el a középfokú iskoláztatástól, lelkészeink és tanítóink ajánlata alapján 10—15 első gimn. oszt. lépő tanuló teljes, vagy nagyobb kedvezményben fog részesülni az I. évharmadban tanusítandó tanulmányi előmenetel alapján.

Az Igazgatóság.

A kolozsvári főgimnázium rajz- és kézimunka kiállítását a vizsgák ideje alatt állandóan nagyszámú érdeklődő közönség látogatta és gyönyörűséggel szemlélte a szebbnél-szebb darabokat, melyeket a tanulók Tóth István rajztanár művészi irányításával az isk. éven át készítettek.

Női Gazdasági Tanfolyam Székelykeresztúron. A Székelykeresztúri Unitárius Téli Gazdasági Iskola 1934. évi *augusztus hó 5.-től—szeptember 1.-ig* terjedő időben az iskola tanszemélyzetének és egy háztartási tanárnőnek vezetésével női háztartási és gazdasági tanfolyamot rendez Székelykeresztúron. A tanfolyam célja azoknak az ismereteknek elsajátítása, melyek a családok jólétét fokozni tudják. A tanfolyam rendes hallgatóiul felvétetnek oly magyarul folyékonyan írni és olvasni tudó 16 évet töltött nők, kik az ismeretek elsajátítására törekednek. A rendes hallgatók létszáma 40, de már 15 hallgató jelentkezése esetén is megtartjuk a tanfolyamot. A tanulók minden, a tanítást szolgáló ügyben alávetik magukat az iskola szabályainak, a megállapítandó házirendnek és munkabeosztásnak. Rendes hallgatók a tanfolyam végeztével vizsgát tesznek és látogatási bizonyítványt kapnak. A rendes hallgatók lehetnek bent- és kintlakók. A bentlakók száma a 30-at túl nem haladhatja. *Bentlakók, vagy kintlakók, de bentkosztoló tanulók a tanfolyam idejére 600 (hatszáz) lej ellátási díjat fizetnek* és kötelesek ágyneműt és fehérneműt hozni és annak mosásáról gondoskodni. Szalmaszékbe szalmát az iskola ad. Írószerről és füzetéről mindenki maga gondoskodik. *Kintlakó és kintkosztoló tanulók a tanfolyam tartamára 100 lejt fizetnek* beiratási és egyéb költségekre. Felvétetnek rendkívüli hallgatók is, akik tetszésük szerint választják meg a hallgatandó tárgyakat, vizsgára nincsenek kötelezve, de a díjakat a rendes hallgatókkal egyformán tartoznak fizetni. A tanfolyam elsősorban gyakorlati ismeretek elsajátítását tűzte ki célul és ennek megfelelőleg mindennap a délelőttnek csupán 2, a délutánoknak 1 órájában lesznek elméleti előadások s a szabadon maradó idő gyakorlati ismeretek elsajátítására fordíttatik. Gyümölcsök befőzéséhez, zöldségek konzerválásához minden hallgató vesz magának tetszése szerinti mennyiségben anyagot és az így készült befőtt, konzerv, szárászta stb. az illető tulajdonába megy át.

A tantárgyak a következők: háztartástan, egészségtan, baromfitenyésztés, sertéstenyésztés és hizlalás, gyümölcstermelés, gyümölcs- és zöldségkonzerválás, tejfeldolgozás, méhészet.

Gyakorlati oktatás céljaira rendelkezésre állanak a gazdasági iskola gazdasága, valamint a közeli községek tejfeldolgozó üzemei.

Az önként jelentkező hallgatókkal 2—3 tanulmányi kirándulást rendezünk, melyek költségeit a résztvevők külön fizetik.

Bentlakó tanulók a háztartástan tanárnőjének állandó felügyelete alatt állanak.

Beiratkozni szándékozók közöljék ezt július 15.-ig a gazdasági iskola igazgatóságával Cristur. Jud. Odorheiu.

A Gazdasági Iskola Igazgatósága.

A bukaresti unitárius egyházközség felhívása egyházközségeinkhez, Nőszövetséghez, Ifjúsági Köreinkhez és unitárius nagyközségünkhöz, egy bukaresti vendégszoba beállítása lehetővé tétele tárgyában.

A bukaresti unitárius egyházközség keblitanácsa f. évi április hó 15-én tartott gyűlésében kimondotta, hogy a lelkeszi lakás kérdés megoldásával kapcsolatban megkísérli egy vendégszoba beállítását is a fővárosba dolgaik elintézésére bejövő hittestvéreink részére. Keblitanács egyben azt is elhatározta, hogy megkereséssel fordul egyházközségeinkhez, Nőszövetségeinkhez, Ifjúsági Köreinkhez és unitárius nagyközségünkhöz, hogy a vendégszoba beállításához szükségelt dolgok előteremtésénél egyházközségünknek segítségére jönni sziveskedjenek.

Vendégszobánk részére szükségünk lenne három ágyra, matraccal, párnákkal, gyapjú takarókkal, három-három húzattal, egy mosdóra, mosdó-tálra, fogasra és egy szekrényre. — Hálás köszönettel vennők, ha ezek előteremtésében támogatásban részesülnénk, — különben sok nehézséggel küzdő egyházközségünk a maga erejéből nem tudja tervét megvalósítani.

Nincs olyan egyházközségünk, ahonnan csaknem havonta, sőt hetenkint be ne jönné valaki Bukarestbe ügyes-bajos dolgai elintézésére. Vendégszobánk beállításával bejövő hittestvéreinknek szeretnénk segíteni, hogy egy-két napi időre ne kelljen költséges szállodákba szállniok meg. Legyen egy helyünk Bukarestben, ahova dolgaink letevéseért, egy kis pihenőért, egy-két éjjeli szállásért fordulhassunk. Hadd érezzék Bukarestbe jövő híveink, hogy itt számunkra is jelent valamit missziónk megszervezése.

Hittestvéri szeretettel kérünk mindenkit, aki megérti egy bukaresti unitárius vendégszoba fontosságát, hogy szükségelt dolgaink beszerezhetőseben mielőbb jőjjenek segítségünkre. Köszönettel vennők, ha a szükségelt dolgokat akár természetben juttatnák hozzánk, (főként ágyneműekben), akár az ecélra rendezendő gyűjtés eredményét pénzben utalnák át lelkeszi hivatalunk címére.

Ha mi magunk nem próbáljuk meg a magunk nehézségein való segítséget, kívülről nem sok támogatást várhatunk. Csak, aki már járt céltalanul és nem volt hova fordulnia, nem volt hol megpihennie, az tudja kellőképp értékelni ennek a kérdésnek a fontosságát. A bukaresti vendégszoba beállítása egyetemes egyházunk szükséglete. Magunknak teremtünk itt otthont, hogy szükségünk esetén legyen hova forduljunk.

Egyházközségünk nevében szíves megértő támogatást kér:

Lőrinczy Dénes

Ü. i. Minden adomány és küldemény, valamint minden megkeresés „Oficiului Parohial Unitarian, București, 1. Str. Franklin 2. sz.” alá irányítandó.

A székelykeresztúri unitárius főgimnázium a jövő iskolai évben is, mint teljes főgimnázium fog működni. Az I. osztályba beiratkozhatnak azon tanulók, aki 10-ik életévüket betöltötték, de 13 évesek nem múltak s az elemi iskola IV. osztályát sikerrel elvégezték és főgimnáziumunkban román és magyar nyelvekből, továbbá számtanból, a IV. elemi osztály anyagából felvételi vizsgálatot tettek.

Az I. osztályba a felvételi vizsgálatok június hó 21-én, szeptember hó 5-én tartatnak meg. A felvételi vizsgálatra s egyben a beiratkozásra a következő okmányok szükségesek: 1. Születési, anyakönyvi kivonat. 2. Keresztlevél (Lelkeszi hivataltól). 3. Állampolgársági bizonyítvány. (Certificat de naționalitate). 4. Újraoltási bizonyítvány. 5. Iskolai bizonyítvány. A felekezeti iskolából jövőknél az iskolai bizonyítvány a tanfelügyelőségtől láttamozva érvényes.

Az intézet mellett van jólevegőjű, egészséges internátus és olesó konviktus.

- a) A főgimnáziumnál a tandíj és bennlakásdíj 4.450.— Lej
- Künnlakóknak a tandíj 3.350.— Lej
- b) Étkezési díj a konviktusban pénzben 4.100.— Lej
- s természetben 150 kg. búza, 50 kg. kukorica, 5 kg. zsír.

Jómagaviseletű és jóigyekezetű tanulók díjkedvezményekre és segélyekre számíthatnak. Az I. osztályba jövő tanulók részére 5 teljesen ingyenes és 10 féldíjas helyet biztosítunk a konviktusban.

Főgimnáziumi Igazgatóság.

Csókfalván „Tiszteletes“ Benedek János nyug. áll. tanító és unitárius énekvezér, Kökösi lelkészünk édes apja, 1934. június hó 3-án töltötte be 80. életévét. Kedves meglepetésben részesült, amikor a vasárnapi Istentiszteleten megjelent hívek, akik mind tanítványai voltak, hiszen 52 éven át volt tanítója e község lakosságának — a szent beszéd és ima után állva maradtak, hogy iránta táplált szeretetüknek és tiszteletüknek ez által adjanak kifejezést. Helybeli lelkész az egyházközségnek és az összlakosságnak, mint volt tanítványainak jókívánatait tolmácsolta lelkes üdvözlő beszédben, hivatkozva mindazokra az elévülhetetlen érdemekre, amelyeket hosszú szolgálata alatt és után is szerzett s amelyek valóban érdemessé teszik őt a megtisztelő ünnepelésre. A lelkész neje a „Nőszövetség“ gyönyörű virágcsokrát nyújtotta át az ünnepeltnek megható szavak kíséretében, majd Kis Sándor énekvezér a tantestület és iskolás gyermekek jó kívánságait fejezte ki.

A 80 éves, de egészséges, friss testi és szellemi erőben lévő példás és kegyes életű „patriárcha“ könnyes szemekkel köszönte meg a váratlanul jött megtisztelő kitüntetést. Szavaira a jelenlevők szemeiben is megcsilantak a könnyek, melyeket az elmúlt boldog idők felújult emlékei csaltak elő. Hatalmas éljenzéssel végződött a ritka, szép ünnepély. Boldog az a nép, aki nem felejt!

Gyallay-Pap Sándor: Parancsolom: túrni kell! Kolozsvár, 1934 május hó. 96 old.

Pár hónapon belül már a második kötettel lep meg minket poéta testvérünk, Gyallay-Pap Sándor. Meglepetésünk túlnyomóan nagy részben kellemes. Űde versformákat, meggondoloztató kérdéseket, gyönyörű kifejezéseket találunk ebben a kötetben is. Nyugodt lélekkel elmondhatjuk, ezek a versek olvastatják magukat. Ha nem volna értécsökkentő ez a hasonlat, azt mondanám: olyan ez a kötet, mint egy érdekes regény. Tényleg, az ember nem tudja letenni. Újabb és újabb szépségek, gondolatok, címek hívogatják a belenézőt, hogy tovább olvasson. Igaz, hogy néha bosszankodva, néha mosolyogva érdeklődünk tovább. Mert néha, nagyon néha, akad ebben a kötetben is póz, álhevület, nagyot mondás, vagy legalább is olyan, ami ilyennek tűnik fel Sokhelyt adys. A haragjában, a gőgjében, a felháborodásában, az ostorsuhogatásában, az önsíratásában. Határozottan adys sok kifejezésében is. Dehát: Adynak mindez megbocsáttatott, sőt! Némelyek ezekben a gyermekes pózokban vélnek felfedezni a prófétát. Igazságtalanság lenne elítélni ugyanazok miatt a kezdő poétát, amiért a beérkezettet megcsodálják? Talán. Magunk részéről azonban mégis azt reméljük, hogy a mindjobban kibontakozó Gyallay-Pap Sándor lassanként levetkőzi Ady Endrét s önmagából többet és értékesebbet ad, mint amennyit az Ady-ruhák érnek ma rajta.

E kevés kifogásolni való mellett már is sok érték feledteti a kezdőt s mi igaz örömmel üdvözljük ezt az újabb verses-könyvet. Ára 20 lej. Kapható az Iratterjesztőnél is.

Sz. I. S.

„Világosság felé” címen nyomás alatt levő egyházi beszédgyűjteményem előfizetési iveri — mint tudomásomra jutott — a 25%-os kedvezmény határidejéül jelzett április 25-ike után mentek ki. Többen megkerestek az irányban, hogy ha az előfizetési iverket beküldik, vonatkozni fog-e rájuk is a kedvezmény. Könyvem kiadását ez okból augusztus 1-ig elhalasztottam, hogy így a megjelenés *előttre* vonatkozó árengedményt min-

den előfizető igénybe vehesse. Kérem hát a még vissza nem küldött előfizetési felhívások címzettjeit, hogy *akár kitöltve, akár üresen*, küldjék azokat vissza július 20-ig. Ezzel nekem fogják tenni a legnagyobb szolgálatot, mert tájékozódást nyerhetek az irányban, hogy hány példányban nyomassam könyvemet.

Szent-Iványi Sándor.

Dr. Boross György: Szertartások és vallási szokások az unitárius egyházban. Kolozsvár. Grafic-Record nyomda 118 oldal. Rövid pár hét alatt ez már a második könyv, mely főt. püspök úrunk tollából megjelent. Méltatása helyett egyik lelkészársunk leveléből idézünk: „E könyvet alig pár napja, hogy megkaptam. — Azóta se történik egyéb velem, minthogy minden kis szabad időmben a nyakamon van ez a könyv. — Nem tudok szabadulni tőle. Folyton olvasgatom. Nem tudom miért, de ez a könyv annyira érdekkel és foglalkoztat, hogy így még csak Renant faltam életemben, amikor egy szerencsés pillanatban megkaptam. Olyan tiszta, ésszerű és mégis a vallásos kedélyt is lenyűgöző gondolkodást árul el minden cikke, hogy azt bátran a kezébe merem adni akárkinek is, hogy abból ismerjen meg minket unitáriusokat“.

Halottaink.

A szomorú névsort ezuttal *Wass Domokos*afia nyitja meg. Született Bözöd községben 1866. március hó 9-én. Meghalt Kolozsváron 1934. június 2. Tanulmányait a szkereszturi és kolozsvári unitárius kollégiumban végezte. A kolozsvári tud. egyetemen szerzett tanári diplomát a mennyiségtan-természettanból. Tanári pályáját a kolozsvári polgári iskolánál kezdte, hol az inas-iskolában is állandóan tanított. Később a r. kath. polgári iskola tanára, az imperium változás után a ref. főgimnázium és 1922. óta nyugdíjba menetelég a kolozsvári unitárius főgimn. tanára volt. Halálát hosszas betegség előzte meg és égette napról napra, mint a gyertya szálát, míg f. június 2-án sok szenvedés után jó felesége karjai között nemes szíve utolsót dobant. Az Unitárius Egyház, melynek tanácsosa volt, méltó módon adott kifejezést gyászának. A temetést a kollégium előcsarnokában rendezte, hol a gyászszertartást Vári Albert theol. dékán, a néhainak régi barátja végezte. Az intézet nevében Gálffy Zsigmond igazgató megható beszéddel búcsúzott. A temetőben a Székely Társaság, a Gondoskodó Társaság és a régi tanuló társak nevében — akikkel 47 évvel ezelőtt hagyta el a kollégiumot — Hadházy Sándor pénztárnok búcsúzott meleg szavakkal.

Osváth Gábor ny. esperes-lelkész afia következik a fájdalmas sorban. Született Kobátfalván 1861. március hó 11-én, elhunyt a segessvári szanatóriumban 1934. június 5-én, eltemették Székelyke-

reszturon a kiterjedt család, egyházi és baráti közönség óriási részvétele mellett. Tanulmányait ő is Székelykeresztúron kezdte és Kolozsváron végezte, hol papi diplomát szerzett és mint hévizi, később urmösi lelkész és a felső fehér körnek hosszú, évtizedeken át esperese egyházközségeinek, a körnek és egész egyházának nagy megelégedésére szolgált alázatos lélekkel, papi buzgósággal. Mint jó barát és igen kedves ember fájdalmas ürt hagyott úgy egyházunkban, mint kedves családjában, hol a hűséges hitves, gyermekek és unokák bánatos könnyei őrzik drága emlékét.

Nagy Endréné sz. Mészáros Erzsébet a székelykeresztúri gazdasági iskola igazgatójának áldott lelkű hitvese június hó 5-én elhunyt Székelykeresztúron, 37 éves korában, életének derekán, mélységes gyászba borítva kicsiny családját, melybe nagy-nagy bánatot hozott a korai kegyetlen halál.

Iszlay Erzsike, néhai Iszlay Márton afia leánya, 15 évig tartó hosszas szenvedés után, 38 éves korában, Dicsőszentmártonban, özvegy édesanyja és testvérei körében 1934 április 16-án elhunyt. Hosszas szenvedéseit türelmesen, áldozatos lélekkel viselte, de a nehéz betegség súlya alatt törékeny teste megtörött és nemes lelke visszaköltözött az Úrhoz, aki adta.

Katona Sándor nyug. postafőnök, néhai Katona Sándor székelykeresztúri énekvezérünknek fia, f. év június 20-án hirtelen elhunyt Kolozsváron 59 éves korában. Temetése június 22-én volt, hamvai felett a család barátja, dr. Kiss Elek theologiai professzor tartott megható búcsúbeszédet. Egy sokat fáradozott, sok megpróbáltatáson keresztül ment afiának küzdelmes élete ért véget. Jó felesége, gyermekei, volt hivatalnoktársai és barátai kísérték utolsó útjára, a házsongárdi temetőbe.

Décsi Gábor volt kissolymosi kántortanító afiát folyó június 25-én kísérte hiveinek, családjának és rokonainak szeretete utolsó útjára. A jó Istennek végtelen szeretete tegye könnyűvé a hantot hamvai felett és adjon az örök nyugalomban békességet számára.

Halmágyi Gábor nyug. kultur-főmérnök, műszaki tanácsos, az Egyházi Főtanács tagja, május hó 14-én, 60 éves korában Brassóban hosszú szenvedés után elhunyt. A brassói unitárius egyházközségnek két évtizeden keresztül igen buzgó főgondnoka volt. Szerény volt a végletekig, de határozott egyéniség. Szavaiban szelíd, magatartásában barátságos, de meg nem alkuvó jellemben és az igazság védelmében. Vallásos, becsületes lélek, kinek unitárius hitéhez és egyházához való ragaszkodásán kívül aligha volt drágább kincse, legfeljebb családjának határtalan szeretete. Ott volt minden vasárnap az Isten házában s azzal a mély és őszinte hittel imádkozott, melynek nyomán érzi az ember, hogy egész lényében megújul, fölfrissül. Az igénytelen egyszerűség mellett a művelt és emelkedett gondolkozást előkelő szülői házból, az irodalmilag is ismert Halmágyi Sándor kuriai bíró házából és lelki világából hozta magával. Tettei által bizonyította, hogy az igazán

művelt lélek szereti Istent s az ő közelében jól érzi magát, példát mutatva arra is, hogy bármilyen állásban vagy foglalkozásban legyen az ember, az Isten házába is elérkezhetik vasárnapról vasárnapra, ha elérkezni akar, ha igazán él lelkében a vágy, hogy elmerüljön a hitben. Két évvel ezelőtt Szovátára költözött és lemondott a főgondnokságról, de tovább is a brassói egyházközség tagja maradt. Sülyös betegsége hozta vissza Brassóba meghalni. Nagy rokonság miatt neje és Irén nevű leánya, férjezett Mureşan Viktorné gyászolják.

Megdöbbenéssel vesszük a szomorú hirt, hogy *Székely Tihamér* mágyarsárosi lelkész afia felesége, sz. Fehér Anna június hó 16-án hosszas szenvedés után 47 éves korában elhunyt. Nagy családjának, melynek éltető ereje volt, e pótolhatatlan veszteség feletti fájdalmukra Istentől vigasztalást kívánunk.

Barabás Lajos afia sorban az utolsó, de érdemekben és években a leggazdagabb. Született Kolozsvárt, 1850 nov. 9-én, meghalt 1934 június 25-én Székelykeresztúron. Egy gazdag, munkásságban, kötelességteljesítésben, társadalmi, közhasznú tevékenységben eltöltött élet után távozott el örökre a munka színteréről. Lapzártakor értesültünk haláláról, mellyel neje, szül. Nik Anna, két fia, leánya, unokái, nagyszámú rokonság, az unitárius egyház és a székelykeresztúri főgimnázium borult gyászba. Tanulmányai után fiatalon a székelykeresztúri egyházközség lelkésze és tanára lett, melyekből a tanári szék szeretete és munkássága kísérté pár évvel ezelőtt jól megérdemelt nyugdíjba. Tanítványainak ezrei — köztük e sorok írója, kinek egyetlen élő tanárja szállt vele sírba — a kegyeletnek és hálának soha el nem múló virágait hintik utolsó útjára. A jó Isten is szerette őt, megajándékozván pátriárkai korral, egyházi és társadalmi munkássága után békés nyugalommal. Egyházunknak, székelykeresztúri főgimnáziumunknak, szereteteinek nagy halottja nyugodjék békében!

Özv. Hutter Györgyné szül. Tóth Zsuzsánna, életének 68-ik évében f. év május 26-án rövid, de megpróbáltató szenvedés után elhunyt. Leányát, unokáját és kiterjedt rokonságát borította gyászba hirtelen elmulása. Tóth István kolozsvári tanárunk nagynénjét gyászolja benne. Legyen pihenése csendes a fáradságos munkában eltöltött földi élet után!

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta.

Szerkesztő: Szent-Iványi Sándor.

Előfizetési ár: Egész évre nem egyleti tagoknak 36 L. Akik a 60 L-est egy összegben előre befizetik, kapják a lapot, a Dávid Ferenc Egylet rendes tagjainak tekintetnek, s egyleti jogaik gyakorolhatják. Örökös alapítódíj 1000 L. Magyarországi előfizetés 90 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő
--

Egyes szám ára 3 (három) lei.

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T. CLUJ-KOLOZSVÁR

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Drága és értékes emlék számunkra ez a „kerek-kő”. Visszaemlé kezdet arra a diadalmas beszédre, mellyel vallásalapítónk Dávid Ferenc elégitett ki Isten igéjére szomjazó népet. Az ő nevét viselő „Dávid Ferenc Egylet” tagjai az egyesület 50 éves évfordulói napján méltó, hogy gondoljanak a kerek-kőről kiindult diadalra!

Kelemen Lajos tanár ur LOCO
Str. Iuliu Maniu 24

Föl a nagy ünnepre!

Dávid Ferenc népe, Egyhitben testvérek, el a panasz hangjával, föl a reménységgel. Megtelnek a csűrök, kamrák, van mit miveljen a kenyérnek botja. Aki tudott dolgozni, tud aratni. Aki tudott imádkozni, látja Isten áldó kezének drága ajándékait. Szabad nekünk gyönyörködnünk mind abban, ami a családjunké, a miénk, de föl a földről a magasba, föl a tisztult lelkek találkozájára!

Jöjjetek öszült apák, kik ötven éve a bölcsőt ringattátok, jöjjetek unokák, akik annyiszor hallottátok nevét annak az Egyesületnek, mely a legdicsőbb nevet tűzte zászlójára. Tapsoljatok örömben, hogy Dávid Ferenc a tietek és ti övéi vagytok, az ő családja.

Sok száz esztendő úgy tölt el az unitárius egyházban, hogy a Dávid Ferenc nevét nem volt szabad emlegetni. Őt a saját kora sem tudta megérteni. Talán a költő jóslása rá is talált: ne nézz ősidre e napokra. Szemeid gyengék s a napfény megvakít.

Hol késik az igazság napja, amely Dávidot a maga egész fényében bemutatja? Talán sok idő kell még, amíg az ő Istenét és a Krisztusát úgy fogják látni, ahogy ő tanította.

Egyet mi, mai emberek, merészkedünk állítani: az utóbbi 50—60 esztendő emberei úgy ismertük meg az embert, ahogy Dávid Ferenc akarta. Mi megtanultuk és úgy is tanítottuk, hogy az emberben van ejrejtve az az isteni érték, amelyet a testvériség szó fejez ki.

Elvitathatatlan érdeme a Dávid Ferenc-Egyletnek, hogy a testvéri együttérzést, együtt munkálkodást 50 esztendő kitarító igyekezetével belevitte az életbe. Helyet adott mindenkinek, aki szóval, szívvel, írással, tettel be kívánt állni a Dávid Ferenc lobogója alá. Ez a Dávid Ferenc szellemének igaz diadala 50 esztendő múltán. Ez elégtétel a nagy reformátorért a XX-ik évszáz zivatarai között benn magában az életben. Ez fölismerése az ember értékének, úgy a kezdő ifjúban, mint a lankadttestű öregben. Ez a nagy bizonyágtétel mellett, hogy az igazság, az igaz érték nem semmisült meg.

Unitáriusok és barátai a szépnek, a jónak, a becsületesnek, a tiszta hitnek, tekintetek büszke önérzettel vissza az elmúlt 50 esztendőre. Ti megmutattátok, megéltétek a Dávid Ferenc-Egyletben azt, amire a mostani ember-nemzedéknek szüksége van: hitre, bizalomra, megértésre és becsülésre.

Ünnepre készülünk. Fél száz esztendő emlékeit újítjuk föl, hogy a másikba jól felkészülve léphessünk be. Jöjjön, siessen ott lenni mindenki. Jöjjetek, hódoljunk Dávid Ferenc nagy emlékének és mindazokénak, akik új fényt siettek gyújtani mellette: hódolat Brassai, Ferencz József, Berde Mózsá, Hajós János, Petrichevich Horváth Kálmán nevének és mindazokénak, akik Kolozsvártól nyugaton Budapestig, keleten Brassóig lengették Dávid Ferenc Egyletünk zászlaját. Föl! Siessen tenni, gondolni mindenki valami szépet, dicsőt, nagyot. Ünnepeljünk!

Hogyan neveljük gyermekeinket?

A Montessori nevelésről.

Nem hiába nevezik a mi századunkat a gyermek századának. Sohasem nyilvánult meg még oly nagy érdeklődés a gyermek és annak helyes nevelése iránt, mint ép napjainkban.

A pedagógia komoly tudomány, a nevelés — mesterség, amit tanulni kell és csak alapos felkészültséggel lehet gyakorolni.

Régebb, sőt szinte még a mi gyermekkorunkban is a kis-gyermekkel nem igen törődtek. A testi ápolás volt az, amiben ennek a kornak nevelése kimerült. Voltak ugyan óvodák, de ezek inkább napközi otthonok voltak, a szegényebb sorsú és munkával elfoglalt szülők gyermekei számára.

A nevelést régebben az iskolában kezdték, de világért sem volt ez a nevelés az, amit ma nevelésen értünk, inkább bizonyos szükséges tudnivalónak átplántálása a gyermekbe, aminek nem sok köze volt a mélyebb neveléshez.

A modern pszichológia azonban arra a megállapításra jutott, hogy éppen az iskola előtti kor az, amikor a legsorsdöntőbb lehet a gyermek testi és lelki fejlődését befolyásolni. Rájöttek arra, hogy a felnőtt korban jelentkező ideges tünetek okozói legtöbbször a kisgyermekkorú élményekre vezethetők vissza. Ezért a nevelés nem az iskolában kell, hogy kezdődjék, hanem már a gyermek születésekor. — A második alapvető felfedezése a modern pszichológiának az, hogy a pedagógia nem egy kigondolt tan- és nevelési tervvel lép a gyermekekhez (pl. szülők, akik már a gyermek születésekor kimondják a szentenciát, hogy „feltétlenül színesnőt nevelek belőle“), hanem az első feladata a gyermeket megfigyelni és a természetes fejlődését mint irányítót elfogadni. Minden szülőnek és nevelőnek tudnia kell, hogy gyermekéből nem azt csinálhat, amit ő akar, hanem csak megneemesítheti vagy kifejlesztheti azt, ami a gyermekben van. Sőt még a fejlődési tempót sem diktálhatja a pedagógus, hanem csak a gyermek természetes fejlődése. Mert minden fejlődésnek megvan a természettől adott medre és üteme és a környezet befolyása csak a második tényező.

W. Stern szerint a konvergencia elve éppen abból áll, hogy a gyermek fejlődésében két tényező hat egyforma erősen: a veleszületett vagy örökölt adottságok és a környezet befolyása. De a környezetnek csak egy kis részét teszi ki a nevelő.

Az elmondottak után könnyen megérthetjük, hogy miért lett a pedagógiának egyik főága a *paedológia*, amely kizárólag a gyermek megfigyelésével foglalkozik s minden nevelés alapjául szolgál.

Ez a Montessori rendszere s a következőket jelenti: Az eddigi óvodával ellentétben a Montessori óvónő nem teljhatalmu ural-

kodója ennek a kis gyermekcsapatnak, aki pálcával a kezében dirigálja őket, hanem csak szemlélője a kibontakozó emberpalántáknak, ki szerényen visszavonulva figyeli őket. Nem akar bennük semmit erőszakkal elfojtani s rájuk valami nekik idegent kényszeríteni, hanem igyekszik mindent úgy berendezni, hogy természetes fejlődésük ne legyen megakadályozva, hogy a belőlük kibontakozó erő a maga egyéniségében fejlődhessék ki. Ami ennek a fejlődésnek a határait megszabja, az nem az óvónő szeszélye, sem a gyermek életétől távolálló filozófusok elképzelése a nevelésről, hanem tisztán a közösség törvényei. Dr. Montessori Mária idegorvosnő, szellemileg visszamaradt gyermekekkel foglalkozott eredetileg és a náluk szerzett tapasztalatok alapján új rendszert dolgozott ki a kisgyermek neveléséhez. Szerinte a nevelés egyik fő célja a gyermeket a közösségbe beleilleszteni. Társas lények vagyunk s egész karakterünk kifejlődése attól függ, hogy embertársainkkal, — gyermekek esetében gyermektársainkkal — milyen viszonyban vagyunk.

Ezt a közösségi érzést nem lehet tanítani, ezt át kell élni. Ehhez az átéléshez alkalmat csak egy gyermekközösség adhat. Montessori szerint kisgyermeket egyedül helyesen nevelni teljesen lehetetlen. A magános nevelés a gyermeket visszavonulttá, fél-szeggé teszi egyrészt, másrészt meg tulságosan erőszakossá. A családban a gyermeknek nincs alkalm a léttel való harcot felvenni, itt rendszerint mindenki megvédi és elkényezteti, úgyhogy a gyermek mintegy központja a családnak. Az életbe kikerülve elvárja, hogy ott is mindenki ilyen megbocsátó legyen vele szemben s mivel ez nincs így, nagy csalódások érik. Úgy érzi, hogy igazságtalanok vele szemben az emberek, a sors, az Isten. Dühöng vagy visszavonul és sohasem tudja megtalálni a helyes kapcsolatot az emberekkel s az léttel sem. A gyermekeknek a gyermekközösség ugyanazt jelenti, mint nekünk az élet. Itt egymás által csiszolódnak, mint a patak kövei s készülnek fel a valódi életre. Itt nincs elfogultság, vagy majomszeretet, azt respektálják, aki jobban csinálja s az győz, aki ügyesebb. A gyermekek a közösségben sokkal jobb tanítói egymásnak, mint a kívülálló, felnőtt. Jobban megértik egymás nyelvét s mindig vannak olyanok, akik ezt, vagy azt jobban megfigyelik s ők magyarázzák meg a gyengébbeknek. — Ez szólna a közösségi életéről s ennek nevelő hatásáról.

A Montessori rendszernek másik fő célja az önállóságra való nevelés. Az angol iskolának pl. az a fő előnye, hogy nem arra fektetnek főszólyt, hogy sok tudományt halmozzanak a gyermekek agyába, hanem hogy önálló, egyenes jellemeket neveljenek. Különben is minden fejlődésnek az a fő feltétele, hogy ne sablonizáljunk, hanem engedjünk helyet mindenki alkotó erejének. A gyermekek ne mind egyformán a nevelő szemüvegén keresztül alkossanak képet a világról, hanem mindenki saját érzékszerveivel szerezzon tudomást arról, hogy mi folyik künn a nagy vi-

lágban és hogy milyen állást kell neki ezzel szemben elfoglalnia. Hiába enged a gyermek az eddig alkalmazott fegyelemnek, mert az engedékenységgé időleges; csak addig tart, amíg a kényszert magán érzi s azután kettőzött erővel tör ki a gyermek saját természetére. (Példának vehetjük az iskolát. A gyermekek a tanító jelenlétében fegyelmezik magukat s ha kiteszi a lábát az osztályból, nagy lármában törnek ki.) Ha még sikerül is némely esetben ilyenformán is tartós eredményt elérni, akkor az a gyermek saját természetének kiölését jelenti. Ismerjük azokat a gyermekeket, kiket a szülők otthon könyörtelen fegyelemmel tartottak úgy, hogy mire felnőttek, nem mernek egy önálló véleményt nyilvánítani, nem tudnak maguknak egyedül egy kalapot, vagy nyakkendőt vásárolni. Láthatjuk, hogy a mai emberek legnagyobb hibája, hogy a nagy fegyelmezések következtében túlságosan gátoltak, vagy túlságosan fegyelmezetlenek, de semmiképpen sem harmónikusak, hátrak és egyenesek.

Az önállóság főfeltétele az önfegyelem, ezt a gyermeknek saját magából kell kitermelnie. Sokszor többet ér az a fegyelem, melynek a gyermek szükségét érzi és látja, mint az, amelyik a büntetéstől való félelmen alapszik.

Egy másik célkitűzése Montessorinak az önállóságra való nevelés. Ennek eszközeiről akarok egyet-mást elmondani.

Ha összehasonlítjuk a régi óvodát és a Montessori óvoda berendezését, már abból is láthatjuk, hogy mennyire eltérő a két rendszer. A Fröbel-óvodák (így hívták az eddigi óvodákat megalapítójuk után,) rendszerint szürke vagy barna, földhöz rögzített padokból és asztalokból állanak. Az egész berendezésnél csak az a szempont uralkodik, hogy minél kevesebb kárt tudjanak benne tenni a gyermekek. A Montessori óvodában vidám színek vannak, barátságos falak, bútorok s minden a gyermek nagyságához és szükségleteihez mérve. Nincs semmi rögzítve, a gyermekek úgy rendezkedhetnek, ahogy nekik kényelmes és tetszik. A szekrényekben elrendezett játékok nincsenek elzárva, ellenkezőleg, minden hozzáférhető és elérhető. Nem kell a dolgokat a gyermekektől féltetni, hisz ők maguk tartják őket rendben. A Montessori óvoda nem egy rideg iskolához hasonló valami, hanem valódi otthon. Ez az ő házuk. Itt jól érzik magukat a gyermekek és nem feszélyezve. A székek és asztalok mind pontosan a gyermek méretének megfelelők. Csak egy ilyen otthonban lehetnek a gyermekek önállóak. Amíg az óvónőt kellett hívni, hogy felakasszák kabátjukat vagy kivegyék a játékokat, addig nem válhattak önállókká. A Montessori óvodában a gyermekek egyedül öltöznek és vetkőznek, egyedül akasztják fel a kabátjukat a saját jelükkel ellátott fogasra. (A jegyek különböző kis színes képek: virág, gyümölcs, napernyő, szekér s más tárgyak, melyek felismerése náluk a névleolvasást jelenti.) Ugyancsak ilyen kis képek vannak kivarrva a munkaköpenyegükre is, melyet a gyermekek az óvodában felvesznek, hogy ne kelljen munka és játék

közben a ruhára vigyázniok. Ezzel is meg van könnyítve a szabad mozgásuk. A gyermekek egyedül rakják helyükre a játékokat, hozzák rendbe a szobát. Így könnyebben tanulják meg, hogy ne rendetlenkedjenek, mint azáltal, hogy a butorokat odarögzítették. De nemcsak azt tanulják meg, hogy ne rendetlenkedjenek, hanem azt is, hogyan kell rendet csinálni. Melyik mama vagy óvónő bízta volna régebb a gyermekekre a rendcsinálást, vagy hogy porcellán táányérokka és üveg poharakkal asztalt terítse nek; hisz már akkor is reszkettek, ha törös dolgot láttak a gyermek kezében. A Montessori óvodában pedig nyugodtan és biztosan viszik a terítéshez szükséges dolgokat s nem történik semmi baj. És ha elő is fordul eleinte, hogy a gyermekek leejtenek valamit, ez szükséges ahoz, hogy megtanulják, hogy jobban kell vigyázni. Ugyanigy van az olló és kés használatával is, melytől még a két éves gyermek sincs eltiltva.

Az ilyen praktikus munkáknak a pontos és rendes elsajátítása, hogy úgy mondjam, egyik legfőbb célja a Montessori nevelésnek.

A tanítás segédeszközeinél találunk a Montessori anyagban különböző hasznos dolgokat. Ilyenek pl.: az öltöző ráma, melyeken a gyermekek megtanulnak gombolni, kapcsolni, fűzni, szíjat és harisnyatartót csatolni s más ilyeneket, előgyakorlatul a rendes öltözködéshez. Ugyancsak az anyaghoz tartoznak a takarításhoz szükséges eszközök; kicsi seprű, lapát portörölő stb. Ahhoz, hogy a gyermek önálló lehessen, szükséges, hogy legalább a mindennapi munkákat: öltözködés, tisztálkodás s más ilyeneket önállóan elvégezhesse. Azonkívül, hogy jól fejlett érzékszervei legyenek, hogy mint említettük, saját maga tudjon helyes képet alkotni a látott és hallottakról.

„A leghasznosabb ajándék, amit a gyermeknek az életútjára adhatunk, a jól kifejlesztett érzékszervek“, mondja Montessori. Tudjuk, hogy éppen ebben a korban, 3—6 éves korig, fejlődnek ki az érzékszervek és ezeknek fejlődését kellő formában elősegíteni a másik főadata a Montessori óvónőnek. Ezt szolgálja az anyagnak egy része. Ilyenek pl. az ú. n. szintáblácskák; ezekkel játszva tanulják meg a színeket. Zörgő dobozok: ezek két dobozban elhelyezett 6—6 kis zörgő hengerből állanak, melyek különböző zörgő anyaggal vannak megtöltve. mind a két dobozban egyformán. Az egyik csoport — mondjuk — piros, a másik meg kék. A gyermek feladata a pirosához az ugyanúgy zörgő kékét páru kikeresni. A súlytáblácskákat szintén három dobozban találjuk meg, három különböző súlyt és szint képviselve. A gyermeknek behunytt szemmel kell megéreznie, hogy melyik súlyosabb vagy könnyebb a két táblácska közül. Úgyesek a betét cilinderek is. Ezek masszív fából készülnek, a mérleg kisebb súlyához hasonló figurák, melyek a saját anyagából készült fatokba pontosan beleilleszthetők. Az egyik osztálynál csak magasságra, a másíknál szélességre, a harmadíknál pedig

magasságra és szélességre egyformán és lépcsőzetesen változnak a figurák. Ugyancsak szemmérték kifejlesztésre vannak az ú. n. torony és lépcső kockák. Az egyik csoport mindig kisebbedő négyzet kocka, a másik meg hosszukó, négy oldalt egyforma, mindig vékonyodó kockákból áll. A tapintási érzékszervek fejlesztésére találjuk a tapintási táblákat, melyeknek felülete érdesben és simában változik.

A gyermekek egyik legkedvencebb játéktárgyát képezik a különféle geometriai figurák. Ezek megvannak fából, fémből és papírkártya-lapokon.

Az eddig felsorolt foglalkozások nem veszik a gyermek egész idejét igénybe a Montessori óvodában. Jut még idő a testnevelésre, zenei hallás fejlesztésére, különböző kézimunkákra; rajzolásra, plasztilinezésre, színes papír-ragasztásra, hársfonásra, papírfűzésre; természetesen a Montessori elvnek megfelelően elvégezve.

Vegyük a tornát és a zenét. A kis gyermekeknél a torna és mozgás sokkal fontosabb mint nálunk, felnőtteknél. A mozgási és játékosztön, melyet úgy kis gyermekeknél, mint fiatal állatoknál megfigyelhetünk, nagy pszichológiai jelentőséggel bír. Játék közben tanulják a fiatal kutyák és macskák is azokat a képességeket, melyre később az életben szükségük lesz: egeret fogni, ellenség ellen védekezni stb.

Ugyanígy van ez a kis gyermeknél is, akinek gyakorolnia kell izmait helyesen irányítani, végtagjait megfelelően használni. A mozgás és játék a kis gyermekeknél elsőrangú szükséglet s mindig a gyermek mozgási és játékosztönein kell alapulnia. A kis gyermeknél a zene és a torna úgy összetartoznak, hogy a legkisebb is mozgásba jön, ha zenét hall. A ritmikus dallam mindjárt feleleveníti őket. Montessori szerint a gyermek helyes testi nevelése a gyermek természetes mozgási ösztöneinek a lehető legnagyobb szabadságot kell adja. A torna nemcsak a gyermek testi fejlődését segíti elő, hanem erősíti akarátát és munkaképességét is.

Legtöbbször valami mesével, vagy más élménnyel hozzuk kapcsolatba a gyermek tornáját, egyrészt hogy érdekessé tegyük magát a tornát, másrészt tápláljuk az általános pedagógiai szempontból olyan fontos utánzási ösztönt. Ezzel nemcsak harmónikus testi nevelést érünk el, hanem ápoljuk a gyermek lelki életét s egyesítjük ilyenformán az igazi nevelés fő kellékét, a test, lélek és szellem harmónikus kifejlődését.

A zenei hallás fejlesztésére különböző hangszerek állnak a gyermek rendelkezésére, így pl: csengő, dob, réztányér, taktusütő s más ilyenek, melyekkel a gyermekek egész zenekart csinálnak, zongorakisérettel. Persze más éneklésnél is kísérelül szolgál a zongora, hogy a gyermekek hallása ezáltal is fejlődjék.

Kézügyességre és bizonyos technikai készség elsajátítására szolgálnak a gyermekek a kézimunkák. Ezeknél a munkáknál

a pontos keresztülvitel nagyon fontos s inkább a varrási módra fektetünk fősúlyt, nem a mintára. Csak a kézimunkák technikai részét mutatjuk meg a gyermekeknek, a többit egyedül végzik. A mi szempontunkból azonban fontosabbak azok a kis alkotások, ahol a gyermeknek semmi sincs megmutatva, hanem csak ők, tisztára a saját elképzelésük szerint dolgoznak. Az ilyen rajzok, festmények, plasztilin munkák és papirragasztások elmondhatatlan értéket képviselnek a pedagógus számára, egyrészt, mert a gyermek belső világából hoznak egyet-mást felszínre, másrészt, mert fejlesztik a gyermek alkotó képességét. Bámulatos, hogy mennyi eredeti és érdekes dolgot állítanak így elő a gyermekek. Minden eredetiség megszűnnék, ha ahelyett, hogy az ő fantáziájuknak szabad utat engedjünk, mintát adnánk a kezükbe, hogy pontosan lemásolják.

Egy másik fontos területe a pedagógiának a kisgyermek nevelésénél a beszéd fejlesztése. Sajnos, sok óvodában idegen nyelvet kell tanítani és az anyanyelv fejlesztésére kevés gondot fordíthat az óvónő. A hároméves gyermek nem tud még helyesen beszélni; ki tudja ugyan magát fejezni, de az egész szóbősége kevés szóra szorítkozik s nem minden szót ért abból sem, amit használ. Eltekintve ettől, a helyes nyelvtannal sincs tisztában. Tudjuk, mennyire fontos, hogy mindenki anyanyelvét nemcsak érthetően, hanem szépen is használja. A kisgyermek nyelvhibáit ne ápoljuk, ha még olyan kedvesek és jól állnak is a gyermeknek, hanem igyekezzünk őket rendes és szép beszédhez hozzászoktatni. A nyelvtanítás segédeszközei a gyermekkel való beszélgetések, versek és énekek. A verstanítás nem öncél nálunk és távol áll tőlünk a gyermeket hosszú versek fetanításával kínozni. Ezeknél is csak annyira mehetünk, amennyire a gyermeknek kellemes és az ú. n. tanítást változatossá teszi. Nehogy úgy képzeljük ezeket a tanításokat, hogy ott halálos csend van s nem mer senki megmoccanni, csak az óvónőt figyelik. A gyermekek legalább olyan tevékenyek még itt is, mint az óvónő és együtt dolgozzák fel az anyagot, úgyszólván játszva. Akinek nincs éppen kedve, annak nem szükséges résztvenni, mert az ilyen kényszer úgy sem ér semmit. Inkább igyekezzünk a gyermek számára olyan változatossá és érdekessé tenni a dolgokat, hogy még a kényelmesebb is oda figyeljen. Általában az a törekvésünk, hogy a gyermekekkel a dolgokat megkedveltessük, hogy kedvtelésből és ne kényszerből csinálják azt. Az a feltevés, hogy a gyermekeknek csak a léha játékhoz van kedvük s a komoly munkához kényszeríteni kell, nem helyes.

Mindenkiben van fejlődési ösztön; ez a gyermekeknél a mozgásban és játékban mutatkozik. A gyermek játéka nem léha valami, csak a felnőttek nem mindig látják a belső értékét. Erőszakos dolog volna a kisgyermeket az iskolában ismert tanítási módszerekkel kínozni; ebbe úgy sem tud ő beleilleszkedni, mert fejlődési fokának nem felel meg. Ellenben ép játék közben

tanul sok komoly dolgot. Csak játékon keresztül lehet őket fejleszteni, tanítani. A pedagógusnak le kell szállnia a gyermekekhez és a gyermek saját módszereit kell alkalmaznia, hogy eredményesen segítségére lehessen fejlődésénél.

Azzal kezdünk és annak hangsúlyozásával végezzük is, ami valóban a leginkább forradalmi és megkapó a Montessori rendszerben, hogy nem akar a gyermekre valami neki idegent rákényszeríteni, hanem figyeli a gyermek fejlődését és megelégszik, ha elháríthat minden zavaró körülményt és segítheti harmónikus kibontakozását.

Nem célunk csodagyerekeket vagy angyalokat nevelni, akit ha megütnek, azt ne adják vissza, vagy ha éhesek ne kérjenek a másiktól. Életrevaló, munkabíró, jókedvű, öntudatos embereket akarunk a közönség számára nevelni.

Major Margit.

Temetőben...

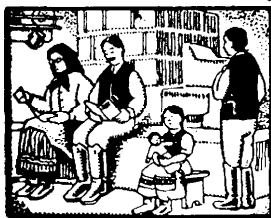
*Egy névtelen fakeresztre
sírva ráborulok.
Hallgatom: az idő szavát,
Ősök átkát. Mult bosszúját, üzenetét —
... könnytelenül sirok.*

*Szívembe mar, hitembe tép,
örök jaja az időnek.
Östöráni átkom jaja
tépett multú jövőm felett,
vérrel csíkkolt ruhát öltve:
táncolnak a kírok.*

*Megfürdetek a lelkemben,
minden szomszár bús akarást,
vakvágyódást,
elszántságot,
ezer jaj-virágot,
s tova küldöm a jövőnek,
a szívemben fürdött átkot,
könnyet,
sóhaj, t,
pernyés bosszút,
hogt titáni öleléssel
... javítson világot.*

Fenyőkúton, 1933. jan. 24.

Kováts Péter.

TÜZHELY MELLETT

Atilla-utca 1. Sz.-udvarhely.

(Részvétellel Deák Bertának.)

*E ház mellett elmegyek.
Erzek tavaszi illatot,
Eszembe jut egy szép emlék:
Egy kedves költő leány,
Aki itt lakott . . .
Most hiába keresem itt.
Az emlékből mi látható
A ház,
Es rajta a szám csupán,
A régi lakók elszéledtek:
Mint fürjfiak,
Az aratás után . . .
Most hiába keresem Ot,
Mert kihült az anyai szív;
Es elszéledt a Nyáj,
Ugy fáj nekem kicsikém,
Hogy árván maradtál.*

— *Te énekelted: — hogy egykor
Zúgott zord fagyos Tél.
Koldus sorsból, koldus gyermek
Dideregve útabba jött,
Kicsikém . . .
Te láttad könnyes arcán
A kín redőt
Es testvérednek nevezted őt.*

*Te lesimítád borzas haját.
Könnyeid letörled:
Míg előtted remegve
Az éhségnek, hidegnek
Kínjai gyötörték . . .
Tán nem volt jó ruhája,
Hideg ellen lakás?
De neked volt részvéted,
S egy dalod,
„Testvéri simogatás“ . . .
A kínját befestéd
Lelked ecsetjével,
De most Te is árva vagy;
Es tengernyi a bánat:
En részvétellel kérdek,
A szívedbe,
Hogyan is jár el? . . .*

— *Add nekem a bánatod felét:
En szívesen veszem át
Hisz nekünk,
Aki mindig szeretünk,
Szent kötelesség hordozni,
Egyik a másiknak
Bánatát! . . .*

Bencs, 1934.

Izsák Domokos.

A mult intő példája.

Thoroczkai Máté kiváló püspökünkről a kolozsvári arany-míves céh jegyzőkönyvében 1613. évben azt a feljegyzést találjuk, hogy fiát Deézi Jánoshoz inasságra beszegődtette.

Ezt az eseményt közölni időszerűnek tartom, mert fényt vet a régi és mai társadalom felfogására.

Eszembe jut egy kiváló unitárius földbirtokos kifakadása: mily rabja az ember a gyermekkori helytelen nevelésnek. Elbeszélte, hogy az ő életére mily nagy hatással volt gyermekkorában megtanult kis versecske:

*Ezt a diófát itt
Nagyapám ültette,
Árnyékában nem ült,
Gyümölcsét nem ette.*

Ennek hatása alatt, midőn 15 hold szőlejét és gyümölcsösét beállította, diófát nem ültetett, gondolván, úgy sem élvezheti annak gyümölcsét.

A mi társadalmunk is ilyen előítéletnek esett áldozatul. Emlékezzünk vissza, a szülők azzal ijesztették gyermekeiket: „ha nem tanulsz, suszterinasnak adlak”. Csodálatos-e, ha az ifjúság kedve elment az ipari pályától?

Több végzett fiatalemberrel beszélgettem, kik a tudományos pályán nem tudnak elhelyezkedni, emiatt a sors ellen kifakadtak.

Kérve kértem, menjenek ipari pályára, szellemi és lelki műveltségükkel e pályán sokra vihetik, a társadalom nagy hasznát, önmaguk boldogságát fogják elérni. A legtöbb szinte sértődve utasította vissza tanácsomat: nem azért tanultam!

Ifjúságunk legnagyobb része, tisztelet a kivételeknek, sajnos, még a régi előítélet hatása alatt áll. Azt hiszi, hogy csak a tudományos pálya kívánja meg az általános műveltség alapját, a gimnázium elvégzését, csak a tudományos pályán lehet köztiszteletet, megnyugvást találni. Pedig minden pályának életetője a lelki és szellemi műveltség, ahol e kettő van, ott megvan mindig az elismerés, a tisztelet.

Ha olvassuk a régi céhrendszernek történetét, azt látjuk, hogy a céhek nemes versenyük, remek alkotásaik által kedveltették az iparos pályát, hogy arra oly előkelő társadalmi állású egyén, a püspök is örömet adta fiát.

A mult intő példa legyen sívár jelenünkben s útmutatónk... A boldogságot ott keressük, ahol azt meg is találhatjuk.

Buzogány Kálmán.

A brassói unitáriusok amerikai vendége.

Nem mindennapi öröme volt a brassói unitárius egyházközségnek július hó 22-én, midőn az Amerikai Unitárius Társulat ügyvezető alelnöke: Dr. Joy R. Károly amerikai unitárius lelkész erdélyi körútjában Szent-Iványi Sándor teológiai és Kovács Kálmán főgimnáziumi tanár kíséretében Brassóba is ellátogatott. Az amerikai unitáriusok nagy létszámában a legkiválóbb állami és más hivatalnokok, politikusok, tudósok, egyetemi tanárok, a szellemi és ipari élet vezető emberei foglalnak helyet, kiknek egyházi szervezetében Dr. Joy R. Károly lelkész azt az állást foglalja el, mely nálunk a püspökhelyettesi méltóságnak felel meg.

Az augusztus hó közepén tartandó kopenhágai unitárius és más szabadelvű vallásos gondolkozók világkonferenciájával kapcsolatban Dr. Cornish, az Amerikai Unitárius Társulat elnöke, Dr. Snow, kik pár év előtt Erdélyben és Brassóban szintén megfordultak, és más neves unitárius lelkészek és világiak társaságában érkezett Dr. Joy R. Károly Európába. Anglia, Hollandia, Csehszlovákia és Magyarország unitáriusainak meglátogatása után különösen az erdélyi unitáriusok érdekelték, kikre a világ összes unitáriusai, mint az Egy Isten hit legösibb követőire, régóta megkülönböztetett tisztelettel tekintenek. Nehány régi unitárius egyházközség, mint Kolozsvár, Torda, Torockó stb. meglátogatása után Enyed, Gyulafehérvár, Szeben, Fogarason át érkezett Brassóba, melynek unitárius templomépítési páratlan kultúrbotránya a különböző lapok közleményei útján hozzájuk is eljutott és arról a helyszínen kívánt tájékozódni. A kérdés közel kétévtizedes történetéről s a bekövetkezett sajnálatos eseményekről való részletes tájékozódás után délelőtt 11 órakor a ref. templomban tartott unitárius istentiszteleten vett részt, ahol a templomot egészen megtöltő unitárius és más felekezetű közönség jelenlétében Szent-Iványi Sándor teol. tanár magasszárnyalású imádkozása után prédikált, hiterősítő s kitartásra buzdító szavak kíséretében kifejezve a brassói unitáriusok iránt rokonszenvét s tolmácsolva Amerika, Kanada, Anglia, Hollandia, Csehszlovákia, Magyarország nagyszámú egyházközségeinek és a Filippi szigetek három és félmillió, közelebbről e hitre tért unitáriusainak, valamint különböző nemzetközi unitárius szervezeteknek üdvözlését. A beszédet magyar nyelven Szent-Iványi Sándor teol. tanár tolmácsolta, mely után Kovács Lajos helybeli unitárius lelkész üdvözölte a magas vendéget, megköszönve a látogatást, a szereplést és kifejezett üdvözléseket.

Dr. Joy R. Károly Brassóból Dr. Szent-Iványi Gábor egyházköri felügyelő gondnok látogatására Laborfalvára utazott

kíséretével együtt. Majd több háromszék- és udvarhelymegyei unitárius egyházközség meglátogatása után Bukarestbe megy, hogy személyesen tegye tiszteletét Lăpedatu vallásügyi miniszternél. A kopenhágai világkonferencia után többek társaságában résztvesz a 16. században élt Socinus Faustus nagy-hírű unitárius jogtudós és egyházi reformátor emléktáblája leleplezésén Lengyelországban, honnan Oroszországba is ellátogat.

Tudomásunk szerint a brassói unitárius templomépítésnek a középkori vallásüldözésekre emlékeztető ügyét a kopenhágai és csehszlovákiai nemzetközi vallásos konferenciákon nyilvánosan is szóvá teszik.

Kovács Lajos lelkész Dr. Joy R. Károly amerikai lelkészt, az Amerikai Unitárius Társulat ügyvezető alelnökét 1934. július 22-én Brassóban a templomban az istentisztelet végén, dr. Joy prédikációja után, a következő szavakkal üdvözölte:

Tisztelendő Úr! Itt, az Isten házában, sajnos nem a miénkben, melynek építését csak megkezdhettük, hanem a testvér ref. egyház régóta számunkra is megnyíló templomában a testvéri szeretet és hitrokonság melegségével üdvözlöm Önt. Üdvözlöm mindnyájunk nevében Önt, aki tengerentuli messzeségből, nekünk idegen világrészből, a szabadság hazájából jött hozzánk Erdély vadregényes tájaira, amint mondani szokták: a vallás-szabadság klasszikus földjére.

Üdvözetemben szeretnék valami örömdetes, valami fölemelőt mondani Önnek a mi egyházi életünkből, amit izenetül magával vihetne távolban élő testvéreinknek, kiknek hitbeli meggyőződése egy a miénkkel.

Fájdalom, az üdvözetlen kívül örömdetest nem mondhatok. A jogba, az igazságba, a vallásszabadságba vetett hitünknek a szárnyait sárba tiporta a faji gyűlölködés ereje, izgató szava, amit hinni magunk nem mertünk soha, s azokat a szárnyakat most fölemelni, megtisztítani, ismét repülőképesé tenni — olyan nehéz.

Helyzetünkkel kapcsolatban elmondhatnám, hogy mi hűséges állampolgárok vagyunk, akik senkinek nem vétünk, mégis legszentebb törekvéseink miatt szenvednünk kell; megtartjuk az állam törvényeit úgy, hogy senki jobban meg nem tarthatja, mégis ok nélküli sajtó sebeket kell hordoznunk; megüthetném az érzékenység hangját, kiszínezhetném a rajtunk esett sérelmet, megdöbenthetném a lelkeket a minket ért jogtalanság és igazságtalanság bővebb feltárásával, de nem akarom azt a látszatot kelteni, hogy balsorsunkkal, legújabb megpróbáltatásunkkal balga módon dicsekedni akarunk; bár érezzük, hogy edzi az lelkiünket, hitünket és növeli egyházszeretetünket. Mindezt nem teszem. Különben is Ön bizonyára hallott már róla, mielőtt ha-

zúlról elindult volna; ha nem, megtudta már Európa legtulsó részén, a habokon uralkodó Britanniában az előttünk is még mindig érthetetlennek látszó dolgot, hogy a vallásszabadság híres földjén a faji önérzet túltengő megnyilatkozása miatt a 20. században Brassóban unitárius templomot csak kezdeni, de fölépíteni nem lehet.

Szomorúan megdöbbenő történelmi ismétlődése ez régen le-tűntnek hitt időknek, viharos századok fájó emlékeinek... **S** mégsem kesergünk férfiatlan módon megsiratni való sorsunkon. Hanem felemeljük fejünket bátran s hitünknek erejére és az isteni igazságszolgáltatásra támaszkodva nézünk szembe a jót nem ígérő jövővel. De szembenézünk, mert van hitünk Istenben, aki nem hagyja magát tanubizonyság nélkül; van bizalmunk önmagunkban és az igazság erejében; és tudjuk, hogy közelben és távolban az igazán művelt lelkű, az igazán emelkedett gondolkozású emberek rokonszenve velünk van.

E hit erőt ad, elűzi csüggedésünket, bízni tanít.

E megnövekedett és el nem vehető kincsek birtokában inkább arra szeretném kérni, hogyha távozik, ne szóljon majd ajka ridegen, hangosan a szégyelni való dologról, hogy Brassóban sajnálatos eltévelyedés miatt az Egy Igaz Isten tiszteletére magyar templomot építeni nem szabad, nem lehet. Sőt, ha azt hallaná valahol, hogy pusztulunk, veszünk s félni lehet, hogy mint oldott kéve széthull egyházunk, inkább azt vigye hírül a felvilágosult vallásos gondolkozóknak világszerte, hogy meggyőződésünk szerint „nem egyéb, hanem emberi kísértet esett rajtunk; de az Isten igaz, nem próbál feljebb, mintsem elhordozhatnók, sőt a szabadulásra utat nyit“. Vigye hírül velünk érző unitárius testvéreinknek, hogy hitünket és egyházunkat gyarló emberi akarat meg nem törheti. Hogy bár gondok között élünk és próbáknak a súlya van rajtunk, de valljuk az apostollal: „nyomorgattatunk mindenütt, de meg nem szoríttatunk; kételkedünk, de kétségbe nem esünk; háborúságot szenvedünk, de abban el nem hagyatunk; megaláztatunk, de el nem veszünk“. **Vigye** hírül, hogy élünk és élni akarunk és eszményeink fénye mellett tovább harcolunk. Vigye hírül, hogy a testvéri érdeklődés erejét, emlékét szívünk mélyére zárjuk — és ez a szív nem felejt.

Köszönjük, hogy felkeresett s egy nagy nemzet szavával, unitárius hitével és biztató lelkével az Isten házában is szólt hozzánk. Áldása lelki munkán, mely krisztusi szellemet áraszt; áldása a testvéri kézszorításon, melynek melege emlékül marad; áldása az emberen... Istennek dicsősége. — Ilyen érzésekkel ismétlem: Isten hozta, Isten vezérelje!

Unitárius cserkészek első nyári táborozása Farnoson.

Dr. Szent-Iványi József egyházi főgondnokunk áldozatkész támogatása lehetővé tette, hogy a múlt isk. évben, Lőrinczy Zoltán tornatanárunk hozzáértő vezetése mellett szervezett, fiatal cserkészeink, az isk. év befejezése után, június 26.-tól, július 12.-ig igazi cserkész módon táborozhattak.

Maga a táborhely csoda-szép. Egy hatalmas hegygerinc — Dr. Szent-Iványi József birtoka — Sztána, Farnos és Kispetri községek között. Köröskörül óriási tölgy és bükkerdő. A hegy tetején egy kis tisztás, — a táborhely. Innen látszik az egész Kalotaszeg fenséges panorámája. A táj igéző. Tele van illattal, duzzadó, vonzó erővel, vidámsággal.

A tábor, cserkészek által készített díszes kerítéssel volt körülkerítve. A táborba egy székely kapun lehetett bejutni. A kapu előtt egy hosszú zászlórúd állott, melyen a román lobogó és az unitárius cserkésszászló (fehér alapon az Unitárius Egyház címere) lengett. A tábor belseje hét cserkészsátorból állott. A kapuval szemben, középen a parancsnokság sátra, jobbra a szélen négy sátor különböző őrök részére, balra két sátor, a leány-cserkészek és az ú. n. farkaskölykök számára. A parancsnoki sátor előtt mohából készített cserkészkalap, mellette pedig ugyancsak a cserkészek által faragott esodaszarvas állott. Az egész táborban a legnagyobb rend és fegyelem uralkodott. A fiatal, hogy úgymondjam még teljesen kezdő cserkészek táborhelyüket fáradhatatlan munkával, igazán kellemes otthonná tudták varázsolni. Távolról egy zsibongó, szorgalmasan dolgozó méhkas-hoz hasonlított az egész tábor. Itt faragtak, ott fát vágtak, tűt ástak, főztek, vizet hordtak. Dolgozott mindenki. Jó kedvből, vidáman nótaszóval. Mindenki tudta a maga beosztását.

A cserkészélet legszebb és legérdekesebb eseményei köze tartozott, az esténként megismétlődő tábortűz. A tűzhely a tábor közepén volt. Vacsora után meggyújtották a hatalmas rakást. A lángoszlopot cserkészlányok és cserkészfiúk ülték körbe a saját maguk faragta „székeken“. Énekeltek. Ha az éneklésbe bele fáradtak, mesét mondtak egymásnak. Szabad volt lefeküdni, de senki sem feküdt le míg az utolsó láng is ki nem lob-

bant. Éjjente őrök vigyáztak a tábor nyugalma, akik kétóránként váltották fel egymást. Reggel hatkor megszólalt „Vadga” kürtös riadója, mire gyors felöltözés és a reggeli torna következett. Minden elismerést megérdemelnek leánycserkészjeink, Barabás Margitka, Bedő Boriska és Rázmán Piroska, akik a legnagyobb szorgalommal és hozzáértéssel vezették a cserkész-konyhát. A cserkészcsapat az idő mostohaasága ellenére is két hosszabb kirándulást tett az almási és a Sebes várhoz. Az utóbbin résztvett Dr. Szent-Iványi József egész családjával.

A legnagyobb elismerés, hála és köszönet illeti meg főgondnokunkat és kedves feleségét, akik igazi magyaros vendégszeretéssel karolták fel cserkészjeinket és legmesszebbmenő anyagi áldozatokban is részesítették őket. Mondhatni személyes szülői felügyeleteket gyakoroltak és majdnem mindennap meglátogatták a tábort. A cserkészek azzal hálálták meg a sok jószágot, hogy Filep Imre vezetése mellett az egyik este a kastély ablakai alatt szebbnél szebb magyar nótákat énekeltek el. Julius 8.-án, a cserkészek szülői és hozzátartozói meglátogatták a tábort. A vendégeket a tábor kapuja elé sorakoztatott cserkészek üdvözlése fogadta. A vendégek a cserkészekkel együtt részt vettek a szabadban tartott istentiszteleten, ahol imát mondott Rázmán Mózes, s. lelkész, prédikált Szent-Iványi Sándor teol. tanár. A látogatók ebédre a cserkészek vendégei voltak, uzsonnára pedig Szent-Iványi József dr. látta szívesen. Uzsonna alkalmával Gálffy Zsigmond koll. igazgató mondott meleg köszönetet a főgondnok úrnak és feleségének. A főgondnok úr az unitárius cserkészlet fejlődésére és előhaladására üritette poharát.

A táborozásnak július 12.-én lett vége. A gyönyörű táborhelyen most már csak egy fakereszt van. Cserkészek, unitárius cserkészek, előre a megkezdett úton. Én szívemből jó munkát kívánok!

Rázmán M.

A becsületes munkás

nem fél az elelnőrzéstől,
többre tartja a becsületét, mint a jövedelmét,
mindig többet ad, mint amennyit meg lehet fizetni,
többre becsüli az igazságot, mint a jóindulatot.

A maroskőri Dávid Ferenc Egylet 1934. július 15-én tartotta nyáradszentmártoni egyházközségben 50 éves jubileumi ünnepét. A vidéki és helyi közönség által zsufolásig megtöltött templomban Biró Izsák szentgericei lelkész mondott felemelő alkalmi imát. Dr. Fekete Gyula elnöki megnyitójában tartalmas eszmékben emelte ki Dávid Ferenc szellemi gazdagságát s tisztelettel és elismeréssel adózott. Dr. Boros György püspök úrnak, kinek eszméje volt a Dávid Ferenc Egylet megalakítása és ezt kitartó munkájával valóra is váltotta. A központi Dávid Ferenc Egylet üdvözlését Ürmösi József püspöki titkár tolmácsolta, kegyelettel szállt vissza az emlékezés szárnyain a maroskőri Dávid Ferenc Egylet nagy alakjai emlékéhez: néhai dr. Fekete Gábor, dr. Csongvay Lajos, Kelemen Albert, Rédiger Géza, Ürmösi Kálmán és Fazakas Lajosra, kik tápláló és éltető munkás apostolai voltak az egyesületnek. Csongvay Lajos nyáradszentlászlói lelkész megkapó ügyes előadást tartott az emberről. Bedő Emma énekművésznő és két férfi tanítványa nagy lelki gyönyörűséget szereztek énekszólóikkal a közönségnek. Káli Nagy István főgimn. tanuló és Adám Zoltán III. gimn. o. tanuló értékes és hatásos szavalataikkal gyönyörködtették a gyülekezetet. Az ünnepség bevégeztéskor Máthé Zsigmond helybeli lelkész üdvözölte a közönséget és a vendégeket meghívta az egyházközség által szolgáltatott „Szeretet vendégségre”, mely méltó és kedves befejezése volt a napnak.

Zsinati Főtanácsi Gyűlés Székelykeresztúron. Az Egyházi Képviselő Tanács a zsinati gyűlés napjául szeptember 2.-ikát tűzte ki s a gyűlés lelkészfelszenteléssel lesz egybekötve. Hivatalos tárgya az átdolgozott egyh. szervezeti törvény lesz.

A zsinati gyűlést megelőző napon szeptember 1-én délután 5 órakor lesz a főgimnázium tornatermében a Dávid Ferenc Egylet 50 éves fennállásának jubileumi díszgyűlése, melyet a

Központi D. F. Egylet a keresztköri fiókegylettel karöltve rendez. Részletes programját még e számunkban nem közölhetjük, mert bár a körvonalakat megállapítottuk, a fiókegyletek értesítése nélkül végleg nem határozhatunk. Reméljük, hogy a zsinati gyűlés előtt még az Unitárius Közlöny programmszerű számát ki tudjuk adni.

Addig is előzetes értesítés alapján jelezzük, hogy az Általános Lelkészkör elnöke szeptember hó 1-én délelőtt 9 órára lelkeszköri gyűlést fog összehívni a főgimn. tornatermébe.

Az Unitárius Tanítóegyesület elnöke az alábbi meghívót bocsátotta ki:

Meghívó.

Az „Unitárius Tanítók Általános Egyesülete” 1934. szept. 1-én a zsinati nagygyűlés előtti napon Székelykeresturon az Unitárius főgimnázium épületében d. e. 10 órai kezdettel gyűlést tart, melyre az Egyesület tagjait tisztelettel meghívom.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Jegyzőkönyv hitelesítők felkérése.
3. Felolvasást tart Gazdag Miklós.
4. Szabadelőadás Miklós Jánostól.
5. A szervezeti törvényt ismerteti Szentmártoni Bálint.
6. Főhatósági leiratok ismertetése.
7. Beszámoló a körök működéséről.
8. Előterjesztések, indítványok.
9. Gyűlés bezárása.

Kolozsvár, 1934. július.

Patakfalvi Zsigmond

Háromszéki szórványok.

Az 1934. II. félévi szórványlátogatási programmot közlöm itt a szórványokban lakó hiveinkkel. A múlt évi gyakorlat, meg a hivekkel való állandósított érintkezés és azoknak bizonyos központokba való szoktatása teszi lehetővé ilyen szétszórta, Uzon-tól—Bereckig mintegy 60 km-es vonalon élő unitárius hiveknek gyakoribb látogatását, valamint lelki éberségüknek egyházunk felé való irányítását. Ott a testvéri székely területeken sokkal

erősebb a környezet hatása és a más felekezetbe való beleolvadás lehetősége, mint esetleg idegen nemzetiségű helyeken.

Unitárius Testvérek! — lehetővé tesszük tinéktek, hogy a már gyakorlatba induló alábbi beosztással könnyebben és olcsóbban megközelíthessétek a ti lelkivilágotoknak megfelelőbb, szabadabb és emelkedettebb szellemű unitárius szertartásokban való részvételt. Jöjjetek el tehát mindnyájan a kijelölt helyekre, hogy időnként felelevenítsétek az unitarizmusról való tudásotokat és részt vegyetek annak haladásában.

A programszerű beosztás a következő:

I. *Uzoni központ* (Lisznyó, Bikfalva). Istentisztelet (a ref. iskolában) és Úrvacsora; okt. 7., dec. 26-án d. e. 11 órakor. Közgyűlés dec. 26-án. Hittan órák: (ref. iskolában) szept. 29., okt. 13., okt. 27., nov. 10., nov. 24., dec. 8. — Hivek felkeresése október folyamán.

II. *Laborfalva vidéke*. (Komló, Réty, Bitá, Egerpatak, Nagyborosnyó, Kisborosnyó, Szacsva, Magyarós.) Minden szertartás Laborfalván. — Hivek látogatása ősszel.

III. *Maksa központ*. (Eresztevény, Besenyő, Dálnok, Albis, Márkosfalva.) Istentisztelet, urvacsora (magánháznál), nov. 11-én d. u. 3 órakor. Ugyanakkor hitoktatás. — Hivek látogatása októberi körútban.

IV. *Kovácsna központ*. (Szörce, Orbaitelek, Barátos, Papolc, Zágón, Komandó, Zabola.) Istentisztelet, urvacsora (a ref. templomban) szept. 9-én, dec. 27-én délelőtt 1/212 órakor. Közgyűlés dec. 27-én. Hittan óra istentisztelet után. — Hivek meglátogatása novemberi körútban.

V. *Kézdivásárhely központ*. (Szentkatolna, Kézdiszentlélek, Imecsfalva, Gelence, Osdola, Bereck, Sárfalva, Kézdi-polyán). — Istentisztelet és urvacsora (a ref. iskolában) szept. 23., nov. 4., dec. 9-én. Hittan óra ugyanakkor délelőtt 9—11-ig. Közgyűlés dec. 9-én. — Hivek felkeresése nov., decemberi körútban.

Kérem a hiveket, hogy őrizzék meg ezt a beosztást, mert külön hirdetni és értesíteni ezután nem fogjuk.

Barabás Béla,
szórványgondozó lelkész.

Minden levél Oficiul Parochial, Sântimbruca, P. Ozun; — címre küldendő.

Rovatvezető: Ifj. Hadházi Sándor.

Szent-Iványi Sándor, az Unitárius Közlöny szerkesztője augusztusban nem lesz Kolozsvárt. Kéri a munkatársakat, valamint a bármi más célból való levelezésben álló afiait, hogy sürgős természetű ügyekben e hónap alatt ne keressék fel, mert — távolléte miatt — nem kapja azokat amúgy sem kézhez idejében.

Házasság. Pataky András várfalvi lelkész afia július 15-én tartotta esküvőjét Dézsy Piroskával, Dézsi Dénes, aranyosrákosi tanító afia bájos leányával. Az egyházi megáldást Szent-Iványi Sándor theol. h. tanár adta az ifjú párra. E helyen is kívánjuk, hogy Isten áldása és segedelme legyen a házastársak életén, hogy az ifjú asszony megértő segítőtársa legyen férjének és szerető anyja az árva kis fiúnak!

Főtiszt. Püspök úr egészségi állapota Istennek hála teljesen helyreállott, úgy, hogy a régi jó erőben és színben fenn jár. Gyomorfájdalmak miatt pihenni és diétázni kellett s épen ezért le is mondott a kopenhágai nagy és fárasztó útról, hogy a zsinati gyűlésen kipihent erővel vehessen részt.

A kopenhágai vallásos kongresszuson unitárius egyházunk hivatalos kiküldöttei és megbízottjai dr. Varga Béla egyh. főjegyző és Szent-Iványi Sándor theol. tanár lesznek. Isten segedelme legyen velük, hogy unitárius egyházunk általános érdekeit sikerrel képviselhessék.

Dr. Joy R. Károly amerikai unitárius lelkész az Amerikai Unitárius Társulat ügyvezető alelnöke ellátogatott Erdélybe is s Kolozsvárt levő intézményeink megsejmlélése után körutat tett Szent-Iványi Sándor lelkész, theol. tanár és Kovács Kálmán főgimn. tanár kíséretében vidéki gyülekezeteink meglátogatása végett. Mintegy 8 napot fordított a látogatásra s minden egyház-körben megfordult és alapos megfigyeléseket tett, melyekről július 26-án az Egyh. Képviselő Tanácsi ülésen érdekes és értékes vallomásokat tett azon üdvözl. kapcsán, mellyel dr. Varga Béla egyh. főjegyző a Tanács nevében köszöntötte. Az E. K. Tanács dr. Ferencz József indítványára dr. Joy lelkészt

az Unitárius E. K. Tanács tiszteletbeli tagjának választotta. Kedves vendégünk Bukaresten keresztül Oroszországba, majd Lengyelországba utazott s onnan Kopenhágába megy az aug. 14-én kezdődő vallásos kongresszusra. Isten vezérelje békével kedves hitrokonunkat.

Templomi énekes könyvünk a cenzura miatti hosszas húza-vona után nagy késedelemmel megjelent, bővített és szűkített tartalommal. Bővített annyiban, hogy 1½ ív tartalommal több ének toldatott a könyv végéhez úgy, hogy a régi énekeskönyv számozását nem zavarja. Szűkebb, amennyiben a cenzura több énekünket törölte. A pótlíven megjelent énekek külön füzetben ki vannak nyomtatva és a régi énekeskönyvbe helyezhetők. Az énekeskönyv ára 30 lej. A pótfüzet ára 5 lej.

Az Unitárius Naptár jövő évi kiadásának szerkesztését a Dávid Ferenc Egylet megbízásából Ürmösi József püspöki titkár végzi. E tárgyban a körlevelet a napokban szétküldi.

Tanulmányi eredmény a kolozsvári unitárius főgimnáziumban az 1933—34. isk. évben. Osztályoztatott 176 tanuló. Felsőbb osztályba lépett 137 (77.84%), elbukott 39 (22.16%). A bukottak közül osztályismétlésre utasítottak 8 tanuló (4.55%).

Az V. osztályba való felvételi vizsgára (kis érettségi) jelentkezett 21 tanuló, sikerrel vizsgázott 17 (80.96%). Baccalaureatusi vizsgára jelentkezett 3, régebbi évfolyamból való, tehát ismétlődő tanuló. — Az 1933—34. iskolai évben végzettek közül vizsgára állott 10 tanuló, sikerrel vizsgázott 5 tanuló (50%). Ez az eredmény a legjobb az összes magyar főgimnáziumok eredményei között és eléri az állami intézetek átlagos érettségi eredményét, aminek az a magyarázata, hogy a múlt iskolai évben az utolsó osztály tanulói anyaga kiváló volt.

Huszonötéves papi jubileum. Kedves ünnepélyt rendezett Jánosfalva község pümkösd másodnapján unitárius papjának Kiss Sándornak a protestáns papi körökben általánosan ismert „Keresztény pásztor” című theologiai szakkönyv szerzőjének, az első amerikai akadémián tanult unitárius lelkésznek tiszteletére, lelkétségének 25 éves jubileuma alkalmából. A kultúrházban kezdődő ünnepély műsorán hegedün játszott Báró Piroska Kiss Sándorné cimbalomkíséretével. Énekelt László Juliska, szavalt Darkó Róza. Vári Domokos lelkész alkalmi költeményét Mezey Dénes olvasta fel, majd Bene Józsefné, Lőrinczy Gizella a szolgatárs és volt tanítvány, Mezey Mózes a keblő tanács, Jobb Jánosné a Nőegylet, Dénes Pál a kací szórvány üdvözlését tolmácsolta. Külön is ki kell emelnünk Dénes Pál szereplését, ki a szórványból 10 iskolás unitárius növendéket hozott magával, kik szeretett lelkészüknek szép virágcsokorral kedveskedtek. Bedő Miklós lelkész olvasta fel a püspök-

től, helyettes püspöktől, esperestől, az amerikai, valamint a kolozsvári theologiai akadémiától, a lelkes megelőző gyülekezőteitől érkezett üdvözléseket. A közönség a kultúrházból a templomba vonult, ahol Báró József az Ap. Csel. könyvéből vett bibliai igékre épített beszédében (Semmivel sem gondolok, életem sem drága, csak elvégezhessem a szolgálatot, melyet vettem az Úr Jézustól“) a lelkész mai nehéz hivatásáról elmélkedett, majd visszatekintett a jubiláns lelkész 25 éves eredményes munkájára, melyet a gyülekezetben, különösen egyleti téren végzett. A mindenkit mélyen megható istentisztelet után a közönség a kultúrházba vonult vissza szeretetvendégségre.

„Barabás Lajos emlékalap.“ A székelykeresztúri unitárius főgimnázium előjárósága Barabás Lajos volt főgimnáziumi tanár emlékére egy alapot létesít. Ez úton kéri az iskola előjárósága a félévszázadig működött tanár tisztelőit és az iskola barátait, hogy a koszorú-megváltás címen létesített alapra adományait juttassák el a székelykeresztúri unitárius főgimnázium pénztárához. Székelykeresztúr, 1934. július hó 20-án. *A Főgimnázium Előjárósága.*

Fekete József iszlói lelkészt az E. K. Tanács kérése alapján f. évi szeptember 1-től kezdődőleg csaknem 45 évi szolgálat után nyugalomba bocsátotta. Addig is, míg részletesebben megemlékezhetnénk lelkésztársunk munkásságáról, kívánjuk, hogy élvezhesse jó egészségben a nyugalmat.

Vass Lajos nyomati unitárius kántortanító afia is nyugalomba vonult, mert a mai küzdelmes tanítói pályán már nem bírja azt a nemes harcot és küzdelmet, mely reá vár. Egyházi Főhatóság kénytelen volt meghajolni a kíváncságnak és f. évi szeptember 1-től nyugdíjazását kimondotta.

Lapunk zártakor kaptuk a hírt, hogy Gvidó Béla kükküllői esperes afiát, a Dicsőszentmártonban tartott egyházköri közgyűlés július 30-án milyen szép és meleg ünneplésben részesítette 40 éves esperesi jubileuma alkalmából. Egyh. Főhatóságunkat dr. Ferenczy Géza főgondnok úr képviselte. Az ünnepi szónok Ürmösi József püspöki titkár volt. Főtiszt. püspök úr megható szép üdvözlést küldött. Részletes tudósítást jövő számunkban közlünk.

A Jorga-féle szabad egyetem előadásai az idén is július 15—augusztus 15-ig fognak tartatni Vălenii de Munte-ben. A résztvenni akarók 50%-cs kedvezményes utazási jegyért írjanak a köv. címre: București, I. B-dul Schitu Măgureanu 1.

Dalosverseny Küküllődombón. Impozáns keretek között zajlott le a Küküllővidék terület dalos-versenye, e vidék minta községében: Küküllődombón, 1934. június hó 3-án, vasárnap. Mintha Isten is gyönyörködni akart volna székelly dalosainkban, egész nap, kellemes meleg idő volt. Már dél előtt megérkezett egy pár dalosegyesület, melyek résztvettek a szép és tágas unitárius templomban tartott istentiszteleten, ahol alkalmi imát Gálfi Elek dicsőszentmártoni segédlelkész, magasszárnyalású alkalmi beszédet Pál Tamás dombói lelkész tartott; közreműködtek az istentiszteleten a kóródszentmártoni, mikesfalvi és dombói dalkörök. Délután 4 órakor Pál Tamás dombói lelkész meleg szeretettel üdvözölte községe és a már csaknem 100 éves dombói dalkör nevében a megjelent dalosegyesületeket és vendégeket. Ezután az egyes dalkörök elénekelték jeligéjüket, s a R. M. Sz. D. agilis és rajongásig szeretett elnöke Dr. Incédy-Jocksman Ödön szívből fakadó, lelkesítő szavai után elkezdődött a verseny. A bíráló bizottság tagjai, Tárca Bertalan, Veress Gábor és Útő Lajos voltak.

Verseny után dalosünnepély volt, ahol a jelenlevő férfi- és vegyeskarok összkara éneklésével, Lengyel Rudolf saját szerzeményű monológjaival és a Dicsőszentmártoni ref. Dalkör nőikara Magyar Magda tnítónő vezetése alatt Arany—Sztójnovics: „A csodaszarvas regéje“ c. nőikar precíz éneklésével gyönyörködtették az iskola udvarát zsufolásig megtöltő közönséget, amely csak a hajnali órák alatt kezdett oszladozni, hogy egy feledhetetlen nap emlékével térjen haza otthonába.

Hálátlanság volna meg nem emlékezni e helyen is Dombó igazi, kedves és vendégszerető népéről, amely igaz magyar vendégszeretettel fogadta és látta el azt a nagy közönséget, amely összejött e napra; s mindenek felett bámulattal s elismeréssel hajtottuk meg az elismerés zászlóját Dombó derék tanítója, **Miklós János és felesége**, valamint Pál Tamás tiszteletes úr előtt, kiknek fáradhatatlan, tapintatos vezetése tette mindnyájunk előtt feledhetelenné e kedves napot.

A versenyben részt vett 9 férfi és 4 vegyes dalkör, melyek közül unitárius jellegű csak a Dombói férfikar volt, amely a férfikari II. csoport Ib. díját nyerte 8.85 ponttal. Karnagy Miklós János és a Dombói unitárius vegyeskar, amely a vegyeskari csoport I. díját nyerte 9.11 ponttal, karnagy Pálffi Lajos. A többiek mind református dalkörök voltak.

A hála megnyilatkozása. Egyházi-, közéleti pályán munkálkodó vezető számára ritkán nyilatkozik meg, s ha néhol ezt a megnyilatkozást tapasztaljuk, örömmel közöljük. Ilyen megnyilatkozást olvastunk az aranyostordai, esperesi vizsg. szék jegyzőkönyvében *Várfalváról*, hol az egyházközség népe az esp. vizsgálat alkalmával egyhangú lelkesedéssel köszönetet mondott Pataki András lelkészének, 12 éven át végzett lekipásztori gondos munkájáért, vezetéséért. Egyh. Képv. Tanács a maga részéről örömmel járult hozzá ehhez a megérdemelt hálás megnyilatkozáshoz. Midőn ez örvendetes hírt folyóiratunkban közöljük, mi magunk is elismeréssel adózunk Pataki András lelkésztestvérünknek egyháztársadalmi és szövetkezeti téren kifejtett vezető, irányító munkájáért és Isten segédelmét kívánjuk további munkájához, kísérje népe megértő szeretete és ragaszkodása.

Jótékony adományozások egyházközségeinkben. A f. évben tartott esperesi vizsgálószéki jegyzőkönyvekből ezideig az alábbi nagyobb, kegyes adományokat közöljük: *Sepsiszentkirályon* Sükösd Farkas atyánkfia 126 □-öl területet adott az unitárius egyházközségnek kultúrház építés céljára. Az egyházközség tiszteletbeli gondnoknak választotta meg adományozó atyánkfiát. *Bőlönben* László György atyánkfia az unitárius iskola szövetkezet megalakításához 1790 lej összeggel járult hozzá; az unitárius Nőegylet pedig 350 lejjel. Egyh. Képv. Tanács a jegyzőkönyvek kapcsán kifejezte elismerő köszönetét, de azért itt a nyilvánosság előtt is megismételjük ezt és Isten áldását kérjük a nemes adományozók további életére.

Alapítói díj 1000 lej, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta.

Szerkesztő: Szent-Iványi Sándor.

Előfizetési ár: Egész évre nem egyleti tagoknak 36 L. Akik a 60 Lejt egy összegben előre befizetik, kapják a lapot, a Dávid Ferenc Egylet rendes tagjainak tekintetnek, a egyleti jogaik gyakorolhatják. Örökös alapítódíj 1000 L. Magyarországi előfizetés 90 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztároshoz küldendő.

Egyes szám ára 3 (három) lej.

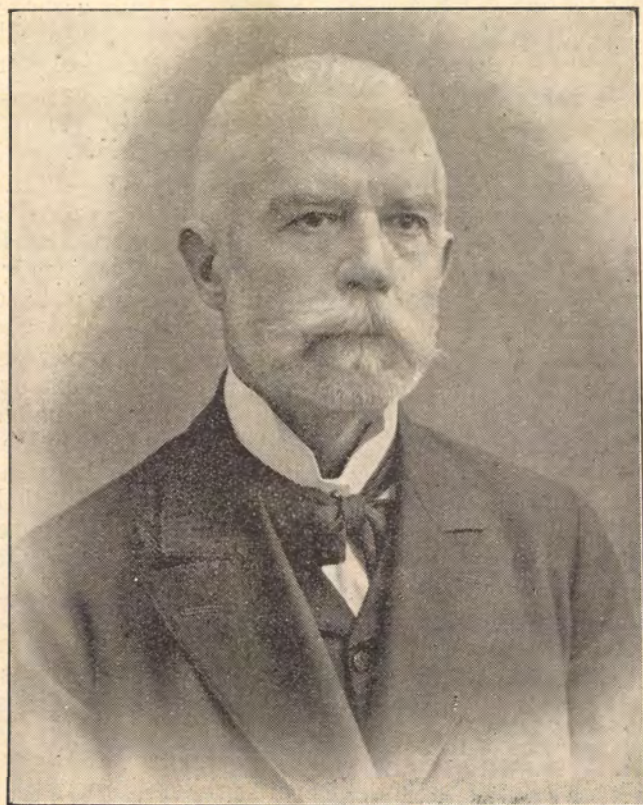
UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRB

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

LOCO

Vári Albert tanár ur
Lic. Unitarian

BARABÁS LAJOS

1850. nov. 9. — 1934. jún. 25.

(Lásd a 214. oldalon

Az 1934. évi zsinat története.

A Magyar Unitárius Egyház alkotmánysszervezete úgy rendelkezik, hogy minden negyedik évben zsinati főtanács tartandó valamelyik vidéki egyházközségben. 1907. évben volt az utolsó ilyen vidéki zsinat a csókfalvi egyházközségben. Azóta 27 esztendő telt el, hogy nem mehettünk a vidékre zsinat tartására. 1910. évben volt Kolozsvárt nagy vallásalapítónk, Dávid Ferenc születése 400 éves évfordulója alkalmából zsinati gyűlés, a melyen angolországi és amerikai unitárius testvéreink 100-nál többen vettek részt. Azóta azonban a háború és az azt követő helyzetváltozások miatt nem volt alkalmas idő a zsinattartásra, kivéve az 1928-ban Tordára összehívott hivatalos püspökválasztó zsinatot. Az utóbbi 2—3 évben mind sűrűbben hngzott fel az óhajlás és kívánság zsinat tartására. Végül is az egyház Főhatósága egyfelől engedve a kívánságnak, a gyülekezetek kérésének, másfelől figyelembe véve azt, hogy 7 éve nem volt papszentelés és 29 pap felszentelendő, a lelkésszentelés és az egyházszervezeti törvény újraalkotása végett, a székelykereszturi egyházkör meghívására 1934. szeptember 1—3 napjaira Székelykereszturra kitzúte a zsinatot és az ezzel kapcsolatos más egyházi ünnepeket, nevezetesen az 50 év óta kiváló kultúrunkát végző Dávid Ferencz Egylet félszázados évfordulóját.

Mint hogy a belügyminisztériumnak 7664—1922. sz. rendelete a törvényesen elismert egyházak részére általános engedélyt ad alkotmányos gyűléseik megtartására, 12 év óta az volt a gyakorlat, hogy a főtanácsi gyűlések megtarthatására az egyház vezetősége külön engedélyt sohasem kért, hanem a fent említett általános engedélyre való hivatkozással a főtanácsi gyűlések helyét és idejét tudomásvétel végett előzetesen bejelentette a hatóságoknak. Ugyanezt az eljárást követték az idén is. A hatóságok láthatólag a bejelentést és ezzel kapcsolatosan a gyűlés összehívását rendbenlevőnek tekintették. Erre vall az a körülmény is, hogy augusztus 31-én a székelykereszturi főszolgabíró és az udvarhelymegyei csendőrszázad parancsnoka, Katona Ferenc köri esperestől és dr. Elekes Domokos köri felügyelőlö gondnoktól nyilatkozatot kértek, amelyben nevezettek besületszavukkal garantálják, hogy a zsinati főtanács tárgysorozatában revizionista, vagy más államellenes irányú kérdések nem fognak tárgyalatni. Ezen nyilatkozat kiállítása után a csendőrszázados kijelentette, hogy az állam érdekeinek sértése nélkül teljes szabadsággal megtarthatjuk a gyűléseket. 31-én délután fél 6 óra vonattal érkezett meg Székelykereszturra dr. Boros György püspök úr és nagyszámu kísérete, akiket impozáns tömeg és a helyi zenekar fogadott. A fogadtatásnál az első üdvözlő szónoklatot a vármegyei prefektus képviselőtében egy közgazgatási tisztviselő mondotta. Ezt követte Katona Ferenc

egyházközi esperes köszöntése az egyházkör nevében, melyekre a püspök meleg szavakkal mondott köszönetet. Ezután a gyönyörű menet kocsikon nagyszámú tömeg által kísérve és az élen lovas bandérium által vezetve megindult s amidőn a püspök úr felvirágozott hintója a város közepén felállított első diadalkapuhoz érkezett, Székelykeresztur regáti származású primárja mondott üdvözlő beszédet a helyi hatóság nevében. Az impozáns szép és meleg fogadtatás annál kedvezőbb hatást gyakorolt a kedélyekre, mert nyilvánvaló volt, hogy az unitárius egyház ünnepében az állami hatóságok is jóakaratu érdeklődéssel vesznek részt.

A lelkesedés még növekedett azáltal, hogy a szép és diszes főgimnázium épülete előtt felállított 2-ik diszkapunál Útő Lajos lelkész az egyházközség nevében meleg „Isten hozottal“ fogadta a püspök urat, kíséretét és a már ekkor nagy számban a zsinatra megérkezett közönséget.

Itt említjük meg az általános érdeklődés és székely vendégszeretet jellemzéséül, hogy bár a székelykereszturi családok valláskülönbség nélkül megnyitották házaikat az érkező vendégek befogadására és a főgimn. internátusába is voltak szállások készítve, mégis a szomszédos közeli faluba is kellett elszállásolni a zsinatra érkezett vendégekből.

Ez a lelkes vágytól áthatott tömeg a baráti és hitrokoni találkozás örömétől áthatva boldogan ment pihenőre abban a reményben, hogy másnap a kedves régvárt találkozások mellett lelki és szellemi élvezetekben lesz része.

Szeptember első napja beindult az általános *Lelkészkör* közgyűlésével Pál Dénes-elnök vezetése alatt, közben délelőtt 11 órakor megtörténtek a hivatalos tisztelgések az egyházak részéről a püspök úr előtt. A tisztelgésben részt vettek: a gör. keleti (orthodox) egyház a lelkész vezetése alatt, a gör. kath., római katolikus, ev. ref., lutheránus leányegyh. és az izr. orth. egyházak, mindenik egyház vezetője bensőséges érzéssel tolmácsolta, hogy az egyházi vallásos megmozdulásokra milyen nagy szükség van és milyen építő hatással vannak ezek a nép lelkére.

A zsinat napját megelőzően 3 nappal, a főtanácsbi bizottság megkezdte és szept. 1-én délig folytatta üléseit, s azokon az egyházszervezeti törvény nyomtatásban már szétküldött új tervezetét lelkiismeretes gondossággal nagyrészen áttanulmányozta, megbeszélte s a tárgyalásra előkészítette.

Annál meglepőbb és lesújtóbb hatást gyakorolt az egész Erdélyből gyűlekező egyházi vezetőkre és a környékből összegyűlt hivek tömegére az a szeptember 1-én d. u. 4 órakor elterjedt hír, hogy a zsinatot magát és a vele kapcsolatos egyháztársadalmi és egyéb ünnepségeket a hatóság betiltotta. A tömeg ezt a hírt hihetetlennek és elképzelhetetlennek tartotta, mindaddig, amíg a járási főszolgabíró és a csendőrszázados a magukhoz kéretett egyházköri vezetők és dr. Abrud-

bányay Ede képviselő jelenlétében kihirdette az udvarhely-megyei prefektus 61—1934. sz. rendeletét, amellyel a sziguranca vezérigazgatóság írásbeli és a belügyminiszter szóbeli rendeletére hivatkozva, minden gyűlésezést és ünneplést betiltott azzal, hogy ezek megtartására engedély nem kéretett. Szívfacsaró látvány volt elnézni az áhitatosan, meleg szívvel egybegyűlt hívőszeregek megdöbbenet lehangozottságát és néma szétoszlását, akiknek ez a meleg nagy ünnepe így megsemmisült.

Az egyház vezetősége a határozat kihirdetése után azonnal kereste a hatóságokkal való érintkezést, elsősorban a prefektussal, aki azonban a rendelet kiadása után nem volt található. Bukaresttel is hiába keresték a késő szombatdélutáni órákban a telefon érintkezést annak megállapítása végett, hogy a belügyminiszter hol lenne feltalálható. Az egyház vezetősége ekkor azt remélte, hogy a kolozsvári királylátogatással kapcsolatosan vasárnap reggel a belügyminiszter is Kolozsvárra fog érkezni, s éppen ezért a belügyminiszterrel, vagy a Király kíséretében található más intézkedésre jogosult tényezővel sikerülni fog az érintkezést felvenni és a gyűlés engedélyeztetését kieszközölni. Ezért dr. Szentiványi József főgondnok vezetése mellett Kolozsvárra küldötte dr. Abrudbányay Ede és dr. Gál Miklós felügyelőgondnok, parlamenti képviselőket, akik szombaton éjjel Kolozsvárra érkezvén, megkezdették a szükséges lépések megtételét és hosszadalmas, körülményes puhatolózások után csak vasárnap délelőtt Ófelsége megérkezése után állapithatták meg, hogy az engedély megadására hivatott belügyminiszter, vagy alminisztere nincsen a király kíséretében. Értesülésünk szerint a kormány tagjai közül egyedül Franasovici közlekedésügyi miniszter volt a király kíséretében, akinek ez az ügy természetesen nem tartozott ressortjába. Megkísérelték az érintkezést a nap folyamán ismételtén Bianu állambiztonsági vezérigazgató helyettesével is, a találkozás azonban legnagyobb igyekezetük ellenére sem sikerült.

Ezalatt a vidéki őrsökről összpontosított csendőrség szétoszlásra felhívta a közönséget és kiűritette a főgimnázium épületét azzal a figyelmeztetéssel, hogyha az ajtók nem lesznek bezárva, a gimnázium elveszti a nyilvánossági jogát.

Az egyházi Főhatóság 2-án vasárnap reggel 9—10 óráig készenlétben várta a kiküldöttek értesítését, de miután semmi híradás nem érkezett, elhatározta, hogy a templomba megy és megtartja a papszentelést, legalább Istenhez való könyörgésben keres lelki vigasztalást a lelki háborgatások és bántalmak között. E tervben is arra az akadályra találtunk, hogy a kereszturi templom kevés számú befogadó képességére való tekintettel kettős istentisztelet volt tervezve, egyik a templomban, a másik a főgimn. tornatermében. Ez utóbbit nem engedélyezte a csendőrszázados úr, csak azzal bocsátotta el a kül-

dötteket, hogy a templom udvarán belül akár éjfélig is imádkozhatunk!

Imádkoztunk is, ha éppen éjfélig nem, de estig.

Vasárnap (2-án) délelőtt a templomban alkalmi imát és egyházi beszédet Vári Albert teol. dékán tartott. Beszédében melyet II. Kor. 3 r. 5—6 versei alapján tartott, kitért azokra a szélsőséges irányzatokra, melyek minduntalan háborgatják az evangéliumi tiszta vallásos felfogást és felhívta az új lelkipásztorokat, hogy az újtestamentum szellemének legyenek a megelevenítő lélek által szolgálói. A püspök úr Lukács ev. IV. r. 16 s köv. versei alapján Jézus profétai küldetésére és munkájára mutatott rá és a mai időben szükséges profétai elhívásra buzdította a felszentelendő lelkészeket. Mindkét beszéd tartalmával s összhangzó hatásával lelki épülésére szolgált a templomot zsufolásig megtöltő hallgatóságnak.

Ezután dr. Varga Béla főjegyző bevette az esküt a felszentelendő papoktól, kik az eskü elmondása után beirták nevüket a felszentelt lelkészek anyakönyvébe kineveztetésük szerint az alábbi sorrendben:

1. Pethő István, hitokt. lelkész 1929-ben, 2. Lőrinczy János, tordai sl. 1929-ben, 3. Barabás Béla, szentivánlaborfalvi lelk. 1929-ben, 4. Benedek Mihály, székelykáli lelk. 1929-ben, 5. Kelemen Imre, oklándi lelkész 1929-ben, 6. ifj. Kádár Lajos nagyszebeni lelk. 1930. 7. Balázs Ferenc, mészköi lelk. 1930-ban, 8. Nagy Domokos, verespataki lelk. 1930-ban, 9. Kővári Jakab, kénosi lelk. 1930-ban, 10. Ekárt Andor, csehéfalvi lelk. 1930-ban, 11. Zsigmond József, lóközi lelk. 1930-ban, 12. Lukács Sándor, ravai lelk. 1930-ban, 13. Fazakas Jenő, recsenyédi lelk. 1930-ban, 14. Péterffy Mihály küküllőszéplaki lelk. 1931-ben, 15. Rostás Dénes, Erzsébetváros—medgyesi lelk. 1931-ben, 16. Fikker János, kövendi lelk. 1932-ben, 17. Török Elek, székelyszentmiklósi lelk. 1932-ben, 18. Csongvay Lajos, nyárádszentlászlói lelk. 1932-ben, 19. Fülöp Elemér, kidei lelk. 1932-ben, 20. Török Mihály, bordosi lelk. 1932-ben, 21. Nagy Béla, muzsnai lelk. 1932-ben, 22. Végh Mihály, hom-ujfalvi lelk. 1933-ban, 23. Fülöp Árpád, alsórákosi lelk. 1933-ban, 24. Lőrinczy Géza, lupényi lelk. 1933-ban, 25. Nagy Sándor, abásfalvi lelk. 1934-ben, 26. Komjátszegi Géza, bihari sl. 1934-ben, 27. Simén Dániel, fogarasi lelk. 1934-ben, 28. Ürmössy Gyula, fiatfalvi lelk. 1934-ben, 29. Kovács Domokos, ny.-gálfalvi lelk. 1934-ben.

A templomba be nem fért nagyszámú gyülekezetnek a templom udvarán Fazakas Béla ahrudbányai lelkész tartott egyházi beszédet a testvériség és összetartozandóság szükségességéről. Pál Tamás küküllődombói lelkész megható alkalmi beszédben készítette elő az áhitatos és a csüggedt lelkeket.

Vasárnap a közebedet megengedték, de a pohárköszöntő s minden felszólalás tilos volt, így a Berde-émlékserleggel való megemlékezés is elmaradt.

Déután megegyeszer — a még szét nem oszlott közönség elment a templomba hol a püspök úr imájában megáldotta a zsinati gyülekezetet, az ezt szeretettel fogadó egyházközséget, s a székelykereszturi tanintézetünket és ezek új épületeit. Fekete Lajos úrmösi lelkész mondott profétai ihlettségű reménykeltő és biztató beszédet s ennek végeztével Istenben bízó erős hittel és reménységgel búcsút mondtunk egymásnak, anélkül, hogy hivatalos ügyeinkből valamit letárgyalhattunk volna, el kellett távozzunk!

Úrmösi József.

A beszámoló kiegészítéséül közöljük, hogy nemsokára a szomorú esemény után Egyház-Képviselő Tanácsunk a zsinat jogtalan betiltása és karhatalommal való szétosztatása miatt részletes panaszt intézett Király Öfelségéhez, a miniszternőkhöz és több miniszterhez s kérte a betiltásban részesek felelősségre vonását s az egyháznak elégtétel adását. Ezt a panaszt dr. Abrudbányay Ede felügyelő-gondnok, Lapedatu vallásügyi miniszternél — akit előbb külföldön léte miatt nem lehetett felkeresni — személyesen nyújtotta be. A miniszter úr a történetek fölött megütközésének adott kifejezést, s később sajátkezüleg aláírt 154,874/15998—1934. sz. hivatalos válaszában értesítette az egyházi főhatóságot, hogy mélyen sajnálja a történeteket, annál inkább, mert éppen a vallásügyi minisztérium annak idején tett közbenjárására a belügyminisztérium megállapította, hogy az egyházi szervezeti törvények által előírt egyházi gyűlések előzetes engedély nélkül tarthatók, sőt az ostromállapot idején is csak bejelenteni kell azokat. (Megjegyezzük, hogy Székelykeresztúron és Udvarhely megyében nincs ostromállapot.) Közli a miniszter úr e válaszában azt is, hogy a belügyminisztériumot megkereste az eset kivizsgálására s az eredmény közlésére, amelyről az egyházi főhatóságot értesíteni fogja; biztosítani kívánja az egyházat, hogy az egyházi szervek törvényes összejövetelei többé nem fognak akadályoztatni, mint ahogy a múltban sem voltak rendes működésükben akadályozva.

Az egyházi főhatóság megteszi a szükséges további lépéseket is, hogy a kért elégtételt megfelelően megkaphassa, bár a megtörtént súlyos sérelmet meg nem történtté tenni, sajnos, már nem lehet.

Az oklándi templomkertről.

Nem szokás a templomkertről cikket írni, de az oklándi templomkert mégis megérdemel néhány nyomtatott sort, mert a virágokkal pompázó cinterem a hivek lelki értékéről és jó pásztor munkájáról tesz bizonyosságot.

A százados templomot komor köfal övezi körül. A templom körül keskeny gyűrű az a föld, ami a tulajdonképpeni templomkert. Nem is olyan régen a jó öreg pásztorral jártam ebben a kertben, ami akkor inkább szilva-erdő és sűrű bokrokkal benőtt ciheres volt. De minden fának és bokornak megvolt a maga nevezetessége, vagy kiváló tulajdonsága, amit az öreg pásztor öreg hiveivel együtt jól ismert és ragaszkodott az emlékek őrizőihez. Egyik öreg szilvafa régi boldog idők emlékeit hordozta tar ágai között, a másikinál egy sóhajtas szállott az öregek kebléből az égi Atyához és az Úr megértette azt. Egy-egy orgona bokornál elméláztak az öregek, arcukra megjelent egy pillanatra az élet ifjú pirja, hogy gyorsan eltűnjék az idő végtelen tengerében. Istenem, hát ki merte volna az öregek közül bántani ezeket a régi fákat, százados bokrokat!? A ragaszkodás szeretete tartotta életben ezeket.

De az idő kereke fordult egyet. Fiatal új pásztor állott a nyáj élére, mögötte áll az új nemzedék. Az Ő számukra az öreg fák és százados bokrok nem regélnek. Így történt, hogy fejszét vetettek a fák tövére, csákányt a szívós gyökérre és férfiak, nők, ifjak és lányok szorgalmas munkával, sok-sok fáradsággal a régi erdőt, bokrot mind kivágták, a földet táplálták, mélyen felásták és szerető munkával tündérkertté varázsolták. Minden asszonynak, lánynak saját kis virága, ágyása van, melyben gyomlál, ültet, kapál és egész szívével ápolja a drága szép virágokat. Ha otthon a ház előtt egy igen kedves rózsafa nyílik, azt átviszik a templomkertbe, ha muskátli, szekfű virul az ablakban, azt is a templomkertbe költöztetik, hiszen ott van a legméltóbb helye a kedvenc virágnak. Így népesedett be a templomkert. A köfalak tövében égő liliom, az ágyások szélén fehér rezedá, a középben fürtös szálvia, egy másik ágyásban a campanula pasztell színe mosolyognak ránk. Mennyi szépség, mennyi tisztaság és milyen kedves illat emelkedik innen az égbe, mint tiszta imádság. Az öreg templom mosolyogva tekint az apró virág tündérékre és azt mondja nekik: „Kedveseim, viruljatok és tanítsátok szeretni a föld fiait!”

Hétköznapiokon az esti órákban szorgos asszony- és leánykezek dolgoznak a kertben, hogy vasárnapra ne legyen gyom a virágok között.

Megszólal a harang: „giling-galang“. Vasárnap reggel van. Már az első harangszóra legények és leányok a kertben vannak, de jönnek már a férfiak és nők is, sőt az öregek is. A harang nem hiába hívja a hívőket. Mind ott vannak a

templomkertben.. Jönnek-mennek, gyönyörködnek az ártatlan színekben s ha egymásra tekintenek az emberek, szemükből eltűnik a harag és gyűlölet szikrája ennyi szépség láttán, csak szeretni tudják egymást és szemükben a szeretet sugára ég, majd elindul, hogy megsimogassa még azt is, akit eddig gyűlölt a szív. Harmadik harang-szóra az öreg padok megtelnek a templomban, és bizony mondom, mélyebbről fakad e fohász és magasabbra emelkedik, mert akik szeretni tudnak a földön, azok igazabban tudnak bizni az égi Atyában.

És mindez talán a templomkertnek az érdeme, amit az alkotás szeretete varázsol a százados falak közé.

D. I.

VISSZATÉRÉS.

*Olvastam tudósok komoly bölcsességét
Az ős-élet, ős-ember, világmindenségről...
Megszédített a sok tudomány...
Nem is vettem észre, nem is tudom miként,
De elereszttem az én Uram kezét...*

*Oh Istenem, Istenem, bocsáss meg nekem...
Engedd, hogy újra megtaláljalak,
Mert már kereslek, oh nagyon kereslek,
Semmivé lett az élet nélküled...*

*S ha megtalállak, oh ölelj magadhoz,
Tarts szorosan Uram!...
Hogy a világ számos nagy-bölcs tudománya,
Téves kutatása el ne tántorítson.*

*Tudom, hogy nem hagysz el,
Én szoktam elmenni,
Hálátlan-botorul, szó és búcsú nélkül,
De oh Uram, mindig, mindig visszatérek
S tékozló fiúként könyörgök: ne hagyj el!*

*Bocsásd meg s feledd el, azt, hogy távol voltam,
S add, hogy visszatértem, örökös lehessen...*

S. Sillay Erzsébet.

A belső felszentelődés lényege.

(Az új papság lényege.)

Egy vagyok a huszonnyolc közül, ki szívretett kézzel, meghatódottan mondotta el a komoly fogadalom megrázó szavait. Ne vegye a tisztelt olvasó szerénytelenségnek, ha e történelmi nevezetességű pillanat hatása alatt lelkemből feltörő szubjektív érzésnek hangot adok. Ez nem intelem, nem is jótanács, az avatottabb személyek kiváltsága vagy kötelessége, csupán egy lélek-hang, mely kiszakad belőlem, mint egy akkord a mélyről jövő, bugó harangszóából. Nyíró József szavait idézem Isten Igájából, amikor e lelki élményt kivéteni akarom. „Engem nem a püspök szentelt fel, írja, hanem a ti szenvedéseitek, mert a legszebb szertartás letörölni, ha egyetlen könnyet is... nem a fák olaja, hanem az emberek drága kenete, a verejték az én papavató szerem. A meggyalázott emberiség-test az én oltárom és a sok keserűség kelyhem... Ornátusom a szegénység. Testestől lelkestől a tietek vagyok és hívjatok szántani, kedveseitek sírjára virágot ültetni vagy sírni segíteni... hívjatok bármikor keresztet hordozni, én veletek vagyok a világ végezetéig!” Talán ennyi, amit mondani szeretnék. Merthiszen lényegében e szavakban benne van mindaz az égi üzenet, mely a sziklán álló Ádám lelkét áttörte és újjászülte, ami Buddhának megvilágosodott és amellyel Pál a damaszkusi úton találkozott. Benne van mindaz a rejtett, belső átalakulás, amelyen előbb vagy utóbb mindannyiunknak át kell esnünk, benne van a *mi papságuk lényege*. Van valami komoly és megható a szertartások külső megnyilatkozásában még akkor is, ha az avató kéz nem évezredes tradíciók lépésről-lépésre kiépített hierárkiájának egy tagjává, ha a hitközösség száma nem milliókra csak ezrekre rug, ha a szolgálat helyét nem az átlag emberi képzeletet felülmúló művészet remekei, misztérium és pompa tölti be, hanem csak egy szószék s egy vén könyv, a Biblia, ha a szolgát nem bibor köntös fedi s századok kijegecesedett dogmái védik, hanem egyszerű fekete palástban hitére és lelkiismeretére támaszkodik. Az egyháztársadalmi szankcióknak megvan a maguk komoly értéke és súlya, hiszen egy küzdelmes multnak, harenak, vágynak, tervnek, reménynek, beteljesülésnek s bizonyos tekintélynek megismerésítői, átruházói ők, mégis a belső avatás az igazi avatás, különösen a mi egyházunkban, ahol minden belülről tartatik össze, mindig az volt és mindig az lesz. Az avatásé, mely által kehely lesz a lélek, ahová millió és millió elnyomott ember könnye, verejték-cseppje hull és megáldódik. Az avatásé, melynek minden egyes perce egy emléke fonódik össze, ami soha el nem hagy s egy boldogabb jövő felé serkent, és intés lesz ebből a jövőből, fehér kendő, mely békét lenget, üdvözlést küld. Egy kép lesz, amiben megláthatjuk arcunkat, énünket, hogy

mennyivel rútabb, mint gondoljuk és mennyivel szebb lehetne, ha Istent folyton vágyva, keresvè, hinnénk. Egy boldog látomás e belső avatás, melyben Isten új országa lakóinak számára az élet szépség-hegyfokán templomot építünk, hol vigaszunk éneke az orgona sipok, tömjénünk az örök szeretet, hívünk az, ki nem tudja miért szomjas, ki nem tudja, hogy mi fáj, csak a lelke ég, hívünk minden ember, ki korona nélkül is király. (Ady.)

Legyen áldott a felszentelő, áldottak a felszenteltek és mindazok, kikért felszenteltettek!

Simén Dániel.

Papbeiktató Nyárádgálfalván.

1934. augusztus hó 12. Szép, kedves és eseményekben gazdag nap, amelyre nemcsak a nyárádgálfalvi unitárius hiveink, de velük egyetemben mi is mindig örömmel és boldogan emlékezünk vissza.

Jöhet és lehet még idő, amely a világi eseményekben talán gazdagabb, talán változatosabb lesz, de a szeretet olyan tiszta és kedves megnyilatkozásában mindig a mögött marad.

Már az első harangszóra ment és sorakozott mindenki, a szeretet külső jelénél a virágokkal gazdagon megrakott kapunál, hogy a kör vezetőivel az élen méltóképpen fogadja azt az ifjút, akit a főtisztelendő püspök úr az ő böles intézkedésével az egyházközség papjává jelölt ki.

Ott volt az ifjú, az öreg, a szegény és a gazdag a fogadásnál, de ott volt a templomban is, ahol a szép éneklés végeztével az esperes úr felhívására Bedő Árpád lelkész afia által felolvasott püspöki kinevezési okmány szözszerinti ismertetése után az ifjú lelkész, Kovács Domokos helyét elfoglalta és beköszöntőjét megtartotta.

A gondolatok, amelyeket a lelkész a Máté evangélioma 5., 9. verse alapján fejtegetett és a szavak, amelyekkel gondolatainak alakot, színt és tartalmat adott, jó jövőt és biztos győzelmet ígérnek.

Igen, mert a „békességre igyekezők az Isten fiainak mondatnak“. Az Isten fiai pedig utálják a gonosz háborúságot és mindig csak jót tesznek, hogy ezáltal irányt jelölvé, példát adjanak és másokat is a jóra buzdítsanak.

Az akkora gonddal és mély belátással megírt és elmondott beköszöntő végszavaira beállt ünnepélyes mély esendben lépett a szószékre és tartotta meg beiktató beszédét *Halmágyi János* esperes afia. Ki, mint a jó szülő az ő gyermekéhez, meleg szeretettel, de mindenre kiterjedő böles figyelmeztetéssel szólott az ifjú paphoz és beszélt a templomi gyülekezethez.

Ha szavai meghallgatásra találhatnak és elgondolásai a jó cselekedetben jutnak kifejezésre, akkor a nyárádgálfalvi egyházközségünk-

ben a jóság, szeretet és az alázatosság győzelme mellett biztosítva lesz mindig az „Isten országának“ a terjedése is.

Ezt a célt szolgálták és ennek a gondolatnak a szellemében beszéltek K. Nagy Árpád felügyelő gondnok úr és Pető Kálmán lelkészafia is, amikor a kör, illetve a papság nevében az új lelkészt üdvözölték és a szószéki szolgálat mellett a helyi közgazdasági ügyek képviselőjére és a fontosabb társadalmi feladatok gondos és helyes megoldására figyelmeztették.

De nem kevésbé ennek az eszmének hódoltak Márkodi János gondnok, Kiss Géza köri jegyző úr, Török Elek tanító, Keresztesi Jánosné és Bustya Mihály afiai is, amikor a szószék elé lépett új lelkész az egyházközség, a Nőszövetség, a politikai község, a maguk vagy az Ifjúsági-egylet nevében fogadták és köszöntötték.

Es ugyancsak ezt az elvet követte és ennek hódolt ifj. Zsigmond István úr és neje is, amikor a lelkes fogadtatás és a lélekemelő templomozás után a teljes gyülekezetet, az általuk oly gondnal előkészített és összehozott szeretet asztalához hívták és vendégül látták.

Itt aztán Halmágyi János, Keresztesi Dénes és e sorok írójának s később új lelkész Kovács Domokosnak, a felszólalásaik, pohárköszöntőjük után megeredt beszélgetések, hozzászólások és megjegyzések sokaságából az a szent igazság domborodott ki és szűrődött le, hogy ott, ahol a pásztor és a nyáj egymásra találtak, egymásra ismertek, a haladás biztos, amire hisszük és merjük gondolni, hogy a nyárádgálfalvi egyházközségünk mindig kezesség lesz, boldogságára önmagának és dicsőségére egyetemes unitárius Egyházunknak.

L. M.

LÉGY VELEM URAM!

*Uram! Csak Te maradj mindig velem:
Örömben és szenvedésekben.
Ha föld lesz ágyam, kenyerem kökemény,
Ha könnyek égneek szemem peremén,
Ha betegen, lázban vergődöm majd
S hozzád röpítem lelkemből a jajt.
Ha bánat fulánkja szívemet rágja,
És nem lesz aki kötést tegyen rája,
Ha megvetnek majd, s nem lesz egy barátom,
Ki látó szemekkel a szívemig lásson,
Ha gyarló ember-voltom bűnbe esne,
Tudom akkor se hiába keresne
Téged, hogy levedd rólam az átkot:
Hisz Te vagy az Út, az Igazság és az Élet,
Maradj velem és én nem sírok, nem félek!*

ifj. dr. Gspann Károly.

Kulturházat épít a petrozsényi unitárius egyházközség

A *Hunyadmegyei Élet* c. lapból vesszük át ezt a minket, unitáriusokat, örvendetesen érdeklő cikket:

Ezerkilencszázharminenégj július 30. Hétfői nap. Rendes körülmények között szürke hétköznapi, robotos, kenyérgondokkal teli. De a zsilvölgyi magyarság életében — bár újabb munkavállalás teljesítésének megkezdésével azonos ez a dátum, ünneppé magasztosul abban, hogy a petrozsényi unitárius egyházközség magyarjai e napon kezdték meg kulturházuk felépítését.

Weress Béla unitárius lelkész, a Magyar Párt Zsilvölgyi tagozatának elnöke, vetette fel a kulturház építésének gondolatát. S bár az egyházközség szegény s a zsilvölgyi bányák termelési politikája napról-napra apasztja a hivek lélekszámát és a megmaradtak is a legsivárabb gazdasági helyzetbe kerültek, fenkölt gondolkozású lelkész derék hivei nem riadtak vissza a fenyegető ninetelenség elszomorító képétől, hanem a legnagyobb lelkesedéssel fogadták pásztoruk indítványát és a szív szeretetének határtalan, önfeláldozásra mindenkor képes erejében bízva, kimondották, hogy önkéntes adományokból felépítik Petrozsényban az unitárius hit és a magyar kultúra hajlékát.

Midőn ezt kimondották, alighogy a kulturház felépítését elhatározták, hozzáfogtak a *semmiből* házat építeni. Elhatározásuk az első pillanatban a lehetetlenséggel látszott határosnak. De *Weress Béla és társai megbírkóztak a lehetetlenséggel*. Téglát vetettek, meszet öntöttek, megküzdöttek ezer akadállyal s végre elérkezett a nagy pillanat, a terv a kivitel stádiumába jutott.

Folyó évi július hó 30-án, hétfőn, hozzáfogtak a kulturház építési munkálataihoz. Az egyházközség apraja-nagyja. öreg és fiatal egyaránt megjelent a munkahelyen s mindegyik kiveszi részét tehetségéhez és erejéhez képest a munkából. Agg férfiak dereka görnyed, vékony gyermekkarok izmai feszülnek meg a kövek súlya alatt és a gazdag ezreséből meg a szegény filléreiből összehordott téglák, fák és kövek halmazából a munka gyöngyétől, az izzadságtól megszentelten már-már kialakul a kulturház alapjának körvonala.

Lelki szemeinkkel látjuk e szerény hajlékot. Isten dicsőségére emeli a magyar öntudat. Isten dicsőségére s midőn Hozzá fordulva alázatosan könyörgünk, hogy adjon erőt és kitartást Petrozsény unitárius magyarjainak a megkezdett munka befejezésére, imánkat emigy fejezzük be:

— Uram! Add, oh add, hogy elárvult népednek, Erdély minden pontján legyenek Weress Bélái, küzdő és alkotó magyar vezetői, kik a Te dicsőségedre emeljék fel a maguk kis falujuknak, szegény kis egyházközségük temploma mellé a magyar kultúra templomát is.

Szörényi Béla.

A magunk részéről is elismerésünket fejezzük ki petrozsényi kedves testvéreinknek és Isten segédelmét kívánjuk sikeres munkájukhoz.

BIBLIA ÓRA

Október első hetében olvasd: Ézsaiás próféta 40.rész, 1—11 v.
 Őszi időben járunk. Sárgulnak a falevelek és lassan-lassan hullanak, mígnem a fáknak kopasz ágai meredeznek majd az ég felé. Valami esendes bánat borul a szívünkre: az elmulás fájó érzése. Ma itt s talán holnap mi is lehullott falevelek leszünk. „Minden test fű és minden szépsége, mint a mező virága!“ A nő szépsége, hiába kendőzi magát, elfonnyad, a férfi ereje, hiába tornázik, alábbhagy. Minden, de minden e földön a sír felé omol, ha az óra üt; „ha az Ur szele fuvall reá“.

Mily öröm mégis hallani a vigasztaló szöveget az elmulás szélén: „Megszárad a fű, elhull a virág, de Istenünk beszéde mindörökkre megmarad.“ Életem elomolhat, de van valami változatlan, valami örökkévaló e világ szerkezetében. Minden megváltozhat, az évszakok örök körforgása vég nélkül tarthat, de az örök változás egyazon törvény szerint megy végbe s ez az örök törvény Isten beszéde. O volt ott, mikor a végtelenség fölött kiterjesztette lelkét s fényességet borított e világra s ő lesz ott, mikor a sötétbe tér vissza a kihalt naprendszer, s csak az ő lelke fog világítani az üszkös, fénytelen lávarögök felett.

Október második hetében olvasd: 130. zsoltár. Az elmulásnak heteiben beletekintettél-e szíved mélységébe? Láttad-e annak feneketlen ürességét: a bizalmatlanság, az irigység, a hitetlenség, az unalom, a fásultság, az örömtelenség, a földönecsúzás sötét árnyait? Már Ézsaiás is úgy látta, hogy a boldog pillanat csak akkor következik be Izrael életében, ha a bűnei megbocsáttatnak, ha az egyenetlen egyenessé válik. De érzed-é, mennyivel mélyebbre szállott a zsol-táros, amikor így tört ki a panasz szívéből: „A mélységből kiáltok hozzád Uram!“ S ebben a mélyről jövő kiáltásban benne volt a vágy a magasságok felé. Látod, ezért kell a szíved mélyére nézned! Ezért kell saját kicsinyességedet meglátnod. Ha mindig saját méltóságodat emlegeted, ha mindig el vagy telve sikereid nagyságával s önnön-magad kiválóságával, akkor tulajdonképpen nagyon mélyen állasz. Még nem láttad be, hogy te emberebb ember is lehetnél, hogy te arra vagy hivatva, hogy Isten fia légy, hogy te emberfeletti ember légy. Igen, a te fajtád égre tekintő fajta, de az égnek magasságába csak úgy juthat, ha belátja földi életének nagy tökéletlenségét, vagyis nagy bűnösségét.

Október harmadik hetében olvasd: Római levél 8. rész, 12—19. v. „De ha a test cselekedeteit a lélekkel megöklöklitek, éltek.“ Ime itt van a vigasztaló szó az elmulás nyomasztó csendjében. Itt van a megváltás, a megszabadulás a halál sötétségéből az élet világosságára. A test az alsóbbrendűség jelképe. Jelenti az irigységet, a kárörvendést, a segíteni nem akarást, a széthúzást, a gyűlölködést, az

anyagi javak mértékfeletti szeretetét: ez mind a test. Ha ebben maradsz, sohasem ismered fel, hogy van egy magasabb élet: a lélek élete. Ez a lélek feltekint az égre s boldogan mosolyog vissza az aláhulló napsugárra, beletekint embertestvére szemébe s örvendezve siet a kérő tekintet segítségére. Ez a lélek szétárad, mint a fény, szertefolyik, mint az éltető víz, mindenütt ott van, mindenütt boldogít mindenütt, derűt és jó kedvet hoz. Ennek a léleknek, ennek az embernek a megjelenését várja sóvárogva a világ, mert ez az ember nem mulandó ember, hanem örökkévaló lélek, magának a szerelmes Atyának legkedvesebb fia, lelki gyermeke.

Október negyedik hetében olvasd: János ev. 14. rész, 1—6. v. Hogyan jutsz el az Atyához, az életnek teljességében? Hogyan felejtheted el a mulandó élet bántó zürzavarát, értelmetlennek látszó sötéttségét? Csak úgy, ha beleépíted magad abba a fénylő lélekbe, aki maga volt az út, amelyen Isten felé indulhatsz, az igazság, amelyet kiégett szívvel oly régen kerese(l s az élet, amelyet örökre biztosítani minden napodnak legnőbb vágya, legforróbb óhajta.

Szelid lelkének mélyéből úgy buzgott fel a szerető vágyakozás menyeyi Atyja után, mint gyermeki szívből a kiáltás az anyai kéz után. Szerette a fényt, a teljességet, az istenfiúságot. S a fénytől elborítva érezte, hogy ez olyan kincs, olyan égi adomány, amelyet többé nem vesz el tőle az égi Atya. — Te is testvérem, csak keresd a világosságot, a lelki tisztaságot, szépséget s hidd el, egy napon megérezed, hogy az örökélet fehér rózsái nyíltak ki szegény, árva szívedben s te most már gazdag vagy: az örökkévalóság illatával, az életnek ragyogásával vagy telítve.

(Bibliás.)

ISKOLAI ÉV ELEJÉN.

*Szép ez a világ,
Gyönyörű ez élet.
Kinek köszönjük?
Istenünk, tenéked.*

*Most újra vetünk,
De most nem a földbe.
A lelkünk a föld,
S te a művelője.*

*Lám, egész nyáron
Csengett kapa, kasza;
Most takarítjuk
A dús termést haza.*

*Tanítónk, papunk,
Lelkünk szántogatja.
Most a lelkünkbe
Hull tudásnak magja.*

*Megáldottad a
Munkánkat, Istenünk.
De a télen is
Kérünk, ó légy velünk.*

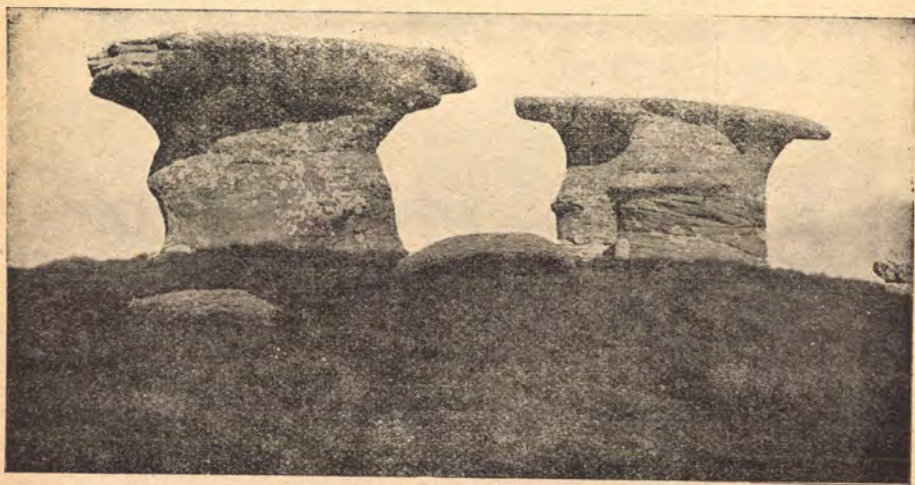
*Lelkünk földjébe
Mélyen-mélyen ássunk.
Aldd meg munkánkat,
Aldd meg tanulásunk.*

Balázs Ferenc.

A természet világából

Pusztuló kövek.

Aranyosszéken az a mondás járja, hogy nem élhet valaki anynyit, mint a torockói kőszikla. Ez a kijelentés csak részben vonatkozik az időtlen időkre, mert másrészt eléggé jól sejteti, hogy a szikla is egyszer csak elpusztul, mint bármely más élőlény. Mi azonban jelen esetben tovább mehetünk és bátran elmondhatjuk a kövekről, sziklákról is azt, amit minden más élőlényről hirdetünk: születnek, élnek és meghalnak. A növénynek magva, az állatnak kiesinye, a sziklának pedig pora van, amiből új nemzedékek, új sziklák keletkeznek. A kőzetek keletkezhetnek vulkánikus úton úgy a föld mélyén,

Gombaalaku, szél által kimart sziklák a Brassó melletti Bucsecs havasokon.

valamint a felszínen is. E születési, illetve keletkezési módtól függ nagyban az illető kőzet összetétele és megjelenési formája is. Van azután olyan kőzet, ami a vulkánikus kövek porából, máladékából keletkezik, ezek az úgynevezett üledékes kőzetek.

Ennek az elpusztíthatatlan, szinte örökéletűnek látszó valaminek is vannak ellenségei, amelyek előbb-utóbb győzedelmeskednek. Sivatagokon a szél által hordott homokszemesék 20–25 méter magas sziklákat gomba vagy más alakra csiszolnak ki, míg végeredmény gyanánt teljesen el nem koptatják.

Nem sivatagos helyeken szél helyett a víz végzi a romboló munkát. A sivatagi környezet egyik világhírű, azonban Erdélyben aránylag kevesek által ismert, jellegzetes havasi formáját mutatja be előző képünk a Bucsecs-i havasokból. 2000 m. körüli t. felszíni magasságból való fölvétel, ahol a fa már nem él meg, így az ott ural-

kodó szelek és viharok a 8—10 m. magas óriás kötömböt tökéletes gombaalakúvá formálják ki. Eső vagy vihar ellen természetes védelmet nyújt az arra járó természetbarátnak.

Pusztuló állatok.

A gazdag pompával és hihetetlen változatossággal berendezett Természet új dolgokkal gyarapodik és régi kincseiben szegényedik. Egy ilyen szép megjelenésében is az ősi erőt felelevenítő állat pusztult ki Európa, szóval a Föld felületéről 1918 novemberében. Erdély-

Állatkertekben még megmaradt utolsó európai bölénybikák egyike a budapesti állatkertben, melyet a magyar állam 6 millió lej értékű pengőért vásárolt.

ben való előfordulását falvak nevei: Belényes (Bihar m.), Bölön (Háromszék m.) mellett hivatalos okiratok is bizonyítják. A legtöbbet mondó írásbeli bizonyíték I. Rákóczy György levele, melyben Bornemisza Pált bölényvadászatra hívja meg.

Utolsó előfordulási helye Európában a lengyelországi Bialoviesai erdő volt, ahol az 1918-iki forradalom alatt teljesen kipusztították. Erdélyben 1790. év körül lőtték az utolsó példányt a Kelemen-havasok alján.

Hegymászás létrákon.

A brassói túristák legkedvesebb kiránduló helye a Nagykőhavas. Ennek 1850 m. tengerfelszíni magas kősziklával és fenyőkkel disztített vonulata szép kilátást nyújt a Barcaságra, a Csukás fenyvesekkel körülvett ormaira, s tiszta időben a hatalmas Bucsecsre.

A Brassóból közeledő turista legromantikusabb útiránya a Hétlétrás szakadék, amit csak létrák segítségével tud megmászni a felfelé törekvő ember. Gyopár kivételével valamennyi havasi növény megtalálható, ami nemesak vonzóvá, hanem széppé is teszi a tu-

A Nagykőhavasra vezető hétlétrás szakadék.

risták által annyira látogatott havasi mészkövonulatot. A brassói turista egyesület emeletes menedékháza, vándornak menedéket, betegnek üdülőhelyet és havasi tájnak megközelítési lehetőséget nyújt.

Léggömbös rovar. Egy *Empis poplitea* nevű délamerikai rovar apró-fehér gömböket készít potroha segítségével olyanformán, mint ahogy a gyerekek szappanbuborékokat fújnak. Ez a kis muslica nagyságú bogár röptében készíti el léghajóját, amit aztán tetszés szerint kormányoz. Érdekesnek érdekes azonban hasonmása nálunk is megtalálható más kivitelben, amennyiben szeptember végén repülő „ökörnyál” a mi mezei pókunknak repülő szerkezete. Az emberiség ma a legakárja észrevenni, hogy sok apró állatka milyen rég megelőzte bizonyos dolgokban.

Dávid Ferenc emlékünnepele Szászrégenben. Kovács Dénes mérnök, Bálinth Endre kereskedő és Fülöp Zoltán iklandi lelkész rendezésében igen szépen sikerült Dávid Ferenc emlékünnepelet rendezett a szászrégeni Unitárius Leányegyház és a Maroskőri Dávid Ferenc Egyelet, szeptember 30.-án.

Vasárnap délután 4 órai kezdettel hálaadó istentisztelet volt a magyarrégeni református templomban. Urvacsorai agendát mondott és urvacsorát osztott Fülöp Zoltán. A hálaadó istentiszteleten nemcsak az unitáriusok vettek részt, hanem Szászrégen és környékének egész magyarsága.

Az unitáriusok részéről jelen voltak, Puska Endre feleségével, K. Nagy Árpád köri felügyelő gondnok, Halmágyi János esperes, Dr. Fekete Gyula és mások.

Este 6 órai kezdettel műsoros estéle volt a városi szálloda téli kertjében. A nagy számban összegyűlt közönség előtt az estélet Heiter György orsz. karnagy vezetése alatt működő Magyar Polgári Dalkör nyitotta meg, elénekelve Lavotta: Reményhez c. dalát. Azután Dr. Fekete Gyula, a maroskőri Dávid Ferenc Egyelet elnöke mondott tartalmas és tanulságos megnyitó beszédet. Az estéle kiemelkedő száma Puksáné, Boros Piki fellépése volt. Cherabini: Miatyánkját és Massanet: Elogiáját énekelte, a legnagyobb siker és a legragyogóbb ünneplés jegyében. Csodálatosan szép hangja, művészi felkészültsége, elragadó előadása valósággal elbűvölte a hallgatóságot, annyira, hogy az estéle után következő közös vacsorán is a legnagyobb és őszinte ünneplésben részesítették, s a legtöbb szónok szívből jövő őszinte szavakkal köszönte meg az ünnepelel való részvételel. E helyről is csak a leghálásabb köszönet illesse őt, mivel szétszórtan élő hveinknek igen kellemes estélet szerzett. A kíséretet: Schuster Elsa és Wagner Hermann látták el. A műsor sikeréhez hozzájárultak még, Baló József, Bálinth Csaba, Dr. Gálfalvy György és Baló Sámuel.

A vidám hangulatban eltöltött közös vacsora alkalmával, Halmágyi János esperes az Unitárius Egyház főpásztorára mondott igen kedves és meleghangú köszöntőt.

Az emlékünnepele megrendezéséért hála és köszönet illeti meg Fülöp Zoltán iklandi lelkészünket, valamint Kovács Dénes és Bálinth Endre urakat.

R. M.

M e g h í v ó .

A D. F. Unitárius Nők Országos Szövetsége 1934. október hó 17-én, szerdán, délután 5 órakor tartja évi rendes közgyűlését az Unitárius Egyház tanácstermében, melyre minden közgyűlési tagot és minden érdeklődőt tisztelettel meghív *az Elnökség.*

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Háromszéki kör jelentése. 4. Pénztári jelentés. 5. Indítványok. 6. Elnöki bezáró.

Kedves Unitárius Nőtestvéreink!

A hivatalos meghívón kívül közölni óhajtjuk, hogy a kolozsvári Nők Szövetsége a torockói Nők Szövetsége közreműködésével október 14—18-ig népművészeti kiállítást rendez s így nagyon óhajtjuk, hogy mentől több hitrokonunk eljöjjön úgy a közgyűlésre, mint a kiállítást megtekinteni. Miután több torockói vendégünket kell elszállásolnunk, kérjük tagozatainkat, lehetőleg olyan kiküldötteket jelölni, kiknek itt van hol megszállniok. Kérjük továbbá egy héttel előbb bejelenteni, hogy honnan hány hivatalos kiküldött jön, mikortól meddig lesznek itt és kiknek az elszállásolásáról kell mégis nekünk gondoskodnunk. Az esetleges indítványokat kérjük postafordultával bejelenteni.

Kolozsvár, 1934. szept. 26.

Hitrokonni üdvözlettel:

Az Elnökség.

A kolozsvári és torockói nők népművészeti kiállítását megelőzi *Kelemen Lajos előadása: Torockó történetéről.* Október 13-án, szombaton délután 6 órakor az unitárius püspökség dísztermében.

A népművészeti kiállítást október 14-ikén délelőtt templomozás után fél 12-kor a Nők Szövetsége irodahelyiségében (Leányotthon) főtisztelendő dr. Boros György püspök úr nyitja meg, utána Dóczyiné Berde Amál tart előadást a torockói népművészetről. A kiállítás október 17-én, szerdán délig lesz nyitva.

Felkéretnek mindazon lelkész urak, akik bizományárúküldeményeket kaptak, hogy elszámolásukat október hó 15-ig az Iratterjesztő Bizottsághoz beküldeni szíveskedjenek.

1500 számra Lelkészi iktató keménykötésben 190, 400 oldalas gyűlési jegyzőkönyv keménykötésben 160, 300 oldalas kétnyelvű postakönyv keménykötésben 110.— lejárt megrendelhetők az Iratterjesztőnél.

Rovatvezető: Ifj. Hadházi Sándor.

Iskolai évmegeyitók. A kolozsvári főgimn. 1934—35. isk. éve szept. 16.-án nyilott meg ünnepélyes keretek között. Az ifjúság éneke után a kollégium új vallástanára, Benczédi Pál imádkozott, majd Gálffy Zsigmond igazgató üdvözölte az új isk. év kezdetén ismét összegyűlt tanárikart és ifjúságot. Fájdalommal emlékezett meg arról a veszteségről, mely Kovács Kálmán tanárunk eltávozásával intézetünket érte. Az új élet, ahova szeretett barátunk eltávozott, nyujtsa neki mindazt az örömet és megelégedést, ami el tudja feledtetni vele az ősi kollégiumtól való megválással járó fájdalmat! Örömmel üdvözölte Benczédi Pál vallástanárt, jó sikert és egészséget kívánva új munkaköréhez. Az igazgatói megeyitó után a főtisztelendő püspök úr mondott buzdító szavakat a tanulókhöz és tanárokhöz.

A theol. akadémia évmegeyítőja okt. 1.-én volt. Imádkozott Szent-Iványi Sándor tanár, évmegeyítő beszédet tartott Vári Albert dékán. Dr. Varga Béla tanár a Kopenhágában „Mit jelent a kijelentés számunkra“ címen tartott felolvasását ismertette. Dr. Gál Kelemen f. ü. gondnok és a püspök úr lelkesítő szavakkal hívták fel az ifjak figyelmét arra a nemes hivatásra, melynek betöltésére készülnek elő, buzgóságot, kitartást és szeretetet kívánva feladataik elvégzésére.

Templomi ünnepély Homoródszentmártonban. A kitartó munkának megvan a maga eredménye. Ezt az igazságot érezhettük azon a kedves és fölemelő ünnepélyen, amelyet Zoltán Sándor homoródszentmártoni lelkész rendezett egyházközségében a nyári tanítások befejeződése alkalmából szept. hó 16.-án a délutáni templomozás alatt, amikor a virágokkal díszített szép unitárius templom megtelt áhitatos és buzgón éneklő unitárius és más vallású hívek seregével. Kitartó buzgóság kellett a dalárda tanításához, amely két ízben is szépen szerepelt; az ifjak oktatásához, akik olyan bátran szavaltak, énekeltek, felolvastak. Az ünnepély műsorelosztása is érdekes és alkalmas s éppen ezért leírom, hogy máshol is meg lehessen ezt valósítani: 1. A gyülekezet éneke. (I—II.) 2. Szavaltat. (Dombi Vilma szavaltta Fekete L.: Péter c. versét.) 3. Az ifj. énekar éneke. (251. ének.) 4. Szavaltat. (László István szav. Vári D.: Csapáskor c. versét.) 5. Könyörgés. (Nagy Sándor abásfalvi lel-

kész.) 6. Szóló ének orgonakisérettel. (Dombi Péter.) 7. Egyházi beszéd. (Nagy S.) 8. Felolvasás: Beke Mózes. (A jó ember, Zoltán S.-tól.) 9. Ifj. dalárda éneke. (250. ének.) 10. Szóvalat. (Molnár Mariska szav. Tompa M.: A gyülekezetben.) 11. Helybeli lelkész bezárója. 12. A gyülekezet éneke. Ez a beosztás annyira változatossá teszi az ünnepélyt, annyira előkészíti a talajt az imához, prédikációhoz s a bezáró beszédhez, hogy a legkomolyabb hatást gyakorolja a lelkekre. Ezt tapasztaltam és ezért ajánlom a sorrendet lelkész-társaimnak. Így nem szakad két darabba az ünnepély, hanem megmarad egy összetartozó egésznek s derekát éppen a legfontosabb rész: az ima és alkalmi prédikáció alkotja, amelyeket kívánatos, hogy mindig egy más egyház lelkésze tartson. Homoródszentmártoni egyházközségünk lelkésze és hivei együttes buzgó munkálkodására Isten áldását kívánjuk. Nor.

Hymen: Szabó Juliska, Szabó Lőrincz sinfalvi birtokos bájos leánya és Nagy Béla muzsnai unitárius lelkész jegyesek. Isten áldása legyen az ifjak nemes elhatározásán.

Sz.: 1—1934. E. Sz.

Köszönő levél.

Technikai okok miatt múlt számunkból kimaradt a részletes beszámoló a Dávid Ferenc-Egylet Ifjúsági Körei Egyetemes Szervezetének VII. nyári konferenciájáról s így ezuttal is elmarad, mivel, nézetünk szerint, időszerűségét elveszítette s mert a Kévekötés 10. számában már olvashattunk részletesen róla.

Ezúttal mi csak köszönetet kívánunk mondani a szereplőknek, Kövend, Várfalva, Aranyosrákos, Bágyon nemes unitárius közönségének, hogy időt és fáradságot nem kímélve a legszorgosabb munkaidőben, kezet nyújtva az ifjúságnak, lehetővé tette a konferencia megrendezését. Különösen jól esett az az őszinte ragaszkodás, amellyel gyűléseinken részt vett. Igazán a falu és a város találkozása volt. Habár konferenciánk tulajdonképpen tárgya az „En unitárizmusom” című, helyenként népünknek igen magas előadássorozat volt, mégis különös lelkesedést, vallás- és fajszeretetet öntött a hallgatóság lelkébe. Testvér ifjúsági egyleteink már a múltban meghajtották az elismerés lobogóját a D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezete falu munkája előtt s most csak növelte munkánk eredményét a kövendi konferencia. Az estéli tábortüzeken leomlott a „város és falu” közötti nagy válaszfal és ifjat láttunk, csak jövődőt féltő ifjat minden egyes résztvevőben.

Abban a reményben, hogy kedves unitárius testvéreink nemcsak pillanatnyi lelkesedést nyertek együttlétünk alkalmával, hanem állandó pártolóiá is válnak az ifjúságnak, őszinte szeretettel Isten áldását kérve, köszöntjük kedves vendéglátó lelkészeinket és unitárius testvéreinket a D. F. E. I. K. Egyetemes Szervezete nevében:

Cluj-Kolozsvár, 1934 szeptember 20.

Tana József, ü. v. alelnök.

Bede Emil, főtitkár.

Itt kívánjuk megjegyezni, hogy a Dávid Ferenc-Egylet Ifj. Körei Egyetemes Szervezetének levelezési címe: *Dávid Ferenc-Egylet Ifjúsági Körei Egyetemes Szervezete Cluj, Collegiul Unitarian.*

Barabás Lajos

1850 nov. 9—1934 jun. 25.

Egy régi, derék kötésű emberrel lettünk szegényebbek Barabás Lajos pap-tanárunk elköltözésével. Ő az utolsó azon jeleseink sorából, kik hivatalosan „féltanár“ jelleggel lettek kiváló emberei egyházunknak. Rövid főbb vonásokban hozunk lehető tömören egy vázlatos képet az eltöltött 84 éves pályafutásról.

1850. nov. 9-én született Kolozsváron. Édesanyja Binecz Borbála 11 gyermeket hozott világra, kik közül Lajos a 7-ik gyermek volt. Az első gyermekek korán elhaltak. Három gyermek maradt életben u. m. Károly, Lajos és József. E két utóbbi tanár volt Székelykeresztúron, József rég meghalt, Károly iparos volt és kórházfelügyelő a kolozsvári unitárius kollégium kórházánál. Édesapja Barabás József volt. Homoródszentmártonban született 1801-ben és 1873-ban halt meg, mint kolozsvári iparosmester. Nagypja is József volt, ki 1797. szept. 1-én lett tógás diák ilyen bejegyzéssel: Josephus Barabás de Árkos. — Ez igazolja, hogy az árkosi kiváló jeles tagokat adó Barabás nemzetségből származott. A történelmi hűség kedvéért itt jegyezzük fel, hogy nagypja 1799-ben Homoródszentmártonban mester, az 1804. évi Ürmösön tartott zsinaton mint keményfalvi papot szentelik fel, 1812-ben Bordosra, 1819. máj. 2-án Gagyba, 1826-ban Gyepesbe ment papnak, hol 1851. jan. 12-én 76 éves korában meghal, 52 évi egyházi szolgálat után.

Nem csodálkozhatunk tehát, ha az iparossá lett családapa és a jó unitárius családból származó édesanya közös kivánsága az volt, hogy valamelyik fiú legyen pap. A család amugy is buzgó vallásos volt, meglátszott, hogy az apa a jó hírnevű toroczkoói iskolát végezte. A családban az imádkozás és éneklés mindennapos megszokott dolog volt. A szülők reménye Lajosban látszott megvalósulni, ám egyik se érhette meg reménysege beteljesülését, mert a jó anya 1863-ban, a gondos apa pedig 1873-ban halt meg.

Barabás Lajos 1856-ban, vagyis 5 éves korában kezdette meg tanulását a kolozsvári unitárius kollégiummal kapcsolatos elemi iskolában. Magántanítója Barabás Imre jeles képzettségű rokon papnövendék volt. Durván bánt tanítványai-val és ezért hónapokig nem ment keze alá Lajos. Az osztályba azonban pontosan eljárt, az órákon kívül bujdokolt és úgy tanulgatott. Osztálytanítója Rédiger Árpád, a későbbi minta esperes volt, kit nagyon szeretett. Már tanuló korában nagyon takarékos volt. A tanítványaitól kapott fizetését a kisegítő pénztárba tette és mikor meggyült, ruhát csináltatott magának. 1868-ban 17 éves korában érettségizett kitűnő eredménnyel és 1870-ben már köztanító lett. Egy év múlva papi vizs-

gát tett szintén kitünő eredménnyel és a következő 1872-ik évben a kolozsvári főiskola iskolafőnöke lett, mely tisztét három éven át töltötte be teljes meglegedésre. Volt iskola-gazda, esküdtszéki jegyző és irodafőnök is. A 4. és 5. gimn. osztályban görög nyelv tanítással kezdte köztanítói pályáját, mely öt évig tartott s mely idő alatt a latin nyelven és számtanon kívül minden tárgyat tanított az öt alsó osztályban. Ez idő alatt egy évig egyetemi előadásokat is hallgatott Felméri Lajos, Finály Henrik és Szász Béla jeles tanárok óráin.

Egy évig pedig a kolozsmonostori gazd. akadémián a pap- és tanítójelöltek számára rendezett tanfolyamra járt, hol a gazdasági dolgok elsajátítása mellett lombfűrészelésben, szalmakosár-fonásban és kalap-készítésben szerzett gyakorlatot magának. Irodalmi téren is szép eredménnyel működött. Természettudományi és neveléstani értekezéseivel, jóltevők emlékünnepejére írt beszédével pályadíjakat nyert. Ez utóbbi beszéd a Kér. Magvető 8. köt. 242 s köv. lapjain nyomtatásban is megjelent.

Iskolafőnöksége idején az ő kezdeményezése folytán az unitárius ifjúság belépti-díjas majális rendezett először az ő elnöksége alatt, amely első alkalommal 400 frt. tiszta jövedelmet adott az ifjúság irodalmi céljainak előmozdítására. Sok édes-kedves emlék fűződik a Hójában vagy legtöbbször a sétatéri Lövyöldében tartott majálisokhoz!

Nem hallgathatom el azt a tényt, hogy Kriza János püspök, mint az „Iskolák főfelügyelője“ 1873. jún. 27-én kelt Iskola-felügyelői Bizonyítvány-ában úgy az érettségi és papi vizsgáiról, köztanítói, iskolafőnöki tisztségéről, magántanítói működéséről, pályadíjak nyereséről és általában minden ténykedéséről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik.

Ilyen kiváló készséggel rendelkező ifjú levén, örömmel ragadta mg az E. K. Tanács azt az alkalmat, mikor a székelykereszturi egyházközségben Gombos Sámuel lemondott papi hivataláról, kinek helyébe rendes papnak és a gimnáziumhoz „*féltanárnak*“ kinevezte 1875. aug. 8-án.

Papi hivatalát szept. 8-án foglalta el. Székfoglaló beszéde: „Egy magyar unitárius lelkész szolgálata“ címen önálló füzetben megjelent. 1876. febr. 26-án kolozsvári tehetős polgár Nik Antal és felesége közismert szépségű, szerény és munkás Anna nevű leányával házassági szövetségre lépett, mely 58 évi boldog, meglegedett és Istentől megáldott házaselet jótéteményeit árasztotta úgy reájuk, mint elhalt három és még életben levő két kedves gyermekükre.

Huszonhét évig volt lelkipáztora a székelykereszturi unitárius hiveknek. Tudomás szerint ilyen hosszú ideig egy pap se volt a kereszturi unitárius egyházban. Tennivaló bőven volt lelkiekben s főképpen az anyagiakban.

Az egyházközség a 17. és 18. százévekben a szó szoros értelmében minden ingó és ingatlan javaitól meg volt fosztva.

A Barabás kora előtti 100 év templom, torony, iskola, papi, tanítói lakás-építéssel, harangok, orgona-beszerzéssel, az 1802. évi óriási tűzvész pusztításának helyrehozásával telt el és némi alap megteremtésével. Ez alapok helyzete is nehéz volt ez időben, az 1802. év előtti egyházi könyvek is jórészt mind elpusztultak a nagy tűz idején. Tagadhatatlan, hogy egy buzgó, lelkiismeretes lelkipásztornak ilyen helyzetben, amint mondani szokták: ezer a gondja.

A Biró József-féle alap, mely a tanítói fizetés alapját képezte, mintegy 5000 frt. összegben, nem volt elegendőleg biztosítva egyes adósoknál, a bizonytalan tételeket bekebelezéssel és ahoz értő jó kezelők előállításával biztosította. Az 5—600 vékányi tengeri magtár is részben nehéz veszedelemben volt, kezelését biztosabbá és jövedelmezőbbé sikerült tennie.

Elévülhetetlen érdeme az, hogy a tagosítás előtt majdnem a semmiből sikerült 47 hold birtokot szereznie egy szerencsés vásár által az egyházközségnek. A birtokot adósság terhelte. Barabás megvette, amit 5—6 bizalmas embere tudott csak. Ekkor bejelentette az egyházközségnek azzal a kijelentéssel, hogyha nem kell az egyháznak, megtartja magának. Ám az egyháznak igenis kellett a birtok. Hogyne kellett volna, mikor 10—15 év alatti haszonbérből az egész vételárat ki lehetett fizetni! Bezzeg, sokkal másképpen történt egy jóval későbbi telekvásár, midőn az egyházközség templomhelyet akart venni. A kiszemelt helyet magánember vette meg, és az egyház csak az elgondolással maradt.

Három szobás tanítói lakást és megfelelő tantermet építenek papsága idején a padozat nélküli szűk tanterem és egy szobás lakás helyébe és minden gazdasági s melléképületet újra építettek a tanítói telken. 1879. előtt Kozma Ferenc hathatós támogatása mellett a templom megnagyított, a torony bádog fedélzetet kapott kosaras székelő bálók jövedelméből. Templom, papi, tanítói lakás és iskola csatornával lett ellátva.

Díszes úrasztala szereztetett felesége, Sándor Jánosné és más buzgó asszonyok segítségével, úgyszintén úrasztali terítő is. A megmaradt pénz pohárvételre kamatozólag lett elhelyezve és 1902. évben egy szép ezüst pohár szereztetett. Szószéktakarót, egy más úrasztali abroszt, pohártakarókat, pohár alá való takarókat, két úrvacsorai tányért Vass Miklósné Szentábrahámról, özv. Major Ferencné, özv. Fodor Sámuelné és Fazakas Róza közbenjöttükkel és szíves adományaikkal sikerült rendre beszerezgetni.

Mindezen munkálatokból és beruházásokból látható, hogy az egyházközség szegény volt nagyon, ami nem csoda, mert a minden javaitól megfosztott egyházközség lélekszámban is nagyon megapadott és még Péterfi Sándor papskodása idejében is a tanulókkal kéregetett pénzt, úgy toronybevezésére, mint orgona-beszerzésére. A hívek kimerültek és laudáltak voltak a sok önmegadóztatás folytán.

1881-ben a Székely Egyleti Takarékpénztár keresztúri fiókjának igazgatója lett, a segesvári kükölli takarékpénztárnak is sokáig felügyelő bizottsági elnöke volt. Az 1867-ben alakult Kaszinónak idejővele után mindjárt tagja, azután választmányi tagja és elnöke lett. Sok nehézséggel küzdött e hasznos intézmény is. Elnöksége idején merész álmok váltak valóra. Megizmosodott, megerősödött a Kaszinó anyagiakban, de még inkább buzgó, megértő tagokban, miáltal aztán részvények váltásával a Kaszinó a kisded város központján egészséges, tágas, minden tekintetben megfelelő helyiséget szerzett és rendezett be. Természetesen sok gond, sok vajadás, nagy és erős elhatározások árán és után.

Hálából és elismerés adójául a kaszinó örökös választmányi tagnak és díszelnöknek választotta a már Istenben megboldogult Barabás Lajos pap-tanárt, mely díszből és megtiszteltetéstől csak a jóltevő halál váltotta meg a nagy tervezőt és jeles alkotót.

Huszonhét évig volt lelkész és tanár. 1902-ben szept. 1-től kezdve az egyházi főtanács lelkészi hivatalától felmentette. Ez időtől kezdve csak tanári hivatalát folytatta, amely öt évi köztanítóskodással 58 évre terjedett. Ez idő alatt hittanon kívül mondhatni minden tárgyat tanított, még gyorsírást is. Legfőbb tárgya a történelem és görög nyelv és irodalom volt.

Boldog házasságának és áldásos tanári működésének ötven éves évfordulóját 1926-ban ülte meg, mely alkalommal a székelykeresztúri gimnáziumnál a szorgalmas tanulók jutalmazására „Barabás Lajos és neje Nik Anna alap” címen alapítványt tett azon kívánsággal, hogy minden év febr. 26-án sirjukat keressék fel a jutalomban részesült növendékek és fenyőgaly koszorút tegyenek a sirra.

Ötvennyolc évre terjedő családi életében három kedves gyermek halála hozott felhőt zavartalan boldogságukra. Két gyermek fiatalon hunyt el, míg féltve becézett Piroska leányuk, dr. Ferentzi Pál ügyvéd neje, 1932-ben halt el. Dr. Barabás József egyik derék fiúk a m. kir. Belügyminisztériumban csak nemrég nyerte meg a régi államtitkárságnak megfelelő mai méltóságát, míg dr. Barabás Zoltán az állami gyermekmenhely vezetője Budapesten. Vajha magas méltóságoknak megfelelően sokáig lehetnének magyarságunknak és szent vallásunknak is buzgó tagjai és minden áldozatra kész pártfogói és támogatói, bizonyágot tevéen arról, hogy az Ároni nemzetségből származó fiak és dédunokák Isten veteményes kertjének, — az egyháznak — mindig erős oszlopai maradnak.

Papsága és tanársága mellett a társadalomban is alkotó szervező tevékenységével és sokoldalú munkásságával jelentős szerepet vitt, amint fennebb halvány vonásokban röviden jelezve is van. Józan, takarékos életével, számító módszerével nemcsak tisztességes vagyont szerzett, de tanítványai nagy sokaságának is szép példát mutatott.

Irodalmi téren is szép sikerrel működött, amiről a Ker. Magvető, az Unitárius Közlöny; önálló kiadásban megjelent beköszöntő beszédje, beiktató beszédei, imádságai tesznek tanúságot. Ezenkívül felolvasásai, közleményei jelentek meg az „Ellenzék“, „Magyar Polgár“, „Magyarország“ c. napilapokban és németből fordított tárcái, továbbá az „Orbán Balázs emléke“ és a „Daniel Gábor album“ c. kiadványokban emléksorai. Pályadíjnyertes műveiről fennebb méltánylattal volt említés.

A 84 évre terjedő áldásos, hasznos és tanulságokban gazdag élet állandó jó erőben és egészségben folyt le, csak utolsó hónapjai voltak nehéz betegséggel terhelve. Nagy fájdalmai-ban fiai, hű veje és szerető, igazi gondos felesége voltak ápolói és gondozói. Nagy fájdalmai jún. 25-én bekövetkezett halálával megszűntek, de a halálával ejtett seb a koporsóig ott maradt a gyászoló szerettei szívében.

Legyenek e sorok a tevékeny, alkotó pap, a szorgalmas, pontos tanár, a gondos apa, a sírig szerető férj és szervező társasági ember emlékének szentelve tisztelettel és szeretettel azon forró óhajtással, vajha minél több hasonlóval szeretne minket a jó Isten!

Legyenek édes álmaid a boldog feltámadásról!

Péter Sándor.

Katona Sándor

1874-1934.

Munkaattársunkat vesztette el lapunk Katona Sándor ny. postafőnök halálával. 1878. évben Székelykeresztúron született. Szülői Katona Sándor unitárius kántortanító és neje, Patakfalvi Borbála. Tanulmányait a székelykeresztúri és kolozsvári unitárius gymn.-ban végezte, miután a budapesti postatanfolyamra került, melynek elvégzése után Medgyesen és Fogarason teljesített postatiszti szolgálatot. Kolozsváron főtiszt volt. Majd érdemei elismerésül a segessvári, később a kézdivásárhelyi postához helyeztetett át, mint postafőnök. Mint sok más embernek, úgy neki is derékba törte karrierjét a háború. Súlyos idegbajt kapott, amelyből pár év után gyógyult ki a dicsőszentmártoni ideggyógyintézetben. Azután élénken érdeklődött a közügyek iránt, míg végre a folyó év június havában, egy hirtelen jött betegség után, a helybeli klinikán fejezte be küzdelmes életét. Temetése június 22-én volt. Neje, testvérei és gyermekei: László magántisztviselő, Sándor adótiszt, Margit postamesternő és Gábor géplakatos, azonkívül számos rokon és jóbarát vették körül koporsóját. Nyugodjék csendesen!

Gyász hír. Szomoruan vettük a hírt, hogy nyárádszentmártoni özv. Adorján Domokosné, sz. Paduch Etelka aug. 6.-án 69 éves korában Tordán elhunyt. 27 évi özvegysége alatt nagy családjának egyetlen gondozója, támasza volt. Nyugodjék esőndesen a hosszú, fáradságos munka után!

Balogh Dénes áll. isk. igazgató- és unitárius énekvezér 55 éves korában Kövenden hirtelen elhunyt. Családjának és tanítványainak őszinte részvéte kísérte örök nyugalomra szept. 19.-én a kövendi sírkertbe. Legyen nyugalma csöndes, emléke áldott!

Mindennapi kenyérünk

A mindennapi kenyérnek: a legszükségesebb anyagiaknak a megszerzése életünknek legfundamentálisabb gondja. Az élet ezen a téren könnyörtelen; a panasz és a jobb idők várása itt halált, a mindeneget megpróbálás életet jelent. A panaszkodás soha sem lehetett egészséges gazdasági elv, de ma számunkra az egyedüli ez lehet: minden lehetőséget kihasználni, minden forrást megnyitani, minden talpalattnyi helyről termést szedni. Legtöbbünknek vannak kisebb-nagyobb gazdasági lehetőségeink: udvarunk, kertünk stb. Ezeket a lehető leggazdaságosabban kihasználni, benépesíteni, beültetni kötelességünk. Kötelességünk különösen akkor, ha hivatásunk, intelligenciánk révén vezetésre, példaadásra vagyunk kötelezve.

Ezeket meggondolva határoztuk el e rovat megindítását. Havonta bejárjuk a kertet, az udvart s megbeszéljük a legidősebb teendőket.

A *gyümölcsös kert*ben javában folyik a téliek szüretelése. Kár volna a gyönyörű termést, gondatlan szedéssel, illetve raktározással eltékozolni. A gyümölcs eltarthatósága, piaci értéke, zamata a szedéstől és raktározástól függ. Csak a kézzel szedett gyümölcs tartható el sokáig és válik prima piaci áruvá. Legokosabb kisebb, puhára bélelt, az ágra, vagy létra-fokra akasztható kosárba szedni, aztán nagyobb kosárba, vagy — válogatás után — egyenesen csomagoló ládába gyűjteni a gyümölcsöt. A hulló gyümölcsök nagy kárt tehetnek a kézzel szedettekben. Ha száraz, hűvös időben és kelően megérett, száraz állapotban szedjük a gyümölcsöt, azt az olyan sokszor ajánlt „izzadásnak“, lehülésnek, száradásnak kitenni fölösleges, sőt káros lehet, mert minél többször rakosgatjuk, annál többet üthetődik a gyümölcs. A felmelegedett, vagy nedves állapotban szedett gyümölcsöt azonban raktározás előtt 5—6 napig kosarakban, ládáknak, vagy 50 cm. vastag rétegben tiszta szalmán, hűteni, illetve szárítani kell és csak azután pineézni. Gondoljuk meg, hogy a mennyi virágrügyet, termőgalyat most vigyázatlanságból letörünk, annyival csökkentjük a jövő évi termést! Most jelöljük meg a terméketlen, vagy gyengén termő ágakat és lombhullás után vágjuk le azokat!

A *zöldséges kert*ben szedjük a borsó, bab, korai burgonya már megérett termését. Vetőmagot gyűjtünk azoknak, valamint a paradicsom, ugorka, paprika, tök, csemege kukorica *legkorábban, legbővebben és legszebb példányokat* termett töveiről, mert csak így várhatunk jövő évben hasonló termést.

Most jusson eszünkbe, hogy a hosszú téli nélkülözés után mennyire rá szokott éhezni szervezetünk a friss zöldségre és hogy éppen akkor a legdrágább a zöldség. Most még vethetünk kora tavaszi használatra: téli salátát, spenótot, petrezselymet, ültethetjük az úgynevezett „emeletes“ hagymát. Az ilyen őszi vetésünket a hidegek megérkezéssel szecsukaszerűen összetört szalmás trágyával védjük a fagytól.

A *baromfi udvarban* napról-napra kevesebb lesz a tojás és több a toll, míg a hidegek beálltával a tojástermelés teljesen megszűnik. E jelenséget annyira megszoktuk, hogy egészen természetesnek tűnik fel az, hogy október-decemberben vesszük a tojást. Nem gondoltunk arra, hogy ha az eladó tyúkjai télen is tojnak, a mieink is tojhatnak? Igaz, hogy azok, akik téli tojásra „dolgoznak“, arra egész éven át előkészülnek, de két dolgot, ami a téli tojástermelést nagyon befolyásolja, még most is elvégezhetünk. Szárítsunk zöldtakarmányt: falun lucerna, lóhere sarjut, városban csalánt, akáclevelet; gyűjtünk tojáshéjat, csigaházat, kagylóhéjat, vakolat törmelékét; gondoskodjunk takarmányrépáról, murekrépáról, hogy ezekkel tyúkjaink takarmányozását télen majd változatosabbá és teljesebbé tehessek. Lássuk be, hogy a disznóól fölött, közvetlen a eserépfedél alatt, rozoga deszkákból tákolt „ól“-ban a hidegtől, szélről, hőtől rettenetesen szenvednek téli éjszakákon az állatok. Most alakítsuk át, javítsuk ki a régit vagy építsünk új ólat, mely meleg, száraz, szellős, húzatmentes és tiszta. Szeptember a baromfibetegségek hónapja. Olajtartalmú magvakkal segítsük a toll növelését; 10 l. vízhez teáskanál vasvitriolt, vagy 1 gr. chinisol tablettát adva másodnaponként az ivóvízbe, védjük állataink egészségét. Az ólban, nagy takarítás után, a farészeket karbolineumnak és petróleumnak 1:2 arányú keverékével, a vakolt, illetve vályogolt falakat 5% kreolinos mésszel fertőtleníttjük.

Lőrinczi László.

Néhány szó az Unitárius Naptárról.

Napjainkban sok szó esik egyházi vezető körünkben az úgynevezett unitárius misszióról, melynek egyik legfőbb célja, hogy egyházunk gondolatait, hitünk igazságait érthető, világos formában oda helyezze minden hívünk elébe, hogy ezeket mindenki számára úgy szólva mindennapi szellemi táplálékává tegye. Sok kísérlet indult meg e céllal, több-kevesebb eredményt érve el. E misszió legfontosabb szószólójának naptárunknak kell lennie. Régen tudott dolog, hogy népünknek a Biblia s az énekes könyv mellett igen sokszor a naptár az egyedüli könyv, amely a hosszú téli estéken lekerül olvasásra a

mestergerenadról. Sorra kerül annak minden betűje az időjárástól az apróhirdetésig, amint erről sokszor meggyőződtem. Ennek két táblája közé kell hát szorítanunk legfontosabb mondanivalóink, mert ez juttatja haza legbiztosabban.

Pár éve figyelemmel kísérem „Unitárius Naptár“-unk útját s örömmel látom, hogy legalább is példányszám tekintetében örvedetes haladás tapasztalható. Mégis még vannak igen nagy fogyatékoságok. Véletlenül alkalmam volt bepillantani *Irtatterjesztőnk* idevonatkozó adataiba s onnan láttam, hogy vannak igen népes, erős egyházközsegeink, ahol csak 3—4 példányszámot helyeznek el valahogy kelletlenül, pedig ebben misszióink egyik igen fontos ága veszt el erejét s ügyszólván egyedüli betűcsatáját. Ennek semmiesetre sem szabadna így lennie, mert népünk veszen naptárt, ha a mieinket nem: baptistát, „hivőt“, jót, rosszat, olyant, amilyent a nálunk éllemesebbek, kihasználva élehetlenségünk, elébe tárnak.

Legyen szabad itt e pár sorban reámutatnom saját tapasztalataim alapján, hol jut vak vágányra a mi naptárunk útja. Mikor először küldöttek eladásra naptárt, kihirdettem a szószerkből, hogy megjött, kapható. Vett egy-kettő. Azután ismét hirdettem s ismét. Eladtam összesen hatot. Szégyenletemből, hogy a beküldött tizből ne küldjek még vissza is, kifizettem sajátomból négyet. Másik esztendőben előre lejött, hogy írjam össze, mennyire lesz szükség. Kihirdettem kétszer. Kétszeri kihirdetésre rendelték hármat. Erre megdöntöttem magam, elmentem sorra minden házhoz. Beszélgettem, ajánlottam, agitáltam, biztattam. Rendelték összesen ötvenhárom darabot. Azóta évi rendelésünk e szám körül forog.

Látogatásaim során mondták, hogy sokan úgy vannak, várják, hátha újév után olcsóbban vehetnek, aztán már gondolják, egy hónap úgy is eltelt, a vétel elmarad. A másiknál a férfi várja, hátha vesz az asszony, az asszony ugyanezt a férfitől várja. Mások ismét várják, hátha hoznak a házhoz (amit hoznak, az már természetesen idegen), ha nem hoznak, bizony elmarad, pedig érzik, hogy egész éven át szükség lenne reá. Ezt mind a beszélgetés közben mondták el őszintén hieim.

Ne elégedjünk meg hát a hirdetéssel, akármilyen szép és hivatalos is az. Menjünk e célból lehetőleg személyesen házról-házra hieveinkhez ez időtájt, ajánljuk, magyarázzuk meg, hogy milyen fontos mit vesznek és mit pártolnak, buzdítsunk s akkor nem lesznek ezer lélekszám körüli eklézsiák, amelyek három négy naptárt rendelnek évente. Így escelekedve, igen fontos missziói köteletségnek teszünk eleget. Ha valami leküzdhetetlen akadály miatt személyesen nem mehetünk, menjen el a nőegylet, ifjúsági egylet, olvasó-egylet stb. vezetője, esetleg egymás közt felosztva a helységet, de valaki okvetlen menjen, mert ha nem, akkor mindig csak egy helyben maradunk — az élet pedig halad.

Kénos, 1934. szeptember.

Kővári Jakab, kénosi lelkész.

A „Siculia“ Gazda-Lap a gyümölcstermelés értesítője. Az udvarhely megyei gazdák „Siculia“ Gyümölcstermelési és Mezőgazdasági Szövetkezete működését megkezdve, összeköttetést keres a vármegye egész gazdatársadalmával. Ennek megnyerése végett életrehívta a „Siculia“ Gazda-Lap című havi értesítőjét, melynek most megjelent 1—2-ik együttes száma részletes ismertetést ad a vármegye, s ezen módon egész Erdély gyümölcstermelésének kiépítésére irányuló szervezkedésre és helyes viteleire nézve. Minthogy e szövetkezet tagjait a vármegye összes községeiből gyűjti össze, így összekötő kapocsnak, állandó irányító, oktató és buzdító levelezőképen kiadja a „Siculia“ Gazda-Lapot, melynek ára a nyomdai költségek megnyerése céljára mindössze évi 24 lej, egyes lappéldány díja pedig 2 lej. Tekintettel, hogy Udvarhely megyében az eddig tartott 18. gyümölcstermelési tanfolyam révén, ezen új gazdasági ágazatnak máris igen sok pártfogója és művelője van: a szövetkezet sajtó útján véghezviendő propagandájának kétségtelenül meglesz a várt eredménye. Szerkesztője ezen gyümölcstermelési és kisgazdasági értesítőnk: Gyerkes Mihály nyug. ig.-tanító, a Mezőgazdasági Kamara időlegesen felkért gyümölcstermelési szakértője, aki nagy szorgalommal dolgozik, hogy Erdély népének ezen kitűnő jövedelmi forrása, mentől előbb, szakszerű és eredményes művelés alá kerüljön. Nekünk felelte nagy érdekünk, hogy gazdálkodásunk minden ágazata, mentől több jövedelmet hozóan kiépüljön épen azért, ezen megbecsülést érdemlő törekvést, a kiadott új sajtó értesítőt, mindenkinek olvasásra és megrendelésre, meleg figyelmébe ajánljuk. Megrendelési cím: „Siculia“ Gazda-Lap Odorheiu.

Dr. Ferenczi Zsigmond: ABC. Cluj-Kolozsvár 1934. Minerva kiadás 110 oldal. Ez a tanulmány kezdő lépés a Romániába szakadt magyar kisebbség életlehetőségének, jövőjének, fennmaradásának megvitatására, tisztázására. „Az elmúlt tizenöt év alatt“, — mint szerző mondja, — „nem találtunk önmagunkra. Rövid volt az idő arra, hogy egyéni és kollektív létünk igazi tartalmát felismerjük. A változás nagyon homlokon vágott. Még nem sorakoztunk fel a lélek- és kenyérszabadság rendszeres megvívására.“ (11. l.) Ennek a felszabadulásnak az alapjait és tervét nyújtja ez a kis mű, amely valóban minden figyelmet megérdemel. A tervezet kiterjesz-

kedik a kisebbségi élet összes megnyilvánulásaira s a *hitvallás, kultúra, gazdaság és politika* területén egyaránt sürgeti az egységes kisebbségi munkaprogramm szerves egybefűzésének megvalósítását. Nem mozog pusztán általánosságokban, hanem a kérdések nagy komplexuszát a lehető legapróbb részletekre bontva, megvilágítja a kisebbségi élet szövedékének minden jelentős relációját. Egységes, céltudatos munkaközösséget és munkabeosztást kíván a szellemiek és anyagiak területén egyaránt, amely minden egyesnek kijelöli feladatait a nagy közösség életében. A magyar munkaközösség új életkezdését kívánja prófétai hangon fülünkbe diktálni, amelynek bibliai jelmondata: „egymás terhét hordozzátok“. Szerző nem levegőben járó idealista, aki terveket csinál, a megvalósulás lehetőségének figyelmen kívül hagyásával, hanem gyakorlati ember s művének minden sorából kiérzik, hogy az ő hite és elgondolása a tettek mezejére kívánczik. Szerző kéri az olvasót, hogy a tanulmányban fölvetett kérdéseket minél szélesebb körben ismeresse. Erre alkalomadtán rátérünk. Addig is ajánljuk ezt az eszmemozgató kis művet minden lelkiismeretes, faja és nemzeti élete- és jövőjéért aggódo magyar ember figyelmébe. (Varga Béla.)

Gálfalvi Samu: Száznegyven év. Visszapillantás a székelykeresztúri unitárius gimnázium 140 éves multjára, tekintettel főgimnáziummá történt fejlesztésére. Globus könyvnyomda. Székelyudvarhely, 1934. 8°, 72 old.

Sándor János közismert munkájának: „A Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium Történelme“ c. művének mintegy kiegészítése és folytatása ez a könyv. Elmondja e szép multú és szép jelenü iskola létrejöttének és kifejllesztésének nem csak adatszerű, hanem belső történetét is. Eppen ezért, még ha akadna is, akit fentartásának megrázóan hősies körülményei nem kötnének le, — e belső történet színes, meleg leírása még a száraz történelmi munkáktól egyébként borzadó olvasót is leköti. Valósággal nem tudjuk letenni kezünkől ezt a könyvet, míg elejétől végig nem olvastuk. Amit eddig csak a főtanári tárgysorozatok hivatalos betűiből ismertünk, vagy egyházi lapjaink vitáiból hallottunk, az e könyv nyomán egyszerre élő és megható történéssé lesz: székely népünk élni akarásának felemelő, de sokszor a tragédiák határán mozgó gyönyörű megnyilatkozása. Az író meleg hangja, közvetlen előadása, sokhelyt megesillanó érett bölcsessége és felcsillanó könnye, szeretett intézetének sorsán, a sorok közül is kiértékelte aggodalmában — csak emelik a könyv értékét. Függetlenül a könyv zárómondataitól, melyek mellett, vagy ellen érvelni nem lapunk feladata, — őszintén ajánljuk ezt a könyvet elolvasásra minden olvasónknak. Annál is inkább, mert a 40 lejes ár igazán nem sok azért az élményért, melyet e könyv elolvasása jelent. „A tiszta jövedelem a főgimnázium felső tagozatát fentartó alapot illeti.“ A könyvet sok — néha egész oldalas — kép díszíti, ismeretve az új és a régi iskolai épületeket. A képek jók, de megközelítően sem adnak hű képmást a gyönyörű, napsúgaras termekről. A Globus-nyomda jó munkát végzett.

Sz. I. S.

Szerkesztői üzenetek.

Szerk. üzenetek: Előfizetőket gyűjtöttek: Sigmond József udvarhelyi lelkész 2, Pál Tamás dombói lelkész 4, Végh Benjámin árkori lelkész, Sófalvi Domokos csekefalvi lelkész, Kovács Domokos nyárádgálfalvi lelkész 1—1. Hálásan köszönjük!

Adományok. Dr. Ferenczy Géza főgondnok úr és Vári Albert teol. dékán úr 500—500 lej adományát ezúton hálásan köszöni a bihari unitáriusok nevében a leányegyházközség előjárósága.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába május 26.-tól, október 3.-ig rendes tagsági díjat fizettek: Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely 1932—1933-ra, Nagy Béla 1933-ra, Nagy Lázár Balázsfalva 1934-re, Ifj. Hadházy Sándor Kolozsvár 1933-ra, Péter József Széplak 1931—1932-re Bartha László Köhalom 1932—1933-ra, Fülöp Mózes Meggyes 1933-ra, Dr. Tóth György Budapest 1934-re, Özv. Bíró Izsákné Segesvár 1933—1934-re, Csíky Albert Sz. Udvarhely 1934-re, Cseke András Segesvár 1930—1931-re, Csegezy Márton Beszterce 1933—1934-re, Brázovai Dezsőné Sarmiseghetuza 1935-re, és Özv. Nagy Miklósné Nyárádszereda 1934-re. Előfizetői díjakat fizettek: Hegyi János Vilvoode, Belgium 1933-ra, Gyöngyösi József, Nagy Sándor, Kovács János Meggyes 1934-re, Hegedüs Gyuláné Sz. Keresztur 1933—1934-re, Szabó József Bihar, 36., Varga Zoltán Meggyes 36 L., 1934-re, Balogh Árpádné, Szentkovits Béla Felsőlóna, Balogh Gyuláné, Szilágyi Béla Gyula, Szentkovits Endre Tordaszentlászló 60—60 L. 1935-re.

Alapítói díjban 100 lejt fizetett Péter Rózsika Kolozsvár.

Dr. Kiss Jenő budapesti orvos afia édesatyja, néhai Kiss Jenő községi jegyző emlékére 1000 (egyszer) lejt adományozott Egyletünknek. Gálfi Lőrinc pénztárnok.

Pályázati hirdetés.

Az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa pályázatot hirdet a sz. kereszti (I. G. Duca) unitárius téli gazdasági iskolához az 1934—35 tanévre gazdasági gyakornoki állására. Pályázhatnak a gazdasági akadémia négy osztályát végzett, gyakorlati évükben levő, vagy ezen akadémia oklevelével bíró ifjak. Pályázati kérések október 20-ig adandók be a nevezett gazdasági iskola igazgatóságához, hol az állásra vonatkozó további felvilágosítások megkaphatók.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta.

Szerkesztő: Szent-Iványi Sándor.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

OSVÁTH GÁBOR.

1861—1934.

Kelemen Lajos tanár ur LOCO
Str. Iuliu Maniu 24

Nyílt levél

a Bukarestből „Több unitárius hívő“ aláírással hozzánk érkezett névtelen levélre.

Önök f. évi aug. 8-iki kelettel „Több unitárius hívő“ aláírással az Unitárius Főgimn. Igazgatóságának Kolozsvárra *névtelen levelet* irtak, melyben kifogást emelnek, sőt határozottan tiltakoznak (?) az ellen, hogy a kollégium dísztermét kiadja előadások tartására keresztény és magyar-ellenes cionista és egyéb alakulatoknak!

A névtelen iratoknak a papirkosár szokott a megérdemelt helye lenni, de ez esetben kivételesen válaszolok „több unitárius hívőnek“.

A díszterem bérbeadása és kezelése a püspökségre bízott s így az igazgató helyett a választ is én adom meg, akire ez az ügykör bízva van.

„Több unitárius hívő“ tudhatja, hogy mi a szellemi, lelki szabadság szülöttei, gyermekei vagyunk nagynevű vallásalapítónk Dávid Ferenc és a még nagyobb, az egész emberiség prófétája, tanítómestere, a názáreti Jézus Krisztus által!

Azt is tudhatja a „Több unitárius hívő“, ha sok szenvedéssel és könnyel átítatott unitárius egyháztörténelmünknek átolvasták és átérték lélekben és gondolatban, hogy mi faji, felekezeti ellentéteket nem támasztottunk. Viseltük a krisztusi keresztet, de nem támadtunk, nem gyűlölködtünk, hanem a haladást és békességet munkáltuk.

Azt is tudhatja a „Több unitárius hívő“, hogy most, amikor ismét koldusokká lettünk, minden erőnket, gondolkodásunkat megfeszítve a jelenünkről, jövőnkről kell, hogy gondoskodjunk. Fel kell tehát használnunk azokat a jövedelmezőségi lehetőségeket, mellyel 2—3 ifjun segíthetünk! S ha ezek az egyesületek olyan díjat fizetnek, amely célunkat elősegíti anélkül, hogy mi velük a legkisebb szellemi-lelki kapcsolatban lennénk vagy ahoz a szellemi együttérzésnek árnyéka is férközhetnék... miért ne adhatnók oda a dísztermet? Mi nem asszisztálunk nekik! Arról sincs tudomásunk, hogy dísztermünkben valaha is vallásunk vagy fajunk elleni kijelentések hangzottak volna el!! Önök el vannak határozva, hogy amennyiben tiltakozásuk nem teljesedik, otthagyják az unitárius hitet (?) és egyházat s kilépésük esetén nyilvánosságra hozzák neveiket. Gyenge lehetett az a hit, melyet ilyen okokért és ily könnyen készek elvetni maguktól!

Ajánlatot teszek önöknek „Több unitárius hívő“! Szeretném tudni, hogy ezen válságos időben a múlt években évenként mekkora összeggel járultak hozzá unitárius egyházunk anyagi segítéséhez? De bármekkoraival, most nem

lényeges ! Lényeges az, hogyha Önök annyira lelki érzékenységekben szenvednek az unitárius név érintetlensége és jóhírneve érdekében, ne kilépéssel fenyegetőzzenek, hanem mondják azt : Unitárius egyházam, tudom, hogy súlyos helyzetben rá vagy utalva arra az évi 6—8000 lej bevételre, hát mi „Több unitárius hívő“ ezt összeadtuk és elküldjük neked ama kérésünkkel (!) hogy ne légy ráutalva a diszterem bárkinnek való kiadására ! Ez a mai helyzethez találó gesztus volna ! De a hit és vallás elhagyással való fenyegetőzés, ócska fringia !

Unitárius testvéri szeretettel:

Urmösi József,
unitárius püsp. titkár.

AZ ISTEN LAKASA.

*Hogyha jók lehetnénk
Egyetlen egy napig,
S megéréznők, hogy az Isten
A szívünkben lakik
és az a kis hajlék,
Szent templommá lenne
és az Isten e hajlékből
Soha el nem menne,
S ott maradna mindig ;
mily boldogok volnánk !
Szent arcától soha, soha
félre nem hajolnánk,
... De csak egy napig is
jónak lenni nehéz,
az Uristen arca mellett
Szemünk sokszor elnéz.
Mindennap elhajlunk,
Bünostor ver, kerget
S hordozzuk szívszakadásig
A nagy lélekterhet.
... Egy napig legyünk jók,
Csak úgy próbaképpen,
hátha az első nap után
a többi jön szépen,
és mi jókká leszünk
az utolsó napig
Szívünk szent templommá válik,
S érezzük, hogy mindhalálig
Az Isten ott lakik !*

Vári Domokos.

TÜZHELY MELLETT

EMLEKEZZÜNK.

(Dávid Ferencz halála emlékére.)

*Isten felé csillag vezette őt,
Hitének fényes, drága csillaga.
A küzdelméhez nem adott erőt
Istenén kívül más, csak önmaga.*

*A szelidséget bírta örökségül
És tiszta volt a lelke, mint a hó.
A két szeméből égő tűz világolt:
Lelkek bilincsét bátran oldozó.*

*A hitszabadság csillagát követte
S nem félt; hiába leste gyűlölet,
Mert nincsen, aki elesnék — a földön —
Ha csillagot követ.*

*Erőszakot nem pártolt életében.
Az igazsága senkit meg nem ölt.
Tudta, hogy ez a drága, tiszta eszme
Egyszer majd úgyis mindenkit betölt.*

*A vallásért meghalt: ő, maga.
De lobogója hófehér maradt.
S mi, büszkén, bátran haladunk tovább
E vér nemfogta, szent zászló alatt.*

*Most ünnepeljünk, zászlóalja-népem.
Alljunk meg mind e szent jelvény körül.
S higgyük vele, hogy nincsen a világon,
Aki e földről minket eltörül.*

*Forrasszuk össze egyetlen darabbá
A szívünket, az érte dobogót,
S az ismeretlen sírnál áhitattal
Hajtsuk meg ezt a szűzi lobogót!*

Deák Berta.

A síró gyermek.

Két évvel ezelőtt az egész világot betöltötte és megrázta az a bűneset, melynek Lindbergh ezredes, az óceánt először átrepülő, egyébként amerikai unitárius testvérünk, csecsemő korban levő gyermeke esett áldozatul. Az ember-rablás a harmincas évektől mind veszélyesebb méreteket öltött; először csak gazdag pénzembereket cipeltek el, hogy pár nap múlva busás váltságdíj ellenében szabadon engedjék őket, később azonban ez az eleinte jó üzleti alapon álló vállalkozás, mind többször találkozott olyan „nevető örökösökkel“, akik még örültek az öreg családfő, a „vén zsarnok“ veszedelmének, nemhogy a váltságdíjat hajlandók lettek volna kifizetni érte. Ezért vetemedtek az ember-rablók gyermekek elrablására. Ez jobb üzlet volt, mert a gyermek összemérhetetlenül nagyobb szeretetben, sőt bálványozásban részesül Amerikában, mint nálunk. Rabolták tehát a gyermekeket az öregek helyett s ez az üzlet fényesen be is vált volna, ha — szembe nem találja magát egész Amerika felháborodásával. Addig ugyanis, amíg multimilliomos pénzembereket raboltak el, Amerika nem háborgott. Amerika nagyon jól tudta, hogy az a pénzember hogyan szerezte, a mi pénzünk szerint alig felbecsülhető nagyságu vagyonát; tudta, hogy bánik alkalmazottaival, főképen pedig tudta, hogy az épen akkor kitört gazdasági válságot igen jó részben a pénzemberek visszavonulása okozta, kik eléggé nem látván hasznukat biztosítva, pénzüket visszavonták a forgalomból s ez által a válságot még súlyosabbá tették. Ha tehát az ember-rablók, váltságdíj képében, hozzájutottak a pénzember vagyonának egy elenyészően csekély részéhez, Amerika közvéleménye nem nagyon háborodott érte. Különösen nem, mikor minden lap hozta, hogy melyik pénzmágnást hány detektív és milyen magánkatonaság védi és mikor az elrablottak mind épségben tértek haza.

De elrabolni egy gyermeket? A gyermek szenvedésein, sírásán, talán egész életére kiható megpróbáltatásán át sajtolni pénzt a kétségbeesett szülőktől?! S aztán, mikor a Lindbergh „bébi“, Amerika legnépszerűbb emberének kisdede, elraboltatása közben áldozatul esett (a rabló leesett a létráról s maga alá temette az apróságot) — ezt már nem nézte nyugodtan az amerikai közvélemény. Mint egy ember mozdult meg az Egyesült Államok minden intézménye s megtorlást, a jövőre nézve pedig olyan óvintézkedéseket kívánt, melyek hasonló rablásokat lehetetlenné tesznek. Ennek a nagy felzúdulásnak volt az eredménye, hogy Amerika majd minden államában halálbüntetést helyeztek kilátásba az ember-rablók számára s azt minden esetben, mikor az elvetemültek kézre kerültek, — végre is hajtották. Az ember-rablás azóta meg-

szünt jó üzlet lenni Amerikában, s ha nagy néha, szórva-nyosan még előfordul, az egész nemzet, minden egyes amerikai polgár gyűlöletével és üldözésével találja magát szemben. A gyermek szenvedése megváltotta ezt a nagy népet ettől a nagy bűntől.

*

Közel két esztendő telt el a Lindbergh „bébi“ halála óta, de a kis holttest megtalálásán kívül a rendőrség nem tudott több fényt deríteni erre a bűnesetre. Mind máig. Az utóbbi hetek alatt azonban a nyomozás egy német bevándorló felé fordult. Sok jel vall arra, hogy ez a német bevándorló volt az, kinek kezei között az ártatlan kisded meghalt. Ezek a jelek azonban nem elég meggyőzőek arra, hogy a vádlottat villamos-székbe juttathassák. Új bizonyítékokat nem tud a rendőrség felmutatni, égetően szükséges hát, hogy a vádlott vallomása derítsen világosságot az esetre. A vádlott azonban tagadja a terhére rótt bűncselekményt. Mit tehet a rendőrség: vallat. A vallatásnak sok módszere van. Az emberiség történelme elborzasztó példáit sorakoztatja fel az igazság kiderítése körül támadó nehézségeknek. A kínaiak és az inkvizíció kegyetlen vallatási módszerei után a háború előtti művelt világ kiküszöbölte a kínvallatást a nyomozás eszközei közül. Elvvé lett, hogy inkább tíz bűnös meneküljön meg, semhogy egyetlen egy ártatlan is átélje a borzalomnak és kínnak azokat az óráit, sőt napjait és heteit, melyeket Ázsia, meg a „sötét középkor“ Európája mért régen az igazságszolgáltatás kezei közé került gyanúsítottakra. Így fejlődött ki az első foku, mely főkép keresztkérdésekkel akarta zavarba hozni és így birni vallomásra a vádlottakat, és a másodfoku vallatási módszer, mely tudományos készülékek segítségével tört célja felé. A bűn azonban mind leleményesebb lett, a rendőrségnek mind nehezebb és nehezebb feladatot adott, úgy, hogy lassanként kifejlődött az úgynevezett „third degree“, a harmadfokú vallatási mód. Eleinte csak verés, később az alvás lehetetlenné tétele, majd válogatottnál válogatottabb, lélektani tudáson alapuló módszerek tették méltán rettegetté a „third degree“-t. Az egymást felváltó detektívek napokon át tartó szüntelen vallatásai; a vádlott fal felé fordított arccal való állatása, míg csak össze nem esik a fáradtságtól; négy-négy detektív néma szembenézése heteken át a vádlottal, míg ez a csend és a feszültség kinjatól beszélni kezd — olyan módszerek, melyek előttünk ártatlanoknak látszanak, de az azokon átment szerencsétlenek egybehangzó vallomásai szerint megörlik az idegeket s minden testi kínnál nagyobb szenvedést okoznak.

Mindezek többé-kevésbé nyílt titkok voltak, Amerika közvéleménye azonban nem szólalt fel ellenük, mert a bűn

mind borzalmasabb arányokban fenyegette a békés polgárok millióit s nem látszott más eszköz a nyomozás megkönnyítésére.

A Lindbergh bébi elrablásával vádolt német bevándorló azonban a „third degree” kínzásai alatt sem vallott. Talán megátalkodottságból, — talán, mert tényleg nem bűnös. Ma még nem lehet tudni! A rendőrség azonban minden áron eredményt akart. Nagyszerű ötletet találtak ki. A német bevándorlónak van egy kis leánykája. Ha helyes a lapok tudósítása, négy-öt éves lehet. Megfogták, jól elverték s keserves jajveszékélését gramofon-lemezre vették fel. Ettől kezdve minden újabb vallatásnál ezt a gramofon-lemezt játszásként a szomszéd szobából. A vallani nem akaró (vagy nem tudó) vádlott kisleánya jajkiáltásait kell, hogy hallgassa nap-nap után. Ez a „third degree” legújabb találmánya.

Álljunk itt meg egy pillanatra. Arról lehet ugyan vitatkozni, hogy milyen elbánásban részesíti a törvény a bűnöst, s bár az utóbbi évtizedekben az igazságszolgáltatás alapelvevé vált, hogy a bűnöst nem büntetni, hanem megjavítani kell, lehetnek, akik ezt érzelmösségnek bélyegzik s a szemet-szemért, fogat-fogért elve alapján azt mondhatják: „Lindbergh is szenvedett gyermeke miatt, szenvedjen a bűnös is hasonlóképen! Amiben vétkezett, abban bűnhődjék!” Jó, de hátha nem bűnös? Minden vallatásnál *vádlottról* van szó és nem megállapított és elítélt *bűnösről*. A vallatás ugyan feltetelezi, de még be nem bizonyította a bűnt, — ép annyi lehetőség van arra, hogy a vádlott ártatlansága derül ki a vallatásból, mint amennyi bűnössége részére fennáll. Hátha ez a német bevándorló nem bűnös? Milyen joggal hordoztuk meg akkor egy ártatlan ember lelkét a minden kínok földi poklában, szeretett, féltett, rajongott gyermeke rémületes megkínkoztatásának haját szűrítő, örjítő, tehetetlen, síró és ölni vágyó, de még moccanni sem tudó végighallgatásában? És ha gyermeke kínjait nem hallgathatja tovább s magára veszi a bűnt, melyet esetleg nem követett el, ha vallomása nyomán a villanyos-székre kerül — az igazságnak lesz-e a diadala egy ártatlan ember halála?

És a gyermek? Akit megkínzottak, hogy keserves jajgatását gramofon-lemezre vehessék! Hát mit vétett a gyermek? Még ha bűnös is az apja! Tehet arról az az ártatlan gyermek? Balzsam-esőpp lesz-e a gyermeküket vesztett Lindbergh házaspár sajnó szívére egy másik gyermek fuldokló vergődése? Mert nem szabad azt hinnünk, hogy az az egész verés és kínzás mindössze egy pár nyaklevesben és tenyeresben, körmosben merült ki. A rendőrség emberei jól tudják, hogy akire nem hatottak a „third degree” válogatott kínzásai, azt egy néhány szipogó, nyafogó hanggal nem lehet vallomásra

birni. Ha már ehhez az utolsó módszerhez folyamodtak, alapos munkát kellett végezniök. S amikor két-háromszori lejátszás után is eredménytelen maradt ez a kegyetlen gramofon-lemez, bizonyára gondoskodniok kellett, hogy új lemezt vegyenek fel, újabb sikolyokról, újabb jajgatásról, újabb kétségbeesett rimánkodásról, mert ha nem, rájön az egyformaságra az apa s megsejti, hogy az egész csak — gramofon-lemez.

Nem részletezek és nem bizonygatok tovább. Csak azoknak, akik a „szemet-szemért, fogat-fogért“ törvényével és a „megbüntetem az atyáknak vétkeit a fiakban“ elvével szoktak előhozakodni, — azt mondom: van a Bibliában találóbb alapige is erre az incidensre. A szeretet és a megbocsátás Mestere, a szelid názáreti próféta mondja, de itt dörgő hangon és kemény villámlással a szemében: „Jobb annak, ha egy malomkövet vetnek a nyakába és ha a tengerbe vettetik, hogynem mint egyet a kicsinyek közül megbotránkoztasson“. (Lk. XVI. 2.)

A nagy, durva kezekben vergődő gyermek meg kell, hogy találja védelmezőjét az emberi szívekben. Jaj lenne a világnak és annak a sokat dicéért nyugati civilizációnak, ha csak megkínzott gyermekek jajgatásán át tudná eljutni az igazságig!

Úgy olvasom a lapokból, Amerika közvéleménye felfigyelt a gramofon-lemez rémes hangjaira. Hatalmas mozgalom indult meg, hogy a „third degree“ kegyetlen módszereit kiküszöböljék a vallatás formái közül. A gyermek ismét megváltója lesz hát Amerikának, ha ez a mozgalom célt ér; számlálatlan ezerek, ártatlanok és bűnösök áldhatják majd a megváltó gyermeket, aki őket a kínok házából saját szenvedése árán megszabadította.

Amerika nem hagyja a síró gyermeket s ez ennek a hatalmas, néha naiv, de mindig győzelmesen és frissen, élet-erővel telten fiatal nemzetnek legszebb jellemvonása. S egyuttal záloga a jövő meghódítására is.

*

Mindezek pedig — a minden érző szívben felviharzó szánalom mellett — főképen onnan jutottak eszembe, hogy manapság nálunk is sok a síró gyerek. Iskoláin padjaiban, vizsgáztató bizottságok színe előtt, utcák sarkain, nyomortanyákon — sok a síró gyerek. Nem akarok feltételezni semmit. Azt sem, hogy akadhat elvetemült fő, mely gyermekei sírásán át véli megtörhetőnek egy nemzet vagy egy nemzedék hűségét multjához és önmagához. Ezt nem hiszem. A szellemi „third degree“ ilyen elfajulását lehetetlennek tartom. De — nálunk is jelszóvá kellene lennie, életprogrammá kellene válnia, önbecsülésünk, hitünk, politikánk próbakövévé kellene acélosodnia annak az amerikai jellemvonásnak, mely nem hagyja, nem tűri és megbosszulja a síró gyermeket.

Sz. I. S.

Osváth Gábor.**1861—1934.**

Ez év június hó 5-én a halál ismét elvitte sorainkból a régi idők egyik kiváló munkását, Osváth Gábor volt hévizi és ürmösi lelkészt, tb. esperest. 1929. év végén novult nyugalomba s rövid négy évi pihenés után a földi élet viszonylagos nyugalomát fölcserélte az örökkévaló nyugalommal. Ürmösi lelkészi szolgálatáról való lemondása után Székelykereszturra költözött, ahol házat épített s itten szemlélte bölcs nyugalommal és meglelégedéssel az élet folyamát, ami annál is kedvesebb volt neki, mert két leánya és három nagyreményű unokája állandóan a környezetében volt.

Osváth Gábor 1861. március hó 11-én született Kobátfalván. Apja, Osváth Márton körjegyző volt. Hat községet közigazgatott azzal a lelkiismeretességgel és tekintéllyel, melynek emléke még ma is él a lelkekben. Osváth Márton nemcsak községi tisztviselő volt, hanem annál sokkal több. Ő volt községének soha meg nem felelbezhető bírása. A „jegyző úr“ kifejezés akkor magába foglalta a teljes igazságszolgáltatást a járásbíróiságtól, fel a kuriáig. Amikor községeinek valamelyikében az emberek között nézeteltérés vagy viszály támadott, a sértett fél azzal ijesztette a sértőt: megyek a jegyző urhoz! Följelentelek a jegyző úrnak! És a jegyző úr a biráskodást lelkiismereti pontossággal elfogadta, kihallgatott és ítélte és az ítélet ellen nem volt fölelbezés, mert az ítéletet mindenki igazságosnak tartotta.

Ilyen lelki hagyaték nagy kincsével lépett Osváth Gábor a papi pályára. A teológiai intézeti évek elvégzése után két évig Székelykereszturon az akkori szokás szerint iskolafőnök és köztanító lett. 1887. novemberében hévizi lelkész lesz, innen 1898-ik évben Ürmösre megy lelkésznek s itt végezte be lelkészi szolgálatát 1929. év végén. Lelkészi szolgálatának harmadik évében köri jegyzőnek és egyházi tanácsosnak választják, innen számítva még két év múlva esperes lesz és az esperesi tisztséget viselte a lelkészi szolgálatból való nyugalomba vonulásig. A Dávid Ferencz Egyletnek a Felső Fehérkörben munkás tagja és hosszú éveken keresztül elnöke is volt. Nem tartozott az ugynevezett lázasan írók közé, de a Dávid Ferencz Egyletben irodalmi dolgozatával pályadíjat nyert, több felolvasást, számtalan elnöki megnyitót tartott s az Unitárius Közlöny régi számaiban több cikke is megjelent. A megértő pályatársak mellett az ő és családja érdeme, hogy a D. F. E.-ben a Felsőfehér-körben oly bensőséges, szeretetteljes és sikeres munka folyt évtizedeken keresztül. Bizony, a ma emberei elfeledkeznek gyakran arról, amit a tegnap odaadó munkásai végeztek. A krónikás azonban

tudja, hogy amit elfeled egy rohanó kor, annak azért megvan a maga értéke.

Nincsen semmi nehezebb, mint megállapítani egy lelkeszi munka értékét. A ma emberei azt nézik, hogy a társadalmi szervezetben milyen fokozatot ért el valaki. Ebből a szempontból Osváth Gábort föltétlenül méltánylás illeti meg, mert hiszen esperes volt életének legnagyobb részében. Mint esperes tapintatos, törvényismerő, törvényt betartó, igazságos volt. Jó közigazgatási érzékkel rendelkezett, de szigorúsága jósággal párosult s a fiatal papokat, akik rendszerint unják a közigazgatás prózai munkáját, atyai barátsággal vezette be az egyházi ügyek vezetésébe.

Mint lelkész, nyájának hű pásztora, szeretetteljes gondozója volt. Mint esperes, az egyetemes egyház ügyeinek vezetésében mindig részt vett.

Az Isten boldog családi élettel áldotta meg. Neje Katona Sándor kitűnő tanító és kántor leánya, akivel a legbensőségesebb és legboldogabb családi életet élte. Egy fiú és négy tanítónő leánya igazolják e keresztny családi életnek igazi értékét és jelentőségét, akik különböző körben és feladatok szerint, tovább sáfarkodnak azzal a lelki örökséggel, amely az Osváth családnak sajátsága.

Osváth Gábor életében az unitárius buzgóság, szerénység és állandó munkás, lelkiismeretes lelkész, és igazságos esperes példaképe maradt fenn az utókor számára.

Benczédi Pál.

Halálozások.

Özv. Dr. Kozma Endréné, sz. Geréb Ilona, néhai Dr. Kozma Endre volt szkereszturi, utóbb kiskúnfélegyházi kir. közjegyző, szkereszturi főgimnáziumunk volt isk. felügyelő gondnokának özvegye f. év okt. 9-én, Budapesten 53 éves korában meghalt. Halálát gyászolják kolozsvári rokonai és barátai, köztük Hadházy Sándor pénztárnok, ki unokanővérét veszítette, volt Geréb Márton kolozsvári ref. koll. tanárnak és a jótékonyágáról ismert felesége sz. Kele Jankának. Négy gyermeke, 3 leány, 1 fiú és 2 kis unoka áldják emlékét. Temetése a budapesti farkasréti temetőben történt f. év okt. 11-én, nagy részvét mellett.

Kissolymosi Simó Pál egyházi tanácsos, az Unitárius Egyház Jóságfelügyelőségének hosszú időn keresztül, — nehéz forradalmi időkben elnöke, f. év október 10-én meghalt, rövid szenvedés után, életének 67-ik évében. Ott született Harasztkeréken, a Nyárád mentén, ahol a marosmentiek büszke nótája szerint: „Szebb a hal is a göbőbe, mint az öreg Küküllőbe“. Iskoláit elébb a szkereszturi, utóbb a kolozsvári főgimnáziumunk-

ban végezte és a kolozsmonostori gazd. Akadémiában oklevelet szerzett. A gazdaság, a természet iránti szeretetét hazulról hozta magával és élete fogytáig megtartotta. Egyházunknak buzgó, szorgalmas munkatársa volt, amit Vári Albert dékán afia Simónak osztálytársa és régi barátja, temetésén megható szavakkal fejezett ki. Halálát neje sz. Magyar Gizella és három nevelt gyermeke, három unokája — kiknek ha nem is volt édes apjuk, de édes apai meleg szeretettel nevelte — siratják. Temetésén egyházunk nagy számmal képviseltette magát. A Jóságfelügyelőség Purza Endre elnök vezetésével teljes számmal vett részt Nyugodjék békével, emléke áldott!

H. S.

Gyászhir. Súlyos csapás érte Dobai István vargyasi lelkész afia feleségét, kinek édesanyja, Fábián Józsefné, született Izsák Amália, életének 68-ik esztendejében, súlyos szenvedés után október 18-án Udvarhelyen elhunyt. Az elhunytak csendes nyugalomát, az itt maradottaknak vigasztalást kérünk Istentől.

Mindennapi kenyérünk

Hogyi jellegű éghajlatunk alatt nagy gazdasági jelentősége van a téli csapadék konzerválásának. A szinte rendszeres évi nyári szárazság gyakran egészen tönkre teszi a zöldségeskertet és leszárítja a fáról a gyümölcsöt. Az őszi ásás-szántás által konzervált téli csapadék ennek a legbiztosabb ellenszere. Az őszi megbontás által a talajt alkalmassá tesszük a téli csapadék minél nagyobb mennyiségben való felvételére és visszatartására. A darabosan hagyott őszi ásás-szántás rögai közé sok nedvesség beszivárog. A rögök a víz és fagy behatására szétmállanak. A talaj morzsalékos, laza és levegős lesz. Az ilyen talajban bőven tenyésznek a talajbaktériumok és hosszú ideig megmarad a nedvesség. Következésképpen erőteljesebben fejlődik a növényzet és könnyebben viseli a szárazságot. A tavaszi ásás (zöldséges kertekben gyakori) nagyon szárítja a talajt. Az egyáltalán nem ázott talaj (gyümölcsösökben általános) hamar kiszárad, megkeményedik és elhasadozik. Az ilyen talajban, különösen száraz nyár esetén, még sok öntözéssel sem lehet elsőrendű zöldséget és gyümölcsöt termelni.

A gyümölcsösökben most az ideje a fák alja felásásának a csurgóig és azontul is 1 m. körzetben jó rögösen 20—25 cm. mélyen. Ha a fák növekedése nem kielégítő és a gyümölcs apró, felásás előtt, érett trágyával trágyázzuk meg a fatányért. Az utakról, udvarról összesepert havat hordjuk az ilyen felásott területekre, hogy elolvadva majd az is gazdagítsa a talajnedvesség tartalmát.

Fagymentes napokon egészen a télvégi nedvkeringés megindulásáig végezhetjük a fák tisztogatását: oltványok koronaalakító metszését, nagyobb fák korona-ritkítását, törzstisztítását. A metszést mindig csonk nélkül, legkisebb vágási felülettel, éles szerszámmal végezzük s a sebet fakát-rámmal kenjük be.

Most ültetett oltványokat védjük a kifagyástól: tövükre földet hompoljunk, tányérjukat szalmás trágyával takarjuk; védjük a nyulaktól is: kössük be náddal, ujságpapirossal, vagy kenjük be disznózsirral.

A zöldségeskertet — ha eddig nem tettük — osszuk fel kb. 3 egyenlő táblára s minden ősszel csak $\frac{1}{3}$ -át trágyázzuk meg. Trágyázás után az egész kertet ássuk fel, de csak 40—50 cm. mélyre, mert zöldségeink gyökereiket ennél mélyebbre nem bocsátják.

Az őszi talajmunkák előtt összegyűjtött növényi hulladékot, falombot stb. földdel, sepredékkal rétegezve készítsünk komposztföldet, mely a házikertek talajának egyik legjobb javító eszköze.

A baromfiudvarban sok helyen nincs egy kis szélmentes napos zug, hol a baromfiak a téli napokat eltölthetnék s kénytelenek az ülőrudakon tartózkodni. Üssünk össze a számukra az udvar legszélmentesebb és legnaposabb sarkában kis *napozó színt*. Nehány apró és pár kötés kóré, vagy nád kell hozzá. A karókból felállítjuk a vázat, a déli oldalt nyitva hagyjuk, a többi oldalakat s a tetőt befedjük kukorica szárral, vagy náddal. Aljára száraz homokot szórunk, arra arasnyi vastagon szalmát és kész a nagyszerű napozó. Ide helyezzük el az itató edényt, a tojófészkeket, a szalmába szórjuk a szemes eleséget s így állataink pár nap alatt oda szoknak. Így hasznosítjuk a kevés téli napfényt, mely előnyösen befolyásolja a tojástermelést. 20—25 tyúk részére 2.5 m. hosszú, 2 m. széles, elül 1.80 m. hátul 1.50 m. magas alkotmány elég.

Lőrinczi László.

Felhívás. A Teol. Akadémia Igazgatósága felhívja mindazokat a teologusokat és gyakorló lelkész-növendékeket, akik az 1935—36. és 1936—37. tanévre megüresedő oxfordi ösztöndíjra pályázni óhajtanak, s a későbbben kitűzendő versenyvizsgán részt venni akarnak, hogy ezen szándékukat a teológia akadémia dékánjánál 1934 november hó 15-ig jelentsék be. A vizsga tárgya latinból Cicero: „De amicitia“, Márk evangéliuma görög szövegének fordítása és angol nyelv. Kolozsvár, 1934 okt. 18. Vári Albert.

Le foyer de l'ame.

A belgiumi szabadelvű keresztény gyülekezet Charles Wagner ismeretes párizsi temploma után „*Lelki Tűzhely*”-nek nevezi templomát, ahol az élet küzdelmeiben elfáradt ember összegyűl, hogy táplálékot, új tüzet nyerjen.

Belgium sokat szenvedett a világháború alatt. Népe. keresztülment sok és nehéz megpróbáltatásokon. A kicsiny országban több mint nyolcmillió ember él, egymást megértve és megbecsülve. A francia és flamand felírások egyformán bizonyítják, hogy egy földön két nép is megfér egymás mellett, hogyha tiszteli és megbecsüli egymást. Hivatalt csak az viselhet, aki mind a két nyelvet egyformán bírja, az iskolák és egyetemek kétnyelvű előadásai azt bizonyítják, hogy a kisebbségi kérdést meg lehet oldani, ha meg van a kellő akaratunk és elhatározásunk hozzá. Az ország lakóainak túlnyomó része római katolikus. Csak kevesen tartoznak a különféle protestáns felekezetekhez, melyeknek hivei alig érik el az 50.000 lélekszámot. Az összes különféle protestáns felekezetek és egyházak együttesen alkotják a „*Fédération des Eglises protestantes belges*”, melyben az orthodox és modern egyházak közösen dolgoznak. Azoknak száma, akik a protestantizmus köréből annak szabadelvű ágához tartoznak, körülbelül 1200-ra tehető. Egy szervezett egyházuk van *Bruxelles*-ben, egyetlen lelkésszel Paul *Teissonieré*, aki hivei számára minden vasárnap este tart istentiszteletet. *Bruxelles*-en kívül még két vidéki városban van szórványuk. Lapunk legközelebbi számában a belga szabadelvű protestáns lelkész tollából hozunk egy ismertetést, mely a mozgalom kialakulását és jelenlegi helyzetét fogja vázolni.

E hó 14-én este alkalmam volt a gyülekezetet meglátogatni, részt vettem az ifjúsági egyesület összejövetelén és az istentiszteleten, ahol néhány szóban francia nyelven ismerttettem előttük a magyar unitárius gondolat lényegét, a magyar unitáriusok helyzetét. Lelkészüik válaszában örömeinek adott kifejezést, hogy a legrégibb unitárius egyház képviselőjét üdvözölhetik gyülekezetükben, s az egyik legfiatalabb testvér szeretetével köszöntenek minket s fordulnak a magyar unitarizmus lelkiismereti szabadságot, hitet és szeretet ápoló gyülekezetei felé.

Bruxelles, 1934. október hó 15.

Ferencz József.

BIBLIA ÓRA

November első hetében olvasd: a 22. zsoltárt. Ezt a hónapot fordítsuk a szenvedés értelmének keresésére. November 15. szomorú dátum az unitárius vallás történetében. Egyházalapító püspökünknek Dávid Ferencnek vértanú halála erre a napra esik. A dévai börtön sötét, nedves cellájában az ő lelkében is bizonyára felhangzott a kiáltás: Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet? Nem volnánk emberek, ha a megpróbáltatásnak, a megveretésnek, a keserűségnek, a lelki szárazságnak napjaiban a kételkedés távol maradna tőlünk. Kételkedés nélkül élni csak Istennek magának adott meg. Ő a teljes bizonyosság, hiszen Ő mindent, de mindent a végső igazság fényében lát. Ő tudja, hogy mire való a mi szenvedésünk, Ő látja, hogy egyszer minden sötétség fényre változik, Ő a mi mindennapi bukdácsoló életünk is a végső győzelem diadalához mérve szemléli. S ezért fenséges nyugalom, kételkedésmentes bizonyosság ül az isteni ábrázaton. Mi azonban, kik küzdünk e földi téreken, sokszor veszítjük szem elől a fényt s a sötétségben jajszavunk így kiált: „Ne légy messze tőlem, mert közel a nyomorúság és nincs aki segítsen“.

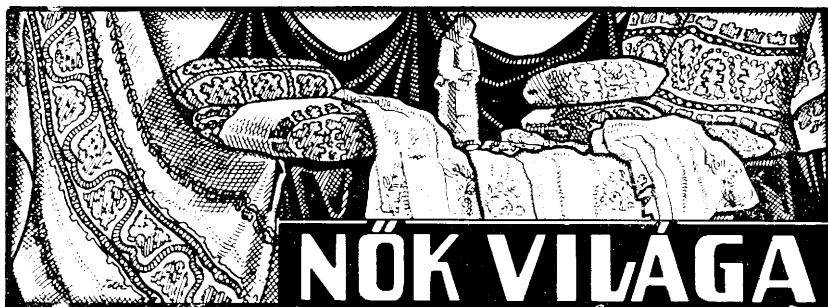
November második hetében olvasd: a 16. zsoltárt. „Tarts meg engem Istenem, mert benned bizom“. Ez a kiáltás ugyanabból a lélekből szakadt fel, amely az előbb az elhagyatásról panaszkodott. A fájdalmaink megsokasodhatnak, ha más istenek után futkosunk, szenvedéseink elgyötörhetnek, ha idegen oltáron mutatunk be áldozatot s ekkor méltán üritjük ki a szenvedés poharát. Ez a szenvedés a gyógyító szenvedés, amely azért látogat meg, hogy magunkhoz térjünk, hogy bűneinket levetközzük, hogy jobbik énünket ismét megtaláljuk. De amikor ismét visszatalálunk Istenhez, akkor a kételkedést a bizonyosság öröme váltja fel: „az Úr az én osztályos részem és poharam“. „Az én részem kies helyre esett, nyilván szép örökség jutott nékem“. A szenvedéseknek egész vihara száguldhat végig életeden, légy nyugodt, mert a szenvedések tisztítanak. Megtisztítják a levegő eget körülötled. Felemelnek a föld sűrű, poros légköréből egy tisztultabb világba. Fent szabadon lélekel, alant csak fuldokolsz. S ezt a nagy jótéteményt Isten végzi veled a szenvedések útján. Örülj a szenvedésnek, ha egyáltalán örülni akarsz a tisztább életnek. Nincs magasabb élet, nincsen öröm, nincsen Istenlátás szenvedés nélkül. Szavak nélkül sohse fogod kiáltani: „a te jobboldon gyönyörűségek vannak örökké“.

November harmadik hetében olvasd: 2. Kor. 4. rész 8—18. Van egy más szenvedés is: a másokért való kereszthordozás. Ez megvált, ez fölemel sokakat. A te Jézusod ezt a keresztet hordozta, mert azt akarta, hogy a keresztet szemlélve neked életed legyen. Azt akarta, hogy te meglásd az ő végtelen szeretetét és bizonyosságot szerezz róla a keresztthalálban. S azóta is, követői számára szükséggé vált az önkéntes halál. Hogy bizonyosságot tegyenek, hogy nem csak szájukon, hanem szívében hordozzák a szeretetet. Pál apostol és Dávid Ferenc ékes példái a kifogyhatatlan testvéri szeretetnek. Váhlalták, hogy a halál bennük munkálkodjék, hogy az élet mi bennünk élhessen. Ők hittek és szóltak, hogy egykor késő utódok, mi is hiessünk és szólhassunk. A külső elomolhatott, a lélek kiszaladhatott, a test összerogyhatott, a szív dobogni megszűnhetett, de az örök dicsőség be nem borult, a láthatatlan világ el nem omolt, hanem a halál láttán égi seregek ujjongtak s a föld megremegett és így kiáltott: ez Isten fia volt! A kétségeskedést bizonyosság váltotta fel, a getsemáni sötét éjszakát a feltámadás hajnala, a borzalmas dévai börtönt a mennynek tisztasága követte.

November negyedik hetében olvasd: Máté 5. rész 10—16. Ez a jézusi magyarázata a szenvedésnek, még pedig az örök igazság fényében. Ez az evangéliumi részlet egyszer és mindenkorra leszögezi azt, hogy a szenvedés *örök* prófétai sors. Akik előttetek voltak s akik utánatok lesznek, mindig így fognak szenvedni azért, hogy magasba néztek, nagyot mertek, vagyis vállalták Istentől a prófétai megbízást. Akarsz-e testvérem só lenni, hogy a világ meg ne romoljon, akarsz-e fény lenni, hogy mások is lássanak meggyújtott gyertyádnál, akarsz-e magas várban lakni, hogy az emberek tudják: ott van a mi őrizőnk, ott van a mi védelmezőnk. Nos akarsz? Akkor el kell vállalnod az összes következményeket: a háborúságot, a szenvedést, mint ahogy a te lelki vezéridek, Jézus Krisztus és az ő alázatos, kicsiny szolgája Dávid Ferenc váhlalták. Ne félj a következményektől, hanem csak bizzál. A kereszt felmagasztosul, a börtön glóriába öltözik, az egész mindenség oda figyel s a szférák zenéjével harsogva zengi: „övék, övék a mennyeknek országa“.

(Bibliás.)

Unitárius Naptár. Ertesítjük lelkésztársainkat és hiveinket, hogy a naptár 1935. évi példányainak szétküldését november hó első napjaiban megkezdettük s fokozatosan küldjük szét, úgy, hogy november közepéig mindenütt megkapják. Ahol a kézhezkapás sürgősebb volna, kérjük, jelezzék az Iratterjesztő címére. A szerkesztőség.

A D. F. Unitárius Nők Országos Szövetségének hivatalos rovata.

Néhány évi szünetelés után a Közlöny olvasói viszontlátják a „Nők Világa” rovatot. Midőn évtizedekkel ezelőtt megindult ez a rovat, a mi nőink világát többé-kevésbé gondtalan jólét jellemezte. Ma, midőn a gazdasági válság nyomasztó hatását senki sem érzi olyan keservesen, mint mi, feleségek, anyák, vagy egyedülálló nők, — inkább, mint valaha, szükségünk van arra, hogy újra megkezdjük e rovatot, még pedig országos női szervezkedésünk szolgálatában.

Isten segítségével óhajtjuk kezdeni, adja a Mindenható, hogy nőszövetségeink munkássága valláserkölesi alapon megszervezett anyaiság legyen, mely felelőssége teljes tudatában komoly feladatok vállalására képes ősi egyházunk társadalmi és alkotmányos keretein belül szebbé és jobbra építi a következő nemzedék nőinek világát.

Az Unitárius Nők Országos Szövetsége folyó év október hó 17-ikén Kolozsvárt tartotta meg ez évi rendes közgyűlését nagy érdeklődés mellett. Bővebb tudósítást a közgyűlés lefolyásáról jövő számunkban közlünk. (Nők világa.)

A kolozsvári Unitárius Nők Szövetsége Dr. Mikó Lőrincné vezetése alatt Torockó szakértelemmel összegyűjtött népművészeti kincseiből Tóth István festőművész irányításával kiállítást rendezett, melyet október 14-én a főtisztelendő püspök úr távollétében felesége, dr. Boros Györgyné országos nőszövetségi elnöknő nyitott meg meleg szavakkal.

A kiállítás fényét különösen emelte, hogy több kedves torockói hitrokonunk, dacára az őszi munkaidőnek, ünnepi ruhát öltve, saját magán mutatta be szín pompás viseletüket. E helyen is hálás köszönetet mondunk áldozatra kész közreműködésükért, valamint mindazoknak, kik értékes régi népművészeti tulajdonukat szívesek voltak rendelkezésünkre bocsájtani.

Gidófalvyné Pataky Etelka és Dóczyiné Berde Amál szebbnél szebb torockói festményei és Ekárt Dusi finom vonalú menyecske szobra nagyszerűen egészítették ki a szakértelemmel összegyűjtött gazdag anyagot.

A kiállítást, mely általános és megérdemelt tetszést aratott, különösen élvezték azok, akik Kelemen Lajos kitűnő magyarázatait és Dóczyiné Berde Amálnak, a megnyitáskor tartott előadását hallották. Utóbbit egész terjedelmében közöljük, remélve, hogy régi büszkeségünk, Torockó, e hivatott ajkáról jött méltatása, minden unitárius nő lelkében visszhangra talál: ,

A száz esztendő szoba.

A hajdani képzőművészeti kiállításokon az volt a kíváncsias, hogy legyen a kiállításnak valami kiemelkedő darabja, ami az érdeklődést fokozottabb mértékben magára vonja s amit aztán a kiállítás klójának neveztek.

Ha végigtekintünk e pompás kiállításon, bizonyára senki sem ellenkezik velem, ha azt mondom, hogy ennek is megvan a maga szenzációja, az a százesztendőös butorzat, amelyre ránézve, nemcsak gyönyörködünk, hanem megindul a lelkünk és önkéntelenül adódik ajkunkra a sóhaj: Istenem, mi mindent is láthatott ez az öreg butor.

Száz esztendő nagy idő, de ha meggondoljuk, hogy ebbe az időtartamba beleesik a magunk, a szüleink és nagyszüleink élete, talán nem lesz nehéz a látott és hallott emlékeken át betölteni ezt az űrt, rekonstruálni azt az életet, ami e körül a berendezés körül forgott. Haladjunk hát le emlékezetünk lépcsőjén a dátumig, amikor ez a bútor született, és próbáljuk onnan nagy, vázlatos vonásokban, foltokban magunk elé vetíteni a múltat.

Száz év előtt is éppen úgy kelt fel a nap Torockón, mint mostanában. Először csak félszemmel, mert a hatalmas Székelykő hátat vet neki. Az átellenes oldalon a Tilalmas hegy a község határáig nyújtja le erdőborította lábait. Ezt az erdőt irtotta ki a régi idevalósi ember, midőn megalkotta azokat a sajátságos gerendás házakat, amelyek, talán a gyakori tűzvész miatt, egyre ritkábban találhatók még Torockószentgyörgyön is. Kivágta a gerendákat és sokszor az élő fába róttá bele a ház négy sarkát, aztán félig rakta kívülől kövel, hogy el ne takarja a favázat, reátett egy viharálló háztetőt, kifestette az ablakszemeket vörösre, s ezek adták a ház tipikus formáját.

Ebbe a házba került a gyantáros bútor, amelyet a gazda, vagy egy gyakorlott iparos fenyőfából állított össze, valamely

színnel alapozott és aztán kifestett szebbnél szebb mintázatokkal. Figyeljük meg a barokk hatás alatt álló dús minta vonalait, micsoda könnyedséggel és egyszerre vannak odavetve. Kedvezett persze az anyag is, az az enyvben oldott meleg festék, amely vigan enged az ecsetnek, de mindenesetre nagy technikai és feltétlen jó színérzékét követelt, mert a festék a száradás után halványodott, a lakkozás után pedig besötétedhetett. Ezért a gyantás lakkhasználat miatt a neve *gyantáros bútor*. Ehhez szőtte, fonta, seritette, varrta a maga varrottasait a torockói fehérnép. Miként a bútor, úgy a himzések és csipkék is kimondottan a saját vagy falujabelije használatára készültek, de mint kereskedelmi cikk nem szerepeltek. E varrottasok közel rokonságban állanak a kalotaszegivel, úgy az írásosak, mint a szálán varrottak, csakhogy rajzuk keményebb és a vagdalást nem alkalmazzák.

A ház legszebb ékessége mindenkoron maga az ember volt Torockón, a saját nemzeti viseletében. Ez a ruházkodás érdekesen egyesíti magában a germán hatásokat, a magas pártát, a merev vonalakat, de ezekbe a formákba beleharsan a magyar színezés, a kalotaszegi kötény, a török emlékü piros csizma, keveredve a hazai termésű bőrökkel, bárány, róka stb. Lehet, hogy a kalotaszegi viselet artisztikusabb, mert a test formáit hűebben követi, de ami a színgazdagságot és a változatosságot illeti, a torockói előtte áll, hiszen nemcsak az életkorok szerint más az öltözködés, de a népnek külön megvan az ő ünneplő és viselő ruhája. Az az ünnepélyes, a mozdulatot mérséklő díszruha nem alkalmas ahhoz a szigorú munkához, amit a torockói népre rónak a hétköznapiak.

A természet sajátságosan, itt mindent a legegyszerűbb geometriai formákba, a háromszögbe fog össze. Háromszög alakú a Székelykő nagy mérője, az égbenyuló háztetők, lábunk alatt a sziklatörmelék és az unitárizmus is a legegyszerűbb formába foglalja a hitet. Csoda-e hát, ha ez a nép, amely valósággal a sziklából sajtolja ki kenyerét s a szikla mélyébe száll az ércékért, a föld felett pedig évszázados pereket folytatott az igazságért, s sok külső és belső szigorú kényszer hatására maga is zárkózott magatartást vett föl? De miként az aszkézis váltja ki a lelkekből a legragyogóbb látomásokat, úgy borul ezekre a szürke míves-napokra Torockón a ragyogó vasárnap, mikor felnyílnak a tulipános ládák tetejei és azokból mint a manók kincsei ömlenek ki a narancssárga, skarlátpiros, türkizkék, smaragdzöld selymekendők, nehéz himzettek, vert aranycsipkék, amelyekbe öltözöttek a torockói menyecskék és lányok, mint valami lepkék röpködnek a középkori vártemplom körül. Mozdu-

lataikban olyan sajátságos ritmus van, mely az úrvacsora vételeüknél is megnyilvánul és amelyet én, mint annyiszor hangoztattam, sem szóval, sem ecsettel visszaadni nem tudok, erre a jövő filmje lesz hivatva.

*

Torockóról, e holdbeli kis országból, — amint Jókai nevezte, — két út vezetett a nagyvilág felé. Egyik Tordának, a másik Nagyenyednek. Mind a két út részsz, különösen az enyedi, a Kőhöz sziklafalai közt zuhogó hegypatak medrében. Az én nagyapám, aki Nagyenyeden a Bethlen-kollégium ügyvédje volt s így vitte annak perét a Thoroczkaizsaláddal, egy mottót ismert az ilyen kiszállásain: „Csak a kőbe nem esteledni.“ Ezt vallják a torockóiak is, mert leginkább napvilág és csapatostól szoktak hazafelé indulni az enyedi piacról. Hetenként ugyanis háromszor járnak be oda fával, mésszel, kővel s már hajnalban kell indulniok, hogy a vásárról le ne maradjanak. Ezért láttam én annyiszor zúzmarásan a rókaprémet s megértettem azt a sajátságos kendőkötést, amint a torockói asszony azt a kemény kendőt odaszorítja a homlokához. Védi vele magát a maró szelektől, hiszen mikor a templomba megy, meglágyul az egész kendőkötés formája. A kereskedésben a nők is résztvesznek. Egressel, dióval és veteménymagvakkal csinalják az üzletet. Amikor leterítik a régi varrottast a földre és arra kirakják a százféle színű kis zacskót, amelyben paprika, köménymag, paszuly stb. tarkállik, ez valóságos élő vízfestmény. Hanem a legkeresettebb árucikkük mégis a kenyér. Ez volt a malomkőformájú, verthéjú, szürkésbarna jóízű kenyér, amin magam is felnőttem és talán azért is ragaszkodom úgy a torockóiakhoz.

Az élelmesség vérében van a torockóinak. Hiszen a múlt század vérzivatarait is úgy tudta elkerülni, hogy az ellenség közeledtére trombitált és dobolt. Az ellenség aztán nem merte megtámadni, azt hívén, hogy nagyszámú katonaság tartózkodik a községben. Annál is inkább hihették ezt, mert a környező sziklák százszorosan verték vissza a hangokat. Elpusztult azonban az életet adó város, Nagyenyed, mikor a kollégium könyvtárából járdát raktak; ám az újjáépítés munkájához a Thoroczkaizsalád nyújtotta segítő kezét. Így élt a két közösség egymásrautaltságban, egymásra találva. A megmenekülés szerencsés körülményei és a kialakult életformák tették aztán alkalmassá Torockót arra, hogy a népművészet hazájává legyen. Ez az állapot tartott egészen a századfordulóig. Magam emlékszem még arra az időre, mikor mint kis gyermek ezt az uta-

sítást kaptam Torockón: „Ha pedig a főszolgabíróné látogatába jön, kezet kell neki csókolni, mert amiért ő népi ruhában jár, azért ő uriaszony...” Ma, midőn a nép maga felhagy a viseletével, igazán hihetetlenül hallatszik ez, s magam is alig hiszem, hogy velem történt meg.

*

A századforduló lényeges változásokat hozott a népi életbe. Az utak megjavultak. A közlekedés könnyebbé vált a vasút révén, újságot olvasott a nép és az egész világ művészetét átjárta az az áramlat, hogy le kell hajolni megfrissülésért a nép művészetéhez! A művészek nyomán a laikusok is igyekeztek szerezni maguknak azokból a népi tárgyakból, amelyek eddig a falusi embert szolgálták ki és gyönyörködtették. Így kerültek piacra a népművészet darabjai s mert a kereslet folytonos volt, az utánpótlást a háztáj és a vásárló közönség követelte, nem volt a népnek ideje a régi odaadó módon újra elkészíteni azt. Ezért a könnyebb oldalához nyúlt a dolognak, bolti vásznat és fejtőt vásárolt. Egy kereskedő barátom beszéli Nagyenyeden: Akkora megrendeléseket tettünk Angliában gyapotból, hogy a gyár direkt „torockói” néven hozza forgalomba az az árúját. Akik azonban megindították a népieshez való közeledést, nem így képzelték el. Hiszen boldogult Izabella főhercegnő, a népművészet mecenása, a rendeléseinél Torockón is a legeredetibb durva házivásznak és az ősi minták hű alkalmazását kérte, de mit tudja a laikus, hogy mi a különbség a vászonneműek közt, neki minden mindegy, csak egy népies darabja legyen, amivel a városi lakásába egy kis falusi levegőt bevihessen. Így satnyultak a himzések és az ízlés annyira, hogy ma már még azok is, akik az új jelszavak szerint ismét igyekeznek a hűséghez visszatérni, még ha legszebben is visszaadják a dolgokat, érzik munkájukon valaminek a hiánya, mintha nem az első kézből, hanem másolatot kapnának. Mert hiányzik munkájukból az alkotó erő s a fantázia játéka, azok a kis apró félrelépések, elrajzolások, kihagyások vagy beletoldások, amelyek az eredetiség bélyegei. A sorvasztó körülményekhez járult a katasztrófális világháború, amely végigvonulva a földön, még az olyan eldugott helyet sem kímélte, mint Torockó.

Lépjünk csak be a cinterembe, ott hirdeti a szomorú oszlop, hogy Torockón is elhult az ifjúság színe-virága és éppen az a nemzedék, amely hivatva lett volna a régimódit tovább ültetni. És ha ez a korosztály hiányzik a közéletből, mennyire hiányzik a művészetből is, hiszen ez a generáció nőtt fel a régi gúnyában, ősi szokásokkal. A háború neveltjei csak azt hallották odahaza,

hogy nem telik a drága pártára és mindegy, hogy piros-e a csizma, vagy fekete, csak lábbeli legyen. És az ifjúság nem is lelkesedhetik a viseletért. És akinek módja volt reá, vajjon volt-e hozzá kedve, játékos és csapongó, amely a művészet ápolásához szükséges? -

Hiszen csak az ilyen hatásoknak tudom én be azt, hogy az olyan rendezett, egységes községnek, mint Torockó, nincs egy kis zenekara ...

*

A népművészet élete hasonlít a vadvirágéhoz. Minél szélesebb körben terjed a civilizáció, annál kisebb körre szorul az ő világa.

Mondják, hogy mikor az első vasutat építették Erdélyben, a munkások egyhelyt térdig jártak a virágban és ezt a helyet Virágosvölgynek nevezték el. Ma pedig csodálkozva kérdi az utas, honnan vette e kopár hely ezt a regényes nevet? Malonyai Dezső szerint a népművészet testén is az első sebet a vasut ejtette. Mert a technika vívmányai, miközben felszabadítják a népet röghözkötöttségéből, ugyanakkor megrabolják képzelő erejét.

De e tudat birtokában nem kell elcsüggednünk. Mert szent meggyőződésünk, hogy a szépre törekvés isteni adomány, erő, amelynek alkotásait, a változó élethullámok néha elsöprik, de miként a többi nagy alkotóerő, tűz és víz is néha elszikkadnak, úgy ez az erő is eliszapolódik valahol, de mikor a változás hullámai elültek, az új életformák kialakulnak, *ez az erő is ismét megmozdul*, hogy valahol, nem is sejtett úton és általunk sohasem is képzelt formában fellobbanjon, minket csodába ejtsen és a szépért lelkesedni tovább ösztönözzön.

Dóczyné, Berde Amál

Nyilvános nyugtázás. A Csifó Salamon alapra az utolsó nyugtázás óta a következő afiaitól érkeztek adományok: Dr. Ferenczy Géza 300 L., Péter Rózsika 100 L., Komjátszegi Géza 100 L., Simén Domokos 100 L. Tisztelettel kérem Csifó Salamon tisztelőit, barátait, hogy az alapítvány gyarapítására, méltóztassanak adományaikat hozzám küldeni, eddig befolyt: 12,900 L. Kolozsvárt, 1934 okt. 22. Hadházy Sándor pénztárnok.

A természet világából

Magyar földi kutya (*Spalax hungaricus* Nhrg.)

Ennek a rendkívül jellegzetes magyarföldi állatnak életéről vajmi keveset tud a nagyvilág, pedig Erdély területén is sokszor kifordul az eke nyomán. Nagysága 17—20 cm. között mozog, így felér egy farok nélküli mókussal. A tudomány számára az első példányokat a nagy magyar alföldről fogták, honnan a „*hungaricus*” elnevezése is ered. A Duna és Tisza közt földi kutya és vak kutya, Zalamegyében heréc néven ismeretes. Igen érdekes a földi kutya elnevezés azért, mert semmiféle összefüggés nincs közöttük és a kutya között. Hiszen a kutya rokonait a farkasok, sakálók, rókák képezik, míg a földi kutya rokonsága a nyul, hörsög, ürge, mókus felé mutat. Ezért egy sok tízezer évvel földalatti élethez alkalmazkodott rágesáló állattal van dolgunk, mely soha jószántából napvilágra nem jön. Látószerve nincsen. Csökevényes szemeit fejbőre teljesen lefedi. Feje testénél vastagabb, hatalmas metszőfogai uralják feje első részét.

Magyar földi kutya.

Tóth István festőművész tollrajza.

Hamvas, fekete-szürke bundája nagyon lágy és tartós, ezért egyik legdrágább prémet szolgáltatja. Erdélyben Kolozsvártól Brassóig, Szebentől Nagykárolyig mindenütt található. A Kolozsvár melletti konyhakertekben pedig nagy károkat okoz. Földalatti járatiban sokszor félmázsányi hagymát, veteményt és földi mogyorót találnak. Sok ember tanulhatna a Földi ku-

tyától, mert ez állandóan dolgozik és gyűjt, míg sokan az emberek közül azt várják, hogy őket a társadalom tartsa el, még akkor is, ha nem dolgoznak.

Ősorrszarvú-lelet az udvarhelymegyei Szentmihály községben.

A kihalt állatok lelőhelyei eggyel gazdagodtak, amennyiben Kovács János szentmihályi lakos egy orrszarvú állkapcsot talált homokkő konglomerátumban. E lelet értékét főképpen ritkasága emeli; Erdély területéről még Oláh-Csaholy, Szilágymegyéből ismerünk hasonló kövületet.

Ritka növényt találtak a homoródalmási barlang környékén.

Bányai János neves természettudós, fia és Horváth József főiskolai hallgató kíséretében a barlangtól nem messze levő Fehér patak suvadásos erdő talaján megtalálta az Ernyős kortikét (*Chimaphila umbellata* L. Nutt). Ezen felfedezésnek azért van nagy jelentősége, mert Baumgarten J. G. híres erdélyi botanikus a Szent Anna-tavat említi meg előfordulási helyéül, de Simonkai nem találván meg többszöri keresésre sem, így ezt az előfordulási helyet megkérdőjelezte. Bányai új adata e szép növényi ritkaság eddigi kétes előfordulását tisztázza.

Szőlőszüret a Torda-hasadékban.

A Torda-hasadék mészkői bejárata felől van egy igen szép verőfényes déli oldal, amelynek az a nevezetessége, hogy a szőlő (*Vitis vinifera* L.) bár apró szemekben, de igen jól megterem. Soha nem permetezi senki, letakarni sem szükséges, mégis dúsan terem. Ennek az őstermészet ölen emberi támogatás nélkül élő szőlőtökének olyan tulajdonságai vannak, melyek kellő szakértelem mellett az erdélyi szőlők betegség ellenállóképességét növelni lehet. A hasadéki szőlő eredetére vonatkozólag két eset lehetséges: ősi idők óta, mint embertől kevésbé látogatott helyen megmaradt, vagy pedig állatok hordották oda abban az időben, mikor a környéken szőlő termett. Igen érdekes dolog az, hogy a Torda-hasadéki szőlőhöz hasonló szőlőfajta ma Erdély területén nem terem.

Rovatvezető: Ifj. Hadházi Sándor.

Dávid Ferencz haláláról a kolozsvári egyházközség és a D. F. Egylet ünnepélyes istentisztelet keretében emlékezik meg november 11-én d. e. 10 órakor a templomban. Imát mond Ürmösi Károly esperes, prédikál Szent-Iványi Sándor lelkész, énekel Puksáné Boros Irén úrnő, Útő Mária zenetanárnő kíséretével és a Theologiai Akadémia férfikara Útő karnagy vezetésével.

Főtisztelendő Püspök urunk egészségi állapota teljes rendbehozása végett egy néhány hétre szanatóriumba ment. Állapotán — Istennek hála — semmi aggodalomra okot adó helyzet nincs, csak teljes nyugalomra van szüksége. Ezt megkisérte a nyáron is, de a hivatalos ügyektől és a mindegyre „nagyon fontos kérdésben beszélni akaróktól“ nem tudott elzárkózni. Ezért volt szüksége, hogy kiszakítsa magát a hivatalos környezetből. Hisszük és meg vagyunk győződve, hogy pár hét múlva kipihenve, és felfrissülve, újult erővel tér vissza közénk.

—si.

Kovács Imre kálnoki lelkész nyugalomba vonult 44 évi szolgálat után. E. K. Tanács kérelmére f. évi október 1-től mondotta ki nyugdíjazását. Kibúcsúzásra október 7-én volt. Főtiszt. püspök úr szolgálatait méltányló melegehangú búcsúlevélben mondott köszönetet a maga és az E. K. Tanács nevében a hűséges és buzgó szolgálatért, melyet mindig szeretettel és jókedvvel végzett. Mi is a magunk részéről kívánjuk, hogy áldott jó kedélye és egészsége ne hagyja el s Isten segítségével élvezhesse a nyugalom idejét még számos évekig.

Lelkészí kinevezés. A megüresedett kálnoki lelkészi állásra a főtit. püspök úr Rostás Dénes erzsébetváros—medgyesi h. lelkészt nevezte ki. Rostás lelkésztársunk ügybuzgó és odaadó lelkészi szolgálatával rászolgált erre az előlépésre s hisszük, hogy székely népiünk szeretetét és bizalmát hamar megnyeri. Isten áldása és segedelme legyen vele!

Az Erzsébetváros—Medgyes-i társégyházközségekbe, h. lelkésznek Bede Béla aranyosgyéresi szórványgondozó s. lelkészt nevezte ki. Október 14-én köszöntött be.

Főpök úr kinevezte segédlelkészeknek: Kiss Tihamér lelkészjelöltet Brassóba, Bede Emil lelkészjelöltet Dicsőszentmártonba, Szathmáry Géza lelkészjelöltet az aranyosgyéresi szórvány gondozására.

Tanítóink közül E. K. Tanács nyugalomba boesátotta Vas Lajos nyomati énekvezér-tanító afiát folyó évi szeptember 1-től kezdődőleg. Vas Lajos 40 évig vitte a kántor-tanítóság küzdelmes szép munkáját nyomati egyházközségünkben hivatásos szorgalommal és kitartással. Adja a mindenható Isten, hogy a megérdemelt nyugalmat élvezhesse jó egészségben.

Nyomatra a főtit. püspök úr Pálffy Lajos küüllődombói 3-ik tanítót helyezte át, aki, reméljük, ifjúi erővel és kitartással fogja végezni munkáját.

Dicsőszentmártonba kineveztetett Simon Anna sepsikőrőspataki tanítónő, helyébe pedig Bozsóky Vilma okl. tanítónő. Ugyancsak Dicsőszentmártonba küldte ki püspök úr Bede Emil gyakorló éves theológust segédlelkésznek az Angliába, tanulmányútra távozott Gálfi Elek helyébe. Bede Emil Kolozsvárt szép munkát fejtett ki az ifjúság körében, hisszük, hogy új álmáshelyén is sikerrel fog munkálkodni. Isten segítse!

Unitárius Istentisztelet Aradon. Ürmösi Károly esperes — az aradi unitáriusoknak a püspök úrhoz intézett meghívására — folyó évi október első vasárnapján, d. e. 11 órakor istentiszteletet tartott az ág. hitv. ev. templomban, amelyet a testvérfelekezet előljárósága — ez alkalommal is — a legszívebb előzékenységgel engedett át; annyira, hogy az előzőleg megtartott ág. hitv. evangélikus istentisztelet végeztével a soros lelkész hirdetésében is felhívta a figyelmet a folytatólag tartott unitárius istentiszteletre. Az istentiszteleten mintegy 150 hall-

gató volt jelen, akik nagyobb részben más vallásuak voltak. Jellemző az istentisztelet jótékony hatására, hogy 44-en vettek úrvacsorát, akik közül csak 15 volt unitárius. A kántori tisztelet az ág. hitv. ev. kántor leánya töltötte be, aki egyik unitárius hívünknek felesége. Közreműködött még az Istentiszteleten hegedűszólóval Ürmösi Jenő h. zenetanár is. Az úrvacsorai kenyeret Dávid Albertné, az úrvacsorai bort Buzogány Márton hitrokonok adományozták. Az istentisztelet lehetővé tételében igen nagy érdeme van Hacker Mór hitrokonnak. Ez alkalommal az esperes aradi unitárius hiveinket meglátogatta, köztük néhány, Enlakáról pár évvel ezelőtt odatelepedett családot is. —y.

Kérés olvasóinkhoz bihari egyházközségünk érdekeben. Egyházközségeink előljáróságainak és olvasóinknak szíves figyelmébe ajánljuk azon körülményt, hogy a bihari leányegyházközség, amely a közelmúltban alakult meg s jelenleg mintegy 70 lelket számlál, nagy erőfeszítésekkel egy imaház építésbe kezdett s azt a tél beállta előtt be akarja fejezni. Szükség volna azonban a befejezéshez 15.000 lejnyi összegre. Ezért azon kéreással fordultak az egyházi főhatósághoz, hogy támogassa őket az unitárius testvéregyházközségeknek a jelzett cél érdekében való segítségül hívásával. Ezt a kérést ezennel szíves figyelmébe és testvéries pártfogásába ajánljuk egyházközségeinknek és minden olvasónknak, annyival is inkább, mivel a hiányzó összegből egy-egy egyházközségre aránylag csekély összeg esnék — és ezzel igen fontos célt segítenénk elő. Adjuk meg ezt a segítséget. A nagyváradi disputáció nyomán annak idején felgyúlt fáklyát lassanként az idők viharai kioltották. Most egy szép reménnyel biztató új őrtűz gyúlt ki. Védjük meg a kialvástól!

Az 1934—35. isk. évben a theol. akadémia igazgatósága az első évre nyolc hallgatót, köztük egy nőt vett fel.

A kolozsvári főgimnáziumba 184 tanuló iratkozott be, ezek közül 123 unitárius; az I. osztály létszáma 36.

Alapítói díj 1000 lej, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Schullerné Sillay Erzsébet: *Én az Úrnak énekelek. Versek.* Írógépelt és sokszorosított kiadásban jelent meg, húsz verse az írónőnek, kit lapunk olvasói már több közölt verséből ismernek. Nem reklám és nem hirdetés hát, hogy írunk róla, hiszen e könyvecske nem került könyvárusi forgalomba, nem is tudjuk, lehet-e belőle még kapni. Az a mélységes vallásos érzés azonban, mely a könyvecske minden sorából kicseng, annyira meghatja az olvasót, hogy megjelenéséről, bár pár sorban, hirt adni szükségesnek láttuk. Annyi mindenről dalolnak a ma poétái, — e sorok írója azonban bebizonyította, hogy a vallásos líra még mindig alkotni és hatni tud, csak tiszta és érző lélek kell hozzá. Isten segítse még sok hasonlóan szép vers írására.

Sz. I. S.

János Zsigmond erdélyi fejedelem élet- és jellemrajzának az előfizetési felhívását annak idején úgy bocsátottam ki, hogy a munka 16 ív terjedelmű és előfizetési ára 100 lej lesz. A bécsi állami levéltár anyaga azonban úgy megnövelte a mű terjedelmét, hogy 24 ívre emelte fel a János Zsigmondról szóló munkámat s így a nagyösszegű nyomdai költség miatt kénytelen vagyok a mű előfizetési árát 100 lejről 120 lejre emelni. Egyben mély tisztelettel kérem nagybecsű előfizetőimet, szíveskedjenek ezt tudomásul venni s azt is, hogy a felemelt árral legjobb esetben is a csaknem 40.000 lejt kitevő nyomdai költséget, ha megkaphatom. Az újabb előfizetőket kérem és várom, igaz tisztelettel: Szentmártoni Kálmán főgimnáziumi igazgató.

Az Unitárius Szószék a nyomda elfoglaltságára való tekintettel csak november végére fog megjelenni. Temetési imák, órációk és beszédek legkésőbb november 15-ig leendő beküldését kéri a Szerkesztő.

Zenei melléklet fog megjelenni f. év decembertől kezdve négy-négy oldalon, először új egyházi énekeink orgona, illetve harmónium kíséreteit, később rövid bevezető és bezáró darabokat s egyéb, egyházi zenénk tökéletesítését célzó kompozíciókat hozva. Minthogy e zenei melléklet előállítására tetemes költségbe kerül, a decemberi — propaganda — szám után a mellék-

letet csak a 60 lejes előfizetőknek küldjük. A 36 lejes előfizetők tehát, ha kapni akarják a mellékletet, 24 léjjel többet kell, hogy fizesse 1935 januártól kezdve.

Egyúttal kérem azon olvasóinkat, kiknek e mellékletben közölhető opus-aik vannak, legyen az kíséret, vagy ének, esetleg önálló kompozíció, — küldjék be azokat szerkesztőségünkbe, hol egy erre a célra összeállított zenei bizottság fogja közölhetőségüket megállapítani.

Kérelem. Tisztelettel kérem az összes erdélyi unitárius papokat, lennének szívesek a rendelkezésükre álló régi anyakönyvekben utána nézni:

I. hol és mikor született kissolymosi Márkos János, előbb szentmihályi mester, később zsákodi, majd szentmiklósi papnak és Osváth Zsófiának András nevű fiuk. Könnyebb tájékozódás végett megjegyzem, hogy hozzávetőleges számításom szerint 1730 és 1750 között kellett születnie.

II. Hol született az említett Márkos András, ugyancsak unitárius papnak és Gálfalvi Evának Mózes nevű fia, kinek születési éve 1788 vagy 89?

Az eredményről szíves értesítést kérek. A posta- és egyéb költséget természetesen megtérítem s azonfelül is a fáradságért nagy hálára leszek kötelezve. Kolozsvárt, 1934 okt. 30-án. *Márkos Albert*, kolozsvári unit. koll. tanár.

Szerkesztői üzenetek.

Nyugtázás. Az egyile. pénztárába október 3-tól 30-ig rendes tagsági díjat fizettek: Jakabffy Erzsébet Ploesti 1935-re, Bőjthe Béláné Felsősfalva 1933—1934-re (100 lej), Dr. Tóth György Budapest 1932—1933-ra (kiegészítésük 60 lej), Buzogány Elek Marosvásárhely 1934-re, Pataki Jánosné Kolozsvár 1931—1932-re.

Előfizetői díjat fizettek: Benedek Gyula Nagyajta 1933-ra, Végh András Sárkány, Dr. Szántó Vitusné Sepsiszentgyörgy, Botár Andor Aranyosgyéres, Sőfalvi Domokos Csekefalva, Dr. Fuchs Vilmos Arad, Bálint Géza Felsőboldogfalva 1934-re.

Alapítói díjban Dr. Kiss Jenő Budapest Kiss Jenő községi jegyző emlékére 1000 lej.

Kolozsvár, 1934 október 30-án.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Egyes szám ára 3 (három) lej.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta.

Szerkesztő: Szent-Iványi Sándor.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRB

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

LOCO

Vári Albert tanár ur
Unitárius Koll.

**Boldog karácsonyi ünnepeket
kívánunk!**

Kedves emlék és hálás megemlékezés.

A nemes lélek felejthetetlen munkája.

Kis fiam hittankönyve került kezembe (Benczédi Pál, Evangéliumi történetek) és azt forgatva, felötlöttek nekem a következő sorok:

„Jézus a legtisztább és a legszentebb életű ember volt.“ „Nem értették meg Jézust, aki a tiszta szív és szeretet volt“, stb.

Ismét meglepett az a mély tartalom, amely ezekben a sorokban, Jézus emberi mivoltában, ki nem mondottan rejlik. Azt tartalmazza ez a pár szó, hogy nem kell Istennek, Isten fiának lenni ahhoz, hogy a lélek nemességének, a jóságnak egy olyan magaslatára emelkedjünk, miként Jézus, az emberek legjobbika és legnemesebbje. Soha se kell megállanunk valamely cselekedetünkönél, mondva: hogy a jóságnak, önfeláldozásnak ez a foka több, mint amire az ember hivatva van. Sohasem kell attól félnünk, hogy ideális gondolkozásunk nem illik bele abba a nehéz, gondokkal terhes világba, amelyben ma élünk, és amelyben ideáлизм és jóindulat szinte gyengeségnek számítanak. Tart-suk meg a bátorságot, amely a jósághoz és ideáлизмushoz szükséges!

Sok jóval és rosszal találkoztam életemben, aminthogy éppen a legnehezebb időkben, a legválságosabb helyzetekben mutatkozik meg az ember a maga igazi mivoltában. De különösen megragadott egy kis epizód, amelyről itt meg akarnék emlékezni, és amelyről szeretném, ha sokan olvashának.

A háborúban történt. Az országútat teljes szélességében úgy elfoglalták a menekülők szekerei, hogy kitérni teljes lehetlenség volt. Időnként a torlódásban egy-egy szekér kiszorult az árokba; az asszonyok kétségbeesett kiáltásától, gyermekek sikoltozásától visszhangzott az út. Hol egy anya kereste kétségbeesett sírással elvesztett gyermekét, hol egy eltévedt gyermek szüleit; ha egymásra találtak a menekülés zűrzavarában, olyan boldogan rohantak egymás karjaiba, mintha a halálból tértek volna vissza.

Az út egy helyen meredek dombon vezetett fel, és ezen a hosszú meredeken a kis parasztlovacsák egy része nem is tudta felvonni a túlságosan megrakott szekereket. Meglepően szép, nemes külsejű, komolyszemű, fiatal falusi ember állott az úton; két erős lovát elébe fogta a szekereknek és egymásután húzta fel a meredek tetejéig. Abban a zűrzavarban, ahol úgyszólván mindenki csak magával törődött, végtelenül meglepett ez a fiatal gazda, aki oly nemes szívvel segített minden arramenőn, olyan embereken, akiket soha sem látott, és bizonynyal soha többé nem is fog látni. Hogy mikép szólítottam meg, mit mon-dottam neki, arra már nem emlékezem. Azt azonban tudom,

hogy azonnal elvezetett a domb aljában fekvő kis házába, ahol felesége (mint utólag hallottam), reggeltől estig kenyeret süített és osztogatta a menekülőknek. Én is kaptam tőle egy fél kenyeret és mondhatom, soha semmiféle ajándék, vagy az emberek velem szemben más alkalommal itt-ott megnyilvánuló jóindulata úgy meg nem kapott, mint ezeknek az embereknek egyszerű jósága. Bárcsak szemük elé kerülne ez a pár sor, és látnák, hogy ennyi év után is mily hálával emlékezem meg róluk.

A brassói templomépítés ügye.

Ugy látszik, hogy ebben a mindnyájunkat annyira lesújtó dologban végre kedvező fordulat állott be.

E hó 12-re tárgyalás volt kitűzve Kolozsvárt, amelyen az annakidején történt ajándékozás megsemmisítéséről kellett volna döntenie. Egy héttel a tárgyalás előtt azonban a belügyminiszter úr intézkedett a tárgyalás elhalasztása iránt és intézkedett az itteni interimár bizottság elnökénél, hogy az egyház vezetőségével a tárgyalásokat újból vegye fel.

Nem akarjuk elmulasztani, hogy e helyen meg ne emlékezzünk Dumitrescu Pârvu úrnak, az interimár bizottság elnökének arról a jóindulatáról, amellyel sérelmeinket meghallgatta és amellyel ügyünket mindjárt hivatala átvételétől fogva kezelte. Meg akarunk erről emlékezni, akár sikerül ügyünknek kedvező elintézése, akár nem.

Az úgy jelenleg úgy áll, hogy egy a templomépítésre nagyon alkalmas kétezer négyzetméteres helyet, a jelenleginek nagyságban kétszeresét, a város felajánlott a brassói egyházközségnek, cserébe az eddig birt területért, a beszüntetett építkezésből származó kártérítési igényünket pedig módunkban áll továbbra is fenntartani. A fentemlített terület már ki is jelöltetett és a vonatkozó okmányok jóváhagyás végett a minisztériumnak beküldettek. Így remélhető, hogy végre nyugvópontra fog jutni ez az ügy, amely bennünket oly fájdalmasan sújtott.

Hálával kell itt megemlékeznünk Kovács Lajos tiszteletesnek fáradhatatlan, pihenést nem ismerő munkálkodásáról, és soha meg nem szünő ügybuzgalmáról, éber figyelméről, amely minden lehetőséget kihasznált. Az ő munkálkodásának köszönhetjük ezt az eredményt. Ő volt az, aki annakidején is az adományozás érdekében sikerrel eljárta és akinek úgy látszik most is sikerülni fog szerencsés befejezés felé vinni a számunkra oly sok áldozat után és oly sok megpróbáltatással megindult építkezést.

De éppen az, hogy nem könnyen, hanem sok áldozat és sok megpróbáltatás után fogunk végre templomunkhoz jutni, ezerszeresre fogja emelni annak értékét szemünkben.

(Brassó.)

Presbiter.

TŰZHELY MELLETT

Beflejsémi ének

Irtá: Boross Elek.

De szép is volna Istenem! . . .

*Ha a vén világ újjá születne
S a tisztúlt ember csupán szeretne,*

*Ha gyűlölet-mag ki nem csirázna,
Ember és Sátán sohsem vítázna . . .*

*Ha könnyet törölő égi Szeretet
Kapcsolna össze minden lelkeket,*

*Ha azért küzdne minden szív, elme,
Hogy Igazságnak legyen győzelme,*

*Ha a Jóságnak szent diadalma
Lenne az ember földi hatalma,*

*Ha szívek zárja ne lenne zárva
S ne lenne senki golgothás árva . . .*

*Ha minden sebre jutna Güleád,
Balzsam, amit ma ember-kéz nem ad,*

*Ha nem lennének tövis-koszorúk,
Martír-homlokok, szemek szomorúk,*

*Ha minden szemben az Ég ragyogna
S Jézus lelkének tüze lobogna . . .*

*Ha Betlehemnek szent jászolától,
Újjá születnének holnapra — mától,*

*Ha a Messiás varázscsillaga
Ily csudát tenne egyszer valaha,*

*Ha így születnék egyszer a Mester,
Örök mementós, intő kereszttel . . .*

*S ha megértenék minden emberek,
Bábel építők hogy ne legyenek,*

*Ha a Megváltó kicsordult vére
Az új embernek lenne a bére —*

*S ha nyílnék nyomán csak Jóság-virág:
De szép is volna akkor a világ!*

*Ember, ki sorsod gyakran átkozod,
Az volna ám a n a g y K a r á c s o n y o d !*

*Diadal volna, csodás győzelem,
Új ember győzne régi emberen,*

*Ki ném aludnék Bethlehem fénye
S a Mester élne, örökké élne ! . . .*

— — — — —
Karácsony!

*Ily álmod láttatsz velem! —
De szép is volna, Istenem ! . . .*

Én láttam az Istent.

Én láttam az Istent,
Hallottam szavát.
Te is meglátod barátom
Csak nyisd ki a lelked ablakát.
Nézz az erdőre, mezőre,
Hegyre, völgyre ;
Ameddig a szemed lát,
Hol zúgó áradat tör
A gátakon át.
Hol virág fakad,
Hol ember állat él
Mindenütt meglátod ;
Meghallod a szavát
Csak nyisd ki, csak nyisd ki
A lelked ablakát ! . . .

Izsák Domokos.

Karácsonyi színdarab kisgyermekek részére.

Személyek:

Kisleányok

Angyalok

Kisfiúk

Pásztorok

Szín: Iskola v. ovóda előtti térség.

PISTA (*Juliskával együtt jön baloldadról és középen megállanak*): Ügylátszik mi korán jöttünk, mincse itt még senki sem.

JULISKA: Nem baj Pista, majd eljönnek, ülünk le és várunk itt.

PISTA: Ni-ni, már jönnek is ketten, ha jól látom, Lajcsiék.

JULISKA: Az ám, ni, hogy összebújtak, mintha testvérek volnának. (*Mindketten a másik oldal felé figyelnek, ahonnan jönnek Lajcsi és Anna kézenfogva.*)

LAJCSI: Szervusz Pista! Már itt vagytok?

ANNA: Azt hittem, hogy elsőik leszünk, szaladtunk is egy kicsit.

TEREZ és MANCI (*balról beszaladnak a többihez*): Hopp, hopp, itt vagyunk már mi is, gyertek játszunk valamit!

MIND (*kiabálva*): Jó lesz, jó lesz, de mit játszunk?

PISTA: Megmondom én, ha mindenki rám hallgat.

MIND: Hallgassuk meg! Mondjad Pista!

PISTA: Ülünk körbe s mondjuk el az éjszakai álmunkat.

LAJCSI: Jó lesz, kezdje el Juliska!

JULISKA: (*Mialatt leülnek mind*). Jó, elmondom, mit álmodtam, hallgassatok csak ide. Azt álmodtam, hogy Jézuska született Betlehembe.

LAJCSI: Jaj be szép volt az én álmom, angyalokról álmodtam. Énekeltem velük együtt s mennyből földre szállottam.

TEREZ: Ezüstcsengő csilingelte, megszületett Jézuska,

Az angyalok énekeltek, én halottam álmomban.

MANCI: De én három királyt láttam, hogy a bölcsőkhöz [mentek

S a kicsi Jézuska előtt mind tiszteletet tettek.

PISTA: De ki látott pásztorokat Betlehem felé menni

S a kis Jézus bölcsőjére ajándékot tenni?

ANNA: De legszebb volt az én álmom, talán el sem hiszitek:

Betlehemben fényes csillag ragyogta be az eget
S ez a csillag szépen leszállt a kis Jézus fejére
És eltöltött minden szívet a szeretet s a béke.

(Most a színen kétfelől két angyal jelenik meg.)

I. ANGYAL: Csodálkoztok ugye rajtunk, hogy a földre
[szálltunk

S itt e kicsiny ovódában reátok találtunk?

A Jézuska küldött minket s azt üzeni néktek,
Hogy egymást, mint jó testvérek mindig szeressétek.

II. ANGYAL: A jó gyermekeket bizony szerti Jézuska,
De azt nem szereti, ki rossz, engedetlen s lusta.
Legyetek jók s teljesítjük, most is amit kívántok,

Szóljatok hát csak szaporán, mit kívántok, mondjátok.

(Gyermekek az angyalok megjelenésétől kezdve csodálkozó, nagy szemeket meresztenek az angyalokra végig, most pedig zavartan néznek egymásra, majd csendben bíztatják egymást).

PISTA: Mondjad Julis, te bátrabb vagy.

MANCI: Anna mondja, ő bátrabb.

LAJCSI: Ne féljete, az angyalok egyikünket sem bántanak.

(Ezalatt a gyerekek előre tuszkolják maguk közül egyiket, Annát.)

ANNA: Mennybéli kis angyalkáink, úgy szeretnők, ha
[látnánk,

Hol született Betlehemben a mi kicsiny Jézuskánk.

(Ezalatt a gyermekek mögött szétnyílik a függöny s látható a betlehemi kép, a rendezés szerint. Élőkép a legjobb. A jászol-bölcső, Mária, Pásztorok, esetleg a királyok, kisbáránnya, stb., a lehetőség szerint.)

ANGYAL: Kivánságotok teljesül, im nézzétek a képet

Csendüljön fel ajkatokon a karácsonyi ének!

(Gyermekek megfordulnak s a kép láttára áhítattal énekelnek egy- tetszésszerinti karácsonyi éneket, melynek végétével a függöny legördül).

Vége.

Fekete Lajos.

Kerestem az Istent...

Vannak, kik „keresik az Istent“
 és „sehol se találják“, —
 vannak, kik a Jézus szent
 nevét kiáltják, —
 vannak, kik a nagy láthatatlanban
 keresik a hitet, az ős bizodalmat, s
 nem találják sehol,
 de én megtaláltam; — k e r e s t e m az Istent,
 s megtaláltam ott hol, —
 a Szív gerjedelme, szeretete honol!...
 Ahol minden érzés a szív dobbanása,
 ahol Jézusunknak szent elhivatása
 sugja, mondja nekem: keressed, mert
 megtalálod, s már meg is találta d
 akit úgy kerestél, akit úgy fürkészteél: —
 — szívedben az Isten!...

— — — — —
 — — — — —
 Bús őszi Napsugár le-le süt a Földre,
 Őszharmatos fűszál ráborul — föléje,
 Komor merengéssel, kerestem az Istent,
 Vágytam látni, tudni mindent, sok sok mindent,
 S mikor ráakadtam, őszharmatos füre,
 Letérdeltem s megcsókoltam, —
 Könyörögtem, imádkoztam, rátaláltam
 akit úgy kerestem, a nagy és hatalmas
 jó Atya-Istenre!...

(Sepsiszentgyörgy.)

Dr. Szánthóné-Sükösd Vilma.

Gyulai Pál »Éji látogatás« c. versének megszemélyesítése.

S Z E M É L Y E K:

1. Az anya.	4. III. árva.
2. I. árva.	5. Szavaló lány.
3. II. árva.	6. Énekkar.

Szín: Gyengén világított, egyszerű, szegényes szoba. Ággyal és régi kopott bútordarabokkal. A bútorokon itt is, ott is ruha, vagy egyéb házi tárgyak láthatók.

Előadás: Lefüggönyözött színpad. A szokásos csemetés vagy egyéb jeladás után, a színpad mögött, baloldalt, az énekkar hal-
kan énekel az „Árva fiú és az árva madár“ című dalt. Az ének-
lés alatt a függöny lassan emelkedik és az ének harmadik soránál
már láthatóvá lesz a teljes szín, az ágyon ülő és egymásra borult
három síró árvával. Az ének végeztével beállott csend és kevés
szünet után a színpad jobboldalának első sarkában álló „Szavaló
lány“ rámutatva a síró árvákra, a költemény első szakaszát
mondja:

SZAVALÓ LÁNY:

Három árva sír magában,
Elehagyott, sötét szobában;

(Künn erős szélzúgás).

SZAVALÓ LÁNY *(Kevés szünet után):*

Zivataros, hideg éj van,
Édes anyjok künn a sírban.

(Az árvák hangosan zokognak és egy kevés idő után):

I. ÁRVA *(égre tekintve, hangosan zokogva mondja,*

„Édes anyám... édes anyám!
Altass el már... úgy alhatnám!“

SZAVALÓ LÁNY *(Kevés szünet után):*

Mond az egyik s el nem alszik,
Sóhajtása föl-föl hallszik.

II. ÁRVA:

Beteg vagyok — édesanyám!
Hol maradtál? Nem gondolsz rám!

SZAVALÓ LÁNY:

Mond a másik s jajjal végzi,
A fájdalmat kétszer érzi.

III. ÁRVA *(Kevés szünet után):*

Édes anyám, gyújts világot!
Nem tudom én, jaj, mit látok!

SZAVALÓ LÁNY:

Harmadik mond, mindenik sír...

(A távolból hallatszódó harangszó után):

SZAVALÓ LÁNY:

Temetőben mozdul egy sír...

ÉNEKKAR (*színpad mögött, csendesen*): „Gondviselő jó Atyám vagy“ kezdetű éneket énekli.

SZÁVALÓ LÁNY (*az ének végeztével, a temető felé tekintve*):

„Megnyílnak a nehéz hantok...

(figgyel s majd a hallgatóság felé):

Kilép sírból édes anyjok,

Tova lebben a vak éjben,

Hazafelé az ösvényen.

(A fekete ruhába öltözött anya az utolsó sornál belép a színpadra. Megáll, figgyel és óvatosan alvó gyermekei felé tart).

SZÁVALÓ LÁNY (*ezalatt*):

Arca halvány, hangj' a régi...

(Az árvák észre veszik, figyelik s majd fennhangon fogadják:

„Ez az anyánk, ez az édes anyánk“! És egymás nyakába borulnak, az anya rendre csókolja őket, az árvák pedig az édes anyát csókolják).

SZÁVALÓ LÁNY (*ezalatt*):

Fia, lánya megösméri...

Immár tőle hogyan félne?

Megcsókolják, mintha élne.

(Az anya pedig):

SZÁVALÓ LÁNY:

Az egyiket betakarja,

Másikat fölfogja karja.

Elringatja, elaltatja,

Harmadikat ápolgatja...

És ott virraszt a kis ágyon...

(Az árvák egymás vállára borulva elalszanak).

SZÁVALÓ LÁNY:

Mig elalszik mind a három.

Azután az édesanya az ágyról fölkel és...):

SZÁVALÓ LÁNY:

Majd megindul széttekintget,

Keresi a régi rendet.

Rendbe hozza a szobácskát,

Helyre teszi a ruhácskát...

(közben pedig...):

SZÁVALÓ LÁNY:

Az alvókat hosszan nézi,

Csókját százszor megtetézi.

(Óraütés, kakasszólás és a hajnali harangszó végeztével):

SZÁVALÓ LÁNY (*szomorúan*):

Kakas szólal, üt az óra,

El kell válni virradóra!

(Az anya övéihez megy, átöleli, megcsókolja, s aztán távozik, de mindig vissza, visszanéz és kétszer is visszatér, megcsókolja az alvókat, gondosan betakarja s aztán szemeit törölve, búcsút intve

távozik. A színpad kijáratánál megáll, figyel s mégegyszer övéinek búcsút intve eltávozik).

SZÁVALÓ LÁNY *(az anyáink ez utóbbi cselekvése alatt):*

Visszanézz a véghatárrul...

ÉNEKKAR *(az anya távozása, a színpadról való kilépésekor énekl):*

„Hozzád megyek Uram!” kezdetű dal egy szakaszát.

SZÁVALÓ LÁNY *(az ének végeztével, a temetőt figyelve):*

Sír megnyílik, sír bezárul...

Oh, a sír sok mindent elfed,

Bút, örömet, fényt, szerelmet;

De ki gyermekét szerette,

Gondját sír el nem temette.

(FÜGGÖNY.)

Lőrinczy Miklós.

Falusi karácsony.

Kivilágít az utcára
Kunyhóból a lámpa lángja.
Úgy csalogat, úgy marasztal
A terített gazdag asztal.

Együtt van az egész család,
A vacsorát úgy fogyasztják.
Jó ízűen eddegélnek
Van keletje a kenyérnek.

Ha végeztek, imádkoznak,
És csendesen asztalt bontnak.
Körül ülnek a kemencét,
Megered aztán a beszéd.

A nagyapó viszi a szót,
Szokás szerint övé a jog.
Él is vele, száll a lelke,
S megindul a rege, mese.

Csupa élet minden szava,
Épül a ház népe rajta,
S az örömben föl sem tetszik,
Hogy a szél bekérezkedik.

Dirmeg, dörög, de hiába,
Senki sem ad a szavára;
Oh! de hát ki is gondolna,
Ily derűben a viharra.

Lőrinczy Miklós.

Mindennapi kenyérünk

Az ember sok kicsi dolgot, mint jelentőségtelent, lemosolygással intéz el. Pedig sok kicsi dolog, következményeiben, nagy-jelentőségűvé nőhet. Ilyen kicsi dolog

a gyümölcsészetben a rowarevő madár. Egy madár munkája, gazdasági szempontból, nem sokat jelent, de 100 madárcsalád a gyümölcsvédelemnek 4—5 ingyen munkását állítja sorompóba, mely seregnek irtó munkája jelentős megtakarítási tétel a gyümölcsöskert költségvetésében. A gyümölcsvédelem: permetezés, hernyóenyvgyűrű stb. a termelés legnagyobb teher-tétele; a kis, házi gyümölcsösöknek talán egyedüli készkiadása (s mint ilyen legtöbbször el is marad). Viszont ép és szép gyümölcsöt védelem nélkül alig lehet termelni. Törekedjünk arra, hogy a gyümölcsvédelem ingyen munkásaiból, hasznos rowarevő madarainkból, kertünkben minél több család üssön állandó tanyát. Most van az ideje annak, hogy etetéssel és a hideg éjszakákra mesterséges éjjeli védelemmel az éhség és hideg által veszélyeztetett madaraknak menedéket nyújtsunk s így őket kertünkbe szoktassuk. Különösen, mikor mindent hó, jég és zuzmara borít s éjjelenként „csattog” a hideg, szorúlnak rá a védelemre. Jól elhelyezett fészekodvak most éjjeli szállásul, majd tavasszal fészkelő helyül szolgálnak. Védett helyre kiszórt ocsú, köles, napraforgó-, kender-, tök-, dinnye-, salátamag, mák, faggyú, hús-vagdalkák, alkalmas helyre kiakasztott csont, némi hús, zsír-maradék, disznóölési hulladék, különféle hasznos madaraknak kedvenc tápláléka. Erre a célra rendkívül alkalmas az ú. n. madárkalács, melyet úgy készítünk, hogy zúzott olajos magvakat összekeverünk ugyanannyi olvasztott faggyúval s a kihűlt és megkeményedett tömegből ökölnyi darabokat helyezünk el az etetőhelyre. Fontos, hogy védelmi helyeinket úgy válasszuk meg, hogy ott védenecink ellenségeiktől (macska!) védve legyenek.

Kicsi dolog a tojásellenőrzés is *a baromfiudvarban*, de nélküle állandó és biztos haszonnal baromfit tenyészteni lehetetlen. A tojásellenőrzés pontos ismerete annak, hogy tyúkállományunk egyedei tojástermelésben milyen eredményt értek el. Nevet, vagy számot adott tyúkjainknak s naponta feljegyezzük — különösen a téli hónapokban — a tojókat. Ennyi az egész! Ezen az úton idejében ki tudjuk selejtezni az „ingyenélőket” s fel tudjuk fedezni az értékes „aranytojókat”. Előbbiektől igyekszünk mielőbb megszabadulni; utóbbiak tojásait majd keltetésre használjuk, mert „használó hasonlót nemz” a baromfitenyésztésben is. E munka bevezetésének is most van az utolsó órája, hogy tavaszra tudjuk, milyen tyúkoktól származó tojásokat ültetünk meg.

Lőrinczi László.

BIBLIA ÓRA

December első hetében olvasd: 42. zsoltár. Az Isten után való vágyakozás a vallásos léleknek sajátos vonása. Az Istennek bírása, szemtől-szemben való látása csak ritka pillanatokban történik meg az emberi életben. A látó lélek ilyenkor „a hetedik mennyországig” ragadtatik. Eletünk nagyobb része azonban csak várás az Istenre. Várás a nagy Királyra, aki nem fényes pompában jön, hanem a lelkiismeretnek csendes, halk szavában. De mikor megjelenik, mégis pompázó, diadalmas lesz a lélek s a csúfolódók száján elhallgat a gúny: „Hol van a te Istened?” Itt van a szívemben, ma lépett be, mert vártam, nagyon vártam, régen vártam. Istenvárás az egész élet, s amíg várakozunk, sokszor el is csüggedünk. A letörés ami gyengeségünkől folyik s ezért megérthető, de hogy életünk állandó hangulata legyen, az meg nem engedhető. Mikor minden hullám összeesap feletünk, s a zúgó ár szinte eltemet, akkor jön a szabadulás órája, akkor jön el az Úr, csak az ének el ne hagyja ajkadat, s az imádság ne szűnjön meg szíved dobogtatni. Bizzál Istenben, testvérem s még hálát adhatsz a te szabadításodért, csak higgyed és várjad azt.

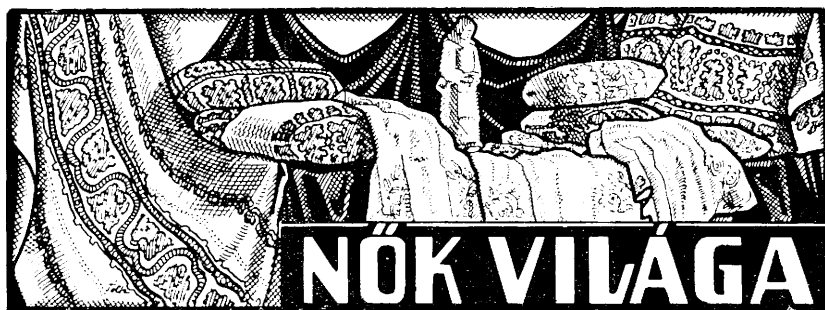
December második hetében olvasd: Ézsaiás 55. rész. Isten hívogató szava gyakran csendül fel lelkünkben, de mi nem nyitjuk meg fülünket a bebocsátást kérő szó hangjára. Isten az éhezőknek és szomjazóknak megelégtetést ígér, de mi ott keressük vágyaink kielégítését, ahol nem találjuk meg. A világ sokszor nevet az örökkévaló javakon, s az imádságos lélek szavát vénasszonyos sápítózásnak bélyegzi. S addig fut a külső csillogás után, amíg el nem veszti érzékét a mélyebb lelki dolgok iránt. Isten és ember között így támad az az óriási szakadék, amelyet áthidalni nagyon nehéz. Soha nem tapasztaltuk ezt olyan keservesen, mint napjainkban, amikor az ember azt hiszi, hogy a saját gondolataival váltja meg a világot s a saját elgondolásai alkalmasak egy új világ felépítésére. Ebben a nagy elbizakodottságban jön az isteni szó: „az én gondolataim nem a ti gondolataitok, s az én utaim nem a ti utaitok”. Az Isten a magasságot szemlélő, mi pedig a földön csúszunk. Ezért oly ritkák a pillanatok, amikor fölismerhetjük az Isten céljait és terveit,

pedig folyton élénk tárja, folyton harsogja ebben a nagy mindenségben. Itt van mindenütt az Isten, s nekünk várni kell rá. Milyen paradoxon ez, s mégis mennyire igaz.

December harmadik hetében olvasd: Ézsaiás 35. rész. Van-nak az életben és az emberi történelemben szent pillanatok, amikor „a vakok szemei megnyílnak, és a süketek fülei megnyitvatnak“. Olyankor még a természet is virágos új ruhába öltözik s az egek jó illatot harmatoznak erre a kietlen földre. A tántorgó lábak megerősödnek s elhagyják a széles utat, amely a szomorúságba visz s visszatérnek a keskeny ösvényre, amely az érintetlenség, a nemesség, a becsületesség, az igazmondás, a tisztaság, a szentség országába vezet. „Aki ezen az úton jár, még a bolond se téved el.“ Pedig a másik uton még az okosak is eltévedtek. Ezért élünk ma olyan életet, amely inkább a vadállatokhoz méltó, semmint az emberekhez. A ragadozás ma közönséges dolog, a titkos úton való pénzszerzés ma mindennapi, a prédáért az embertársba harapás megengedett eszköz még az „okosak“ közt is. Hát akkor szegény „bolondok“ hogyan marnák egymást! Hová lett az emberi szeretet, ha egyszer levetköztük az Isten iránt való szeretetet! Pedig de büszkén hirdettük, hogy mi új világot tudunk építeni kint és bent egyaránt. Nos, jobb lesz visszatérni a Sionra és megváltásért esedezni, amint az emberekhez illik. Ez lesz az az áldott pillanat, amelyet úgy várunk, s amelyben eltűnik a fájdalom és a sóhaj, s fejünk felett kigyúl a vígasság, és az öröm örök koronája.

December negyedik hetében olvasd: Lukács evang. 2. rész 25—35. v. Amiről Ézsaiás csak álmodozott, az Simeonnak ennek a kegyes életű öreg embernek aiándéknul megadatott. Boldog agastyán, aki láthatta élete értelmét: Istennek Krisztusát. Közülünk hányanak jutott ez osztályrészül? Hányan ériük meg, hogy megláthassuk Jézus születését szívünkben. Mert karácsony minden esztendőben van, de igazi karácsony csak akkor, amikor Jézus valósággá válik a mi lelkünkben. Ekkor a várakozás ideje betelik és megszületik az üdvösség szent érzése. „Látták az én szemeim az üdvösséget“, látták az én szemeim Istent és akit elbocsátok, az áldott Jézust. Ez a bizonyosság a legnagyobb csoda a mi életünkben, amelyhez fogható több nincsen. Mert ettől fogva a várakozást boldog jelenlét váltja fel s az eddig csüggedő, kétségesskedő lélek hősi lendületbe jön, hogy Isten lelkétől ihletre visszahódítsa önmagát, és a rája bizottakat annak a magasabb világnak, amely most megnyílt előtte örökre, örökre.

(Bibliás.)

A D. F. Unitárius Nők Országos Szövetségének hivatalos rovata.

Beszámoló a Dávid Ferenc unitárius nők orsz. szöv. közgyűléséről.

1934 október 17. d. u. 5 óra. A kolozsvári ősi unitárius kolégium lépcsőjén asszonycsapatok vonulnak fel. s a tanácsterem ajtaján át tűnnek el. A D. F. E. Unit. Nők Szövetsége tartja évi közgyűlését. Az elnöki székben dr. Boros Györgyné, körülötte a tisztikar, a teremben 32 helyi tagon kívül dr. Gál Kelemen, Ürmössi J., Szentiványi S., továbbá örömmel látott vidéki tagjaink. Taar G.-né s Ilonka, Benkő A.-né a háromszéki, Elekes D.-né, Sigmond J.-né az udvarhelyi, Lőrinczy G.-né a székelykeresztúri kör, Csongvay D.-né a bágyoni, Benezédi D.-né a torockói nőszövetségek kiküldöttei.

Elnök megnyitó s üdvözlő szavai után kijelöli a jegyzőkönyv hitelesítőket, aztán Ürmössi K.-né főtitkár olvassa fel évi jelentését a beküldött beszámolók alapján. Majd Taar G.-né olvassa fel a háromszéki köri nőszöv. jelentését. S amit részben itt, részben az előzetes választmányi gyűlésen mondott el, a köri nőszöv. megalakulásáról, azt érdemes leközölni útmutatás gyanánt a még meg nem alakult körök számára. A háromszéki körnek 10 egyházközsége, tehát nőszövetsége van. Falu, nehézkes összeköttetés, elfoglalt asszonyok, s az örök szegénység! Adva van minden nehézség, mely szinte reménytelenné teszi a kapcsolat megteremtését. De asszonyaink nem csüggednek. A lelkészek köri gyűlése Arkosra van összehíva. Ezzel a meghívóval együtt megy a felszólítás a kör nőszövetségeihez, hogy a férfiakkal együtt jöjjenek az asszonyok is, s alakítsák meg a köri nőszövetséget. A lelkészeknek amúgy is kell valami fuvar, társulnak az asszonyok is, s közös autóbuszokon, kocsikon, ahogy lehet, szép számban gyűlnek össze. Megvan az első találkozás, megbeszélés, megalakulás. Ezentúl könnyebben megy az érint-

kezés, egyöntetűbb a munka, a tapasztalatlanabb is megtanulja, hová forduljon tanácsért, segítségért. S megállapodnak, hogy a lelkész-köri gyűléssel egyidejűleg, s egy helységben lesz mindig a köri nőszövetség gyűlése is.

Ezután Sigmond J. számol be az udvarhelyi kör megalakulásáról s terveiről. Minden ősszel és tavasszal szándékoznak köri gyűlést tartani, s ez a nap a nőszöv. napja, ahol programot adnak, megbeszélik a múltat s a jövő terveit. Egyik követésre méltó szép ötletük, hogy összejöveleikről már eleve kizárják a divat-versenyt, s a ruhagondot; a kör lelkésznei terveztetnek egy iparművésszel egy székely ruhát, melyet egyszerű, nemes szépségében mindnyájan büszkén viselhetnek majd minden nőszövetségi összejövetelen. Erdemes ezen gondolkozni!

Elnök egyenkint megköszöni a jelentéseket. — S itt mondjuk el közben, hogy 1933 márciusától rövid idő telt el s az orsz. szövetség, mint olyan, csak ennyi ideje működik. Az egységes munka, a vidék bekapcsolása még csak indul, gyerekcipőben botladozunk még. — idő és tapasztalat, akaraterő és sok-sok szeretet kell, míg tényleg megtaláljuk az útát, s az egymást kereső kezek össze tudnak fogódzni. A hallott jelentések is azt bizonyítják, hogy indul a munka, van akarat, van lelkes szeretet, csak türelem kell, hogy ami még nem megy simán, az is becsiszolódjék. Ne csüggedjen egy vidéki egylet sem, amiért nehezen indul, de ne érezzen szmrehányást a központ iránt sem. hogy nem tud elég irányítást, segítséget nyújtani. Tanulni kell mindent, s az együttes munka új lecke mindannyiunknak.

Azután a pénztáros olvassa fel jelentését, s az ellenőrök igazolására köszönetet, s felmentést kap. Következnek az indítványok. Elsőnek Taar G.-né olvassa fel a nagyajtai lelkész, Taar G. beadványát, melyben egy unit. aggmenház s gyermekotthon felállítását kéri, lehetőleg vidéken. Vajna L.-né, mint a kolozsvári tagozat elnöke, rámutat, hogy a megalakulás utáni első választmányi gyűlés jegyzőkönyvében alape célul van leszögezve egy ilyen otthon megteremtése, még pedig éppen vidéki elhelyezéssel. Elnök bizottságot jelöl az ügy részletes megbeszélésére, s lehetőleg a munka megindítására.

A gyűlésen nem volt erről több szó, de itt el kell mondanunk, hogy igenis, nem akarjuk a dolgot agyonhallgatni. Nagyon is szívünkön fekszik ez a téma, s talán éppen ezért félünk is tőle. Olyan ez, mint a szép álm, nem merünk felébredni, hogy el ne röppenjen. A kolozsvári nőszöv. most akar egy napközi gyermekotthont felállítani. Adja Isten, hogy sikerüljön! Ehhez megmozgatnak asszonyaink minden követ, s minden segítséget igénybevesznek. Egyidejűleg kétfelé nem lehet teljes erőből dolgozni, de két irányba pumpolni sem lehet. Egy otthon felállítása s fentartása sok-sok anyagi erőt kíván. Nem kell elejteni

a gondolatot! Adja Isten, hogy Taar tisztelendő úr vágya, hogy valamelyik jó vidéki helyen házhelyhez, házhoz jussunk, minél előbb valóra váljon. Minden vidéki nőszöv. nyisson alapot e célra, évente 1—2 előadás, összejövétel, gyűlés jövedelmét tegyék félre — a kolozsvári leányegylet még a múlt évben átadott egy összeget a tervbe vett otthon céljára. — Gyűljenek a cseppek, míg teljes erőnket belefektetve megindulhatunk, mert gondolunk reá mindig, azt megigérjük.

Ezután Mikó L.-né indítványozza, hogy egy intelligens nőt küldjön a nőszöv. szövőtanfolyamra, aki aztán járjon vidékről-vidékre, s tanítsa a jó szövést, ahol még nem tudják. Egyszersmind ajánlja faluszövészek kiképeztetését. Közgyűlés helyesli a tervet s a vezetőségre bizza az alkalmas egyén kiválasztását.

Taar G.-né általános helyeslés mellett kéri a köri nőszövetségek megalakulásának sürgetését s ajánlja, hogy a központ adatszolgáltatást a köri espereseknek, hogy ők hívják fel odatartozó nőszövetségeket a megalakulásra. Úgyanily értelemben beszél Urmösi J. is. Reméljük, lesz is fogadatja! A vidéki szövetségek munkaprogrammot kérnek. Még 1933-ban készített a központ egy tervezetet, amit szét is küldtünk vidékre, hozzászólásokat kérve. E helyről ismét kérjük a vidéki vezetőket, akik asszonyaik gondolkozását, szükségleteit inkább ismerik, szívesen megírják meg, mi a véleményük a kiküldött tervezetről, mivel lehetne vonzóbbá, érdekesebbé tenni. A vélemények felhasználásával tudjuk átdolgozni, kijavítani s ismét szétküldeni. A helyi viszonyok szerint még mindig lehet aztán rajta változtatni, javítani.

Benczédi D.-né elmondja, hogy mint fiatal, kezdő papné nagy gondba van, mit, hogyan csináljon, hogy összejöveteleiken a falusi asszonyok megelégedését és érdeklődését felkelthesse, s meg is tarthassa. Taar G.-né elmondja, hogyan folyik le náluk egy összejövétel: először a kántor vezetésével énekelnek, aztán elnöki megnyitó valamely asszonyokat érdeklő témával. Jegyzőkönyv felolvasása. Egyik intelligensebb asszony felolvas valami ismeretterjesztő olvasmányt, szavalat, ének, esetleg valami humoros szám. Következő gyűlés programjának megbeszélése, ének, ima. Dr. Mikóné hozzászól, s célkitűzésül ajánlja minden egyletnek, hogy ne legyen rongyos, elhagyott gyermek egyik faluban sem. — Sigmond J.-né javasolja, hogy minden vidéki nőszövetség csinálja meg a falusi munka idejére a gyermekek napközi otthonát, ahol a dolgozó anya felügyelet alatt hagyhatja gyermekét, míg munkában van.

Ime, vidéki asszonytársaink, van mit csinálni! Egy-egy intelligensebb, magános asszony vagy leány minden faluban akad, aki esetleg némi díjazásért vállalkozik; helyiséget, ha más nincs, az érdekelt szülők, is adnak, s kész az otthon alapja. Egyelőre

hozzanak az anyák ennivalót, kenyeret tejet. A felügyelő megmelegíti, amit kell. Aztán idővel szervezkedhetnek, s kialakulhat a rendes napközi otthon, ahol már egyforma meleg kosztot is kapnak a gyerekek. A legtöbb szülő bizonyára szívesen hozzájárul, esetleg természetben, ha ennek ellenében nyugodtan dolgozhatnak.

Taar G.-né kéri, hogy a következő, 1935. évi közgyűlést vidéken tartsák meg.

Elnök a gyűlést bezárja.

Hazamenve aztán mindnyájunknak jutnak eszébe részletek, amiket másképp kellett volna mondani, gondolatok, amiket nem mondott el senki, határozatok, amiket nem fogalmaztunk meg elég tisztán. Nem baj! Ahol látjuk a hibát, ott van remény a javulásra, ahol érezzük, hogy több is lehetett volna, ott még lesz is több. A megelégedett közöny fejlődésképtelen, az eredménnyel elégedetlen az, aki többre igyekszik. Jöjjetek vidéki asszonytársaink máskor is, tanuljunk egymástól kölcsönösen, úgy fejlődhetünk és erősödhetünk. Az együtt töltött gyermekkor erős kapocs, s mi együtt indulunk, egyformán küzködünk reményt s kedvet nem veszítve. Támogassuk egymást, s Isten segítségével megtanulunk igazán dolgozni az elhagyottakért, segítségre szorulókért. A sok gyöngye kéz összefogódzva minden erőnél erősebb láncot alkot.

V. J.

A nagyajtai egyházközség a Nők Szövetsége rendezésében november 11-én este Dávid Ferenc-emlékünnepelet rendezett a templomban, mely ez alkalommal volt először világítva. Taar Gézané komoly és tartalmas megnyitó szavai után Dobay István vargasi lakásziunk tartott magas szárnyalású emlékbeszédet, utána az ő alkalmi költeményét szavalta művészi előadással Feleser Lukácsné Gyöngyösy Ibolya. Végül Gazdag Miklósné énekszólója Taar Ilonka kíséretével és az ifjúság műsor-számai következtek.

A kolozsvári Nők Szövetsége november 3-án, este szépen sikerült templomi hangversenyt rendezett Dedinszky Izabella, Lé-vay Ilonka, Útő Mária és a Lakatos-quartett közreműködésével.

Nov. 21-én tartottuk első kötőkénket, melyen Pálffy Márton szellemes előadása és Fazakas Olga szavalata szórakoztatta a nagy számban összegyűlt tagjainkat.

Minden hónap második szerdáján tartjuk ezentúl kötőkénket, melyekre tagjainkat és azok vendégeit szeretettel hívja a Választmány.

Kérjük a perselyeket dec. elején az irodában leadni.

A természet világából

Világ vége. Az emberi elme sokat foglalkozott ezzel a kérdéssel, hiszen a vallások között több olyan is van, mely vízözön által való elpusztulást írja elő, míg a másik égből leeső, mindent elpusztító tüzesőt jósol. A perzsa vallás hitregéi építik ki elsőnek a világ elpusztulásaa után való feltámadást, s a világ újjáteremtésének gondolatát.

A világ végéről táplált vallásos nézeteknek a kritikájából keletkeztek azok a felfogások, amelyek a természetadta korlátok között a világ végét valami váratlan katasztrófától, valami égitesttel való összeütközéstől, a Föld kihülésétől, mérges gázövébe való kerüléstől vagy valami hasonlótól várják. Ezek az okok ugyan nem kizártak, de teljesen valószínűtlenek. Ha a minket legközelebből érintő felfogást, a Föld kihülését vizsgáljuk, amit Madách Imre: Az ember tragédiájában olyan mesterien feldolgozott, mai természettudományi ismereteinkkel is nézve, ha egyáltalán be is következnek, annyi millió év van még addig, hogy a mi véges emberi fantáziánkkal még csak elképzelni sem tudjuk. A párizsi csillagvizsgáló intézet pincéjében ezelőtt 52 évvel 28 méter mélységbe egy hőmérőt helyeztek el, ami ennyi idő alatt 11.8C. + hőmérsékletet mutat. Ez a hőmérő 52 év leforgása alatt sem föl, sem alá, tekintet nélkül nyárra, vagy télre, nem száll. Máskülönben a földtan bizonyossága szerint olyan adatokat tudunk a Föld mélyéből kimutatni, melyek mint írott történeti lapok szerepelnek az elmúlt évmilliókra vonatkozólag s egyszersmind a jövőre biztató remény. A tudósok a Föld és égitestek körforgását öröknek tartják, s nem félnek attól, hogy a világ véget ér. A Földön való élet kezdetét, habár nagy vonalakban is, de ismerjük, így nem csoda, ha egyszer az élet végezete is bekövetkezik. A vallásos felfogásnak erre az eshetőségre az a felelete, hogy ha az élet elmulik is, a lélek és az Isten tovább él.

Nemzeti park létesül a Retyezátban. Erdély természeti szépségei ma már európaszerte híresek. Nincsenek ugyan nyáron által is hótakart bércei, mint Helvetiának, nincsenek fogaskepekü vasútai és személyszállító drótkötélpályái, de éppen szerencsére ezeknek hiánya miatt maradt meg az érintetlen európai őstermészet. Az angol kirándulni, halászni Norvégiába megy, vadászni legszívesebben Erdélybe jön. Hazájában a farkas teljesen kipusztult, az ősfenyves ma már a mult emléke. Nem csoda, hogy saját kárán okulva, először az angolnak jutott eszébe a Nemzeti Park létesítése. Az első természetes parkot Yellowtone Park néven Eszakamerikában alapították meg, ahol minden állat, növény és ember (indianus) a fehér ember kap-

fenyőkkal ékesített sziklatömbök, szakadékokban ugráló zergék, zsisága elől védve van. Területe több vármegye nagyságával ér fel. Hasonló elgondolások szerint vették tervbe a retyezati vadregényes tájak nemzeti parkká való átalakítását is. Cizbolya

A leendő retyezati nemzeti park egyik legszebb tengerszeme.

magasban kóválygó saskeselyük ma csak a Retyezátban található meg. Jellegzetes retyezati növények, régi gleccser maradványok, felejthetetlen szépségű tájak a túristák és természetbarátok százait vonják magukhoz. Ha ezt úgy rendezik be, mint az amerikaiak a Yellowstoneit, akkor az emberek ezrei nem fogják külföldre hordani azt a pénzt, ami idehaza is olyan jól fog.

Rovatvezető: Ifj. Hadházi Sándor.

Baráti találkozó Dombón. Az 1921—22. tanévben Theologiai akadémiánkon együtt volt s ma már mind a lelkészi pályán működő egykori papnövendékek baráti találkozóira hivatnak össze Dombóra november 13—16. napjain. Sajnos, nem jöhettek el mindannyian, túlnyomó nagy többségük levélben és táviratban mentette ki távolmaradását s fejezte ki jókívánságait. Kérésünkre egy nagy iskolateremben szállásoltak el, hol este és reggel megismétlődtek a hajdani kedves jelenetek, komoly megbeszélések, mókákkal, diákos csintalansággal fűszerezve. Napközben előadások, istentisztelet és megbeszélések voltak a gyakorlati lelkészkedés problémáiról. Itt adjuk azt a rövid jegyzőkönyvet, melyet egymás tájékoztatása végett Fülöp Zoltán iklandi lelkésztársunk vett fel: *Jegyzetek*, felvéve Dombón, 1934. XI. 13—16. napjain. Jelen voltak: Pataki András várfalvi, Balázs Ferenc mészközi, Benczedy Domokos torockói, Lőrinczy László kadácsi, Máthé Zsigmond ny.-szentmártoni, Pál Tamás dombói, Szent-Iványi Sándor theologiai h. tanár, Fülöp Zoltán iklandi lelkész. Egy-egy előadást végighallgattak Gvidó Béla esperes, Mátyus Gergely szőkefalvi, Bartók Endre ádamosi, lelkészek és a helyi belső emberek.

Nov. 13-án: Pál Tamás ismerteti Dombó egyházközségének történetét, szervezkedését, a benne levő szokásokat. Méltatja az előadók munkáját. Délután megbeszélések. Este istentisztelet, szolgál Szent-Iványi Sándor.

Nov. 14-én d. e.: Balázs Ferenc bevezeti a beszélgetést: „Lelkész a templomban“. A megbeszélés során kialakult a vélemény, hogy: az istentisztelet célja. 1. Isten imádása. 2. Az embereket vallásossá tenni. Ennek a célnak az elérésére szükséges az istentiszteletet élénkebbé, vonzóbbá tenni. Az ima vallásos élményévé legyen a hívőknek, a beszéd akarat ébresztője legyen egy szebb életforma elérésére. A templom szebbé,

művésziebbé tétele. Éneklés, zene kifejlesztése, bibliaolvasás. Templomi ünnepélyek rendezése. Az istentisztelet reformja. D. u. Kisküküllőváron levő gr. Haller comtess tyúkfarmjának meg-látogatása. Este Balázs Ferenc szolgált.

Nov. 14-én, este: Máthé Zsigmond „Lelkész az egyletek-ben“. Az egyletek élete csak is így lehetséges, ha minden egyes tagozatnak meg lesz a munkaprogramja. Ilyenformán szüksé-ges férfi, női, ifjúsági és gyermek-egyletek. Nem uniformizált, program, de egységes munkaterv szükséges. A férfi-szövet-ségnek vallási, gazdasági, ismeretterjesztő számok mellett, szó-rakoztató program. A központi D. F. E. készítse elő. Nőegy-letét a központi Nőszövetség. Az ifjúságét a marosmegyei kör dolgozza ki. A gyermekek foglalkoztatására az Unitárius Köz-löny *gyermekrovat mellékletet készít*.

Nov. 15-én, d. e.: Lőrinczy László: „Lelkész a gazdasági életben.“ A gazdasági életben a lelkész csak úgy vegyen részt, ha hozzáértő és példát tud mutatni. Szellemileg, mint ismeret-terjesztő, új, elért eredményekre felhívó lehet, gyakorlatilag csak úgy érhet el eredményeket, ha maga mintagazda.

Nov. 15-én, d. u. Szent-Iványi Sándor a hívek látogatásá-ról, ezen javaslatáról tart előadást. Ismerteteti az új lélektan eredményeit. Az eddig ötletszerű látogatások, tanácskozásoknak lelki okait és lehetőségeit tárja fel. Este prédikál Benczédi Domokos. Utána vallásos estély Dicsőszentmártonban. Szabad előadást tartottak Szent-Iványi Sándor, Balázs Ferenc, Lő-rinczy László.

Pozitív eredmények: Tervbe vettük: 1. Egyleti munka-programm elkészítését. 2. Gyermeklap megindítását. 3. Lelké-szi vándorkönyvtár létesítését. 4. A biblia könyveinek a mai kor szelleméhez való szemelvényes összeállítását.

Külön meg kell emlékeznünk arról a meleg szeretetről és szíves vendéglátásról, mellyel Dombó egész lakossága fogadott minket, főképpen pedig Pál Tamás lelkész és Miklós János isk. igazgató afiai és kedves családjaik áldozatos szeretetéről, mely-lyel naponta hatalmas asztalokat terítettek a jelen voltak testi épülése végett. Végül pedig kiemeljük a dombói unitárius férfi és vegyeskarok szívességét, mellyel a templomban s az esti sze-renádban művészi tökéletességű előadásaikkal leptek meg mind-nyájunkat. Karnagyunkat, Miklós János afiát, minden dicséret megilleti pontos és lelkiismeretes munkájáért.

Házasság. Szabó Magda és Nagy Ernő Kolozsvár, novem-ber 4-én törvényes házasságot kötven, egyházi megáldásban ré-szesültek az unitárius templomban. Isten áldása legyen az ifjú páron!

Színielőadásokra vonatkozó engedélyek megszerzése ügyében sok kellemetlen félreértés történt már s ezért vidéki egyházközségeink és egyleteink vezetőinek figyelmébe ajánljuk a következőket:

1. Engedélyek megszerzése **csak a hatóságokon keresztül** (rendőrség, főszolgabíróság stb.) lehetséges, mert a színházak főfelügyelője magán ember kezéből kérést nem fogad el.

2. A kérést két drb. szövegkönyvvel együtt, legalább három héttel a darab előadása előtt be kell adni a helyi, vagy megyei hatósághoz, hogy az engedély megszerzése késedelmet ne szenvedjen. A kérést a hatóságnak kell felküldenie Isac Emilhez, az erdélyi és bánsági színházak főfelügyelőjéhez, véleményezés végett.

A tanárok és tanítók románnyelvi vizsgája egész országunk kisebbségi tanszemélyzetét a legnagyobb bizonytalanságba sodorta. Átlag számítás szerint a vizsgákon 70% megbukott. A tanároknak engedély van adva, hogy a tanév végén még egyszer előállhassanak, ellenben a tanítóknak január első felében tehetnek kísérletet. Úgy az egyházak, mint a magyar párt azonnal Bukarestbe utaztak és fölkeresték Anghelescu minisztert, hogy engedékenységre bírják. Másfélórás erős harc után a miniszter felhatalmazást adott a közös kérvény benyújtására, ami meg is történt. Egyházunk részéről dr. Boros György püspök, dr. Mikó Lőrinc és dr. Gál Miklós, dr. Abrudbányay Ede orsz. képviselők vettek részt ebben az idegszagga munkában. A 12 tagu bizottság egyhangú izenete az érdekelt tanárokhöz és tanítókhoz, hogy szorgalmasan s teljes odaadással tanuljanak, mert csak tudásuk alapján remélhetik a katasztrófa elkerülését.

Lapedatu kultuszminiszternél tette tiszteletét a főt. püspök úr dr. Gál Miklós f. ü. gondnok képviselő és dr. Mikó Lőrinc titkár társaságában. Melegen megköszönték azt a nagy jóindulatot, hogy a papok kongruáját száz percenttel kívánja föl-emelni. Ez a terv egyelőre csak negyedévre szól, de a miniszter úr hangsúlyozottan kijelentette, hogy a jövő évi költségvetésbe fölvéteti s az a szándéka, hogy az összes papok egyenlő ellátásban részesüljenek.

Brassói templomunk sorsa messze kiterjedő figyelmet keltett. Dr. Joy Amerikai Társulatunk alelnöke Kopenhágában a népes kongresszuson ismertette saját tapasztalatait, a kultuszminiszternél tett látogatását és azt az előzékenységet, melyet Lapedatu miniszter az ügyben tanúsított. A miniszter úr a nála járt küldöttség előtt oda nyilatkozott, hogy a kellemetlen ügy sorsa jó úton halad és kielégítő megoldást fog nyerni, amit mi is remélünk.

A főtitisztelendő püspök úr dr. Mikó Lőrinc egyh. titkár kíséretében Bucurestibe utazott, hogy az illetékes minisztériumokban az egyházat érdeklő ügyekről tárgyaljon.

E. K. Tanácsí gyűlés volt nov. 22-én, amikor elhatározták sok, fontos tárgyalás alatt levő ügynek az elintézésére való tekintettel, hogy a decemberre tervezett főtanácsot csak január végén fogják megtartani.

A D. F. E. női választmányi tagjai négy egymásután következő hétfői napon előadásokat rendeznek különböző általános eredetű tárgy ismertetésével. Az első előadást Pálfi Márton koll. tanár tartotta november 26-án „Dávid Ferenc korának lelkivilág a” címmel. A kitűnő irodalomtörténész a humánizmusnak és reformációnak szellemes összehasonlításával mutatta be ennek a korszaknak vallásos és vallástalan túlzásait, szembeállítva egyes hitújítók erőszakoskodásait az unitárius reformátor szelidségével. A kiváló előadást a nagyszámú közönség meleg érdeklődéssel kísérte.

A D. F. E. leány-osztálya nov. 14-én este szépen sikerült hangversenyt rendezett a leány-otthon javára a püspökség dísztermében. S. Fogarasi Klára különböző operákból áriákat énekelt Braun Ferenc zongorakíséretével; a művész nő gyönyörű, meleg hangját, fejlett énektechnikáját már többször volt alkalmunk megcsodálni s ez alkalommal is meggyőződünk kiváló képességéről. Ifj. Márkos Albert zenetanárjelölt Hubay „Cremonai hegedűsét” és „Hejre Kati” csárdajelenetét játszotta gondos kidolgozással, meleg átérzéssel.

Az augusztusban megtartott román nyelvvizsga szomorú eredményt most közölte a minisztérium egyh. főhatóságunkkal. E szerint a vizsgára jelentkezett 5 főgimn. tanárunk közül csak kettő vizsgázott siketrel; 19 tanítónk és tanítónőnk közül pedig 14-en megbuktak. Jelenleg a Bucurestiben időző egyh. vezetőink a megbukottaknak és válságba került iskoláinknak a jövőjéről is tárgyalnak az illetékes állami hatóságokkal.

Halálozások. Szentgeliczei *Iszlay Albert* C. F. R. raktárnok életének delén, 47 éves korában rövid szenvedés után elhunyt. Teme-tése nov. 16.-án volt Kolozsváron. Isten adjon vigasztalást meg-szororodott özvegyének és három gyermekének.

Tamássy József magyarnagyszombori ref. lelkész életének 46. évében rövid, de kínos szenvedés után Kolozsváron elhunyt. Fele-ségén és egyetlen fián kívül sógorai: Lőrinczy Géza kereszttúri tanár és Lőrinczy Zoltán egyh. számvevő atyámfiai gyászolják. Legyen pihenése csendes!

Özv. Iszlay Mártonné, a kolozsvári egyházközség néhai kántor tanítójának özvegye, életének 79. évében, rövid szenvedés után, nov. 4.-én Dicsőszentmártonban elhunyt. 21 évi özvegysége alatt a családja iránti aggodalmak végtelen sorát élte át, amit csupán övéinek ragaszkodó szeretete tudott enyhíteni. Négy gyermeke, veje és öt unokája gyászolják az örök nyugalom honába elköltözött matrónát. Emléke legyen áldott!

A D. F. Egylet őszi előadásai. Szépszámu közönség hallgatta végig november 26-án azt a tartalmas előadást, melyet Pálfi Márton tanár tartott a Dávid Ferenc-Egylet rendezésében az unitárius kollégiumban „Dávid Ferenc korának lelkivilága” címen. Ismertette azt a humanista műveltséget, mely az európai szellemi élet újjászületéseként jelentkezett s amelyből a reformáció is sarjadt, de amely lényegében véve szavakkal való játék s vallástalan filozófálgatásban merült ki. Janus Pannoniushnak, a nagy magyar humanistának mutatta be néhány versét, többek között, saját fordításában, szembeállítva azokat Luther és Dávid Ferenc mélyen vallásos gondolkozásával. A D. F. Egylet következő előadását dr. Jancsó Elemér tartotta meg „Az arabok világában” címmel dec. 3-án, hétfőn este 6 órakor. Az előadó 1931-ben a párizsi gyarmatügyi kiállítás alkalmából áthajózott Északamerikába s meglátogatta a nevezetesebb városokat. Előadása nyomán megismertük a francia és spanyol terjeszkedés ellen állandó, de vesztesre álló arab ellenállást, a francia idegen légiót, melyben sok magyar férfi is harcol s a régi Carthago kiásás alatt lévő kultúrájánál állottunk meg. A kiváló előadó értékes szabadelőadását nagy tetszéssel fogadta a közönség.

Következő előadásunkat Dr. Küttel Lajos, orvos, fogja tartani december 10-én este 6 órakor, szintén a püspökség dísztermében, „Modern házasság” címen. Majd december 17-én Moll Elemér, építész-mérnök fog előadni „Modern építészet és lakberendezések” címen, vetített képekkel.

Egyleti élet Kálnokon. Az új lelkész, Rostás Dénes és felesége nagy lelkesedéssel munkálkodnak a vallásos élet fejlesztésén. Nov. 15-én lélekemelő emlékünnepelet rendeztek Dávid Ferenc halálának évfordulója alkalmával. A templom ezúttal volt először fűtve és kivilágítva. A hívek zsufolásig töltötték meg a padosorokat. Lelkész az ifj. egyletnek állandó helyiséget biztosított, ahol 12-féle újság, köztük több gazdasági lap is, áll az érdeklődők rendelkezésére. Hosszu Ferenc énekvezér irányítása mellett régóta szép sikerrel működik a férfi dalárda, újabban a lelkészné vezetésével megalakult a női énekkar is. A buzgó és szeretetteljes munkához kitartást és Isten áldását kívánjuk!

GYERMEKVILÁG

Amerika felfedezése.

János bácsi ekképpen meséli el unokáinak Amerika felfedezését.

„Az jó Kolumbusz Kristóf elment az királhoz.

— Adjék ked nekem, felséges úr, három hajót s én felfedezem Amerikát.

Az királ adott. Másnap már ment is a három hajó, amerre csak látott. Harmadnap elértenek egy nagy csuda száraz földet, hol mindenféle kék, zöld és piros emberek futkostak.

— Vademberek kentek? — kérde Kolumbusz Kerestőf.

— Azok vónánk, istálom alásan — felelék azok, — hát kend az a Kolumbusz Kerestőf?

— Az vónék, biza, — felelt Kerestőf.

— Na, hisz akkor fel vónánk fedezve — ujjongtak a vadak. Hát így fedezték fel Amerikát.“

Levél a kabátzsebbén.

Péter bácsi fia egymás után küldi a leveleket a gimnáziumból haza. Persze, pénzt kér. Sokáig semmi válasz. Végre jön egy csomag, benne egy rend új ruha. A fiú felpróbálja s amint javában illeg benne, a kabát zsebében valami megzörren. Oda nyúl, hát egy levél s benne egy száz lejes papírpénz. „Edös fiam, Están!“ Így szól a levél. „Aztat a levelet, akibe pénzt kértél, nem kaptuk meg. De itt küld az anyád 100 lejt. De úgy, hogy én ne tudjam. Itt küldünk egy rend ruhát es, de megkiméld, mert drága a posztó.

Csókol szerető apád:

Están.“

Utóirat. Eztet a levelet keresd a kabát belső zsebébe, mert hogy oda tettük.

(T. J. tréfálása nyomán írtam le ezt a két történetet. Örvidenék, ha olvasóim közül (húsz évesektől lefelé) néhányan kifejtenék, hogy hány téves és helytelen állítás fordul elő bennök. A legsikerültebb válasz értékes könyvjutalomban részesül. A szerkesztő.)

Felkérem lelkész fiait, hogy az „*Új teológia és az Unitarizmus*“ című mű árát szíveskedjenek hozzám beküldeni, mert a f. évben el kell hogy számoljam. — Hadházy Sándor, pénztárnok.

Az Unitárius Közlöny zenemelléklete jelen számunkban megindult. Minthogy azonban E. K. Tanács nem volt abban a helyzetben, hogy jelenleg anyagi segítséget nyújtson és mert a D. F. Egylet egymagában szintén nem vállalhatta a tetemes költségtöbbletet — kénytelenek voltunk úgy oldani meg a kérdést, hogy minden egyházközségbe csak egy mutatványszámot küldtünk. Ezuton is kérjük lelkész fiait, hogy a hozzájuk küldött mutatványszámot mutassák be híveiknek, hogy aki kívánja, megrendelhesse. A Közlöny rendes előfizetési árán felül 20 (husz) lejt kell még egy évre fizetnie annak, aki a zenemellékletet is kapni kívánja. Számonként négy Közlöny nagyságú oldalon évi 10—12 számban fogjuk hozni új énekeink orgonakíséreteit, melyeknek megjelentetésével régóta érzett hiányt vélünk pótolni. Csak, ha már mind behoztuk új énekeink orgonakíséreteit, akkor kerülhet sor önálló szerzemények megjelentetésére. Tehát valószínűleg csak 1936 januárjától kezdve. A zenemellékletet *ingyen* senkinek sem küldhetjük. Elvárjuk, hogy zeneértő olvasóink és főképp kántoraink mind megrendeljék a zenemellékletet, mert legalább kettő-száz előfizetőre lesz szükség, hogy egyáltalán rendszeresen megjelentethessük ezt az általános egyházi érdekből annyira fontos mellékletet. Jelen számunk orgona-kíséreteit Útő Lajosafia szerezte és bocsátotta rendelkezésünkre.

A kolozsvári unitárius kollégium története. Hosszú évek éjet-napot egybetevő munkájának eredménye készen várja a nyomdagépek zakatoló munkáját, hogy a nagy mű két hatalmas (kb. 450—450 oldalas) kötetben a kultúra közkincsévé váljék.

Dr. Gál Kelemen, a kollégium volt igazgatója és jelenlegi felügyelő gondnoka évek óta keresett, kutatót, fáradságot nem ismerve dolgozott, mialatt könyvtárakban, levéltárakban gyűjtögette a tégladarabokat, melyekből a kolozsvári unitárius kollégium történetét megépítette. Most aztán elmondhatja a római költővel: „Exegi monumentum aere perennius.”

A 350 esztendő magába ölelő, nemesak unitárius, hanem általános magyar szempontból is nagyfontosságtú munka megjelenésének lehetővé váló tétele mindnyájunk elsőrendű kötelessége. Dobbanjon össze a világ minden részén testvéri együttérzésben az ősi kollégium százakra menő vendiákjainak szíve;

sorakozzanak az élen, első csapatként az előfizetők és előfizetőket gyűjtők táborába, hogy „az édes anyát, akit hétköznapi ruhájában már láttak, ismerjék meg történeti kosztümjében is“ — amint ezt egyik, külföldön élő illusztris hittestvérünk írja.

A két kötetes munka ára 250 lej körül lesz. Előfizető jelentkezéseket elfogad a szerző, valamint a kollégium igazgatósága is.

Kovácsi Pál képkiallítása. November 25-én nyílt meg és december 10-ig lesz nyitva Kovácsi Pál afia képkiallítása a „Kolozsvári Friss Ujság“ földszinti helyiségében. A hetven kiállított kép méltatására még visszatérünk. Addig is ajánljuk Kolozsvárt időző, vagy lakó hiveinknek, nézzék meg ezt az érdekes és értékes képkiallítást. Belépti díj nincs.

Szívetem hozzád emelem, női imádságos könyv, sok menyasszonyt tett boldoggá, sok özvegyet vigasztalt meg. Az imádságait nem unitáriusok is szívesen olvassák. Ára fűzve 40 lej. Ha valaki díszes kötést kíván, arról szívesen gondoskodunk.

Bevezetés a vallás lényegéhez. Irta Fikker János, kövendi lelkész. Nyomatott Füssy József nyomdájában, Tordán, 1934. Egy értékes vallásböleseleti művel gazdagodott teológiai irodalmunk. Szerzője a dolgozni akaró ifjú nemzedék egyik tehetséges tagja. Munkája átlépi a szó szoros értelmében vett teológiai művek megszokott írásmódját. Nemesak teológusok számára írta meg ezt a kis művet, hanem mindenki számára — az embernek szól ez a munka. A legújabb kutatások eredményei alapján vázolni akarom azokat a különböző tudományokat, amelyek magyarázatai fokról-fokra közelebb visznek a mi kérdésünk kiinduló pontjához: az emberhez. „Egy képet akar adni a szerző a nagy mindenségről, amelynek egyik kicsi bolygóján mi emberek élünk és ez a kép segíteni fog bennünket a vallástünetmények megértésében. A különböző vallások, filozófiai elképzelések stb. tömkelegéből igyekszik kihámozni „azt a szellemi, érzelmi élményt, mely a tulajdonképpeni vallás“. Maga a könyv hát részben tárgyalja a vallás lényegét: A vallás az emberek tulajdona. A vallás tudományos kutatása. A vallás eredete. A vallás fejlődése. Mi tehát a vallás? A vallás létjogosultsága. Az új lélektan és a vallás. — És még csak annyit, hogy a szerző nem a katolikus, református, vagy unitárius vallásról akar beszámolni, hanem ezeknek a vallásoknak és minden más vallásnak a gyökértápláló talajához akar vezetni. Ez a talaj pedig az emberi lélek. Ajánljuk mindenkinek e tanulságos kis könyv elolvasását. (e. j.)

Idősb Péterffi Gyula: „Karácsony estéjén“ című egyfelvonásos gyermekszíndarabja kapható az Unitárius Sajtó és Iratterjesztőnél, továbbá a Minerva Könyvkereskedésben Székelyudvarhelyen és a Székelykeresztúri Unitárius Főgimnáziumnál.

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta. Szerkesztő: Szent-Iványi Sándor.